

**บทบาทของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
กับการพัฒนาวัฒนธรรมไทย**

**The Role of The Cultural Centers in Private Higher
Education Institutions for Developing Thai Culture**

เรือนแก้ว ภัทรานุประวัติ

**งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
กระทรวงศึกษาธิการ
ประจำปีงบประมาณ 2541**

ชื่อโครงการ บทบาทของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนกับการ
พัฒนาวัฒนธรรมไทย

ชื่อผู้วิจัย นางสาวเรือนแก้ว ภัทรานุประวัติ

ปีที่ทำการวิจัย 2541 - 2542

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง บทบาทของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนกับการพัฒนาวัฒนธรรมไทย มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาถึงรูปแบบกิจกรรมที่ดำเนินงานโดยศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแต่ละแห่ง ทั้งที่จัดภายในสถาบันระหว่างสถาบัน/ชุมชน/สังคม 2) ศึกษาบทบาทของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในการมีส่วนร่วม กับชุมชน/สังคม ในการพัฒนาวัฒนธรรมไทย 3) ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานเพื่อทำภารกิจในด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของศูนย์ศิลปวัฒนธรรม

กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จำนวน 11 สถาบัน ได้แก่ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ มหาวิทยาลัยสยาม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกริก มหาวิทยาลัยศรีปทุม มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต และมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ แหล่งที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 2 แหล่งคือจากเอกสารและการสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลจะนำเสนอในรูปความเรียง และวิเคราะห์ตามข้อมูลที่ได้จากแหล่งต่างๆ

การนำเสนอผลการวิจัย แบ่งออกเป็น 7 บท ดังนี้

บทที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์การวิจัย ผลที่คาดว่าจะได้รับ ขอบเขตการศึกษาวิจัย

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม วัฒนธรรมไทย ขอบข่ายงานทางด้านศิลปวัฒนธรรม บทบาทเกี่ยวกับงานด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษา บทบาทและแนวทางของผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาวัฒนธรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของสถาบันอุดมศึกษากับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย ประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 รูปแบบกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมที่ดำเนินงานโดยศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม โครงสร้างการบริหารงานภายในศูนย์ รูปแบบของกิจกรรมที่ดำเนินโดยศูนย์ศิลปวัฒนธรรมแต่ละแห่ง รูปแบบกิจกรรมโดยรวม

บทที่ 5 บทบาทของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในการมีส่วนร่วมกับชุมชน/สังคม
ในการพัฒนาวัฒนธรรมไทย

บทที่ 6 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานทางด้านศิลปวัฒนธรรม ปัญหา
และอุปสรรคในการดำเนินงานทางด้านศิลปวัฒนธรรมของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมของ
สถาบันอุดมศึกษาเอกชนแต่ละแห่ง และภาพรวมของปัญหาทั้งในระดับจุลภาคและมหภาค

บทที่ 7 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

รูปแบบกิจกรรมที่ดำเนินงานโดยศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในรอบปีการศึกษา 2541
ในสถาบันต่างๆ มีทั้งที่เป็นส่วนของกิจกรรมที่คล้ายคลึงและเหมือนกัน ขณะเดียวกันกิจ
กรรมบางกิจกรรมก็มีลักษณะเฉพาะเป็นสัญลักษณ์ของสถาบันอุดมศึกษาเฉพาะแห่ง
จากการจำแนกกลุ่มสถาบันโดยพิจารณาจากกิจกรรมหลักๆ ส่วนใหญ่ แบ่งกลุ่มกิจกรรม
ได้ 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มสถาบันที่เน้นการจัดกิจกรรมทางด้านศาสนาและกิจกรรมเกี่ยวกับวัน
สำคัญของสถาบันกษัตริย์ ได้แก่ มหาวิทยาลัยสยาม มหาวิทยาลัยศรีปทุม และ
มหาวิทยาลัยเกริก

2. กลุ่มสถาบันที่เน้นกิจกรรมด้านวิชาการ อาทิ การบรรยาย สัมมนา สาขิตและ
ฝึกอบรมศิลปวัฒนธรรมที่มีคุณค่าของไทย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่ออนุรักษ์และสืบสาน
วัฒนธรรมไทย ที่สำคัญๆ ได้แก่ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
มหาวิทยาลัยเอเซียอาคเนย์และมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

3. กลุ่มสถาบันที่มีการจัดกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลายทั้งด้านที่
สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตไทย ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย วันสำคัญทางศาสนา วัน
สำคัญของสถาบันกษัตริย์ กิจกรรมทางวิชาการ การวิจัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยหัวเฉียว
เฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยรังสิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ในส่วนบทบาทของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนา
วัฒนธรรมไทยในภาพรวม พบว่ามีปริมาณน้อยถึงเกือบไม่มีในบางสถาบัน ถ้าเทียบกับ
กิจกรรมที่ศูนย์จัดโดยมีจุดมุ่งหมายให้เฉพาะกลุ่มนักศึกษา บุคลากรและคณาจารย์ภายใน
สถาบัน หรือที่เรียกว่ากิจกรรมระดับสถาบัน อย่างไรก็ตาม สามารถสรุปบทบาท
ของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในการมีส่วนร่วมกับชุมชนได้จากกิจกรรมต่อไปนี้ วันสำคัญทาง
ศาสนาและวันสำคัญของสถาบันกษัตริย์ เช่น วันแม่แห่งชาติ วันพ่อแห่งชาติ วันเข้า
พรรษา วันวิสาขบูชา เป็นต้น กิจกรรมอนุรักษ์ประเพณีไทยและศิลปวัฒนธรรมที่จัด
โดยศูนย์ศิลปวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาบางแห่ง อาทิ การอนุรักษ์ประเพณีไทย
(รับบัว) การประกวดดนตรีไทย ระดับมัธยมศึกษา วัฒนธรรมไทยคืนถิ่น ครั้งที่ 5

เป็นต้น ลักษณะการดำเนินงานร่วมกับชุมชนจะพบว่า การดำเนินงานส่วนใหญ่หรือทั้งหมด จะดำเนินการโดยศูนย์ศิลปวัฒนธรรม ตั้งแต่การริเริ่มโครงการถึงการประเมินผลโครงการ ชุมชนภายนอกหรือประชาชนทั่วไปจะมีส่วนร่วมในฐานะเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรม ผู้ร่วมฟัง การสัมมนา ผู้ร่วมอภิปราย ผู้ร่วมบริจาคทรัพย์เป็นบทบาทสำคัญ จากลักษณะการมีส่วนร่วมดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสรุปว่าบทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชนมักอยู่ในฐานะผู้รับ มิได้มีส่วนร่วมสรรค์สร้างกิจกรรมทางวัฒนธรรมร่วมกับศูนย์ของสถาบันอย่างแท้จริง เช่นเดียวกันกับการที่ศูนย์ของสถาบันอุดมศึกษาแทบจะมิได้เข้าไปมีบทบาทโดยตรงต่อ การดำเนินงานร่วมกับชุมชนในกิจกรรมทางวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ดำเนินการโดยท้องถิ่น สาเหตุสำคัญที่ทำให้การจัดกิจกรรมหรือบทบาทของศูนย์ ในการมีส่วนร่วมกับชุมชนหรือเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาวัฒนธรรม ไทยมีน้อย ได้แก่ เป้าหมายการจัดกิจกรรมของศูนย์ส่วนใหญ่ในสถาบันอุดมศึกษา เอกชนจะเน้นที่นักเรียน นักศึกษา บุคลากรและคณาจารย์ภายในสถาบันเป็นหลัก ไม่ เน้นเป้าหมายที่บุคคลภายนอกอย่างแท้จริง

ในด้านปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแต่ละแห่ง พบว่าปัญหาบางปัญหาเป็นปัญหาเฉพาะสถาบัน ปัญหาบาง ปัญหาก็เป็นปัญหาที่สถาบันอุดมศึกษามีร่วมกัน ในส่วนภาพรวมของปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานทางด้านการพัฒนาวัฒนธรรมไทย สามารถสรุปเป็น 7 ด้านคือ 1) ปัญหา โครงสร้าง 2) ปัญหาด้านการขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสถาบัน 3) ปัญหา เกี่ยวกับบุคลากรของศูนย์ 4) ปัญหาด้านงบประมาณ 5) ปัญหาการขาดเครือข่ายในการ จัดและสนับสนุนกิจกรรมทางวัฒนธรรม 6) ปัญหาด้านบุคลากรภายในสถาบันมีทัศนคติ ผิด ๆ เกี่ยวกับงานทางวัฒนธรรม 7) ปัญหาการศึกษาขาดความสนใจในการเข้าร่วมใน กิจกรรมทางวัฒนธรรมไทย

ข้อเสนอแนะ 1) ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมควรมีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน 2) การดำเนินงานทางวัฒนธรรมควรมีการระบุเป็นแผนงานและนโยบายที่ชัดเจน 3) มีการ สร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆที่ดำเนินทางวัฒนธรรม ทั้งในและนอกสถาบัน 4) สร้างจิตสำนึก แรงจูงใจให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมผ่านอาจารย์ผู้ สอนและจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมให้น่าสนใจรวมทั้งมีการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง ศูนย์ ควรให้ความสำคัญแก่นัก วัฒนธรรมพื้นบ้านหรือปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้ที่มีความรู้ เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นมากขึ้น อาจจะเป็นพระสงฆ์ หรือบุคคลในท้องถิ่นทั่วไป 5) การดำเนินงานทางด้านศิลปวัฒนธรรมจะต้องดำเนินการดำเนินงานที่ต่อเนื่อง จริงจัง ไม่ควรทำในลักษณะตามกระแสหรือตามแฟชั่น การลงทุนทางวัฒนธรรมเพื่อจะนำมาซึ่ง การคงไว้รูปแบบการดำเนินชีวิตดั้งเดิม ศิลปวัฒนธรรมที่มีคุณค่า รวมทั้งการพัฒนาให้ดีขึ้นจึงเป็นเป้าหมายสำคัญในงานทางวัฒนธรรมที่แท้จริง

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องบทบาทของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนกับการพัฒนาวัฒนธรรมไทย ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ประจำปี 2541 งานวิจัยชิ้นนี้ได้รับความช่วยเหลือเป็นอย่างดีในการให้ข้อมูลและการสัมภาษณ์จากผู้บริหารศูนย์วัฒนธรรมทุกสถาบันที่ผู้วิจัยใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยต้องขอขอบพระคุณผู้ที่มีส่วนสนับสนุนทุกท่านที่ทำให้โครงการวิจัยสำเร็จลุล่วงตามจุดมุ่งหมาย

สิงหาคม 2543

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	I
กิตติกรรมประกาศ	IV
สารบัญ	V
สารบัญแผนภาพ	VIII
บทที่	
1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหาในการวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	3
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม	5
แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยและลักษณะที่สำคัญของวัฒนธรรมไทย	8
งานวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนกับการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมไทย	17
3 ระเบียบวิธีวิจัย	21
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	21
การนิยามตัวแปร	21
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	23
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	24
4 รูปแบบของกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมที่ดำเนินโดยศูนย์ศิลปวัฒนธรรม	26
- มหาวิทยาลัยสยาม	29
- มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย	32
- มหาวิทยาลัยศรีปทุม	34
- มหาวิทยาลัยเกริก	37
- มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต	38
- มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ	41
- มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ(ABAC)	43
- มหาวิทยาลัยรังสิต	45
- มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น	48
- มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์	51
- มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต	54

	หน้า
การจำแนกกลุ่มสถาบันโดยพิจารณาจากกิจกรรมหลัก ๆ ที่ดำเนินงานคล้ายกัน โดยศูนย์ศิลปวัฒนธรรม ในรอบปีการศึกษา 2541	57
- กลุ่มสถาบันที่เน้นการจัดกิจกรรมทางด้านศาสนาและกิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญของสถาบันกษัตริย์	57
- กลุ่มสถาบันที่เน้นกิจกรรมวัฒนธรรมด้านวิชาการ	58
- กลุ่มสถาบันที่มีการจัดกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลาย	59
5 บทบาทของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาวัฒนธรรมไทย	64
- มหาวิทยาลัยสยาม	73
- มหาวิทยาลัยศรีปทุม	75
- มหาวิทยาลัยเกริก	76
- มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต	77
- มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ	78
- มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น	78
- มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ(ABAC)	80
- มหาวิทยาลัยรังสิต	82
- มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์	83
- มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์	84
- มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย	87
6 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม	90
ภาพรวมของปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานทางด้านการพัฒนาวัฒนธรรมไทย	100
- ปัญหาโครงสร้าง	100
- ปัญหาด้านการขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสถาบัน	101
- ปัญหาเกี่ยวกับบุคลากร	102
- ปัญหาด้านงบประมาณ	102
- ปัญหาการขาดเครือข่ายในการจัดและสนับสนุนกิจกรรมทางวัฒนธรรม	103
- ทักษะคนที่ผิดๆ เกี่ยวกับงานทางวัฒนธรรมของบุคลากรภายในสถาบัน	104
- ปัญหานักศึกษาขาดความสนใจในการเข้าร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมไทย	104
7 สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	108

เอกสารอ้างอิง

ภาคผนวก

- ก จำนวนนักศึกษาเข้าใหม่ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนตลอดแผนพัฒนาฉบับที่ 7
- ข จำนวนนักศึกษาเข้าใหม่ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2533-2541
- ค รายงานสถิตินักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาประจำปี 2532-2540
- ง สรุปการประชุมเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานทางวัฒนธรรมในการสัมมนาทางด้านศิลปวัฒนธรรม
- จ แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาในด้านการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม ฉบับที่ 7
- ฉ รายงานผู้ให้สัมภาษณ์

VIII

สารบัญแผนภาพ

		หน้า
แผนภาพที่ 1	ศูนย์วัฒนธรรมของสวช.	28
แผนภาพที่ 2	ศูนย์วัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน	28

บทที่ 1

บทบาทของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน กับการพัฒนาวัฒนธรรมไทย

ความสำคัญของปัญหาในการวิจัย

ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2522 และ พ.ศ. 2535 (ฉบับที่ 2) กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีภาระหน้าที่สำคัญ 4 ประการ คือ 1) การผลิตบัณฑิต 2) การวิจัย 3) การบริการทางวิชาการให้กับสังคม และ 4) การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม บทบาททั้งสี่ด้านนี้ถือเป็นพันธกิจที่สถาบันต่างๆต้องยึดถือ ปฏิบัติ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามความพร้อมของแต่ละแห่ง

แต่อย่างไรก็ตาม จากงานการศึกษาและการวิจัยหลายชิ้นกลับพบว่าบทบาทหรือการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่จริงจังและเป็นรูปธรรมตั้งแต่มีการเริ่มใช้พระราชบัญญัติการศึกษาเอกชนฉบับดังกล่าวจนถึงปัจจุบันอยู่ที่ภารกิจการผลิตบัณฑิตเป็นสำคัญ รองลงมาจะเป็นด้านการวิจัย ซึ่งการวิจัยนับว่าเป็นภารกิจที่สามารถนำไปสนับสนุนภารกิจการผลิตบัณฑิตซึ่งเป็นเป้าหมายหลักมากกว่าภารกิจด้านอื่น ๆ คือ การบริการทางวิชาการให้กับสังคมและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ดังจะเห็นจากงานวิจัยของปัจฉิมบุณนาค (2533-2534) เรื่องการอุดมศึกษาเอกชนเพื่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศ ที่สรุปว่า ภารกิจด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เป็นภารกิจที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีบทบาทน้อยกว่าด้านอื่นๆ เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้งบประมาณและมิได้มีผลโดยตรงต่อการผลิตบัณฑิต ซึ่งโดยแท้จริงแล้วภารกิจด้านนี้นับว่ามีความสำคัญไม่น้อยกว่าภารกิจด้านอื่นๆ เพราะเป็นภารกิจที่มีความสัมพันธ์กับการสร้างบัณฑิตให้มีลักษณะของความเป็นไทย และการธำรงไทยได้อย่างดีที่สุด เช่นเดียวกับ ประกอบ คุปรัตน์และคณะ (2533) ในการรายงานผลการวิจัยเรื่อง บทบาทอุดมศึกษาเอกชนในโครงการวางแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี (2531-2534) ที่สรุปว่า บทบาทหลักที่เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมคือการผลิตบัณฑิต ส่วนภารกิจด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมดูเหมือนเป็นภารกิจที่สถาบันอุดมศึกษามีการดำเนินงานน้อยกว่าด้านอื่นๆ และสอดคล้องกับการสรุปงานวิจัยเรื่องภารกิจของมหาวิทยาลัยเอกชนในการจัดการอุดมศึกษาของชาติ โดย อุไรวรรณ ธนสถิตย์ (2540-2541) ที่กล่าวว่า บทบาทด้านการผลิตบัณฑิตเป็นพันธกิจเน้นหนักที่มหาวิทยาลัยเอกชนต้องทุ่มเท เพื่อให้บัณฑิตมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของสังคม การผลิตบัณฑิตนับเป็นภารกิจที่มหาวิทยาลัยเอกชนได้พยายามทุ่มเททรัพยากร ทุน และกำลังคนเพื่อให้ภารกิจด้านนี้โดดเด่นมากกว่าด้านอื่น

ภารกิจที่รองลงมาคือภารกิจด้านการวิจัย ภารกิจด้านการบริการทางวิชาการให้กับสังคมมีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้น ส่วนด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยตระหนักบทบาทการมีส่วนร่วมสนับสนุนให้ภาพของมหาวิทยาลัยสมบูรณ์ขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของทบวงมหาวิทยาลัยที่ว่า การเพิ่มขึ้นของจำนวนการรับนักศึกษาเข้าศึกษาต่อและจำนวนนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี ดังปรากฏในแผนพัฒนาฉบับที่ 7 ที่ได้สรุปว่าสัดส่วนการแบ่งจำนวนนิสิตนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษามีร้อยละ 15 ซึ่งเป็นสัดส่วนเท่ากับอัตราเพิ่มของสถาบันอุดมศึกษาสังกัดทบวง จำกัดรับและสูงกว่าสถาบันราชภัฏ ซึ่งมีสัดส่วนรับนักศึกษาร้อยละ 10 (อ้างจากสุธรรม อารีธรรม และคณะ, 2540 : 151) (ส่วนรายงานสถิติ/ข้อมูลสถาบันอุดมศึกษาเอกชน, 2537-2539. ดูจำนวนนักศึกษาเข้าใหม่ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนตลอดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ในภาคผนวก ก. และรายงานสถิติ/ข้อมูลสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 2533-2541 ในภาคผนวก ข. รายงานสถิตินักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาประจำปี 2532-2540 ในภาคผนวก ค.) ส่วนหน้าที่อื่น ๆ เช่น การวิจัยมีน้อยมากเมื่อเทียบสัดส่วนกับอาจารย์ระดับปริญญาโท และเอกที่มีอยู่ (อ้างจากสุธรรม อารีธรรม และคณะ, 2540 : 152) ส่วนหน้าที่การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมกับชุมชน/สังคม พบว่าสถาบันอุดมศึกษาเอกชนให้ความสำคัญน้อยมากและทำหน้าที่ไม่ชัดเจนทั้งที่หน้าที่ดังกล่าวถูกกำหนดในแผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ 7 (2535 - 2539) และถึงแม้สถาบันอุดมศึกษามีโครงการและกิจกรรมการศึกษา และการเผยแพร่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมไทยเพิ่มมากขึ้น ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ รวมถึงมีองค์กรและโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมเพิ่มขึ้นก็ตาม (ทบวงมหาวิทยาลัยร่วมกับสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย, 2532: 34)

จากข้อมูลข้างต้นทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจศึกษาปัญหาและอุปสรรคทั้งในสถาบันแต่ละสถาบันและในภาพรวมของสถาบันต่าง ๆ ทั้งในระดับจุลภาค และมหภาคของภารกิจด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทยของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ซึ่งสกัดกันบทบาทขององค์กรทางวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน (องค์กรทางวัฒนธรรม ในที่นี้หมายถึงศูนย์ศิลปวัฒนธรรม หรือหน่วยงานที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องซึ่งอาจจะอยู่ในชื่อที่แตกต่างกันไปตามการกำหนดของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่ง) ในการพัฒนาวัฒนธรรมไทยรวมทั้งประเด็นต่อไปนี้ รูปแบบกิจกรรมที่ดำเนินงานโดยศูนย์ศิลปวัฒนธรรมแต่ละแห่ง ที่กำหนดในรอบปี บทบาทของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาวัฒนธรรมไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาถึงรูปแบบกิจกรรมที่ดำเนินงานโดยศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแต่ละแห่ง ทั้งที่จัดภายในสถาบัน ระหว่างสถาบัน/ชุมชน/สังคม
2. ศึกษาบทบาทของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในการมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชน/สังคม ในการพัฒนาวัฒนธรรมไทย
3. ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานเพื่อทำภารกิจในด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของศูนย์ศิลปวัฒนธรรม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงประเภทของกิจกรรมทางวัฒนธรรม ที่ดำเนินงานโดยศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่มีส่วนเสริมสร้างวัฒนธรรมไทย
2. ทำให้ทราบถึงบทบาทขององค์กรทางวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่มีส่วนร่วมกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ ทั้งในระดับสถาบัน/ชุมชน/สังคมในการพัฒนาวัฒนธรรมไทย
3. ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานเกี่ยวกับกรทำนุศิลปวัฒนธรรมไทยของศูนย์ศิลปวัฒนธรรม

ขอบเขตการศึกษา

1. การศึกษาองค์กรทางวัฒนธรรม ในที่นี้จะศึกษาเฉพาะหน่วยงาน ที่ได้ตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ มีหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับงานทางด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน สถาบันอุดมศึกษาเอกชนแต่ละแห่งอาจจะเรียกชื่อหน่วยงานดังกล่าวแตกต่างกันในแต่ละสถาบัน ในที่นี้จะเรียกว่าศูนย์ศิลปวัฒนธรรมหรือศูนย์วัฒนธรรมเป็นหลัก ซึ่งประกอบด้วยศูนย์วัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ที่มีฐานะเป็นมหาวิทยาลัย จำนวน 11 แห่ง คือศูนย์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเกริก, ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์, ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น, ศูนย์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต, ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต, ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีปทุม, ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยสยาม, ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, ศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, สำนักงานศิลปวัฒนธรรมไทย มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (ABAC)

2. บทบาทของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมที่มีต่อการพัฒนาวัฒนธรรมไทย จะศึกษาโดยเน้นหน้าที่ของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมที่ได้รับตามอำนาจ ตามกฎข้อบังคับของสถาบัน ในการดำเนินงานเกี่ยวกับกิจกรรมทางวัฒนธรรมในด้านต่างๆ โดยมุ่งเน้นที่การจัดกิจกรรมเชิงการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและการสืบสานวัฒนธรรมที่มีคุณค่าให้ดำรงอยู่และสืบต่อไป ซึ่งศูนย์วัฒนธรรมหนึ่งๆอาจจะมีบทบาทด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านก็ได้

3. การวิเคราะห์ข้อมูล จะวิเคราะห์บทบาทการดำเนินงานทางด้านศิลปวัฒนธรรม โดยศูนย์ศิลปวัฒนธรรมประจำปี 2541 ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารและการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินงานในช่วงปี พ.ศ. 2541-2542

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทนี้จะกล่าวถึงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อันประกอบด้วยแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม วัฒนธรรมไทย ขอบข่ายงานทางด้านศิลปวัฒนธรรม บทบาทเกี่ยวกับงานด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษา บทบาทและแนวทางของผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาวัฒนธรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของสถาบันอุดมศึกษากับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม

ความหมายของวัฒนธรรมที่ปรากฏออกมาในเอกสารต่างๆ ในระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา มีมากมายและหลากหลายทั้งที่เป็นการเน้นการอธิบายวัฒนธรรมในเชิงวัตถุ ซึ่งเรียกกันในหมู่นักวิชาการทางวัฒนธรรมว่า "ศิลปวัฒนธรรม" (วัฒนธรรมในรูปแบบของศิลปะ และ ประเพณี) และการอธิบายวัฒนธรรมในรูปแบบที่ไม่ใช่วัตถุ(ความคิด วิธีการ ค่านิยม อุดมการณ์ รวมทั้งรูปแบบการดำเนินชีวิตต่างๆ) ดังจะเห็นจากการรวบรวมความหมายคำว่าวัฒนธรรม โดยสถาบัน วัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยไซเปี่ย ประเทศญี่ปุ่น พบว่าวัฒนธรรมมีความหมายมากกว่า 300 ความหมาย (อ้างจากสำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร, 2540:14) จากจำนวนนิยามที่มากมายและความหลากหลายในการให้ความหมายคำว่า วัฒนธรรม แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและมุมมองที่สลับซับซ้อนในการศึกษาวัฒนธรรมซึ่งเป็นเรื่องที่ลึกซึ้ง แต่ขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดความสับสนและความหลากหลายในการตีความของบุคคลทั่วไปซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาการสับสนอด อนุรักษ์วัฒนธรรม ดังจะเห็นจากความคิดของ ศรีศักร วัลลิโภดม (อ้างในกาสัก เตชะขันทมากร ,2542:6) ที่ว่าคนส่วนใหญ่มักจะเข้าใจวัฒนธรรมในความหมายของศิลปวัฒนธรรมหรือมองวัฒนธรรมในรูปศิลปะ ประเพณี ปัญหาสำคัญของการให้ความหมายทำนองนี้ คือทำให้มองเห็นวัฒนธรรมในลักษณะหยุคหนึ่ง ล่องลอย และไร้ชีวิตชีวา ทำให้ขาดมิติการมองในส่วนที่มีการเคลื่อนไหว ในส่วนของสังคมวัฒนธรรมหรือชีวิตวัฒนธรรม ซึ่งหมายถึงการศึกษาวัฒนธรรมในส่วนที่เป็น วิถีคิด คุณค่า และอุดมการณ์ที่มนุษย์สร้างสรรค์และสั่งสมกันมา เช่นเดียวกับอานันท์ กาญจนพันธุ์ (อ้างในกาสัก เตชะขันทมากร ,2542:7) ที่กล่าวว่าแนวทางการพัฒนาที่ผ่านมาแท้ที่จริง แล้วไม่ได้ขาดมิติทางวัฒนธรรม หากแต่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความคิดทางวัฒนธรรมที่หยุคหนึ่ง และตายตัว จึงทำให้มองการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกันเท่านั้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนวิถีคิด และกระบวนทัศน์ ด้วยการหันมาหามิติวัฒนธรรมที่เคลื่อนไหวและมีชีวิตแทนที่

จากแนวคิดและข้อสังเกตข้างต้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในความหมายของ วัฒนธรรมและกรอบการศึกษาวัฒนธรรมที่ครอบคลุม ในงานชิ้นนี้ผู้ศึกษาจะเริ่มจากการ นิยามศัพท์คำว่าวัฒนธรรม ในทัศนะนักวิชาการหลาย ๆ กลุ่ม ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการใช้ เป็นกรอบในการวิเคราะห์งานทางวัฒนธรรมจะเน้นที่นิยามของนักสังคมวิทยาและนักมานุษย วิทยาเป็นหลัก

นิยาม:วัฒนธรรม

พระราชบัญญัติวัฒนธรรม พ.ศ. 2485 : ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีของ ประชาชน

ความหมายวัฒนธรรมตามแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม พ.ศ. 2529 :

1. วัฒนธรรม คือ วิถีชีวิตมนุษย์
2. วัฒนธรรม คือ มรดกแห่งสังคม
3. วัฒนธรรม คือ สิ่งที่มีมนุษย์เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือสร้างขึ้นเพื่อความ

เจริญงอกงาม

พระยาอนุমানราชชน (2515) : สิ่งที่มีมนุษย์เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือผลิตขึ้น สร้าง ขึ้นเพื่อความงอกงามในวิถีชีวิตของส่วนรวม ถ้ายทอดกันไว้ เอาอย่างกันไว้ รวมทั้งผลิตผล ของส่วนร่วมที่มนุษย์เรียนรู้มาจากคนรุ่นก่อน สืบต่อเป็นประเพณีกันมา ตลอดจนความรู้สึก ความคิดเห็น และกริยาอาการหรือการกระทำใดๆของมนุษย์ในส่วนรวมลงรูปเป็นพิมพ์เดียวกันและสำแดงออกมาได้ปรากฏเป็นภาษา ศิลปะ ความเชื่อ ระเบียบ ประเพณี เป็นต้น

สาโรช บัวศรี (2525) : ความดี ความงาม และความเจริญในชีวิตมนุษย์ ซึ่งปรากฏใน รูปธรรมต่างๆและได้ตกทอดมาถึงในปัจจุบัน หรือว่าที่ได้ปรับปรุงและสร้างสรรค์ขึ้นในสมัย ของเราเอง

พัทธา สายหู (2538:23) : ตราประจำสังคม หรือกล่าวคือวัฒนธรรมเปรียบเสมือน สัญลักษณ์ที่มีมนุษย์ในสังคมหนึ่งๆสร้างขึ้น เพื่อแสดงออกซึ่งความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ของคนในสังคม และแสดงออกซึ่งความเป็นตัวตนของสังคมตนเองที่ต่างจากสังคมอื่น

อมรา พงศาพิชญ์ (2534:25) : สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น กำหนดขึ้น มิใช่ที่มนุษย์ทำตาม สัญชาตญาณ อาจเป็นการประดิษฐ์วัตถุสิ่งของขึ้นใช้ หรืออาจเป็นการกำหนดพฤติกรรม หรือความคิด ตลอดจนวิธีการ หรือระบบการทำงาน

Edward B. Tylor (อ้างในยศ สันตสมบัติ,2537:11) : " ผลรวมของระบบความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ จริยธรรม กฎหมาย ประเพณี ตลอดจนความสามารถ และอุปนิสัยต่างๆซึ่ง เป็นผลมาจากการเป็นสมาชิกของสังคม "

A.L.Kroeber & Clyde Kluckhohn (อ้างในยศ สันตสมบัติ, 2537:11): กฎระเบียบ หรือมาตรฐานของพฤติกรรมที่คนในสังคมยอมรับ หรือวัฒนธรรมก็คือ วิถีชีวิตของคนในสังคมนั่นเอง

จากความหมายของวัฒนธรรม ทำให้วัฒนธรรมสามารถจำแนกได้เป็นหลายแบบหลายประเภท ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้

จำแนกวัฒนธรรมตามอุดมคติ วัฒนธรรมมี 2 ประเภท

1. วัฒนธรรมทางจิตใจ หมายถึงวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เช่น ภาษาพูด กิริยามารยาท ความเชื่อ เป็นต้น

2. วัฒนธรรมทางวัตถุ หมายถึงผลิตผลที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น อาคาร บ้านเรือน วัด ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ตลอดจนเครื่องมือต่างๆ

พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2495 ฉบับปรับปรุง (อ้างในกรมศิลปากร, 2540) จำแนกวัฒนธรรมเป็น 4 ประเภท คือ

1. คติธรรม คือความคิด ความรู้สึก แบบแผนชีวิต สังคม ประเพณี

2. เนติธรรม เป็นเรื่องกฎหมาย ระเบียบ แบบแผน ต่างๆ

3. วัตถุธรรม เป็นเรื่องวัตถุต่างๆ

4. สหธรรม เป็นเรื่องเกี่ยวกับมารยาทสังคม วิธีการปฏิบัติต่างๆ

พระยาอนุนานราชชน จำแนกวัฒนธรรมเป็น 5 ประเภท

1. การดำรงชีวิต ได้แก่ วิถีชีวิต การทำมาหากินของประชาชนทั้ง ข้าราชการ

2. สังคมและสถาบันทางสังคม เป็นเรื่องของคนที่รวมกันอยู่ และแสดงออกในกิจกรรมต่างๆ เช่น เศรษฐกิจ-อุตสาหกรรม-การเมือง-การปกครอง

3. ศาสนา เป็นเรื่องของศีลธรรม จริยธรรม ความเชื่อ ปรัชญา เป็นต้น

4. สุนทรียศาสตร์ เป็นเรื่องของความงาม รสนิยม ศิลปกรรมต่างๆ

5. ภาษา เป็นเรื่องของการสื่อสาร วรรณคดีเรื่องราวของเผ่าชนต่างๆ

วัฒนธรรมจำแนกตามยุคสมัย

1. วัฒนธรรมในอดีตหรือมรดกทางสังคม ได้แก่ เรื่องราวของคนในอดีตที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม เริ่มตั้งแต่เรื่องของวัฒนธรรมยุคก่อนประวัติศาสตร์สืบต่อมาถึงปัจจุบัน

2. วัฒนธรรมร่วมสมัยหรือวัฒนธรรมปัจจุบัน ได้แก่ วิถีชีวิตของคน สิ่งที่ใช้สอยและใช้ในการดำรงชีวิต การพัฒนาสังคม การเมือง เศรษฐกิจ

วัฒนธรรมจำแนกตามความสำคัญ

1. วัฒนธรรมสากล คือวัฒนธรรมของต่างประเทศที่มีอิทธิพลต่อสภาพสังคมไทย และคนไทย

2. วัฒนธรรมแห่งชาติ คือวัฒนธรรมที่รัฐกำหนดและมอบหมายให้คนในชาติ ประพฤติปฏิบัติร่วมกัน เป็นวัฒนธรรมของคนไทยทุกหมู่เหล่า เช่น ภาษาไทย

3. วัฒนธรรมพื้นบ้าน หมายถึงวัฒนธรรมของประชาชนโดยทั่วไป สร้างขึ้น โดยชาวบ้านเพื่อเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของสังคมพื้น บ้าน ซึ่งเป็นสังคมย่อยในสังคมไทย วัฒนธรรมพื้นบ้านที่แบ่งประเภทย่อยสำหรับการดำเนินงาน วัฒนธรรมไทย ปัจจุบันมีการแบ่งเป็นดังนี้ (อ้างจากสำนักโบราณคดีและพิพิธ ภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร,2540:258)

3.1 วัฒนธรรมล้านนา

3.2 วัฒนธรรมอีสาน

3.3 วัฒนธรรมอีสานใต้

3.4 วัฒนธรรมภาคกลางตอนบน

3.5 วัฒนธรรมภาคกลาง

3.6 วัฒนธรรมปักษ์ใต้และ วัฒนธรรมปักษ์ใต้ตอนล่าง

ในงานวิจัยชิ้นนี้ สรุปความหมายของวัฒนธรรม คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์ สร้างขึ้นหรือกำหนดขึ้นเพื่อการดำรงอยู่ร่วมกันของคนในสังคมใดสังคมหนึ่ง วัฒนธรรมอาจจะอยู่ในรูปวัตถุ สิ่งของ เครื่องมือ เครื่องใช้ วัสดุ อุปกรณ์ เสื้อผ้า ศิลป กรรม สถาปัตยกรรม อาคารบ้านเรือน หรืออาจจะอยู่ในรูปที่ไม่ใช่วัตถุ ซึ่งสะท้อน ออกมาในรูปแบบแผนการดำเนินชีวิต ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม อุดมการณ์ต่าง ๆ เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย

วัฒนธรรมไทยและลักษณะที่สำคัญของวัฒนธรรมไทย

วัฒนธรรมไทยเป็นคำที่เกิดขึ้นในภาษาไทย พ.ศ. 2483 สมัยจอมพล ป. พิบูล สงครามเป็นนายกรัฐมนตรี โดยกรมหมื่นนราธิปพงษ์ประพันธ์ เป็นผู้บัญญัติไว้ วัฒนธรรม เป็นคำมาจากภาษาสันสกฤต แปลว่า " ธรรมเป็นเหตุให้เจริญ" (วัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2485) ซึ่งต่อมาปรากฏความหมายตามพจนานุกรมวัฒนธรรมปี 2485 ว่าคือ " ลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียว ก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีงามของประชาชน"นอกจากนั้นก็ยังปรากฏความหมายอื่นๆต่อมาอีกมากมาย ดังที่กล่าวมาแล้วในส่วนต้น

ถึงแม้ศัพท์วัฒนธรรม สามารถนิยามได้กว้างขวางและหลากหลาย แต่เมื่อนำมาใช้ อธิบายในความหมายวัฒนธรรมไทย ลักษณะดังกล่าวย่อมจะต้องแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ และคุณลักษณะ วิถีชีวิตบางอย่างของคนไทยที่ส่งผลทำให้คนไทยและประเทศไทยแตกต่าง

จากชนชาติอื่นหรือประเทศชาติอื่น ไม่ว่าจะลักษณะดังกล่าวอาจจะเกิดจากการสร้างสรรค์ของคนในสังคมเองหรืออาจจะเกิดจากการรับเอาอิทธิพลทางวัฒนธรรมของชนชาติอื่นมาใช้ มาผสมผสาน

นอกจากนั้นการอธิบายความหมายของวัฒนธรรมไทยผู้นิยามมักจะอิงจากรากศัพท์ คำว่า culture อาทิจากการอธิบาย ดังต่อไปนี้

ความหมายของวัฒนธรรมไทย

- วัฒนธรรมไทย คือวิถีชีวิตที่คนไทยได้สั่งสม เลือกรร ปรับปรุง แก้ไข จนถือว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและได้ใช้เป็นเครื่องมือ หรือเป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคม (ความหมายของวัฒนธรรมตามแนวทางในการรักษา ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม พ.ศ. 2529)

จากความหมายดังกล่าว คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติจึงกำหนดเรื่องที่ต้องพัฒนาในวัฒนธรรมไทยไว้ในประกาศแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม พ.ศ. 2529 ดังนี้

1. การเลี้ยงดูอบรมเด็กในครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของสมาชิกในครอบครัว สมาชิกในสังคมและชนชาติ
2. การทำงาน การประกอบอาชีพ และการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
3. ความสะอาด สุขภาพอนามัย สิ่งแวดล้อม อาหารโภชนาการและยารักษาโรค
4. ภาษาไทย การสื่อความ และวรรณกรรม
5. การบันเทิง การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ และสุขภาพจิต
6. การอนุรักษ์และพัฒนามรดกวัฒนธรรมทั้งด้านวัตถุและด้านจิตใจ เช่น ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม จิตรกรรม วรรณกรรม แหล่งประวัติศาสตร์ ความสุภาพอ่อนน้อม ความมีน้ำใจ
7. การรักษาภาพลักษณ์ ชื่อเสียง และเกียรติภูมิของวัฒนธรรมไทย
8. การสร้างสรรค์และการแสวงหาความรู้ ความเจริญงอกงามทางวิชาการ และการถ่ายทอดวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับสังคมไทย
9. ศาสนาประจำชาติ ศาสนาที่ตั้งมั่นในประเทศไทย ปรัชญา ระเบียบวินัย ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ความเป็นไทย
10. สถาบันกษัตริย์ การเมือง การปกครอง อุทมการณ์ และความมั่นคงของชาติ

-วัฒนธรรม คือวิถีชีวิตของคนในสังคม

พระยาอนูมานราชชน ได้แบ่งเนื้อหาวัฒนธรรมเป็น 5 ส่วน คือ

1. เผ่าพันธุ์การดำรงชีพ เป็นเรื่องเกี่ยวกับรูปร่าง หน้าตา เผ่าพันธุ์ของคน การดำรงชีพ เช่น อาหาร เสื้อผ้า ยารักษาโรค ตลอดจนที่อยู่อาศัย
2. สังคม เกี่ยวข้องกับครอบครัว การทำมาหากิน การอยู่ร่วมกันตลอดจนพัฒนาการเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมและการเมืองการปกครอง บางประเทศร่วมกันเรียกว่า สังคมเศรษฐกิจและการเมือง
3. ศาสนาและจริยธรรม เป็นเรื่องของความเชื่อพื้นฐาน กริยามารยาท การประพฤติปฏิบัติตลอดจนจารีตประเพณี
4. สุนทรียศาสตร์ เป็นเรื่องของรสนิยม ความงาม ตลอดจนถึงการละเล่นพื้นเมือง เช่น ภาพลักษณ์ที่ประชาชนแสดงออกในตำแหน่งคนตรี การละคร ฟ้อนรำและภาพลักษณ์ของที่อยู่อาศัย
5. ภาษาและวรรณกรรม เป็นเรื่องของการสืบสาน สืบทอดความรู้ เช่น การพูด การเขียน และการอ่าน เพื่อความเข้าใจของเผ่าพันธุ์

- วัฒนธรรมไทย หมายถึงสิ่งที่คนไทยกำหนดขึ้น หรือสร้างหรือยอมรับเข้ามาเพื่อช่วยแก้ปัญหาหรือตอบสนองความต้องการของสมาชิกในสังคมไทย ซึ่งรวมทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม สิ่งต่างๆเหล่านี้ได้มีการสืบทอด แพร่หลายและมีการปรับปรุงพัฒนาต่อๆกันมา เพื่อให้มีความเหมาะสมกับกาลสมัย (วีระ บำรุงรักษา อ้างจากสำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร , 2540 :258)

จากการวิเคราะห์ลักษณะของวัฒนธรรมไทย วีระ บำรุงรักษา (อ้างจากสำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร ,2540 :261) พบว่าวัฒนธรรมไทยมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. วัฒนธรรมไทยมีพระธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาเป็นแก่นสาร หรือมีจิตวิญญาณเป็นส่วนใหญ่
2. วัฒนธรรมไทยเกิดจากการมีส่วนร่วม ร่วมกันในการพัฒนาและสร้างสรรค์ โดยมีวังและวัดเป็นฝ่ายนำที่มีความสำคัญ
3. วัฒนธรรมไทยมี ลักษณะหลากหลายมากมาย มีความคิดเพี้ยนกันไป

จากความหมาย วัฒนธรรมไทยที่ยกตัวอย่างมาข้างต้น สามารถจำแนกวัฒนธรรมไทยออกเป็นประเภทต่างๆ ได้เป็นหลายแบบแจกเช่นเดียวกับวัฒนธรรมของสังคมอื่นๆ เช่น ประเภทที่1

1. วัฒนธรรมไทยทางวัตถุ
2. วัฒนธรรมไทยที่ไม่ใช้วัตถุ

ประเภทที่ 2

1. วัฒนธรรมพื้นบ้าน
2. วัฒนธรรมประจำชาติ
3. วัฒนธรรมสากลหรือนานาชาติ

ประเภทที่ 3

1. วัฒนธรรมในอดีต
2. วัฒนธรรมร่วมสมัย

นอกเหนือจากการนิยามและการอธิบายลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมดังกล่าว เพื่อนำมาซึ่งความเข้าใจวัฒนธรรมไทยและเพื่อให้งานการศึกษาและการดำเนินงานทางวัฒนธรรม ในด้านการอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมไทยมีประสิทธิภาพ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ระบุขอบเขตงานวัฒนธรรมที่ควรจะมีการดำเนินการ 5 ด้าน เป็นแนวทางของคณะกรรมการพิเศษที่สวช. แต่งตั้งเพื่อจัดทำข้อมูลสารสนเทศและดัชนี พ.ศ. 2536 ดังนี้

1. หมวดขนบธรรมเนียม ประเพณีและศาสนา
2. หมวดภาษาและวรรณกรรม
3. หมวดศิลปกรรมและโบราณคดี
4. หมวดการเล่นและการพักผ่อนหย่อนใจ
5. หมวดชีวิตความเป็นอยู่

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้นำเสนอขอบข่ายงานวัฒนธรรม โดยอยู่บนพื้นฐานที่ว่าวัฒนธรรมต้องมีการริเริ่มสร้างสรรค์ มีการสั่งสมและสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ดังคำกล่าวที่ว่า "วัฒนธรรมมีลักษณะเป็นดังกระแสธารที่ไหลจากอดีตมาจนถึงปัจจุบันและมุ่งไหลออกไปสู่นาคต" (อำนวย จันทรเงิน, 2540:57) ส่วนบทบาทสำคัญของงานทางด้านวัฒนธรรมระบุ มี 3 ด้านสำคัญ คือ งานอนุรักษ์ งานฟื้นฟู และงานพัฒนา ในเอกสารเรื่องแนวทางพัฒนาการดำเนินการวัฒนธรรม มีการแบ่งขอบข่ายงานวัฒนธรรมเป็น 8 ด้าน ประกอบด้วย

1. งานวิจัยวัฒนธรรม หมายถึง การสำรวจ ศึกษา สังเคราะห์และวิเคราะห์ ข้อมูลต่างๆเพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนา ถ่ายทอด ส่งเสริม เอื้อทิศ และแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม

2. งานอนุรักษ์วัฒนธรรม หมายถึง การพิทักษ์รักษา และธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม เพื่อก่อให้เกิดความรัก ความหวงแหน ความเข้าใจ และความภาคภูมิใจในความเป็นชาติตลอดจนเพื่อประโยชน์ในการศึกษาของคนรุ่นหลัง

3. งานฟื้นฟูวัฒนธรรม หมายถึง การเลือกสรรวัฒนธรรมที่สูญหายหรือกำลังเสื่อมสลาย มาทำให้มีความหมายและความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนในชาติ

4. งานพัฒนาวัฒนธรรม หมายถึง การริเริ่มสร้างสรรค์และการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมให้เหมาะสมกับยุคสมัย บังเกิดคุณประโยชน์แก่ชีวิต สังคม และธรรมชาติ โดยที่ยังคงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์แห่งความเป็นไทย

5. งานถ่ายทอดวัฒนธรรม หมายถึง การนำวัฒนธรรมที่ผ่านการเลือกสรรกลั่นกรองแล้วไปใช้ในกระบวนการให้การศึกษา อันจะยังผลให้สมาชิกในสังคมเกิดความเข้าใจตระหนักในคุณค่า และนำไปปฏิบัติอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับยุคสมัย

6. งานส่งเสริมวัฒนธรรม หมายถึง การสนับสนุนให้บุคคลหรือหน่วยงานสามารถจัดกิจกรรมวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

7. งานเสริมสร้างเอตทัคคะทางวัฒนธรรม หมายถึง การสนับสนุนให้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถทางวัฒนธรรมได้มีโอกาสแสดงออกและพัฒนาความรู้ความสามารถอย่างเต็มศักยภาพถึงขั้นที่สมควรได้รับการยกย่อง รวมถึงการส่งเสริมให้บุคคลและหน่วยงาน ได้ทำกิจกรรมทางวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมผู้ที่มีความรู้ความสามารถพิเศษทางวัฒนธรรม อันนำไปสู่การสร้างเอตทัคคะทางวัฒนธรรมในอนาคต

8. งานแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม หมายถึง การส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคลและหน่วยงานต่างๆ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับนานาชาติ ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมเพื่อสร้างเสริมความเข้าใจอันดีต่อกัน อันจะนำไปสู่สันติภาพและสันติสุขแห่งการอยู่ร่วมกันของมนุษยชาติ

นอกจากนั้น ในส่วนวิธีการรักษา ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม จากเอกสารของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2529 ปรากฏในหลากหลายรูปแบบ ดังนี้ (สรุปความจากนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2529)

1. การสร้างสรรค์งานทางวัฒนธรรม คือการจัดกิจกรรมหรือดำเนินการให้มีการริเริ่มสร้างสรรค์

2. การส่งเสริมและสนับสนุน คือสนับสนุนให้หน่วยงานต่างๆ สามารถดำเนินงานทางวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การจัดบริการทางวัฒนธรรม คือการจัดกิจกรรมหรือดำเนินการเพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสสัมผัสกับวัฒนธรรม ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ความซาบซึ้ง และการประพฤติที่เหมาะสมและถูกต้อง เช่น การจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การบริการห้องสมุด การจัดการแสดงนิทรรศการ การสาธิต การจัดงานมหกรรมวัฒนธรรมตามเทศกาล และขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนกิจกรรมอื่นใดที่สามารถให้ประชาชนได้รับการบริการต่างๆ เหล่านั้น

4. การอนุรักษ์ ทำนุบำรุงและฟื้นฟูวัฒนธรรม คือการจัดกิจกรรมหรือดำเนินการเพื่อการพิทักษ์ รักษา มรดกวัฒนธรรม ที่ได้สั่งสมมาแต่อดีต

5. การเสริมสร้างความเป็นปึกแผ่นทางวัฒนธรรม

6. การเสริมสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่าง คือ การจัดกิจกรรมหรือ
 ดำเนินการใดๆทางวัฒนธรรมให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจและมีการยอมรับวัฒนธรรม
 ท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมของกลุ่มชนในภูมิภาคต่างๆ

7. การจัดการศึกษาเพื่อวัฒนธรรม

8. การปรับปรุงวัฒนธรรมในชีวิตประจำวัน

9. การเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ คือจัดกิจกรรมหรือดำเนินการให้ประชาชนมี
 ความรู้ ความเข้าใจในเอกลักษณ์ที่ต้งามของหมู่คณะและประเทศชาติ

10. การสร้างไว้ซึ่งคุณภาพและมาตรฐานของวัฒนธรรม คือการจัดกิจกรรมหรือ
 ดำเนินการให้ประชาชนรักษาไว้ซึ่งคุณภาพและมาตรฐานทางวัฒนธรรมในรูปการจัดการ
 ประกวด การแข่งขัน

11. การเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศ

12. การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ คือจัดกิจกรรมหรือดำเนินการเพื่อนำ
 วัฒนธรรมไปสู่ประชาชนทางสื่อมวลชนทุกรูปแบบเพื่อให้เกิดความรู้ทางวัฒนธรรม

ถึงแม้ นักการศึกษาและผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับงานด้านวัฒนธรรมจะพยายาม
 จำแนกรูปแบบและกิจกรรม ในการพัฒนาวัฒนธรรม แต่พบว่าการนำไปใช้ปฏิบัติจริงยังมี
 ความซ้ำซ้อนและมีปัญหา เพราะคำบางคำหรือกิจกรรมบางกิจกรรมไม่สามารถแยกออกจาก
 กันได้เด็ดขาด นอกจากนั้นการดำเนินการเกี่ยวกับงานทางวัฒนธรรมต้องผสมผสานกัน
 หลายวิธีทั้งกระบวนการ แต่สิ่งที่ดำเนินอยู่กลับอยู่ในรูปแบบต่างคนต่างทำ ดังจะเห็นจากข้อ
 เขียนที่ว่า " การรักษา สืบทอด และพัฒนาทางวัฒนธรรมไม่มีเอกสารเขียนไว้ชัดเจนในการ
 ดำเนินงานของไทยเรา งานต่างกรมต่างกำหนด ต่างคนต่างคิดตามความสามารถและ
 ประสบการณ์ของแต่ละคน ฉะนั้นวิธีการดำเนินงานวัฒนธรรมจึงแตกต่างกัน นอกจากนั้น
 คำว่า อนุรักษ์ การรักษา การสืบทอด การฟื้นฟู การบูรณะปฏิสังขรณ์ ก็ยังเป็นคำที่ใช้ปะปน
 กันในงานวัฒนธรรม ยังไม่มีใครให้คำจำกัดความได้เด่นชัดว่าคำเหล่านี้มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน
 อย่างไร รวมทั้งศัพท์บางคำ เมื่อนำมาอธิบายในมิติเชิงวัฒนธรรมก็คงไม่สามารถอธิบายให้
 เหมือนกับการอธิบายในมิติอื่นๆ อาทิ มิติเชิงเศรษฐกิจ หรือการเมือง-การปกครอง " (อ้าง
 จากกรมศิลปากร, 2540:120)

อย่างไรก็ตาม การศึกษาบทบาทของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอก
 ชนกับการพัฒนาวัฒนธรรมไทยในที่นี้ เพื่อให้การระบุรูปแบบกิจกรรมทางวัฒนธรรมไทยเป็น
 ไปในกรอบเดียวกันในแต่ละสถาบันที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาจึงนำขอบข่ายการจัดแบ่ง
 กิจกรรมทางวัฒนธรรมของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540) มารวมกับ
 รูปแบบการจัดแบ่งงานทางวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนต่างๆ ทำให้จัดรูปแบบ
 ของงานทางวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. งานอนุรักษ์ สืบสาน และถ่ายทอดวัฒนธรรมไทย (ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา เทศกาลสำคัญ วันสำคัญต่างๆ) หมายถึง ลักษณะกิจกรรม(งาน) มุ่งพิทักษ์รักษา และธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมที่มีคุณค่า ทั้งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม ให้ดำรงอยู่ต่อไป และมีการสืบทอดไม่ขาดสายจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งผ่านตัวแทนทางสังคมต่างๆ

2. งานฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมไทย หมายถึง กิจกรรม(งาน)การเลือกสรรวัฒนธรรมที่ กำลังสูญหายหรือที่ถูกลืมาจัดให้มีความหมาย และดำรงคุณค่า รวมทั้งมีการพัฒนาปรับ แต่งให้เหมาะกับยุคสมัย

3. ศึกษาค้นคว้า วิจัย และรวบรวมข้อมูลทางวัฒนธรรม หมายถึง งานการสำรวจ ศึกษา สังเคราะห์ และวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้ในงานทางวัฒนธรรม ในที่นี้จะพิจารณาจากงานศึกษาค้นคว้าในรูปงานวิจัย เป็นหลัก

4. งานเสริมสร้างเอตทัคคะทางวัฒนธรรม หมายถึง การส่งเสริม สนับสนุน ตลอดจน จัดคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถพิเศษทางวัฒนธรรมได้มีการพัฒนา เป็น เอตทัคคะทางวัฒนธรรม ในงานด้านนี้จะศึกษากิจกรรมด้าน

4.1 การสำรวจ เลือกสรร และจัดทำเนียบผู้ที่มีความรู้ ความสามารถพิเศษทาง วัฒนธรรม ทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับชาติ

4.2 สนับสนุนผู้ที่มีความรู้ความสามารถพิเศษทางวัฒนธรรม อาจอยู่ในรูปการ ออกทุนเรียนฟรี ฝึกอบรม และการจัดประกวดแข่งขัน โดยให้ทุนการศึกษา หรือทุนอุดหนุน เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถแก่บุคคลต่าง ๆ เป็นต้น

5. งานแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม หมายถึง กิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมาย ให้บุคคล หน่วย งานระดับต่าง ๆ มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรม เพื่อสร้างเสริมความเข้าใจอันดีซึ่งกัน และกัน รวมทั้งให้เกิดมุมมองที่กว้างไกลในความแตกต่างหลากหลายของวัฒนธรรมแต่ละวัฒนธรรม

ส่วนแนวคิดในการพัฒนาวัฒนธรรมที่ปรากฏในเอกสารเรื่องวัฒนธรรมและวัฒนธรรมท้องถิ่น ของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ในการพัฒนาวัฒนธรรมของชาติ โดยรวมได้) สรุปว่าการพัฒนาและการพัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนใด ต้องเกิดจากการพิจารณาภายในชุมชนนั่นเอง การพัฒนาวัฒนธรรมต้องไม่แยกส่วนสิ่งที่มองเห็นกับคุณค่าที่แฝงอยู่ ส่วนวิธีการพัฒนาวัฒนธรรมสามารถทำได้หลายอย่าง เช่น การค้นหาวรรณกรรมที่ยังมีอยู่โดยใช้มาตรฐานภายในวัฒนธรรมนั้นๆ เป็นตัววัดความดีและความไม่ดีแล้วฟื้นฟู สิ่งที่ดี แต่คลายความสำคัญไปแล้วนั้นขึ้นมา หรือประยุกต์ โดยการตีความหรือให้ความหมายใหม่ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ใหม่ หรือประดิษฐ์คิดค้นขึ้นมาใหม่โดยอาศัยรากฐานเดิมที่มีอยู่ หรือผสมผสานกับวัฒนธรรมที่ดีจากภายนอก (อ้างจากเอกสารการศึกษาและพัฒนากระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่น, 2537:15)

ส่วนบทบาทและแนวทางของผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาวัฒนธรรมมีหลายกลุ่ม ประกอบด้วย 6 กลุ่มคนที่สำคัญ คือ (ส่วนส่งเสริมวัฒนธรรมไทย, 2536: 15-16)

1. ชาวบ้าน เป็นเจ้าของวัฒนธรรมที่สามารถมองจากข้างในได้ชัดเจนที่สุด
2. พระ เป็นผู้นำทางความเชื่อและพิธีกรรม โดยอาจให้ความสำคัญกับการค้นหาคุณค่าที่สามารถนำมาประยุกต์ ตีความให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน
3. รัฐ ควรได้มีส่วนในการกำหนดหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อการถ่ายทอดภูมิปัญญาและคุณค่าที่ตีงามของชุมชนแก่ลูกหลาน
4. ปัญญาชนท้องถิ่น เป็นกลุ่มที่เข้าใจวัฒนธรรมภายนอก ขณะเดียวกันก็สามารถเข้าใจวัฒนธรรมภายใน มีบทบาทสำคัญในการร่วมกับชาวบ้านประยุกต์และประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ๆ ออกมาเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ชาวบ้าน
5. นักวิชาการ โดยเฉพาะนักวิชาการท้องถิ่น จะทำให้วัฒนธรรมท้องถิ่นมีพลังพลวัตอยู่ได้ในวัฒนธรรมที่เกิดใหม่ จากการผสมผสาน
6. นักพัฒนา

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของกลุ่มต่างๆ ในการพัฒนาวัฒนธรรมข้างต้น มีลักษณะเช่นเดียวกับประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง "แนวทางในการรักษา ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม" พ.ศ. 2529 ในหมวด 6 เรื่ององค์กรและระบบงานในการพัฒนาวัฒนธรรมที่ระบุว่า การดำเนินงานวัฒนธรรมเป็นภาระหน้าที่ของประชาชนทุกคน รวมทั้งองค์กรของรัฐบาลและเอกชน ดังรายละเอียด ดังนี้

การดำเนินงานวัฒนธรรมเป็นภาระหน้าที่ของประชาชนทุกคน รวมทั้งองค์กรของรัฐและเอกชน องค์กรของรัฐมีหน้าที่รับผิดชอบต่องานวัฒนธรรมของชาติโดยตรงในระดับกระทรวง คือ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงมหาดไทย และทบวงมหาวิทยาลัย ในระดับกรม คือ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กรมศิลปากร และกรมการศาสนา ส่วนหน่วยงานหรือองค์กรอื่นๆ นั้นให้ถือว่างานวัฒนธรรมเป็นหน้าที่โดยอ้อมอีกส่วนหนึ่งด้วย

ส่วนองค์กรของเอกชนที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานวัฒนธรรมของชาติ คือ มูลนิธิ สมาคม ศาสนสถานและบริษัท ห้างร้านทั้งหลาย ซึ่งสมควรมีโอกาสร่วมมือสนับสนุนตามกำลังความสามารถ

จากแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาวัฒนธรรมที่หลากหลายที่รวบรวมจากเอกสารที่เกี่ยวข้องต่างๆ ข้างต้น ทำให้สรุปได้ว่าการพัฒนามีหลายทิศหลายทาง หลายรูปแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่านักคิดท่านใดจะกำหนดลักษณะดังกล่าวในประเด็นใด ดังนั้นเพื่อให้เข้าใจตรงกันกับนักวิจัยในความหมายการพัฒนาวัฒนธรรมไทยในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยจะเน้นในความหมายด้านการอนุรักษ์และสืบสานกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่จัดโดยสถาบันอุดมศึกษา ผ่านศูนย์ศิลปวัฒนธรรมของสถาบันแต่ละแห่ง สาเหตุที่ผู้วิจัยเน้นที่กระบวนการ

ดังกล่าวในการสรุปประเด็นของการพัฒนาวัฒนธรรม มีสาเหตุมาจากมุมมองที่ว่าส่วนหนึ่งของงานวัฒนธรรมจะเป็นเรื่องการอนุรักษ์มรดกสังคมที่มีคุณค่า มิให้สูญหายหรือไม่ให้ถูกกลืนโดยวัฒนธรรมของต่างสังคม ดังนั้นการพัฒนาวัฒนธรรมจึงต้องคำนึงถึงการดำรงไว้ซึ่งรากเหง้าดั้งเดิม บทบาทสำคัญของการพัฒนาวัฒนธรรมไทยของสถาบันอุดมศึกษาจึงเน้นที่การสืบทอด อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่มีคุณค่าด้านต่างๆผ่านการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมตั้งจะเห็นจากคำกล่าวของ Mr. Kawada Junzo นักวัฒนธรรมชาวญี่ปุ่นที่ว่า "การเปลี่ยนแปลงพัฒนาวัฒนธรรมต้องคำนึงถึงเอกลักษณ์ของเผ่าชน" (นิคม มุสิกคามะ, อ้างในกรมศิลปากร, 2540 :120) และแนวคิดที่ว่า " การพัฒนาที่จำต้องตั้งอยู่บนรากฐานวัฒนธรรมดั้งเดิม " หรือ " การพัฒนานั้นจะต้องอยู่บนรากฐานของตนเอง " และเพื่อให้งานชิ้นนี้เห็นความเปลี่ยนแปลง (การพัฒนา) ในทิศทางที่ดีขึ้น ผู้วิจัยจะวิเคราะห์วัฒนธรรมที่จัดในสถาบันแต่ละแห่งว่าสามารถบรรจุกิจกรรมได้อย่างสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันหรือไม่(หรือกล่าวอีกอย่างได้ว่าสามารถประยุกต์เนื้อหากิจกรรมเข้ากับความต้องการของมนุษย์และสภาพสังคมปัจจุบันได้มากน้อยเพียงไร)

ส่วนการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาวัฒนธรรมไทยจะพิจารณาชุมชนในความหมาย "กลุ่มคนที่อาศัยรวมกัน ณ บริเวณใดบริเวณหนึ่งและมีลักษณะร่วมกันบางอย่าง" อาทิ เป็นเจ้าของพื้นที่ในอาณาบริเวณเดียวกัน อาชีพเดียวกัน หรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมร่วมกัน เป็นต้น ดังนั้นความหมายของชุมชนในที่นี้จะมีทั้งความหมายของกลุ่มขนาดเล็กจนถึงกลุ่มสังคมขนาดใหญ่ ซึ่งอาจหมายถึง ชุมชนร้านค้าในมหาวิทยาลัย ชุมชนหมู่บ้านจัดสรร ชุมชนชาวแฟลต ประชาชนที่อาศัยระแวกที่สถาบันการศึกษาตั้งอยู่ เขต อำเภอ จังหวัด โรงเรียน วัด รวมทั้งหน่วยงานอื่นๆ ทั้งที่เป็นหน่วยงานราชการและเอกชน เป็นต้น

ในด้านการศึกษาวิเคราะห์การมีส่วนร่วมกับชุมชนหรือกลุ่มต่างๆจะพิจารณาจากแนวคิดของนักพัฒนา คือเน้นการมีส่วนร่วมในลักษณะของการปฏิสัมพันธ์ของประชาชน กับหน่วยงานหลัก(ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม)ที่จัดงานเป็นหลัก การมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัฒนธรรมไทยจะพิจารณาตั้งแต่กระบวนการแรกจนถึงกระบวนการสุดท้าย คือตั้งแต่กำหนดโครงการถึงประเมินผลโครงการ เพื่อความชัดเจนและสะดวกในการอธิบายรูปแบบการมีส่วนร่วม ในที่นี้จะใช้กรอบของบัณฑิต อ่อนคำ นักพัฒนาคนสำคัญซึ่งกำหนดขั้นตอนในการมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอนคือ

1. การมีส่วนร่วมในขั้นการริเริ่มการพัฒนา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน
3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ
4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์
5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

นอกจากนั้นเพื่อให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัฒนธรรมไทยในเชิงบทบาทของหน่วยงานหรือกลุ่มคนที่มาเข้าร่วมกิจกรรม ผู้วิจัยจะวิเคราะห์โดยใช้กรอบการวิเคราะห์ของจินตนา ทองรอด ประกอบการศึกษา (2529,อ้างในปาริชาติ วัลย์เสถียร, 2543:145-146)ซึ่งกำหนดการมีส่วนร่วมหลายระดับ ดังนี้

1. ร่วมสละเงิน
2. ร่วมสละแรงงาน รวมทั้งสละเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรม
3. ร่วมสละวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ
4. ร่วมในการวางแผน
5. ร่วมแสดงความคิดเห็น
6. ร่วมชักชวนผู้เข้าร่วมงาน
7. ร่วมรับผิดชอบหรือควบคุมดำเนินการ
8. ร่วมติดตามผลการดำเนินงาน

งานวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของสถาบันอุดมศึกษากับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

สรน โรจนตระกูล (2526) ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของวิทยาลัยครูในภาคกลางที่มีต่อการทำนุบำรุงวัฒนธรรมของชาติ การวิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างวิทยาลัยครู 11 แห่ง เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและสัมภาษณ์ ผลการศึกษาสรุปว่ากิจกรรมที่ได้รับความสนใจและประสบความสำเร็จเป็นอันดับหนึ่งมีหลายกิจกรรม ได้แก่ นิทรรศการวัฒนธรรมไทย งานโครงการวัฒนธรรมสัญจร งานประเพณีต่างๆ กิจกรรมทางด้านศาสนา ส่วนกิจกรรมที่ได้รับความสนใจอันดับสอง คือ การจัดกลุ่มผู้สนใจใฝ่อาชีพ การอบรมมารยาท การสาธิต การละเล่นภาคต่างๆ การประกวดมารยาท การออกค่ายอาสาพัฒนาชนบท การจัดหอวัฒนธรรม การจัดนิทรรศการวัฒนธรรมพื้นบ้าน ส่วนกลุ่มกิจกรรมที่ได้รับความสนใจ และประสบความสำเร็จเป็นที่สามมีหลายกิจกรรม เช่น การแสดงกลอนสด การประกวดเรียงความวัฒนธรรม การจัดอบรมบุคลิกภาพ และค่านิยมที่พึงประสงค์ การประกวดการเขียนภาพโปสเตอร์ การอบรมผู้นำเยาวชนด้านวัฒนธรรม การปฏิบัติทางธรรม เรียงตามลำดับ

จากการศึกษาได้สรุปว่า วิทยาลัยครูเขตภาคกลางส่วนใหญ่ทำเนียบบทบาทการทำนุบำรุงวัฒนธรรมค่อนข้างน้อย ทั้งด้านการสอน การประกวดหรือการแข่งขัน การวิจัย การศึกษาและการรวบรวม รวมทั้งทัศนศึกษา คูงาน แลกเปลี่ยนเผยแพร่ระหว่างสถาบัน และบางกิจกรรมในรอบปีหนึ่งไม่เคยจัดเลย เช่น การประชุมสัมมนา

งานที่ประสบผลสำเร็จและได้ผลคุ้มค่า อาจารย์ส่วนใหญ่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นที่ตรงกันว่า มักเป็นงานที่จัดง่าย ลงทุนน้อย จัดได้ทุกสถานที่ ทุกโอกาส ตัวอย่างงานดังกล่าวได้แก่ นิทรรศการด้านวัฒนธรรม

ส่วนของปัญหาในการดำเนินงานที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุด คือ ด้านงบประมาณสนับสนุน และปัญหาบุคลากรที่ไม่มีเวลาพอที่จะอุทิศให้กับงานวัฒนธรรม เพราะมีงานสอนเป็นงานประจำ

ปัจจัย บุณาค (2533-2534) วิจัยเรื่องการอุดมศึกษาเอกชนเพื่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศ พบว่า ภารกิจหลักที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเน้นหนักคือด้านการผลิตบัณฑิต รองลงมา คือภารกิจด้านการวิจัย เพราะเป็นประโยชน์ต่อการเรียน การสอน การขอตำแหน่งทางวิชาการและการมีรายได้จากการวิจัย ส่วนภารกิจด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมเป็นภารกิจที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีบทบาทน้อยกว่าด้านอื่นๆ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้งบประมาณ และดูเหมือนมิได้มีผลโดยตรงต่อการผลิตบัณฑิต แต่ในความเป็นจริงแล้วภารกิจด้านนี้ มีความสัมพันธ์กับการสร้างบัณฑิตให้มีลักษณะของความเป็นไทย และการสร้างไทยได้อย่างดีที่สุด ดังนั้นหลายๆสถาบันจึงมิได้ละเลยในภารกิจด้านนี้ โดยมีรูปแบบของการดำเนินการ สรุปได้ดังนี้

นโยบายด้านทำนุ บำรุงศิลปวัฒนธรรม สถาบันอุดมศึกษาเอกชนส่วนใหญ่ได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับภารกิจด้านทำนุ บำรุงศิลปวัฒนธรรม คือเป็นผู้นำสังคมในการส่งเสริม อนุรักษ์ ค้นคว้าวิจัย เผยแพร่และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนประเพณีไทยให้อุซุนรุ่นหลังภาคภูมิใจในความเป็นชาติที่มีขนบธรรมเนียมและประเพณีพื้นบ้านในท้องถิ่นที่สถาบันตั้งอยู่

วัตถุประสงค์ด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม คือเพื่อส่งเสริมฟื้นฟู และรักษาไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีอันดีงามของชาติ เพื่อให้ความรู้และเสริมสร้างบรรยากาศในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกแก่นักศึกษาและผู้สนใจ ตลอดจนค้นคว้า รวบรวมและวิจัยด้านศิลปวัฒนธรรม

หน้าที่และความรับผิดชอบของหน่วยงานด้านทำนุ บำรุงศิลปวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน คือ จัดกิจกรรมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียม ประเพณี และศิลปวัฒนธรรม ส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติ ให้ความร่วมมือกับองค์กรต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกในการเผยแพร่วัฒนธรรม ตลอดจนดำเนินการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม

ลักษณะกิจกรรมด้านทำนุ บำรุงศิลปวัฒนธรรม พบว่า ส่วนใหญ่สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ดำเนินการด้านทำนุ บำรุงศิลปวัฒนธรรมประเภทวิจัยการศึกษา การรวบรวม ส่งเสริม อนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมและศาสนาโดยจัดกิจกรรมในรูปแบบของการจัดงาน ประเพณี จัดนิทรรศการ จัดการประกวด พิมพ์ข่าวสารเผยแพร่ จัดการแสดงและสาธิต ตลอดจนจัดสอนและอบรมด้านศิลปวัฒนธรรม

การสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม พบว่าสถาบันอุดมศึกษา เอกชนส่วนใหญ่มีการจัดสรรงบประมาณให้ โดยจัดสรรงบประมาณเป็นสัดส่วน หรือจัดสรรงบประมาณตามลักษณะโครงการที่เสนอขออนุมัติเป็นรายๆ ไป

ประกอบ คู่ปรัทน์ & คณะ (2533) รายงานผลวิจัยโครงการวางแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี (2531-2534) เรื่องบทบาทอุดมศึกษาเอกชน โดยทำการศึกษาศาสนาบัณฑิตศึกษา เอกชน จำนวน 24 แห่ง ทั้งที่ตั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด พบว่า ถ้าเปรียบเทียบกับภารกิจด้านอื่นๆ ภารกิจด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมจะเป็นสิ่งที่มีการดำเนินการน้อยที่สุด และจากการรวบรวมข้อมูลจากสถาบันอุดมศึกษาเอกชนทั้ง 24 แห่ง ปรากฏว่าสถาบันจำนวน 9 แห่งไม่ได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับภารกิจด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มีสถาบัน 15 แห่งที่กำหนดนโยบาย

ในส่วนวัตถุประสงค์ด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมที่แต่ละสถาบันกำหนดนั้นที่พบมากที่สุด คือ เพื่อส่งเสริม ฟื้นฟู และรักษาไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชาติ รองลงมาคือเพื่อให้ความรู้และเสริมสร้างบรรยากาศในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและจิตสำนึกแก่นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป และเพื่อสนองต่อวัตถุประสงค์หลักข้อหนึ่งของหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เรียงตามลำดับ

หน้าที่และความรับผิดชอบของหน่วยงานด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของทุกสถาบัน คือการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียม ประเพณีและศิลปวัฒนธรรม รองลงมาตามลำดับ คือส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติ และเป็นหน่วยงานจัดพิธี ศาสนกิจและพิธีกรรมต่างๆ ในส่วนของการดำเนินการจัดกิจกรรมด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม รูปแบบที่มีการจัดดำเนินการมากที่สุด คือจัดงานประเพณี รองลงมาคือจัดนิทรรศการ การจัดกิจกรรมรูปแบบการประกวด และกิจกรรมแบบประชุมสัมมนา (โดยมีสัดส่วนต่อกิจกรรม 29,22,21,2โครงการ) ในการวิเคราะห์แยกตามสถานที่ตั้งของสถาบัน พบว่าสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ตั้งในกรุงเทพมหานครจัดกิจกรรมด้านงานประเพณีมากที่สุด รองลงมาคือจัดนิทรรศการและกิจกรรมการแข่งขัน

ในส่วนการสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมศิลปวัฒนธรรม พบว่าสถาบันเอกชนส่วนใหญ่ มีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุน มีเพียงบางแห่งที่ไม่ได้จัดสรรงบประมาณ การจัดงบประมาณนั้นด้วยเหตุผลเชิงบริหารจึงมักจะไม่มีการเปิดเผยตัวเลข

ในงานวิจัยสรุปปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานทางด้านวัฒนธรรม ดังนี้

1. ด้านบุคลากร ขาดบุคลากรที่เข้าใจงานด้านนี้อย่างแท้จริง
2. ด้านเวลา มีปัญหาเกี่ยวกับการฝึกซ้อมฯลฯ
3. ขาดงบประมาณสนับสนุน

อุไรวรรณ ธนสถิตย์ (2541:44-47) วิจัยเรื่องภารกิจของมหาวิทยาลัยเอกชนในการจัดการอุดมศึกษาของชาติ ศึกษาสถาบันอุดมศึกษา 4 แห่งคือ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ หอการค้าไทย ธุรกิจบัณฑิตย และศรีปทุม พบว่า ภารกิจด้านการทำนุ บำรุงศิลปวัฒนธรรมจะมีน้อยกว่าด้านอื่นๆ โดยเฉพาะถ้าเปรียบเทียบกับงานสอน เพราะสถาบันมีแนวคิดว่างานกิจกรรมเป็นเรื่องที่ต้องใช้งบประมาณและมีได้มีผลโดยตรงต่อการผลิตบัณฑิต จะมีเพียงบางสถาบันที่ทำหน้าที่ได้อย่างดีเยี่ยม จนกระทั่งได้รับเกียรติและได้รับรางวัลเชิดชูในฐานะศูนย์วัฒนธรรมดีเด่นที่มีบทบาทที่ดีเยี่ยมในการดำเนินงานทางวัฒนธรรมแทบทุกด้าน

กิจกรรมที่จัดโดยสถาบันอุดมศึกษาที่ปรากฏจากการรวบรวมจากงานวิจัยชิ้นนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมประเภทอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิม อาทิ วันสำคัญของชาติ วันสำคัญทางศาสนาและพระมหากษัตริย์ โครงการเกี่ยวกับดนตรีไทยและนาฏศิลป์

ในส่วนของปัญหาและอุปสรรค พบว่าเยาวชนรุ่นใหม่ขาดความสนใจในเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชาติและการติดต่อประสานงานในการเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานภายนอกสาขา

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องบทบาทของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนกับการพัฒนาวัฒนธรรมไทย แบ่งระเบียบวิธีการวิจัยเป็น 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.1 การนิยามตัวแปร
 - 2.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 2.3 แบบสอบถามที่ใช้ประกอบการสัมภาษณ์
3. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ประเภทมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยที่ตั้งในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล จำนวน 11 สถาบัน ได้แก่ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ มหาวิทยาลัยสยาม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกริก มหาวิทยาลัยศรีปทุม มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต และมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ สาเหตุที่ไม่ใช้มหาวิทยาลัยกรุงเทพ เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพราะมหาวิทยาลัยกรุงเทพไม่มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาวัฒนธรรมในรูปของศูนย์วัฒนธรรมโดยตรง ลักษณะของกิจกรรม ทางวัฒนธรรมจะจัดอยู่ในหน่วยงานหลายหน่วยงาน เช่น คณะต่าง ๆ สโมสรนักศึกษา และสำนักกีฬา และกิจกรรม ดังนั้นจึงส่งผลให้งานด้านดังกล่าวกระจัดกระจายหลายหน่วยงาน ซึ่งบางหน่วยงานไม่อยู่ในขอบเขตการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การนิยามตัวแปร

1. องค์กรทางวัฒนธรรม ในที่นี้หมายถึง ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมหรือศูนย์วัฒนธรรม เป็น หน่วยงานที่ได้ตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ มีหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับงานทางด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน สถาบันอุดมศึกษาเอกชนแต่ละแห่งอาจจะเรียกชื่อหน่วยงานดังกล่าวแตกต่างกันในแต่ละสถาบัน

2. วัฒนธรรม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้นหรือกำหนดขึ้นเพื่อการดำรงอยู่ร่วมกันของคนในสังคมใดสังคมหนึ่ง วัฒนธรรมอาจจะอยู่ในรูปวัตถุ สิ่งของ เครื่องมือ เครื่องใช้ วัสดุ อุปกรณ์ เสื้อผ้า ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม อาคารบ้านเรือนหรืออาจจะอยู่ในรูปที่ไม่ใช่วัตถุ ซึ่งสะท้อนออกมาในรูปแบบแผนการดำเนินชีวิต ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม อุดมการณ์ต่างๆ เป็นต้น

3. วัฒนธรรมไทย หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ คุณลักษณะ วิถีชีวิตบางอย่างของคนไทยที่ส่งผลทำให้คนไทยและประเทศไทยแตกต่างจากชนชาติหรือประเทศอื่น ไม่ว่าลักษณะดังกล่าวอาจจะเกิดจากการสร้างสรรค์ของคนในสังคมเองหรืออาจจะเกิดจากการรับเอาอิทธิพลทางวัฒนธรรมของชนชาติอื่นมาใช้ผสมผสาน

4. รูปแบบกิจกรรมทางวัฒนธรรม หมายถึงกิจกรรมทางวัฒนธรรม 5 ด้าน ประกอบด้วย

1. งานอนุรักษ์ สืบสาน และถ่ายทอดวัฒนธรรมไทย
2. งานฟื้นฟู และงานพัฒนาวัฒนธรรมไทย
3. งานศึกษา ค้นคว้า วิจัยและรวบรวมข้อมูลทางวัฒนธรรมไทย
4. งานเสริมสร้างเอกัตถะทางวัฒนธรรม
5. งานแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมไทย

5. การพัฒนาวัฒนธรรม ทำได้หลายทางหลายรูปแบบดังจะเห็นจากเอกสารของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2529 ระเบียบวิธีการรักษา ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมในหลายรูปแบบ ดังนี้

- 5.1 การสร้างสรรค์งานทางวัฒนธรรม
- 5.2 การส่งเสริมและสนับสนุน หน่วยงานต่างๆทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ
- 5.3 การจัดบริการทางวัฒนธรรม
- 5.4 การอนุรักษ์ ทำนุบำรุงและฟื้นฟูวัฒนธรรม
- 5.5 การเสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตยทางวัฒนธรรม
- 5.6 การเสริมสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่าง
- 5.7 การจัดการศึกษาเพื่อวัฒนธรรม
- 5.8 การปรับปรุงวัฒนธรรมในชีวิตประจำวัน
- 5.9 การเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
- 5.10 การชำระไว้ซึ่งคุณภาพมาตรฐานของวัฒนธรรม
- 5.11 การเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศ
- 5.12 การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์วัฒนธรรม

ดังนั้นการพัฒนาวัฒนธรรมในงานวิจัยชิ้นนี้ จะเน้นความหมายการอนุรักษ์และสืบสานกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ดีมีคุณค่าที่จัดโดยศูนย์ศิลปวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษา เอกชนแต่ละแห่งให้ดำรงอยู่สืบเนื่องต่อไป

6. ชุมชน ในที่นี้หมายถึงกลุ่มคนที่อาศัยรวมกัน ณ บริเวณใดบริเวณหนึ่งและมีลักษณะร่วมกันบางอย่าง อาทิ เป็นเจ้าของพื้นที่หรือเขตแดนร่วมกัน อาชีพเดียวกันหรือกลุ่มที่มีกิจกรรมร่วมกัน ดังนั้น ความหมายของชุมชนในที่นี้จะมีความหมายของกลุ่มตั้งแต่กลุ่มขนาดเล็กถึงกลุ่มขนาดใหญ่ ซึ่งอาจหมายถึง ชุมชนเจ้าของร้านค้าในมหาวิทยาลัย ชุมชนหมู่บ้านจัดสรร ชุมชนชาวแฟลต ประชาชนที่อาศัยในละแวกเดียวกัน ที่ว่าการเขตหรืออำเภอ โรงเรียน วัด รวมทั้งหน่วยงานอื่นๆ ทั้งที่เป็นหน่วยงานของรัฐและเอกชน

7. บทบาทของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมที่มีต่อการพัฒนาวัฒนธรรมไทย หมายถึง หน้าที่ของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมที่ได้รับตามอำนาจ ตามกฎข้อบังคับของสถาบัน ในการดำเนินงานเกี่ยวกับกิจกรรมทางวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นที่การอนุรักษ์และการสืบสานวัฒนธรรมที่ดีมีคุณค่าให้ดำรงอยู่และสืบต่อไป ศูนย์วัฒนธรรมหนึ่งๆอาจจะมีบทบาทด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านก็ได้

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากผู้อำนวยความสะดวกและบุคลากรในศูนย์โดยนัดสัมภาษณ์และขอเอกสารของศูนย์โดยมีหนังสือขอความร่วมมือที่ออกโดยต้นสังกัดที่ผู้วิจัยทำงาน ทั้งนี้จะมีการนัดหมายล่วงหน้าทางโทรศัพท์ ในการเก็บข้อมูลนักวิจัยดำเนินการด้วยตนเอง ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยมาจาก 2 แหล่ง คือ

1. ข้อมูลเอกสาร เป็นข้อมูลที่มีการเก็บรวบรวมโดยศูนย์วัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแต่ละแห่ง อาทิ เอกสารอัตชีวประวัติเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมที่ดำเนินการโดยศูนย์ สิ่งพิมพ์ แผ่นพับ หนังสือต่างๆ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ทั้งหมด จำนวนที่เก็บรวบรวมทั้งสิ้นประมาณ 60 ชิ้น

2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ประกอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ประกอบการสัมภาษณ์ แบ่งเป็นประเด็นคำถามใหญ่ ๆ ได้

4 ประเด็นคือ

1. โครงสร้างบริหารภายในศูนย์ศิลปวัฒนธรรมแต่ละแห่ง อาทิ เรื่องจำนวนบุคลากร ลักษณะการแบ่งหน่วยงาน การแบ่งหน้าที่ ตามบทบาทของบุคลากร การดำรงวาระของผู้บริหารและบุคลากร เป็นต้น (บางแห่งจะมีเอกสารที่เก็บรวบรวมอย่างละเอียดและเป็นระบบ บางแห่งโครงสร้างการบริหารศูนย์ยังอยู่ในช่วงดำเนินการ ช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลง)

2. โครงการกิจกรรมและแผนการดำเนินงานทางด้านศิลปวัฒนธรรมในรอบปีของศูนย์

- โครงการประจำ
- โครงการเสริม
- รูปแบบกิจกรรม เป้าหมายการจัดกิจกรรม กลุ่มเป้าหมาย การประเมินผล

เป็นต้น

3. บทบาทของศูนย์กับการมีส่วนร่วมกับชุมชนและหน่วยงานภายนอกในการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม ทั้งกรณีศูนย์เข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชนในขั้นตอนการดำเนินงานขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือบทบาทใดบทบาทหนึ่งและในกรณีที่ชุมชนหรือหน่วยงานภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมที่ดำเนินงานโดยศูนย์ ซึ่งศูนย์มีจุดมุ่งหมายการจัดให้ประชาชนกลุ่มต่างๆทั่วไป ตัวอย่างคำถาม

- จุดมุ่งหมายในการกำหนดบทบาทของศูนย์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนและการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการจัดกิจกรรมของศูนย์และหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง
- บทบาทการเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์กับชุมชนภายนอก
- ลักษณะของกิจกรรมและรูปแบบในการดำเนินงานร่วมกันระหว่างศูนย์และชุมชนภายนอก

4. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินบทบาททางด้านศิลปวัฒนธรรมของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแต่ละแห่ง อาทิ

- ปัญหาด้านโครงสร้างการบริหารศูนย์และสถานที่
- ปัญหาด้านนโยบาย
- ปัญหาเรื่องบุคลากร
- ปัญหาเรื่องงบประมาณ
- ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและผู้เข้าร่วมกิจกรรม
- ปัญหาอื่นๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะนำเสนอในรูปแบบบรรยาย และวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ประกอบแบบสอบถามจากสถาบันต่างๆ

การนำเสนอผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยจะแบ่งออกเป็น 7 บท ดังนี้

บทที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์การวิจัย ผลที่คาดว่าจะได้รับ ขอบเขตการศึกษาวิจัย

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยแนวคิดเกี่ยวกับ วัฒนธรรม วัฒนธรรมไทย ขอบข่ายงานทางด้านศิลปวัฒนธรรม บทบาทเกี่ยวกับงานด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษา บทบาทและแนวทางของผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาวัฒนธรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของสถาบันอุดมศึกษากับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย ประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 รูปแบบกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมที่ดำเนินงานโดยศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม โครงสร้างการบริหารงานภายในศูนย์ รูปแบบของกิจกรรมที่ดำเนินโดยศูนย์ศิลปวัฒนธรรมแต่ละแห่ง รูปแบบกิจกรรมโดยรวม

บทที่ 5 บทบาทของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในการมีส่วนร่วมกับชุมชน/สังคม ในการพัฒนาวัฒนธรรมไทย

บทที่ 6 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานทางด้านศิลปวัฒนธรรม ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานทางด้านศิลปวัฒนธรรมของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแต่ละแห่ง และภาพรวมของปัญหาทั้งในระดับจุลภาคและมหภาค

บทที่ 7 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

รูปแบบกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมที่ดำเนินงานโดย ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมไทย

เนื้อหาของบทที่ 4 จะนำเสนอรูปแบบกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมที่ดำเนินงานโดยศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ในส่วนข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม โครงสร้างการบริหารงานภายในศูนย์ รูปแบบของกิจกรรมที่ดำเนินโดยศูนย์ศิลปวัฒนธรรม แต่ละแห่ง รูปแบบกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมโดยรวม

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับศูนย์ศิลปวัฒนธรรม

จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 11 ศูนย์ หรือ 11 หน่วยงานที่ผู้ศึกษาเลือกจากสถาบันอุดมศึกษาเอกชนประเภทมหาวิทยาลัย ปี 2541 ที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษา พบว่าหน่วยงานที่มีภารกิจรับผิดชอบทางด้านวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ในแต่ละแห่งจะมีชื่อเรียกที่เหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน เพราะเกือบทั้งหมดจะใช้ชื่อว่า ศูนย์วัฒนธรรม หรือศูนย์ศิลปวัฒนธรรม (ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเกริก, ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์, ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น, ศูนย์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต, ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต, ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีปทุม, ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยสยาม, ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, ศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, สำนักงานศิลปวัฒนธรรมไทย มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (ABAC) โดยมี 3 ศูนย์ซึ่งนอกเหนือจากเป็นศูนย์วัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้น ๑ แล้วยังมีฐานะเป็นศูนย์ วัฒนธรรมของกรุงเทพมหานคร ขึ้นอยู่กับสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (สวช.) ได้แก่ ศูนย์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ และมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

จากเอกสารของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนพบว่าศูนย์ศิลปวัฒนธรรมหรือหน่วยงานทางวัฒนธรรมมักจะเกิดขึ้นหลังการก่อตั้งของสถาบันการศึกษา สาเหตุสำคัญเนื่องจากเป็นระเบียบในพระราชบัญญัติว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2522 และ พ.ศ. 2535 ที่กำหนดให้ภารกิจด้านศิลปวัฒนธรรมเป็นพันธกิจด้านหนึ่งของสถาบันอุดมศึกษา จึงทำให้ทุกสถาบันมีการกำหนดหน้าที่ผ่านหน่วยงานหรือศูนย์ต่าง ๆ ภายหลัง แต่เดิมพระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชน พ.ศ. 2512 ได้กล่าวถึงภารกิจของวิทยาลัยเอกชน คือ ภารกิจด้านการสอนและการ

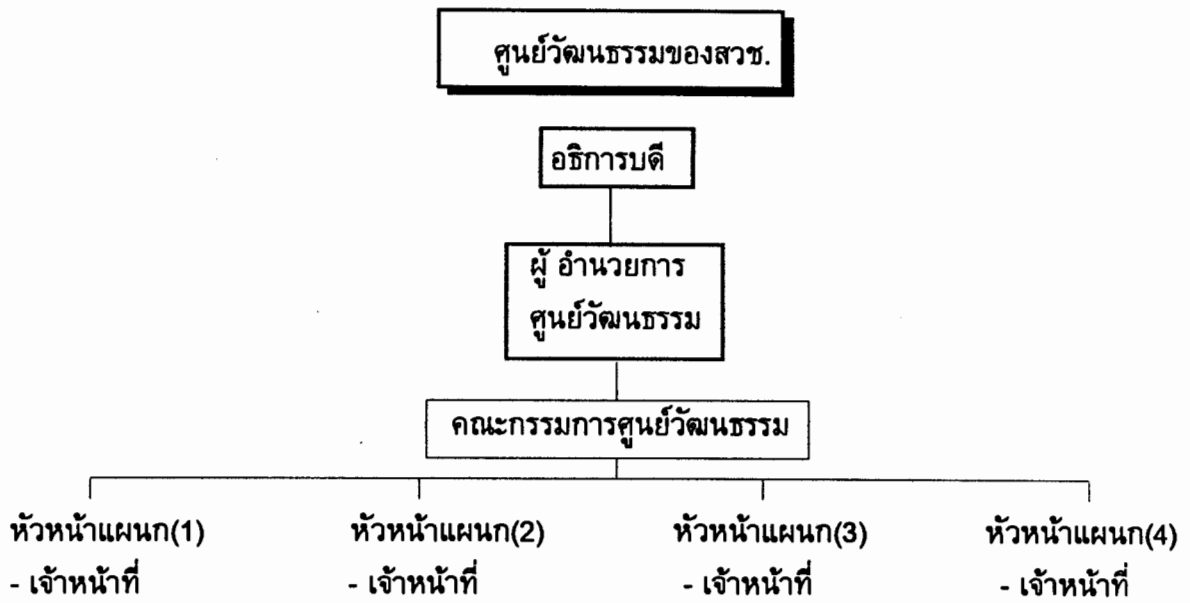
ผลิตบัณฑิต ส่วนภารกิจที่เหลือ 3 ด้าน คือ วิจัย บริการวิชาการแก่สังคมและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมกำหนดว่าเป็นสิ่งที่ควรกระทำ ดังนั้นสถาบันแต่ละแห่งอาจทำดำเนินการด้านนี้หรือไม่ก็ได้ เนื่องจากไม่มีกฎหมายบังคับ (อ้างจากปัจจัย บุนนาค,2533-2534:58-59) ดังนั้นจะพบว่า ภารกิจด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมเป็นบทบาทที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนดำเนินการ หลังจากภารกิจด้านการผลิตบัณฑิต และด้านการวิจัย(ภารกิจด้านวิจัยเป็นภารกิจที่มีผลหรือมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ชื่อเสียงสถาบันในการผลิตบัณฑิต ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นที่มาของรายได้ที่สำคัญที่สุดเพียงแหล่งเดียวของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในการดำเนินการทางการศึกษา และมีเรื่องผลตอบแทนของการทำงานวิจัย) ดังนั้นถึงแม้จะมีการก่อตั้งหน่วยงานที่ดำเนินงานเกี่ยวกับศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน แต่อาคารที่ตั้งของศูนย์มักเป็นส่วนหนึ่งของอาคารอื่นๆ โดยมากจะเป็นส่วนหนึ่งของอาคารเรียน หรืออยู่ร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ลักษณะที่ตั้งของศูนย์หลาย ๆ ศูนย์ หรือที่ทำการของบุคลากรของศูนย์ก็ยังมีลักษณะดังกล่าวแม้กระทั่งในปัจจุบัน มีเพียง 3 ศูนย์ ที่มีอาคาร และหน่วยงานของตนเอง ได้แก่ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (ปี 2532), มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ (ปี 2527) และมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ (ปี 2537) ส่วนมหาวิทยาลัยศรีปทุมมีศูนย์ของตัวเองแต่ยังไม่ได้ใช้เป็นที่ทำการดำเนินงานทางวัฒนธรรม

โครงสร้างการบริหารงานภายในศูนย์ศิลปวัฒนธรรม

โครงสร้างการบริหารงานภายในศูนย์ศิลปวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในที่นี่ แบ่งเป็น 2 แบบ คือ

1. โครงสร้างการบริหารของศูนย์วัฒนธรรมที่เป็นศูนย์วัฒนธรรมของกรุงเทพมหานคร ขึ้นกับสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
2. โครงสร้างการบริหารของศูนย์วัฒนธรรมที่เป็นหน่วยงานหนึ่งในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน (เปรียบเทียบจากแผนภาพที่ 1 และ 2)

แผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 2

*บางสถาบันอาจไม่มีการแบ่งเป็นแผนกชัดเจน อาจจะร่วมเรียกเป็นเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ หรือนักวิชาการของศูนย์ฯ

รูปแบบของกิจกรรมที่ดำเนินงานโดยศูนย์ศิลปวัฒนธรรม

รูปแบบกิจกรรมที่ดำเนินงานโดยศูนย์ศิลปวัฒนธรรม ในรอบปีการศึกษา 2541 ในสถาบันต่าง ๆ มีทั้งที่เป็นส่วนของกิจกรรมที่คล้ายคลึงและเหมือนกัน ขณะเดียวกันกิจกรรมบางประเภทก็มีลักษณะเฉพาะ เป็นสัญลักษณ์ของสถาบันอุดมศึกษาเฉพาะแห่ง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

มหาวิทยาลัยสยาม

โครงสร้างการบริหารภายในศูนย์ศิลปวัฒนธรรมเป็นโครงสร้างขนาดเล็ก ประกอบด้วยบุคลากร 3 ท่าน ได้แก่ ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ และอาจารย์ประจำศูนย์ 1 ท่าน การดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ภายในศูนย์ไม่มีวาระ ผู้อำนวยการ และอาจารย์ประจำศูนย์ (ซึ่งเป็นอาจารย์สอนดนตรี) จะมียางสอนเป็นงานประจำ กิจกรรมต่าง ๆ ภายในศูนย์ บุคลากรทั้งหมดจะช่วยกันดำเนินการ งบประมาณไม่มีการตั้งเป็นรายปี แต่จะเบิกจ่ายตามโครงการที่ปฏิบัติจริงในแต่ละเทศกาล กิจกรรมส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมที่จัดสม่ำเสมอจนเป็นธรรมเนียมประเพณีของสถาบันที่มีการปฏิบัติต่อเนื่องสืบต่อกันมา โครงการกิจกรรมจะมีการกำหนดคร่าว ๆ ภายในศูนย์มีชมรมที่สำคัญ คือชมรมพุทธศาสตร์ ชมรมดนตรีไทย และรำไทย

โครงการของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยสยามแบ่งเป็น 2 โครงการคือ

1. โครงการประจำ เป็นโครงการที่จัดสม่ำเสมอทุกปีหรือเกือบทุกปี จนเป็นประเพณีของสถาบัน บางโครงการเป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ปรากฏเฉพาะในมหาวิทยาลัยสยาม

2. โครงการไม่ประจำ หรือโครงการเสริม เป็นโครงการที่เพิ่มขึ้นตามวาระโอกาสสำคัญ

ส่วนที่หนึ่งโครงการหลัก (บางครั้งเรียกว่า โครงการประจำ) ประกอบด้วยกิจกรรมทางวัฒนธรรม ต่อไปนี้

1. วันแม่แห่งชาติ

จุดมุ่งหมายของวันแม่แห่งชาติ เพื่อให้ นักศึกษาระลึกถึงคุณของแม่ เทิดทูนบูชาพระคุณแม่ และเพื่อแสดงความกตัญญูทวดเวทิต่อผู้มีพระคุณ

ลักษณะของกิจกรรม ประชุมปรึกษาหารือกับคณะกรรมการ บุคลากรศูนย์ และชมรมในเครือข่าย

ลักษณะการจัดกิจกรรม

1. นิทรรศการแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของวันแม่
2. นำดนตรีไทยไปแสดงทางโทรทัศน์
3. ประกวดคำขวัญ ประเภทร้อยกรอง

4. คัดเลือกแม่ดีเด่น

2. วันพ่อแห่งชาติ

การจัดกิจกรรม มีวัตถุประสงค์และรูปแบบเดียวกันกับวันแม่แห่งชาติ

3. วันสงฆ์ปีเก่าต้อนรับปีใหม่

เหตุผลในการจัดกิจกรรม เป็นประเพณีที่ดั้งเดิมของชาวไทย การดำเนินการจะใช้รูปแบบเดียวกันทุกกิจกรรม (ดูรายละเอียดจากกิจกรรมที่ 1)

รูปแบบกิจกรรม

1. พิธีสงฆ์ รับพรจากพระสงฆ์

2. ทำบุญ ตักบาตร

3. สังสรรค์ จัดเลี้ยง

4. วันสงกรานต์

จุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์ประเพณีที่ดั้งเดิมให้ดำรงอยู่สืบต่อไป รำลึกถึงผู้มีพระคุณ ส่งเสริมให้นักศึกษาแสดงความเคารพอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่

รูปแบบกิจกรรม

1. การสงฆ์น้ำพระพุทธรูป สงฆ์น้ำพระสงฆ์

2. รดน้ำดำหัวครูบาอาจารย์

3. ถวายสังฆทานพระ 9 รูป

5. วันเข้าพรรษา

จุดมุ่งหมายเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนา แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของวันดังกล่าว กิจกรรมหลัก

1. การแห่เทียนเข้าพรรษา

2. ถวายผ้าแก่วัด

3. ถวายจตุปัจจัยต่าง ๆ

6. วันวิสาขบูชา

กิจกรรมเนื่องในวันวิสาขบูชา ศูนย์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยสยามและชมรมพุทธศาสตร์จัดร่วมกับหน่วยงาน และวัดอื่น ๆ ที่สำคัญคือร่วมกับวัดบวรนิเวศวิหาร ในชื่อ "สัปดาห์ส่งเสริมพุทธศาสนา เนื่องในวันวิสาขบูชา" ณ บริเวณห้องสนามหลวง ในงานจะมีบอร์ดนิทรรศการ พิมพ์เอกสารแจกผู้มาร่วมงาน ในเอกสารจะมีการเผยแพร่วัฒนธรรมไทย มารยาทไทย คำสอนเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ชาดกต่าง ๆ (มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ฯ

7. วันเกิดทูนเกียรติครูสยาม

วัตถุประสงค์ เพื่อยกย่องเชิดชูครู ให้นักศึกษามีความกตัญญูทวนที่

ลักษณะกิจกรรม จัดนิทรรศการเกี่ยวกับเกียรติประวัติของครูอาจารย์

8. โครงการเสียงตามสาย เป็นรายงานวิทยุกระจายเสียงของสถาบันเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย

การออกอากาศจะนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับวัฒนธรรมทุกวัน วันละ 30 นาที ผู้ดำเนินรายการจะเป็นคณาจารย์ หมุนเวียนสับเปลี่ยนกันไป และในวันพฤหัสบดีของทุกสัปดาห์ ผู้อำนวยการศูนย์วัฒนธรรมจะเป็นผู้ดำเนินรายการชื่อ "วัฒนธรรมกับชีวิต "

โครงการดังกล่าวนับว่าเป็นโครงการสำคัญโครงการหนึ่งในการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม เพราะในรายการจะมีการประชาสัมพันธ์ และมีการพูดคุยเกี่ยวกับวัฒนธรรมด้านต่างๆ ทุกวัน

ส่วนที่ 2 โครงการเสริม (โครงการชั่วคราว)

นอกจากกิจกรรมหลักในแต่ละปี ศูนย์ฯอาจมีการจัดกิจกรรมในโอกาสวันสำคัญๆ ของชาติอื่นๆ หรือกำหนดหัวข้อที่มีความเหมาะสมจัดเป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น ในปี 2541 มีกิจกรรมเสริม คือ

- วัฒนธรรมในการแต่งกาย การจัดกิจกรรมดังกล่าวเพื่อส่งเสริม/รณรงค์ให้นักศึกษามีระเบียบวินัยในการแต่งกาย และมีวัฒนธรรมในการแต่งกายที่ถูกต้องเหมาะสมในสถานที่ศึกษา

กิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมในการแต่งกาย ปรากฏในหลายสถาบัน อาทิ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น และมหาวิทยาลัยเอเซียอาคเนย์ โครงการดังกล่าวเป็นโครงการประเภทอนุรักษ์ สืบสานศิลปวัฒนธรรมไทย มารยาทไทย

- ธรรมะสัญจร เป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่น่าสนใจและมีการจัดที่ค่อนข้างประจำ อีกกิจกรรม กิจกรรมนี้ไม่ปรากฏในสถาบันการศึกษาอื่นๆ ศูนย์ฯ อื่นๆจะจัดในรูปวัฒนธรรมสัญจร เน้นชมโบราณสถาน โบราณวัตถุและรูปแบบการใช้ชีวิตของกลุ่มชน กิจกรรมธรรมะสัญจร จัดโดยศูนย์ศิลปวัฒนธรรมร่วมกับชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้แก่ บุคลากรศูนย์ บุคลากรในมหาวิทยาลัย ชมรมพุทธศาสตร์ สถานที่ที่ระบุเป็นสถานที่ในการแสวงหาธรรมส่วนใหญ่ ได้แก่ จังหวัดสิงห์บุรี และอยุธยา

โครงการอื่น ๆ จะเป็นโครงการร่วมระหว่างสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ หรือโครงการที่ขอความร่วมมือจากทบวงมหาวิทยาลัย ที่สำคัญในปี 2541 คือ

1. มหกรรมวัฒนธรรมของทบวงมหาวิทยาลัย
2. โครงการดนตรีอุดมศึกษา ครั้งที่ 30
3. งานเอเชียนเกมส์

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมระหว่างมหาวิทยาลัยสยามกับสถาบันการศึกษาอื่นๆ รวมทั้งทบวงมหาวิทยาลัย โดยทั่วไปอยู่ในรูปการจัดส่งดนตรีและนาฏศิลป์ไทย เข้าร่วมกิจกรรม

ข้อสังเกต กิจกรรมที่จัดภายในมหาวิทยาลัยสยามส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา วันสำคัญเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์ และขนบธรรมเนียมประเพณีที่สำคัญ กิจกรรมดังกล่าวมักมีการดำเนินงานทางด้านสงฆ์ หรือด้านศาสนาเป็นองค์ประกอบสำคัญ สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่มีผู้วิจัยพบได้จากการเก็บข้อมูล(โดยการสัมภาษณ์)คือผู้บริหารศูนย์มีความสนใจในกิจกรรมดังกล่าวเป็นการส่วนตัว

ภาพรวมของการจัดกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยสยาม ประจำปี 2541

จากข้อมูลต่างๆข้างต้น นำไปสู่การสรุปได้ว่า ยุทธวิธีในการดำเนินงานทางวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยสยาม นอกเหนือจากจะจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมในโอกาสวันสำคัญทางศาสนา วันสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ และกิจกรรมตามเทศกาลสำคัญๆแล้ว ยังใช้สื่อในการรณรงค์ให้นักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมไทย โดยผ่านวิทยุกระจายเสียงของมหาวิทยาลัยซึ่งจัดเป็นประจำทุกเช้า นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมที่แตกต่างจากสถาบันอื่น คือ ธรรมะสัญจร แต่ขณะเดียวกันก็พบว่าศูนย์แทบจะไม่มียางทางด้านกรรวบรวบ ค้นคว้า วิจัย เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมเลย

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2525 มีฐานะเป็นหน่วยงานระดับศูนย์ มีผู้อำนวยการศูนย์ศิลปวัฒนธรรมเป็นผู้บริหารภายในศูนย์ (ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นหัวหน้าศูนย์ศิลปวัฒนธรรม) บุคลากรประจำในศูนย์มีทั้งสิ้น 3 ท่าน คือผู้อำนวยการศูนย์ นักวิชาการ และธุรการ ผู้อำนวยการศูนย์จะมีงานสอนประจำ ส่วนการกำหนดโครงการหรือกิจกรรมต่างๆในรอบปีการศึกษาจะปรึกษาร่วมกันระหว่างบุคลากรในศูนย์เป็นหลัก การจัดสรรงบประมาณจะตั้งเป็นรายปี ส่วนใหญ่จะทำช่วงเทอมปลายก่อนสิ้นสุดการศึกษา

หน้าที่หลักของศูนย์ศิลปวัฒนธรรม เป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบและประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานทั้งในและนอกสถาบัน ในการทำนุ บำรุง ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชาติ ทำการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ตลอดจนฟื้นฟู อนุรักษ์ส่งเสริมและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม อย่างเป็นทางการ รวมทั้งเก็บรวบรวมประวัติและเผยแพร่เกียรติคุณของมหาวิทยาลัย จากหน้าที่หลักดังกล่าว สรุปเป็นนโยบายกว้างๆได้ 3 ประการคือ

1. เก็บสะสมและรักษาศิลปวัฒนธรรม ด้านๆของไทย
2. ส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้า และวิจัยงานที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม แก่อาจารย์ นักศึกษาและประชาชนทั่วไป
3. เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมที่มีคุณค่าของชาติ

ลักษณะงานทางด้านศิลปวัฒนธรรม สามารถแบ่งเป็น 2 ด้าน

1. งานประจำ หมายถึงงานการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยที่ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม ดำเนินตามปกติ ได้แก่

1.1 ห้องสมุดของศูนย์ เป็นห้องสมุดเฉพาะทางศิลปวัฒนธรรม ให้บริการทั้งคณาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักเรียน นักศึกษาและประชาชนทั่วไป

1.2 นิทรรศการประจำและการจัดแสดงวัตถุสิ่งของที่มีคุณค่า

1.3 ปฏิทินข่าววัฒนธรรม เป็นเอกสารรายเดือน ปีหนึ่งมี 12 ฉบับ คล้ายใบปลิวมีจำนวนหน้า 1-2 หน้า(ขึ้นอยู่กับความมากน้อยของกิจกรรม) ออกโดยศูนย์ศิลปวัฒนธรรม แจกภายในหน่วยงานต่างๆ ภายในประกอบด้วยกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่น่าสนใจ เวลาสถานที่ในการจัดกิจกรรม ปฏิทินข่าวดังกล่าวทำให้ผู้สนใจกิจกรรมทางวัฒนธรรมทราบความเคลื่อนไหว การจัดกิจกรรม การจัดนิทรรศการทางวัฒนธรรมต่างๆ

2. โครงการกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรม

แผนการดำเนินงานในแต่ละปีอย่างคร่าว ๆ ไม่มีการระบุกิจกรรมอย่างชัดเจน รวมทั้งไม่ได้ระบุกิจกรรมหลัก หรือกิจกรรมเสริมในปี 2541 ศูนย์ฯ มีกิจกรรมทั้งสิ้น 4 กิจกรรม ดังต่อไปนี้

1. โครงการนิทรรศการ “การละเล่นของเด็กไทย” ลักษณะของโครงการเป็นโครงการประเภทอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมที่สำคัญและมีคุณค่าต่อวัฒนธรรมไทย ให้ดำรงอยู่สืบไป วัตถุประสงค์ของโครงการ

1.1 เพื่ออนุรักษ์และสืบสานการละเล่นของเด็กไทย

1.2 เพื่อให้บุคลากรของมหาวิทยาลัยและบุคคลทั่วไปได้รู้ถึงความเป็นมา ความสำคัญฯลฯ

1.3 เพื่อให้บุคลากรและผู้สนใจทั่วไปเกิดความรัก ซาบซึ้งในคุณค่าของวัฒนธรรมไทย กลุ่มเป้าหมายในการเข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ อาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักศึกษา บุคคลภายนอกทั่วไป

รูปแบบกิจกรรมจะมีการ จัดนิทรรศการเกี่ยวกับการละเล่นต่าง ๆ ของเด็กไทยในอดีต มีวิทยากรผู้เชี่ยวชาญบรรยาย มีการสาธิตการละเล่นของเด็กไทย

2. วัฒนธรรมสัญจร เกาะเกียด

วัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อให้ นักศึกษาและบุคลากรมีโอกาสศึกษาหาความรู้จากแหล่งประวัติศาสตร์ และแหล่งศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่สำคัญ และให้ตระหนักถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย มีจิตสำนึกในอันที่จะอนุรักษ์ หวงแหนให้ดำรงอยู่สืบต่อไป

รูปแบบการดำเนินการ ศูนย์ดำเนินการทุกขั้นตอนตั้งแต่ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่างๆ ที่จะนำชมสถานที่สำคัญ

3. โครงการอบรมศิลปวัฒนธรรมไทยภาคฤดูร้อน กิจกรรมพับผ้าเช็ดหน้าเป็นรูปต่าง ๆ การปั้นตุ๊กตา และขนมไทยจากแป้งขนมปัง เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของโครงการอนุรักษ์ สืบสานมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่า

กลุ่มเป้าหมาย อาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักศึกษามหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ตลอดจนบุคลากรของบุคลากร

รูปแบบกิจกรรม ฝึกปฏิบัติจริง โดยเชิญวิทยากรมาอบรม

4. กิจกรรมการเปิดหอประวัติ หอประวัติเป็นหน่วยงานรับผิดชอบการรวบรวมและเสนอบริการด้านเอกสารและสิ่งของอันทรงคุณค่าเชิงประวัติศาสตร์ของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ภาพรวมของการจัดกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยประจำปี 2541 จากข้อมูลเอกสารที่รวบรวมมาทั้งหมด กล่าวได้ว่าการดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านต่างๆ ของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยในรอบปี 2541 มีน้อยมากทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านวิชาการ การวิจัย การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม โครงการหลายๆโครงการที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไม่สามารถดำเนินได้ตามที่ได้ระบุไว้ในนโยบาย เช่น จัดทำห้องสมุดเฉพาะทางที่เปิดโอกาสให้ผู้สนใจใช้เป็นแหล่งค้นคว้า หรือการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติ นอกจากนี้ยังพบว่าขอข่ายกลุ่มเป้าหมายในการร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่จัดโดยสถาบันค่อนข้างแคบ เพราะมุ่งเน้นเพียงนักศึกษาและบุคลากรในสถาบันเท่านั้น

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

โครงสร้างศูนย์เป็นศูนย์มีลักษณะใกล้เคียงกับมหาวิทยาลัยสยามและมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย คือเป็นโครงสร้างขนาดเล็ก ประกอบด้วยบุคลากรเพียง 2 ท่าน หนึ่งท่านคือผู้อำนวยการศูนย์ อีกท่านคืออาจารย์ที่มาช่วยงาน (อย่างไม่เป็นทางการ) การดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมศูนย์มักจะมีการร่วมมือกับฝ่ายกิจกรรมนักศึกษา ซึ่งขึ้นอยู่กับรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษาเช่นเดียวกับศูนย์วัฒนธรรม ชมรมต่างๆ เช่น ชมรมพุทธศาสตร์ ชมรมดนตรีไทย จะสังกัดในฝ่ายกิจการนักศึกษา

จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการศูนย์คนใหม่ (เนื่องจากผอ. เพิ่งเข้ามารับตำแหน่งประมาณเดือนกันยายน 2541 ขณะที่นักวิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลในเดือน พฤศจิกายน 2541)พบว่าศูนย์กำลังอยู่ในช่วงการวางแผนและร่างโครงสร้างการบริหารภายในศูนย์

โครงการกิจกรรมทางวัฒนธรรมของศูนย์จะกำหนดเป็นรายปีในปฏิทินปฏิบัติงาน ซึ่งในปี 2541 แบ่งกิจกรรมเป็น 2 ส่วนคือ โครงการกิจกรรมประจำหรือกิจกรรมหลัก(กิจ

กรรมที่ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ) และ กิจกรรมเสริม(กิจกรรมที่เป็นโครงการพิเศษ) กิจกรรมต่างๆศูนย์จะดำเนินการร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ หน่วยงานหลัก คือชมรมพุทธศาสตร์ ชมรมนาฏศิลป์และดนตรีไทย และฝ่ายกิจการนักศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

โครงการประจำ

1. วันเข้าพรรษา ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมร่วมกับชมรมพุทธศาสตร์ ชมรมนาฏศิลป์ และดนตรีไทย (จุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมจะพบว่าเหมือนหรือคล้ายกัน ในทุกสถาบัน) เพื่อระลึกถึงความสำคัญของวันดังกล่าว ดังนั้นจะไม่ขอนำเสนอในที่นี้ กิจกรรมหลักที่มหาวิทยาลัยจัดเนื่องในวันเข้าพรรษา คือ การจัดทำต้นเทียน การแห่เทียนพรรษา ขบวนแห่ต้นเทียนไปวัด รำกลองยาว เป็นต้น

2. กรฐิณพระราชทานของมหาวิทยาลัย งานนี้นับว่าเป็นงานที่ยิ่งใหญ่ประจำปีและเป็นงานที่เป็นที่ภาคภูมิใจของศูนย์และสถาบันรวมทั้งบุคลากรต่างๆ กิจกรรมกรฐิณพระราชทานในปี 2541 มหาวิทยาลัยศรีปทุมโดยศูนย์ศิลปวัฒนธรรม ร่วมกับชมรมนาฏศิลป์และดนตรีไทย นำกรฐิณไปทอด ณ. วัดเขียนเขต คลอง 4 อำเภอธัญบุรี จ.ปทุมธานี

การเตรียมงานจะมีการร่วมมือกันกับหน่วยงานทุกฝ่าย(เพราะงานดังกล่าวนอกเหนือจากมองว่าเป็นงานของศูนย์แล้ว ยังเป็นงานของมหาวิทยาลัยด้วย)

กิจกรรมสำคัญ นอกเหนือจากในส่วนของพิธีกรรม พิธีการต่างๆ ศูนย์มีการขอรับบริจาคจากนักศึกษา บุคลากร บุคคลภายนอกในระแวกชุมชนใกล้เคียง

3. วันมาฆบูชา การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับวันมาฆบูชาเพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของวันดังกล่าว และสืบทอดพระพุทธศาสนา การจัดงานจะเป็นการจัดนิทรรศการเป็นหลัก

4. วันวิสาขบูชา จัดกิจกรรมที่ห้องสนามหลวงร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ในงานสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา เนื่องในวันวิสาขบูชาที่ห้องสนามหลวง (ลักษณะงานจะคล้ายกับการจัดของมหาวิทยาลัยสยาม)

5. วันสงกรานต์ รูปแบบกิจกรรมตอนเช้าจะมีพิธีสงฆ์ พิธีรดน้ำขอพรผู้อาวุโสและการบรรเลงดนตรีไทย

6. วันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กิจกรรมในงานจะมีพิธีถวายพระพร รำถวายพระพร และการบรรเลงดนตรีไทย

7. วันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบรมราชินีนาถ กิจกรรมในงานจะมีพิธีถวายพระพร การบรรเลงดนตรีไทย และแสดงผลงานของสมาชิกศูนย์ศิลปาชีพเด่น ๆ

8. พิธีไหว้ครูมหาวิทยาลัย รูปแบบกิจกรรมมีพิธีการเกี่ยวกับรำลึกพระคุณของครูและบรรเลงดนตรีไทย

โครงการเสริม (โครงการไม่ประจำ)

9. การอภิปรายและสาธิต "ลีลาและหน้าพาทย์" งานนี้นับว่าเป็นงานทางศิลปวัฒนธรรมที่ใหญ่ที่สุดงานหนึ่งในปีการศึกษา 2541 ของมหาวิทยาลัยและศูนย์ศิลปวัฒนธรรม จุดมุ่งหมายสำคัญในการจัดงาน เพื่อสืบสานศิลปวัฒนธรรมไทยด้านนาฏศิลป์ และดนตรีไทยซึ่งนับว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมและเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เพื่อเป็นการเผยแพร่ให้สังคมทั่วไป ได้ทราบถึงการจัดนโยบายของมหาวิทยาลัยในการส่งเสริมวัฒนธรรมไทย

ลักษณะของกิจกรรม มีการอภิปราย บรรยาย สาธิตโดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ

วิธีการดำเนินงาน

1. จัดทำโครงการสืบสานวัฒนธรรมไทย
2. ดำเนินการประสานงานกับองค์กรและหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อการบริหารและจัดการที่มีประสิทธิภาพ
3. ประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมและเผยแพร่โดยการจัดทำป้ายโฆษณา เอกสาร สิ่งพิมพ์ เป้าหมายผู้เข้าร่วมโครงการ นักศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุม นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย คณาจารย์ นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยเอกชน และประชาชนผู้สนใจทั่วไป

10.งานศิลปวัฒนธรรมทบวงมหาวิทยาลัย เดินทางไปแสดงวัฒนธรรมเกี่ยวกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มหาวิทยาลัยพายัพ

11.งานดนตรีไทยอุดมศึกษา ที่มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

โครงการที่ 10 และ 11 เป็นโครงการร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และทบวงมหาวิทยาลัย กิจกรรมจะอยู่ในรูปส่งดนตรีไทยเข้าร่วมแสดงในงาน

นอกจากกิจกรรมดังกล่าวข้างต้น ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมีโครงการจัดทำเอกสารเผยแพร่กิจกรรมของศูนย์และความรู้ด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงาม ในชื่อ "สารศิลปวัฒนธรรม"

ภาพรวมของกิจกรรมเด่น ๆ ทางด้านศิลปวัฒนธรรมที่จัดในมหาวิทยาลัยศรีปทุมในปีการศึกษา 2541 พบว่ากิจกรรมที่สำคัญหรือกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจมากที่สุดจะมีลักษณะคล้ายคลึงกับกิจกรรมของมหาวิทยาลัยสยามคือกิจกรรมทางด้านวันสำคัญทางพุทธศาสนา โดยเฉพาะกิจกรรมกฐินพระราชทานซึ่งเป็นกิจกรรมหลักที่มีการจัดประจำทุกปี นอกจากนั้นกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมที่เด่นและนับว่าเป็นงานสำคัญที่สุดอีกงานของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในรอบปี(ที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูล) จะเป็นกิจกรรมอภิปรายและสาธิต ลีลาและหน้าพาทย์ กิจกรรมดังกล่าวจัดว่าเป็นกิจกรรมประเภทอนุรักษ์และสืบสานศิลปวัฒนธรรมที่มีคุณค่าของไทยมิให้สูญหาย ส่วนกิจกรรมที่ไม่ปรากฏในศูนย์ศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยศรีปทุมคือกิจกรรมวัฒนธรรมสัญจร และงานวิจัยทางวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยเกริก

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเกริกตั้งขึ้นปี พ.ศ. 2534 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อปฏิบัติภารกิจด้านการทำนุ บำรุงศิลปวัฒนธรรมไทยตามข้อกำหนดของสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ.2522 โครงสร้างศูนย์ประกอบด้วยหัวหน้าศูนย์ เจ้าหน้าที่ธุรการ 1 ท่าน หัวหน้าศูนย์ไม่มีวาระและมีงานสอนประจำ การกำหนดรูปแบบกิจกรรมทางวัฒนธรรม และการดำเนินงานส่วนใหญ่จะกำหนดโดยหัวหน้าศูนย์ โดย ศูนย์จะมีกรรมการประจำศูนย์มาจากคณาจารย์ คณะต่างๆ

จากแผนงานการดำเนินงานทางวัฒนธรรม ประจำปี 2541 ศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเกริก จัดโครงการทางด้านศิลปวัฒนธรรมเป็น 2 โครงการ คือ โครงการหลัก และโครงการพิเศษ/เฉพาะกิจ ดังนี้

โครงการหลัก (โครงการต่อเนื่อง)

1. โครงการเสริมสร้างความรู้และประสบการณ์

ลักษณะของโครงการจะเป็นโครงการอนุรักษ์และสืบสานศิลปะอันทรงคุณค่า เป็นมรดกของสังคมไทย จุดมุ่งหมายเพื่ออนุรักษ์และสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่ดั่งามให้แก่อนุชนคนไทย เสริมสร้างความรู้ ความสามารถพิเศษให้แก่ผู้เรียน สร้างสุนทรียภาพในจิตใจ เป็นต้น

กิจกรรมเป็นการสอนดนตรีไทย และนาฏศิลป์ไทยโดยครูนาฏศิลป์ไทยจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพฯ จัดให้นักศึกษา คณาจารย์และบุคลากรภายในมหาวิทยาลัย จะมีการฝึกซ้อมปกติสัปดาห์ละ 2 วัน (หลังเลิกเรียนประมาณ 17.00-19.00น.) ทั้งเทอมต้นและเทอมปลายประมาณเทอมละ 4 เดือน ถ้าในช่วงเทศกาลจะมีการฝึกซ้อมทุกวัน โครงการดังกล่าวเป็นโครงการเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการจัดหรือการเข้าร่วมโครงการต่างๆ ระหว่างสถาบันและวาระโอกาสตามเทศกาลที่จัดภายในสถาบันด้วย

2. สืบสานประเพณีเข้าพรรษา จัดเนื่องจากเป็นวันสำคัญทางศาสนา เพื่ออนุรักษ์สืบทอด ประเพณีที่ดั่งาม

ลักษณะโครงการที่สำคัญ (รูปแบบใกล้เคียงกับสถาบันอื่น) จัดหาต้นเทียน ผ้าอาบน้ำฝน แห่ต้นเทียนไปวัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหารเป็นประจำทุกปี ถวายจตุปัจจัยแด่วัดและภิกษุสงฆ์

หน่วยงานที่เข้าร่วมประเพณีเข้าพรรษา มี 4 หน่วยงาน ได้แก่ มหาวิทยาลัยเกริก สำนักงานเขตดอนเมือง โรงเรียนสارهวิทยาและวัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร มีการเชิญชวนพ่อค้า แม่ค้าและประชาชนที่อาศัยในชุมชนใกล้เคียงร่วมในขบวนแห่ และบริจาคเงินถวายวัด

2. กิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญของชาติอื่นๆ (วันสำคัญทางศาสนาและวันสำคัญเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์) รูปแบบกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นการจัดบอร์ดแสดงให้เห็นถึงความ

สำคัญของวันดังกล่าว ลักษณะจะเป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการมากหรือไม่มีค่าใช้จ่าย ประกอบด้วย

2.1 วันสำคัญทางศาสนา ได้แก่ วันมาฆบูชา, วันวิสาขบูชา

2.2 วันสำคัญทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณีไทย เช่น วันสงกรานต์, วันลอย

กระทง

2.3 วันสำคัญของสถาบันกษัตริย์ ได้แก่ วันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีนาถ

นอกจากกิจกรรมที่ดำเนินงานโดยศูนย์ศิลปวัฒนธรรมข้างต้น ในปี 2541 ศูนย์ยังมีการส่งบุคลากรและนักศึกษาเข้าร่วมโครงการที่จัดขึ้นโดยทบวงมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ ในงานโครงการงานดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 30 และงานศิลปวัฒนธรรมทบวงมหาวิทยาลัย เป็นต้น

โครงการทางด้านศิลปวัฒนธรรมอื่นๆที่อยู่ในช่วงการศึกษารายละเอียดซึ่งจะจัดเป็นโครงการในอนาคต ได้แก่ โครงการวิทยุกระจายเสียง โครงการจัดทำตู้เก็บเครื่องดนตรีไทยและชุดรำ โครงการซ่อมบำรุงเครื่องดนตรีไทยและจัดหาชุดนาฏศิลป์ไทย ส่วนโครงการวัฒนธรรมสัญจรยังไม่ได้เริ่ม

ภาพรวมของโครงการด้านศิลปวัฒนธรรมที่ดำเนินงานโดยศูนย์ศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยเกริก มีดังนี้ โครงการส่วนใหญ่เป็นโครงการขนาดเล็กเกี่ยวกับการอนุรักษ์และสืบทอดวันสำคัญทางศาสนาและประเพณี วัฒนธรรมไทย การดำเนินกิจกรรมส่วนใหญ่จะเป็นการจัดบอร์ดนิทรรศการเพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของวันดังกล่าว ค่าใช้จ่ายในการทำกิจกรรมน้อย นอกจากนั้นจะเป็นกิจกรรมที่จัดร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ เช่น สถาบันอุดมศึกษาเอกชนหรือทบวงมหาวิทยาลัย ภายในกิจกรรมที่ดำเนินงานโดยศูนย์ไม่ปรากฏกิจกรรมทางวัฒนธรรมในหลายๆด้าน(ซึ่งไม่แตกต่างจากสถาบันอื่น ๆ ส่วนใหญ่ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น) เช่น การศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม งานวิจัย การสัมมนาวิชาการหรือการจัดงานที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตและขนบธรรมเนียมไทยในอดีต สถาบันยังไม่มีเอกสารเกี่ยวกับการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมโดยเฉพาะ การออกเอกสารหรือการประชาสัมพันธ์กิจกรรมจะมาเป็นครั้งคราวตามวาระโอกาสสำคัญๆ

มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

โครงสร้างศูนย์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตจะเป็นศูนย์ที่สังกัดกรุงเทพมหานคร ขึ้นอยู่กับสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ภายในศูนย์ประกอบด้วยอธิการบดีเป็นประธานศูนย์ ผู้อำนวยการศูนย์ ดำรงตำแหน่งรองประธานศูนย์ศิลปวัฒนธรรม คณะกรรมการประจำศูนย์ ได้แก่ หัวหน้าหน่วยงานต่างๆในมหาวิทยาลัย เช่นหัวหน้า

ฝ่ายประชาสัมพันธ์ การเงินและมีอาจารย์ประจำศูนย์อีก 1 ท่านมีหน้าที่สอนเกี่ยวกับนาฏศิลป์ และดำเนินกิจการต่างๆภายในศูนย์ ในศูนย์จะมีชมรมดนตรี และนาฏศิลป์ส่วนชมรมทางศาสนาไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของศูนย์แต่นักศึกษาจะดำเนินการกันเอง

กิจกรรมทางวัฒนธรรมแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ งานศิลปวัฒนธรรมที่สถาบันกำหนด อีกส่วนจะเป็นงานอื่นๆที่กำหนดโดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติในฐานะที่เป็นศูนย์แห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานคร

ในรอบปีการศึกษา 2541 ศูนย์วัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตมีกิจกรรมสำคัญดังนี้

1. บายศรีสู่ขวัญ เป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมสำหรับนักศึกษาเข้าใหม่
2. พิธีไหว้ครู จุดมุ่งหมายเพื่อรำลึกถึงพระคุณครู รูปแบบการดำเนินพิธีการจะมีการไหว้ครู ดนตรีและนาฏศิลป์ต่างๆ
3. ลอยกระทง เป็นกิจกรรมประเภทอนุรักษ์ และสืบสานขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดั้งเดิมของไทย ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเน้นที่นักศึกษา คณาจารย์ และบุคลากรระดับต่างๆ
4. สงกรานต์ กิจกรรมหลักมีการรดน้ำดำหัวผู้บริหาร ผู้อาวุโส ฯลฯ กลุ่มเป้าหมายในการร่วมกิจกรรมจะเป็นบุคลากรต่างๆในมหาวิทยาลัย
5. วันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมจะเหมือนกับสถาบันอื่นๆ)

กิจกรรมหลักๆภายในงานมีการตั้งโต๊ะหมู่ การบำเพ็ญประโยชน์ การแสดงดนตรี นาฏศิลป์ทางโทรทัศน์ และการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง “พระผู้อยู่ในดวงใจไทยทั้งหล้า” เพื่อสดุดีและเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ในงานมีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาอภิปราย พูดคุย กิจกรรมดังกล่าวศูนย์ศิลปวัฒนธรรมร่วมกับหน่วยงานต่างๆในมหาวิทยาลัยและมีการเชิญชวนให้หน่วยงานนอกมหาวิทยาลัยมีส่วนร่วมการอภิปรายและการเข้าร่วมสัมมนาโดยส่งหนังสือเชิญไปตามโรงเรียน และสถาบันอุดมศึกษาเอกชนต่างๆทั้งในบริเวณใกล้เคียงและจังหวัดใกล้เคียง เช่น นครปฐม สมุทรปราการ ปทุมธานี เป็นต้น

6. วันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระบรมราชินีนาถ กิจกรรมเช่นเดียวกับวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

7. การสัมมนาทางวิชาการ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตมีโครงการจัดการสัมมนาทางวิชาการปีละ 2 ครั้ง ซึ่งเป็นงานใหญ่ของศูนย์วัฒนธรรม หัวข้อการสัมมนาโดยปกติจะคัดเลือกจากสถานการณ์ปัจจุบัน หรือหัวข้อที่ทันสมัย ในปีการศึกษา 2541 จัดเรื่อง “เสวนาพระมหาชนก” พระราชนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ “พระผู้อยู่ในดวงใจไทยทั้งหล้า” เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กลุ่มเป้าหมายในงานสัมมนา ได้แก่ อาจารย์ บุคลากร นักศึกษาภายในสถาบันและสถาบันอุดมศึกษาเอกชนอื่นๆ โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวมทั้งบุคคลภายนอกทั่วไป

จุดมุ่งหมายสำคัญอีกประการในการจัดงานของศูนย์คือเพื่อประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัย (จุดมุ่งหมายข้อนี้กล่าวได้ว่าเป็นจุดมุ่งหมายของสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่ง)

8. นิทรรศการ เรื่อง “เครื่องราชย์” จัดเป็นการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับเครื่องราชย์ความเป็นมาและรูปแบบเครื่องราชย์ระดับชั้นต่าง ๆ กลุ่มเป้าหมายในการจัดกิจกรรมเครื่องราชย์จะเป็นกลุ่มเดียวกับการจัดงานสัมมนาทางวิชาการ

9. ดนตรีและนาฏศิลป์ไทยเป็นกิจกรรมต่อเนื่องด้าน ทางศูนย์จะมีการฝึกซ้อมประมาณสัปดาห์ละ 2 วัน

10. กิจกรรมอื่น ๆ ที่ สวช. และหน่วยงานอื่น ๆ ขอมมา เนื่องจากเป็นศูนย์วัฒนธรรมแห่งหนึ่งของกรุงเทพฯ ในการกำกับควบคุมของ สวช. ปัจจุบันมีงานเขียนข้อมูลทางวัฒนธรรมร่วมกัน สวช. และศูนย์วัฒนธรรมแห่งอื่น ๆ ของกรุงเทพมหานคร

นอกจากกิจกรรมข้างต้น ปัจจุบันศูนย์มีงานวิจัยเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมเรื่องราวและมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตยังมีการสนับสนุนผู้ที่มีพรสวรรค์ มีความสามารถทางดนตรี นาฏศิลป์ โดยมอบทุนการศึกษาเรียนฟรีตลอดจนจบการศึกษา

ส่วนกิจกรรมที่ทำร่วมกับหน่วยงานภายนอกก็คล้ายคลึงกับสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ คือ โครงการดนตรีอุดมศึกษาครั้งที่ 30 และมหกรรมวัฒนธรรมของทบวงมหาวิทยาลัย

ในส่วนของวันสำคัญทางศาสนา อาทิ วันเข้าพรรษา วิสาขบูชา ฯลฯ ส่วนใหญ่ของการดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมจะเป็นการจัดบอร์ดเพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของวันสำคัญดังกล่าว ไม่มีการจัดพิธีกรรม ไม่มีพิธีกรรมทางศาสนาต่าง ๆ ในศูนย์วัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต สาเหตุสำคัญที่ไม่มีพิธีกรรมทางศาสนาซึ่งแตกต่างจากสถาบันต่าง ๆ ที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยสยามเป็นเพราะว่ามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตเป็นสถาบันการศึกษาที่มีแหล่งทุนก่อตั้งและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมจากกลุ่มศาสนาอิสลาม

ภาพรวมของกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมที่ดำเนินงานโดยศูนย์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต รูปแบบกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมมีค่อนข้างหลากหลาย ทั้งกิจกรรมประเภทอนุรักษ์ สืบสานศิลปวัฒนธรรมไทยในอดีตที่มีคุณค่าให้ดำรงอยู่ในปัจจุบันและสืบต่อไปในอนาคต เช่น ดนตรีและนาฏศิลป์ กิจกรรมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีไทย (บายศรีสู่ขวัญ วันสงกรานต์ วันลอยกระทง) รวมทั้งวันสำคัญเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ และกิจกรรมทางด้านวิชาการ การอภิปราย การสัมมนา การวิจัย ส่วนกิจกรรมที่มีค่อนข้างน้อยและไม่ปรากฏในลักษณะที่เป็นการจัดงานพิธี หรือการประกอบพิธีกรรมน่าจะเป็นกิจกรรมทางด้านศาสนาและกิจกรรมวัฒนธรรมสัญจร ในส่วนของวัฒนธรรมสัญจรที่ไม่มี การจัด อาจารย์ประจำศูนย์กล่าวว่าเพราะเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้ค่าใช้จ่ายสูง ส่วนกิจกรรมทางด้านพุทธศาสนาน่าจะมีสาเหตุมาจากการที่แหล่งสนับสนุนเงินทุนในการก่อตั้งเป็นกลุ่มศาสนาอิสลามเป็นหลัก ซึ่งในทัศนะของผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการจัดกิจกรรมทางด้านพุทธศาสนา

น่าจะมีการประยุกต์รูปแบบหรือสามารถจำลองรูปแบบในลักษณะการปฏิบัติจริงได้ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างเชิงวัฒนธรรมทางด้านศาสนา ไม่ควรที่จะระงับหรือลดความสำคัญในการจัดกิจกรรมดังกล่าว

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติเป็นมหาวิทยาลัยเอกชนหนึ่งในสามของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ที่มีอาคารดำเนินการเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมเป็นของตนเอง เต็มๆ เป็นสัดส่วนใหญ่โต ไม่รวมกับหน่วยงานอื่นๆ เป็นมหาวิทยาลัยที่มีการกำหนดจุดมุ่งหมาย และหน้าที่ของหน่วยงาน การกำหนดรูปแบบการดำเนินกิจกรรม และโครงสร้างการบริหารและการแบ่งงานระหว่างสมาชิกในศูนย์ที่ชัดเจนที่สุดมหาวิทยาลัยหนึ่งในจำนวนไม่กี่มหาวิทยาลัย ไม่นับรวมระบบการจัดเก็บเอกสารที่เป็นระบบที่แสดงให้เห็นถึงความสืบเนื่องในการดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมของศูนย์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นอกจากนั้นศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยหัวเฉียวยังเป็นศูนย์ที่แสดงให้เห็นถึงการผสมผสานวัฒนธรรมระหว่างระหว่างวัฒนธรรมของชนชาติไทยและชนชาติอื่นๆ (โดยเฉพาะวัฒนธรรมจีน) รวมทั้งเป็นศูนย์รวมผลงานด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ศิลปวัตถุ ศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญ และเป็นศูนย์ที่มีการให้บริการข้อมูลทางวิชาการเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมจีนที่ทรงคุณค่ามากที่สุดแห่งหนึ่ง ซึ่งนับได้ว่าเป็นศูนย์วัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาศูนย์หนึ่งที่มีความพร้อมในด้านอนุรักษ์ สืบสานงานทางด้านวัฒนธรรมที่แท้จริง

โครงสร้างในส่วนของบุคลากรซึ่งทำหน้าที่บริหารกิจกรรมต่างๆ ภายในศูนย์ศิลปวัฒนธรรมจะพบว่ามีความแตกต่างจากหลายๆ สถาบัน เพราะศูนย์แห่งนี้มีจำนวนบุคลากรประจำประมาณ 13 ท่าน ศูนย์ของสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ มีประมาณไม่เกิน 5 ท่าน ยกเว้นมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต การทำงานจะมีการแบ่งเป็นแผนกๆ (เลขานุการศูนย์ , หัวหน้าแผนกวัฒนธรรมศึกษา , หัวหน้าแผนกพิพิธภัณฑ์, หัวหน้าแผนกหอจดหมายเหตุ) กำหนดหน้าที่ชัดเจน(เจ้าหน้าที่ธุรการ 3 คน , นักวิชาการวัฒนธรรมศึกษา 2 คน , นักวิชาการพิพิธภัณฑ์ 2 คน , นักวิชาการจดหมายเหตุ 2 คน, เจ้าหน้าที่ธุรการ 2 คน) ในแต่ละแผนกจะมีการระบุงานในความรับผิดชอบชัดเจน

จากการสำรวจและเยี่ยมชมภายในศูนย์วัฒนธรรม ทั้งในส่วนแผนกจดหมายเหตุ งานพิพิธภัณฑ์ การจัดนิทรรศการประจำนับว่าสามารถจัดได้อย่างดีแสดงให้เห็นถึงความใส่ใจในงานด้านศิลปวัฒนธรรมอย่างแท้จริง (แตกต่างจากห้องนิทรรศการและพิพิธภัณฑ์ของศูนย์บางแห่งที่สร้างขึ้นมากในลักษณะที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ที่แท้จริง)

ในส่วนของการดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรม ศูนย์ได้มีแผนงานที่ชัดเจนโดยกำหนดเป็นแผน 5 ปี แบ่งประเภทของกิจกรรมเป็น 3 ประเภท คือ กิจกรรมประจำปี เป็นกิจกรรมทางด้านประเพณีสำคัญของไทย กิจกรรมโครงการที่เกี่ยวข้องกับประเพณีหรือวัฒนธรรม และกิจกรรมทางด้านวิชาการ ประกอบด้วย

1. กิจกรรมแห่เทียนพรรษา เป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่มุ่งอนุรักษ์และสืบทอดพระพุทธศาสนา ลักษณะกิจกรรมคล้ายคลึงกับสถาบันอื่นๆ

ส่วนกิจกรรมทางศาสนาอื่น ๆ เช่น วิสาขบูชา มาฆบูชา ไม่มีการจัดทั้งในด้านพิธีการ และการจัดบอร์ด

อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารศูนย์พบว่า มีกิจกรรมสำคัญเกี่ยวกับวัฒนธรรมจีนหลายเทศกาลที่ศูนย์กับหน่วยงานต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยร่วมกันจัดอย่างใหญ่โต มีการจัดเวทีการแสดง เช่น เทศกาลตรุษจีน เทศกาลสารทจีน

2. ประเพณีรับบัว เป็นกิจกรรมประเภทอนุรักษ์ประเพณีไทย ประเพณีรับบัวเป็นประเพณีสำคัญของชาวบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ดังนั้นการดำเนินงานศูนย์จะร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกหลายหน่วยงานซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินกิจกรรม คือ อำเภอ บางพลี สภาวัฒนธรรมจังหวัด โรงเรียนต่างๆในเขตจังหวัดสมุทรปราการ ฯลฯ

ลักษณะการเข้าร่วมในกิจกรรม ศูนย์มักจะมีส่วนร่วมในฐานะกรรมการหรือเป็นที่ปรึกษาในการดำเนินงาน ในปี 2541 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และบุคลากรศูนย์เข้าร่วมในวันงาน

3. กิจกรรมสืบสานประเพณีสงกรานต์ กิจกรรมสำคัญจะมีพิธีรดน้ำดำหัวผู้บริหารผู้อาวุโส มีขบวนแห่สงกรานต์ และ นิทรรศการเกี่ยวกับความสำคัญของวันสงกรานต์

4. กิจกรรมประเพณีลอยกระทง จัดร่วมกับหน่วยงานอื่นภายในมหาวิทยาลัย ศูนย์ส่งการแสดงเฉพาะดนตรีไทยเข้าร่วมงาน

5. พิพิธภัณฑสถานเสวนา นับว่าเป็นกิจกรรมทางวิชาการและโครงการต่อเนื่องที่น่าสนใจโครงการหนึ่งของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมแห่งนี้ จะจัดทุกเดือน เดือนละหนึ่งครั้ง รูปแบบจะเป็นการเสวนาในกลุ่มคนที่สนใจในประเด็นทางวัฒนธรรมร่วมกัน(อาจเป็นคณาจารย์ บุคลากรและนักศึกษาหรือนักเรียน) บริเวณศูนย์ แต่เดิมประเด็นหรือหัวข้อการเสวนาจะขึ้นอยู่กับผู้ร่วมสัมมนานำเสนอ อาจเป็นหัวข้อที่เกิดจากความสนใจเฉพาะบุคคล หรือเป็นการบอกเล่าแหล่งท่องเที่ยว แต่ปัจจุบันได้มีการปรับเนื้อหาที่จะนำมาใช้เสวนาให้อยู่ในกรอบเกี่ยวกับความสัมพันธ์ไทย-จีน หรือประเพณีจีนเพิ่มขึ้น เช่น ก่อนที่ผู้วิจัยลงเก็บข้อมูลมีการเสวนาเรื่อง "รูปเคารพเทพเจ้าจีน ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ฟ้าและดิน"

6. กิจกรรมนิทรรศการหมุนเวียน จะมีการเปลี่ยนแปลงเรื่องทุกเดือน หัวข้อจะเปลี่ยนแปลงไปตามความสนใจโดยจะเน้นเรื่องที่มีความรู้เพื่อประโยชน์ในด้านการศึกษาเกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรม

7. กิจกรรมการฝึกอบรมดนตรี และนาฏศิลป์ มีการฝึกอบรมปีละ 1 เทอม ลักษณะการเรียนขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้เรียนและผู้สอน โดยปกติจะเรียนสัปดาห์ละ 3 วัน (กิจกรรมด้านนี้ พบว่าเป็นกิจกรรมหลักในช่วงปี 2535-2539 สาเหตุสำคัญเพราะผู้อำนวยการศูนย์เดิมมีความชื่นชอบเป็นพิเศษ) แต่ปัจจุบันการจัดกิจกรรมจะเน้นความหลากหลายมากขึ้น

กิจกรรมอื่น ๆ ที่จัดร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนอื่น ๆ และทบวงมหาวิทยาลัย ได้แก่

- กิจกรรมดนตรีไทยอุดมศึกษาครั้งที่ 30 มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเป็นเจ้าของสถานที่

- กิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ทบวงมหาวิทยาลัย ครั้งที่ 1

นอกจากนี้ปัจจุบันศูนย์มีโครงการวิจัยซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสถาบัน 2 โครงการ (ดำเนินโดยบุคลากรของศูนย์) คือโครงการวิจัยเรื่องการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นและโครงการวิจัยปริศนาทิวทัศน์

กิจกรรมอื่นๆจากการสัมภาษณ์รักษากรทรวงหน้าศูนย์พบว่าศูนย์จะมีการส่งบุคลากรเข้าไปร่วมงานตามที่หน่วยงานต่าง ๆ (โดยทั่วไปผู้ที่ออกไปร่วมกิจกรรมตามองค์กรต่าง ๆ จะเป็นหัวหน้าศูนย์ หรือรักษากร) เช่น ส่วนราชการหรือชุมชนต่าง ๆ ในเขตจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งขอความช่วยเหลือจากศูนย์ในรูปของการจัดงาน หรือขอให้บุคลากรในศูนย์เป็นที่ปรึกษาในด้านต่าง ๆ เป็นต้น

ภาพรวมการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ เป็นศูนย์ที่มีความพร้อมในด้านต่างๆมากที่สุดศูนย์หนึ่ง ลักษณะกิจกรรมที่จัดมีความหลากหลาย ทั้งด้านอนุรักษ์ สืบสานมรดกทางด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัตถุ ทัศนกรรมของชาติที่มีคุณค่าของไทย งานทางด้านรวบรวม สะสม เอกสาร งานการค้นคว้า วิจัย ส่งเสริมความรู้ด้านความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมจีน ซึ่งก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนต่างวัฒนธรรม นับว่าเป็นศูนย์ศิลปวัฒนธรรมที่ดีที่สุดศูนย์หนึ่งในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (ABAC)

โครงสร้างกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ บรรจุในแผน 5 ปี (1997-2001) ภายในแผนมีการระบุกิจกรรมหลักๆไว้เป็นแนวในการปฏิบัติกว้างๆ เช่นเดียวกับโครงสร้างกิจกรรมของสำนักงานศิลปวัฒนธรรมไทย ประจำปี 2541

กิจกรรมของสำนักงานศิลปวัฒนธรรมไทย ประจำปี 2541 แบ่งเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 กิจกรรมทางด้านการอนุรักษ์ธรรมเนียมประเพณีที่ดั่งงาม และวันสำคัญ
ของสถาบันกษัตริย์

1.1 วันลอยกระทง (สำนักงานเป็นที่ปรึกษา, สโมสรเป็นเจ้าภาพ)

1.2 กิจกรรมการถวายพระพรชัยมงคลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ
สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม และ 12 สิงหาคม
ตามลำดับ

1.3 พิธีเปิดไฟประดับต้นคริสต์มาสในงานวันคริสตมาส (เป็นเจ้าภาพฝ่ายพิธี
กรรมในโบสถ์)

1.4 โครงการเฉลิมพระเกียรติครบรอบ 72 พรรษา กิจกรรมสำคัญ คือ
ประกวดกลอน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยผ่าน Internet

ส่วนที่ 2 กิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรการเรียน
การสอน

2.1 วัฒนธรรมสัญจร

เนื่องจากทางสำนักงานศิลปวัฒนธรรม ดำเนินงานด้านการเรียนการสอน
โดยเปิดวิชาสอนที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม 2 วิชา ได้แก่

1. การพูดในที่สาธารณะ (Public Speaking)

2. ภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว (English for Tourism)

ดังนั้นจึงมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในรูปแบบของวัฒนธรรมสัญจร
เป็นประจำ โดยจะจัดทุกเทอม เทอมละ 1 ครั้ง, ครั้งละ 3 trips มีทั้งแบบเข้าไปเยือนกลับ ค้าง
คืน 1-2 คืน กลุ่มเป้าหมายในการร่วมกิจกรรมจะเป็นนักศึกษาที่ลงเรียนวิชาดังกล่าว รวม
ทั้งนักศึกษาสถาบันอื่น ญาติพี่น้อง ผู้ปกครอง เป็นต้น

2.2 การฝึกอบรมมัคคุเทศก์ ร่วมกับ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย นอกจาก
ภาคทฤษฎีที่เรียนในห้องเรียน แล้วจะมีการฝึกภาคสนามโดยไปชมตามแหล่งโบราณสถาน
ศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญต่าง ๆ ดังนั้น กิจกรรมด้านหนึ่งที่สำคัญไม่ได้ในการฝึกอบรม คือ โครงการ
อบรมดูงานนอกสถานที่

2.3 โครงการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย ร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชน
(NGO) และมูลนิธิร่วมจิตน้อมเกล้าเพื่อเยาวชน ลักษณะของโครงการเป็นการทัศนศึกษาตาม
สถานที่สำคัญของกรุงเทพมหานคร และเข้าเยี่ยมคารวะบุคคลสำคัญของชาติ นอกจากนั้นก็
มีกิจกรรมประกวดเรียงความ ชิงรางวัลจำนวนมาก

2.4 จัดสอนภาษาไทย ให้อาจารย์และนักเรียนนานาชาติ (โดยคิดค่าบริการ)

2.5 ให้บริการและคำแนะนำทางด้านวัฒนธรรมไทยแก่นักศึกษา คณาจารย์ ทั้งที่เป็นคนไทยและต่างชาติ

สาเหตุประการหนึ่งที่พบว่ากิจกรรมของศูนย์จะเป็นกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรม สำคัญเพราะ กิจกรรมวัฒนธรรมสำคัญเป็นกิจกรรมต่อเนื่องของวิชา (วิชาเสริมหลักสูตร) ใน วิชาเรียน และเป็นการฝึกภาคปฏิบัติในโครงการอบรมมัคคุเทศก์ ที่ ABAC จัดร่วมกับ ททท. นอกจากนั้นกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่สำนักสามารถเก็บค่าเข้าร่วมกิจกรรมกับผู้ร่วมกิจกรรม เป็นกิจกรรมที่สามารถเลี้ยงตัวเอง และมีผลประโยชน์ตอบแทนคุ้มค่า

ข้อสังเกตโครงการที่จัดโดยสำนักงาน ส่วนหนึ่งเป็นโครงการที่จัดแล้วก่อให้เกิดผล กำไร (ทั้งกิจกรรมวัฒนธรรมสำคัญ, โครงการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ โครงการจัดสอนภาษาไทย ให้อาจารย์และนักศึกษานานาชาติ) ดังนั้น จึงไม่มีปัญหาในด้านงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมของสำนักงาน เพราะสำนักสามารถเลี้ยงตัวเองได้

ภาพรวมกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมของสำนักงานศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ สรุปได้ดังนี้มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญเป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชน แห่งเดียวที่เรียกหน่วยงานรับผิดชอบศิลปวัฒนธรรมว่าสำนักงานศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมที่ ปรากฏอย่างโดดเด่น คือกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรเกี่ยวกับ การเรียนการสอน นอกจากนั้นก็จะ เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์ ส่วนกิจกรรมที่ไม่ ปรากฏ(ไม่มีทั้งกิจกรรมทางสงฆ์และไม่มีการจัดบอร์ดนิทรรศการ) ได้แก่ กิจกรรมเกี่ยวกับวัน สำคัญทางพุทธศาสนา(สาเหตุคล้ายคลึงกับสถาบันเกษมบัณฑิต คือเป็นสถาบันที่ก่อตั้งโดย มูลนิธิเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย) ดังนั้นการจัดกิจกรรมในลักษณะดังกล่าวผู้บริหาร สำนักจึงต้องพิจารณาที่ความเหมาะสมกับสถานที่ที่สำคัญ

มหาวิทยาลัยรังสิต

ศูนย์มหาวิทยาลัยรังสิตก่อตั้งเมื่อ ปี2532 มีจุดมุ่งหมายเพื่ออนุรักษ์ ส่งเสริมพัฒนา และเผยแพร่วัฒนธรรมทั้งด้านวัตถุและจิตใจ ภาษา ศาสนา ตลอดจนขนบธรรมเนียม ประเพณี เป็นแหล่งค้นคว้า รวบรวมข้อมูลทางศิลปวัฒนธรรม ให้นักศึกษามีความซาบซึ้ง และภูมิใจในขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนวัฒนธรรมที่ดั่งงามของไทย รวมทั้งประสาน งานและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมกับหน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐ และเอกชน จากรูปแบบกิจกรรมนับได้ว่ามหาวิทยาลัยรังสิตเป็นมหาวิทยาลัยอีกแห่งที่ศูนย์ ศิลปวัฒนธรรมมีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่น่าสนใจและค่อนข้างหลากหลาย ถึงแม้ว่า โครงสร้างศูนย์จะมีขนาดเล็กและยังอยู่ในขั้นดำเนินการ(ตอนผู้วิจัยไปเก็บข้อมูลโครงสร้าง การบริหารงานภายในศูนย์ รวมทั้งเอกสารเกี่ยวกับงานทางศิลปวัฒนธรรมยังอยู่ในขั้น ดำเนินการ ยังไม่แล้วเสร็จ) ประกอบด้วยบุคลากรเพียง 3-4 ท่าน คือผู้อำนวยการศูนย์

อาจารย์ประจำศูนย์ และเลขานุการศูนย์ ตำแหน่งประจำต่างๆไม่มีวาระ และในส่วนของ การจัดแบ่งหน้าที่การบริหารภายในศูนย์และการรวบรวมเอกสารเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม และการบริหารงานศูนย์ยังไม่เป็นระบบเท่ามหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติและมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่มีบทบาทที่โดดเด่นในงาน ทางด้านศิลปวัฒนธรรม และไม่มีสถานที่ดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมเป็นของตนเอง

ลักษณะการจัดทำโครงการจะจัดทำช่วงการศึกษาภาคปลาย จากการนำเสนอของ ผู้อำนวยการศูนย์และบุคลากรภายในศูนย์เป็นสำคัญ การเบิกจ่ายงบประมาณเกี่ยวกับการจัด กิจกรรมจะอนุมัติเป็นรายกิจกรรม ภายในศูนย์ประกอบด้วยชมรมนาฏศิลป์ ดนตรีไทยและ ดนตรีสากล

กิจกรรมทางวัฒนธรรมสามารถแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ กิจกรรมประจำและกิจกรรม เฉพาะกิจ

กิจกรรมประจำของศูนย์ ประกอบด้วย

1. วันแม่ จุดมุ่งหมายและรูปแบบกิจกรรมเหมือนสถาบันอื่นๆ ที่น่าสนใจคือศูนย์ ศิลปวัฒนธรรมรังสิตไม่เคยจัดงานวันพ่อ ทั้งนี้ให้เหตุผลว่าสังคมไทยให้ความสำคัญต่อแม่ มากกว่าพ่อ
2. แห่เทียนพรรษาในเทศกาลเข้าพรรษา เพื่อสืบทอดวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรม จะมีการหล่อเทียน แห่เทียนเนื่องในเทศกาลเข้าพรรษา และถวายจุดปัจจัยแก่สงฆ์ เป็นต้น
3. วันสงกรานต์ จุดมุ่งหมายเพื่อสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดั้งเดิมของไทย กิจกรรมหลักมีพิธีรดน้ำอวยพรแก่ผู้บริหาร และผู้มีอุปการะคุณต่อ มหาวิทยาลัย
4. วันลอยกระทง กิจกรรมจะเป็นการจัดบอร์ดนิตรรศการ ไม่มีกิจกรรมจริง
5. วันไหว้ครูของสถาบัน (เหมือนสถาบันอื่นๆที่มีการจัดงานลักษณะเดียวกัน)มี ดนตรีและนาฏศิลป์ ประกอบ
6. การจัดสอนดนตรีนาฏศิลป์ เป็นโครงการประจำต่อเนื่องโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ อนุรักษ์ เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทย กิจกรรมนี้จะมีการจัดทุกสัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน มี บุคลากรในศูนย์เป็นผู้ฝึกสอน

ในอดีตกิจกรรมด้านดนตรีและนาฏศิลป์อาจนับว่าเป็นกิจกรรมหลักที่สำคัญที่สุด ของศูนย์ แต่ปัจจุบันมีกิจกรรมด้านอื่นๆหลากหลายขึ้น อาจารย์ประจำศูนย์ให้เหตุผลว่า เพราะมีบุคลากรที่มีความสนใจหลากหลายขึ้นและมากขึ้น

กิจกรรมลำดับที่ 1-5 เป็นกิจกรรมหลัก ซึ่งมีการจัดเป็นประจำจนถึงเกือบ ประจำทุกปี ลักษณะของกิจกรรมส่วนใหญ่จะเป็นการประกอบพิธีกรรมทางสงฆ์ และมีการ แสดงดนตรี นาฏศิลป์ ส่วนรูปแบบก็จะปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณีที่เคยปฏิบัติสืบ ต่อกันมา อาทิ วันเข้าพรรษาก็จะมีการแห่เทียนถวายวัด ถวายปัจจัยแก่วัดและพระสงฆ์

วันสงกรานต์ ช่วงเช้าก็จะมีพิธีสงฆ์ มีพิธีรดน้ำอวยพรแก่ผู้อาวุโส และผู้บริหาร รวมทั้งผู้มีอุปการะคุณต่อสถาบัน เป็นต้น

7. ประกวดดนตรีไทย ระดับมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ซึ่งด้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี ครั้งที่ 2 เป็นกิจกรรมที่จัดที่มีจุดมุ่งหมายหลายประการ อาทิ

1. เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวโรกาสที่มีพระชนมายุครบ 6 รอบ

2. เพื่อส่งเสริม อนุรักษ์ ทำนุบำรุง และพัฒนาทางดนตรีไทยให้คงอยู่ตลอดไป

3. ปลุกฝังให้นักเรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อดนตรีไทย

4. เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความสามารถทางดนตรีไทย เป็นต้น

ลักษณะของกิจกรรมจะเป็นการจัดประกวดดนตรีไทยระดับมัธยมศึกษาของนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีการแสดงนิทรรศการเครื่องดนตรีไทย มีบอร์ดนิทรรศการภายในงาน

นอกจากกิจกรรมทางทางวัฒนธรรมที่ทำอย่างต่อเนื่องแล้วข้างต้นแล้ว ทุกวันพฤหัสบดีของสัปดาห์จะมีการดักบาตร ทำบุญโดยมีนักศึกษา คณาจารย์และบุคลากรร่วมในกิจกรรม

ในส่วนของเอกสารเผยแพร่ทางด้านศิลปวัฒนธรรม แต่เดิมศูนย์มีเอกสารประจำของศูนย์ชื่อว่า สารศิลปวัฒนธรรม ต่อมามีปัญหาด้านเศรษฐกิจจึงมีนโยบายประหยัดเอกสารจึงเหลือแค่แผ่นพับคล้ายๆใบปลิว 1 แผ่น ลงข่าวสารเกี่ยวกับงานของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัย และบางส่วนจะมีการนำเสนอ เรื่องราวเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมไทยในเรื่องต่างๆ ชื่อ ปกิณกะวัฒนธรรม

กิจกรรมเสริมในรอบปี 2541 ประกอบด้วย

8. การสัมมนาทางวิชาการ (เป็นสัมมนาขนาดเล็ก)

8.1 การสัมมนา เรื่อง ศิลปจารึก เขียววิทยากรที่มีความรู้มาบรรยาย

8.2 ความรู้เรื่องเมืองปทุมธานี เป็นกิจกรรมจัดร่วมกับจังหวัดปทุมธานี

ลักษณะเป็นกิจกรรมการสัมมนาเพื่อใช้ในการจัดทำหนังสือเรื่อง “วัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ และภูมิปัญญาท้องถิ่นปทุมธานี” เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ

นอกจากนั้นมหาวิทยาลัยได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น โดยได้เสนอแผนพัฒนาพื้นที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณศาลากลางจังหวัดหลังเก่าของจังหวัดปทุมธานีแก่ผู้ว่าราชการจังหวัด

9. นิทรรศการเรื่อง ดวงตราไปรษณียากรไทย

ลักษณะกิจกรรมเป็นการบรรยาย(บรรยายทางวิชาการเรื่องความรู้เกี่ยวกับดวงตราไปรษณียากรไทย ดวงตราไปรษณียากรกับศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น) และพูดคุย โดยเชิญวิทยากรจากการสื่อสารและดร. ชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์ อดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย มาเป็นผู้บรรยาย นอกจากนั้นจะเป็นการจัดนิทรรศการแสดงประวัติความเป็นมา และวิวัฒนาการดวงตราไปรษณียากรไทย มีการแสดงดวงตราไปรษณีย์ไทยในชุดต่างๆ มีการออกร้านขายและแลกเปลี่ยนดวงตราไปรษณียากรไทย มีกิจกรรมรับสมัครสมาชิกใหม่ นักสะสมแสตมป์ ฯลฯ กลุ่มเป้าหมายในการเข้าร่วมกิจกรรม อาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักเรียน นักศึกษาทั้งในและนอกสถาบันรวมทั้งประชาชนทั่วไป

10. วัฒนธรรมสัญจรเขาพระวิหาร กิจกรรมนี้ศูนย์เปิดโอกาสให้ผู้สนใจทั้งในและนอกสถาบันเข้าร่วมกิจกรรม

กิจกรรมที่ดำเนินงานร่วมกับสถาบันอื่น ๆ ปีพหุศักราช ๒๕๕๖ ร่วมกับหน่วยงานหลายหน่วยงาน ในจังหวัดปทุมธานี เช่น สภาวัฒนธรรมจังหวัด คณะกรรมการประจำจังหวัด หอการค้าจังหวัด สภาอุตสาหกรรมจังหวัด นอกจากนั้นก็จะเป็กิจกรรมที่ดำเนินร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนและทบวงมหาวิทยาลัยที่สำคัญในรอบปี 2541 คือ งานดนตรีไทยอุดมศึกษาครั้งที่ 30 ณ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ และงานศิลปวัฒนธรรมที่จัดโดยทบวงมหาวิทยาลัยโดยส่งดนตรีไทยและนาฏศิลป์ไปร่วมแสดง

ภาพรวมของกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมของศูนย์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยรังสิต พบว่าศูนย์มีการจัดกิจกรรมที่ค่อนข้างหลากหลายตั้งแต่กิจกรรมการสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณี (วันสงกรานต์ วันลอยกระทง) งานวันสำคัญทางศาสนา การสัมมนาทางวิชาการ(ถึงแม้ผู้อำนวยการศูนย์จะกล่าวว่าเป็นการสัมมนากลุ่มขนาดเล็ก)การจัดประกวด แข่งขันทางด้านดนตรี การอนุรักษ์และสืบสานดนตรี และนาฏศิลป์ไทย

อย่างไรก็ตาม งานส่วนใหญ่โดยเฉพาะงานเกี่ยวกับการสืบสานและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมจะมีลักษณะการจัดตามธรรมเนียมปฏิบัติ ประกอบกับพิธีสงฆ์ ซึ่งเป็นลักษณะที่ไม่ก่อให้เกิดความสนใจในกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมเท่าที่ควร ดังนั้นปัญหาการจัดกิจกรรมคือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มเป้าหมายค่อนข้างน้อย

มหาวิทยาลัยเซนต์จอร์จ

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเซนต์จอร์จเริ่มดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมเมื่อปี พ.ศ. 2537 จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2539 จึงมีที่ทำการศูนย์ของตนเอง(เป็นส่วนหนึ่งของตึกเรียน) เดิมเรียกศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมแต่ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นศูนย์ศิลปวัฒนธรรม วัตถุประสงค์ของศูนย์ นอกเหนือจะเป็นไปตามระเบียบ บทบาทและหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแล้ว ศูนย์ก่อตั้งโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ทำนุบำรุงและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชาติ
2. ปลุกจิตสำนึกให้แก่เยาวชนไทย ในการที่จะมีความรัก ความภาคภูมิใจและหวงแหนในขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชาติ

3. นำศิลปวัฒนธรรมไทยในด้านต่าง ๆ มาเผยแพร่ให้มีการสืบทอดไปสู่ชนรุ่นหลัง

ลักษณะการดำเนินงาน แบ่งโครงสร้างเป็น 4 ส่วน คืองานพัฒนาศูนย์ศิลปวัฒนธรรม งานส่งเสริมและเผยแพร่ แผนงานวิจัยและค้นคว้า แผนงานพิพิธภัณฑสถานและห้องสมุด ปัจจุบันศูนย์มีบุคลากรทั้งสิ้น 5 ท่านรวมทั้งผู้อำนวยการศูนย์วัฒนธรรมชั้นโดยตรงกับอธิการบดีมหาวิทยาลัย ตำแหน่งต่าง ๆ ในศูนย์ไม่มีวาระ นอกจากนั้นโครงสร้างศูนย์ยังประกอบด้วย คณะกรรมการศูนย์ซึ่งประกอบด้วย ตัวแทนจากโรงเรียนต่างๆ ในเครือเซนต์จอห์น 9 แห่ง เช่น ตัวแทนจากโรงเรียนอนุบาล ร.ร. นานาชาติ เป็นต้น

ถึงแม้ว่าศูนย์ศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น จะมีการกำหนดโครงสร้าง รูปแบบการบริหารและกำหนดรูปแบบกิจกรรมอย่างเป็นระบบ แต่ทั้งหมดก็ยังอยู่ในช่วงเริ่มต้น หลายๆ อย่างยังอยู่ในช่วงการดำเนินงาน การพัฒนางานทางด้านวัฒนธรรมก็ยังจำกัด คือเน้นกลุ่มเป้าหมายในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่จัดโดยศูนย์เป็นอาจารย์ นักเรียน นักศึกษาและบุคลากรในสถาบัน และกลุ่มโรงเรียนในเครือเป็นสำคัญ ดังจะเห็นจากการกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมที่ระบุผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ นักเรียน นักศึกษาที่มีวิชาเรียนเกี่ยวข้องรวมทั้งบุคลากรและคณาจารย์ผู้สนใจ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ใน การดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรมแห่งนี้ (ผู้อำนวยการศูนย์ กล่าวไว้ในปีการศึกษา 2541 ที่ผู้วิจัยเข้าไปเก็บข้อมูลเป็นปีที่ศูนย์จัดกิจกรรมเน้นที่บุคลากรภายใน ส่วนปีต่อไป(2542) จะเน้นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นบุคคลภายนอก หน่วยงานภายนอก รวมทั้งประชาชนทั่วไปในการเข้าร่วมในกิจกรรม)

กิจกรรมของศูนย์ในรอบปีการศึกษา 2541 มีทั้งหมด 5 โครงการ แบ่งเป็นกิจกรรมที่จัดอยู่ในช่วงเทอมต้น และเทอมปลาย ดังต่อไปนี้

โครงการของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมเทอมต้น

1. การบรรยายถึงสาขาศิลปะงานศิลป์ (ครั้งที่ 2) ลักษณะกิจกรรมเป็นการบรรยายถึงสาขาศิลปะงานศิลป์ในแขนงต่าง ๆ มีวิทยากรมาบรรยายและฝึกปฏิบัติ(สาขาศิลปะการทำงานทางด้านศิลปะและมีการจัดบอร์ด เช่น วิธีและขั้นตอนการทำเครื่องเบญจรงค์ การออกแบบลวดลายเบญจรงค์ต่าง ๆ เป็นต้น

2. วัฒนธรรมพาทิ : มารยาทไทยในมหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น (ครั้งที่ 2) ลักษณะกิจกรรม เชิญวิทยากรมาบรรยายพูดคุย มีการตอบข้อซักถามระหว่างวิทยากร และผู้เข้าร่วมโครงการ ในเรื่องของกริยามารยาท ในการอยู่ร่วมกันในสังคมไทย พร้อมทั้งมีการสาธิตลักษณะท่าทาง ผู้เข้าร่วมโครงการประกอบด้วย นักเรียน นักศึกษา บุคลากรอาจารย์และผู้

สนใจ (ลักษณะของกิจกรรมจะเป็นกิจกรรมที่มุ่งอนุรักษ์และสืบสานลักษณะความเป็นไทยใน
ด้านกิริยา มารยาทให้อยู่คู่กับคนไทยสืบต่อไป)

กิจกรรมทางวัฒนธรรมเทอมปลาย

3. นิทรรศการชั่วคราว “วันพ่อของเรา” ศูนย์ร่วมกับกลุ่มเซนต์จอห์น 9 แผนก
ถวายราชสักการะและถวายพระพรชัยมงคล จุดประสงค์ในการจัดงานคล้ายคลึงกับสถาบัน
อื่นคือ

- เพื่อแสดงความจงรักภักดีต่อองค์พระประมุขของชาติ
 - สนับสนุนทำนุบำรุงและเผยแพร่สิ่งที่ตั้งตามแนวนโยบายทั้งภาครัฐและเอกชน
- ลักษณะกิจกรรมมีการอ่านบทอาศิรวาท ถวายพานพุ่ม ถวายพระพร มีการจัด

บอร์ดนิทรรศการเกี่ยวกับวันพ่อของปวงชน

4. งานอนุรักษ์มรดกไทย ครั้งที่ 7 “สืवरไทยในอดีต”

ลักษณะของกิจกรรมให้นักเรียน/นักศึกษา(กลุ่มเซนต์จอห์น 9 กลุ่ม) จัดแสดง
บนเวทีเกี่ยวกับผลงานทางวัฒนธรรม (การแสดงพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน เรื่องราวใน
วรรณคดี ฯลฯ) มีวิทยากรบรรยายประกอบของแต่ละกลุ่ม เพื่อเล่าประวัติความเป็นมาของ
การแสดงชุดต่างๆ

นอกจากนั้นภายในงานมีการออกร้านค้า สินค้าไทยของชมรมต่างๆ

จุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมที่สำคัญเพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตไทย
แขนงต่าง ๆ ในอดีตให้ปรากฏแก่สายตาอนุชนรุ่นปัจจุบัน เพื่อปลูกฝังให้นักศึกษารักและหวง
แหนในวัฒนธรรมประเพณีของชาติ นับว่าเป็นกิจกรรมด้านอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยที่โดดเด่น
เด่นรูปแบบหนึ่งของสถาบัน

5. โครงการสัมมนาคณะกรรมการและบุคลากร ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม ครั้งที่ 5

ลักษณะโครงการเป็นการระดมความคิด การดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคเกี่ยว
กับงานวัฒนธรรม ในส่วนของกิจกรรมสัมพันธ์จะเชิญวิทยากรในพื้นที่บรรยายเกี่ยวกับวัฒน
ธรรมท้องถิ่นพร้อมทั้งมีการดูงานหรือชมสถานที่สำคัญ ดังนั้นอาจจัดได้ว่าเป็นกิจกรรมนี้เป็น
กิจกรรมประเภทวัฒนธรรมสัญจรรูปแบบหนึ่ง

กิจกรรมที่เกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา อาทิ วันเข้าพรรษา วันอาสาฬหบูชา วัน
มาฆบูชา ฯลฯ และกิจกรรมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียม ประเพณีไทย (วันสำคัญของชาติ)
อาทิ วันสงกรานต์ หรือลอยกระทง มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น ยังไม่เคยจัด สาเหตุหนึ่งที่ไม่ม
ีการจัดงานดังกล่าวอาจเพราะกลุ่มงานที่กล่าวมาข้างต้นมักจะมีการประกอบพิธีกรรมทาง
สงฆ์เป็นกระบวนการหนึ่ง แต่สถาบันแห่งนี้ได้รับเงินสนับสนุนจากคริสตจักร ดังนั้นในการ
เลือกจัดกิจกรรมคงจะต้องเลือกให้มีความเหมาะสมกับสถานที่ และโอกาส ส่วนวันสำคัญทาง
ด้านขนบธรรมเนียมประเพณีไทย เช่น วันสงกรานต์ วันลอยกระทง สาเหตุที่ไม่ได้จัดเพราะ
เป็นวันหยุด และอาจมีสาเหตุจากการที่ประเพณีไทยมักสัมพันธ์กับการประกอบพิธีสงฆ์

อย่างไรก็ตามผู้อำนวยการศูนย์กล่าวว่าถึงจะไม่มีการจัดกิจกรรมทางศาสนาในวันสำคัญทางศาสนาหรือเทศกาลเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีไทยเหมือนสถาบันอื่นๆแต่จะมีการจัดบอร์ดนิทรรศ เช่น บอร์ดเผยแพร่วันอาสาฬหบูชา บอร์ดประเพณี ลอยกระทง

ในส่วนของเอกสารเผยแพร่งานศิลปวัฒนธรรมของศูนย์จะมี 2 ส่วน คือ จุลสารศาลาไทย 3 เดือน 1 ฉบับ ส่วนเอกสารเผยแพร่ เดือนละ 1 ฉบับ แจกจ่ายตามคณะและสถาบันต่างๆในกลุ่มเซนต์จอห์น

ภาพรวมกิจกรรมของศูนย์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเซนต์จอห์นในรอบปีการศึกษา2541 กิจกรรมเด่นๆ จะเป็นกิจกรรมประเภทอนุรักษ์ สืบสานงานด้านศิลปะ หัตถกรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีไทยในอดีต ลักษณะของกิจกรรมสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตชาวไทย วัฒนธรรมที่มีคุณค่าซึ่งเป็นมรดกทางสังคม การจัดกิจกรรมจะจัดต่อเนื่อง (เช่น อนุรักษ์มรดกไทย ครั้งที่ 2) กิจกรรมสำคัญระบุได้ดังต่อไปนี้

กิจกรรมที่ 1 การบรรยายถึงสาธิตสืบสานงานศิลป์ มีการนำเอางานศิลป์แขนงที่มีคุณค่า สืบสานในเชิงปฏิบัติมีการสาธิตพร้อมทั้งบรรยายให้ความรู้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของวัฒนธรรมดังกล่าว

กิจกรรมที่ 2 งานอนุรักษ์มรดกไทย ครั้งที่ 2

กิจกรรมที่ 3 วัฒนธรรมพาที : เป็นการสืบทอดมารยาทไทยในมหาวิทยาลัย เป็นการแสดงให้เห็นถึงขนบธรรมเนียมประเพณีที่งดงามของคนไทย เป็นสิ่งที่อนุชนรุ่นหลังควรสืบทอด อนุรักษ์สืบต่อไป

นอกจากนั้นจะเป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเภทโครงการสัมมนาและวันสำคัญของสถาบันกษัตริย์ เช่น นิทรรศการวันพ่อ

มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

ศูนย์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ นอกเหนือจากจะเป็นศูนย์วัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแล้ว ยังนับว่าเป็นศูนย์วัฒนธรรมแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานคร เช่นเดียวกับศูนย์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต และมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มีหน้าที่และปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศูนย์วัฒนธรรม พ.ศ. 2526 ตามที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติมอบหมาย

โครงสร้างหน่วยงานภายในศูนย์แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ แผนกค้นคว้าและวิจัยวัฒนธรรม แผนกส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรมและสำนักงานผู้อำนวยการ บุคลากรประจำศูนย์ทั้งหมดมีจำนวน 4 ท่าน ตำแหน่งต่างๆไม่มีวาระ

แผนการดำเนินงานทางด้านศิลปวัฒนธรรมกำหนดเป็นแผนระยะยาว 5 ปี(2541-2545)การพัฒนาในแผนมีดังต่อไปนี้

1. อนุรักษ์ เผยแพร่ส่งเสริมและพัฒนางานวัฒนธรรมทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม

2. ริเริ่มสร้างสรรค์ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมให้เหมาะสมกับยุคสมัย
3. ส่งเสริมงานวิจัย สํารวจ ศึกษาข้อมูลต่างๆ
4. ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคลหรือหน่วยงานสามารถจัดกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ
5. ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถพิเศษทางวัฒนธรรมมี

โอกาสแสดงออกและพัฒนาความรู้ความสามารถอย่างเต็มศักยภาพ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่ามีกิจกรรมหลายกิจกรรมยังมิได้ดำเนินการและบางกิจกรรมยังอยู่ในขั้นเตรียมการและศึกษาข้อมูล เช่น งานด้านการศึกษาค้นคว้า การวิจัย การรวบรวมเอกสารทางวัฒนธรรม

การกำหนดโครงการประจำปี จะมีการปรึกษาหารือกันระหว่างผู้อำนวยการศูนย์ และรองผู้อำนวยการศูนย์ โครงการของศูนย์วัฒนธรรมแบ่งเป็น โครงการประจำและโครงการเสริม ดังนี้

โครงการประจำที่จัดเป็นประจำทุกปี (บางโครงการแทบทุกปี)

1. โครงการสอนดนตรี นาฏศิลป์ไทยแก่นักศึกษา เป็นโครงการสำคัญโครงการหนึ่งของศูนย์ มีการฝึกซ้อมเป็นประจำ

2. โครงการสอนดนตรี นาฏศิลป์ไทยแก่เยาวชนในภาคฤดูร้อน โครงการนี้เป็นโครงการอบรมให้นักศึกษา บุคลากรทั้งภายนอกและภายในโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย เป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในช่วงปิดภาคเรียน (เดิมอบรมและฝึกสอนให้เฉพาะบุคลากร นักศึกษา และบุคลากรของบุคลากรในมหาวิทยาลัย) สอนโดยอาจารย์พิเศษซึ่งมาสอนประจำ

3. โครงการอบรมจริยธรรมแก่นักศึกษาใหม่ ศูนย์จัดร่วมกับแผนกแนะแนวการศึกษาและการอาชีพ จัดอบรมเรื่อง "เรียนเก่ง ดี มีคุณภาพ เรียนอย่างไร"จุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ร่วมโครงการที่เป็นนักเรียน นักศึกษาซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญของชาติมีแนวทางที่ดีและเหมาะสมในการศึกษา ตลอดจนการดำเนินชีวิต ด้วยคุณธรรม จริยธรรมที่สมบูรณ์ โครงการนี้นับว่าเป็นโครงการหลักจัดทุกปีการศึกษา

4. โครงการสร้างเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในการประกอบวิชาชีพของบัณฑิต จัดสำหรับนักศึกษาที่กำลังจบการศึกษาเพื่อให้นักศึกษาสามารถนำความรู้ความสามารถออกไปใช้ประกอบอาชีพที่ประสบผลสำเร็จ

5. โครงการดูงานทางวัฒนธรรม (คล้ายๆวัฒนธรรมสัญจร) เทอมละ 1 ครั้ง โดยปกติจะจัดเป็นภาค ๆ เช่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก เป็นต้น

6. ประเพณีวันสงกรานต์ มีการทำบุญ สรงน้ำพระ ดักบาตร รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ การละเล่นพื้นบ้าน ดนตรี และนาฏศิลป์ไทย

7. โครงการอนุรักษ์สืบสานประเพณีไทย

- กินข้าวแบบชาวเหนือ (ขันโตก)
- เมษาพาลง

จุดมุ่งหมายการจัดงานเพื่อสืบสานขนบธรรมเนียม ประเพณีเกี่ยวกับวัฒนธรรม การกินของคนไทยที่อาศัยในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

- สืบสานสมบัติไทย เป็นโครงการสำคัญซึ่งนับว่าขึ้นหน้าขึ้นตาของศูนย์ฯ โครงการหนึ่งที่มีการจัดประจำแทบทุกปี แต่ปี 2541 ไม่ได้จัด เนื่องจากสาเหตุทางเศรษฐกิจที่ตกต่ำของประเทศเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามเนื่องจากเป็นงานหลักงานหนึ่ง ผู้วิจัยขอสรุปรูปแบบกิจกรรมกว้าง ๆ เพื่อให้เห็นความหลากหลายของการจัดกิจกรรมของมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ในงานดังกล่าวจะมีการแสดงศิลปวัฒนธรรมของไทย มีการออกร้านขายของ จะมีการเชิ้อเชิญพ่อค้าแม่ค้าให้มาขายของในงาน เป็นงานใหญ่ และเป็นงานหนึ่งที่มีผู้เข้าร่วมงานจำนวนมากทั้งคณาจารย์ บุคลากร นักศึกษาภายในและนอกสถาบัน นักเรียน ประชาชนทั่วไป การเปิดงานมักเชิญบุคคลที่มีชื่อเสียงมาร่วมเป็นประธานเปิดงาน เช่น รัฐมนตรี ปลัด ทบวงมหาวิทยาลัย เป็นต้น

8. วันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ และวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ลักษณะกิจกรรมมีการจัดนิทรรศการ การนำดนตรีไทย นาฏศิลป์ไทยไปร่วมถวายพระพร ทางโทรทัศน์

นอกจากกิจกรรมดังกล่าวข้างต้น จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการศูนย์ พบว่าแต่เดิมเทศกาลเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีไทยหลายเทศกาล (อาทิ เทศกาลเข้าพรรษา) ศูนย์วัฒนธรรมเคยเป็นเจ้าภาพในการจัด แต่ปัจจุบันโอนให้อยู่ในความรับผิดชอบของชมรมต่าง ๆ โดยมีนักศึกษาเป็นผู้ดำเนินการ(ชมรมพุทธ) ส่วนศูนย์วัฒนธรรมจะทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและให้ความช่วยเหลือ

ชมรมต่าง ๆ เช่น ชมรมพุทธศาสตร์ ชมรมนาฏศิลป์และชมรมดนตรีจะขึ้นอยู่ในความควบคุมดูแลของกองกิจการนักศึกษา และเนื่องจากกิจกรรมส่วนใหญ่มักจะมีการแสดงดนตรีและนาฏศิลป์ร่วมด้วย ดังนั้นผู้อำนวยการศูนย์จึงสรุปว่าการดำเนินงานศูนย์มักจะต้องทำควบคู่กับกองกิจการนักศึกษาตลอดเวลา

ภาพรวมของกิจกรรมทางวัฒนธรรมของศูนย์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

จากข้อมูลและจากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการศูนย์ศิลปวัฒนธรรม พบว่า ศูนย์ฯ จะให้ความสำคัญกับกิจกรรมด้านต่าง ๆ อย่างหลากหลาย โดยเฉพาะ ดนตรี นาฏศิลป์ และการปลูกฝังให้นักศึกษามีคุณธรรม จริยธรรม ดังจะเห็นจากการจัดกิจกรรม ดนตรีและนาฏศิลป์ เป็นกิจกรรมต่อเนื่อง และเป็นกิจกรรมที่มักจะนำไปสอดแทรกในกิจกรรมแทบทุกกิจกรรมที่จัดขึ้นในสถาบัน

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ศูนย์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตจัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2527 ได้รับการประกาศให้เป็นศูนย์วัฒนธรรมแห่งที่ 19 ของกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 บุคลากรในศูนย์มีทั้งสิ้น 10 ท่าน ผู้อำนวยการศูนย์มีวาระ 2 ปี โครงสร้างชัดเจนและเป็นระบบ การบริหารงานภายในศูนย์มีการจัดแบ่งหน่วยงานเป็น 4 แผนก ประกอบด้วย แผนกเลขานุการ หอวัฒนธรรม ส่งเสริมและเผยแพร่และแผนกค้นคว้าและวิจัย โครงการต่างๆมีภาระหน้าที่ดำเนินการด้านต่างๆ คือ

1. ด้านการอนุรักษ์มรดกไทย มี 3 ด้าน คือ เครื่องดนตรีไทย ข้าวของเครื่องใช้ที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตไทยในอดีต และพันธุ์ไม้สมุนไพรตลอดถึงพันธุ์ไม้ที่หายาก

2. ส่งเสริมและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทยทั้งด้านที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม อาทิ การจัดนิทรรศการ การจัดแสดง การประกวดแข่งขัน การอภิปราย การบรรยาย เพื่อก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในขนบธรรมเนียมประเพณีไทยและคุณค่าของสมบัติวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนสนับสนุนการฝึกอบรมการแสดงดนตรีและนาฏศิลป์และการละเล่นของไทย

3. ส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้า วิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย

4. ส่งเสริมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านศิลปวัฒนธรรม

กิจกรรมทางวัฒนธรรมของศูนย์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตประจำปีการศึกษา 2541 แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. กิจกรรมภายในมหาวิทยาลัย
2. กิจกรรมภายนอกมหาวิทยาลัย

กิจกรรมภายในมหาวิทยาลัย

กิจกรรมภายในมหาวิทยาลัยมีทั้งกิจกรรมหลักที่จัดเป็นประจำทุกปี และกิจกรรมเสริมที่จัดตามวาระโอกาสสำคัญ ๆ ต่าง ๆ ประกอบด้วย

1. งานวิจัยทางวัฒนธรรม ลักษณะกิจกรรมเป็นงานศึกษาค้นคว้าวิจัยทางวัฒนธรรม มักเป็นโครงการที่ส่งต่อมาจากสำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เช่น ให้ศูนย์ดำเนินการกับข้อมูลเกี่ยวกับ "นักวัฒนธรรมพื้นบ้าน" เป็นต้น

2. การจัดสอนนาฏศิลป์ และดนตรีไทยแก่นักศึกษา และบุคลากร การดำเนินงานด้านนี้จะจัดอย่างสม่ำเสมอตลอดปี (ม.ย. 41 - พ.ค. 42) เป็นบริการฟรี ไม่เสียค่าใช้จ่าย ใดๆ ทั้งสิ้น

3. วันสำคัญทางศาสนา เช่น วิสาขบูชา, มาฆบูชา และ อาสาฬหบูชา เข้าพรรษา จะมีการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา มีการจัดโต๊ะหมู่บูชา และเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาต่าง ๆ เช่น เข้าร่วมกิจกรรมการเวียนเทียนที่พุทธมณฑล ในเทศกาลวิสาขบูชา มีการแห่เทียนพรรษาในเทศกาลเข้าพรรษา เป็นต้น

นอกจากการจัดกิจกรรมในสถาบันดังกล่าว ศูนย์ยังได้ถูกขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น ๆ เสมอ ๆ เช่น ขอความร่วมมือในการจัดพานพุ่ม โคมแขวน ตามวัดหรือตามหน่วยงานต่าง ๆ

4. การจัดงานวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระบรมราชินีนาถ กิจกรรมในงานจะมีการทำบุญตักบาตร ถวายราชสักการะ มอบโล่เกียรติยศแม่ตัวอย่าง และรางวัลประกวดคำขวัญวันแม่

5. การจัดงานวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ลักษณะของงานจะมีรูปแบบเช่นเดียวกับวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ที่แตกต่างกันไป จะมีมอบโล่เกียรติยศพ่อตัวอย่าง และรางวัลประกวดคำขวัญวันพ่อ

6. งานวันสงกรานต์ กิจกรรมจะมีการทำบุญตักบาตร พิธีสงฆ์น้ำพระ และรดน้ำขอพรผู้ใหญ่ มีการแสดงดนตรี นาฏศิลป์ ของนักศึกษา การละเล่นพื้นบ้านและรำไทยของชมรมนาฏศิลป์ วรรณคดีแต่งกายด้วยผ้าไทย เป็นต้น

7. การส่งเสริมความรู้ทางวัฒนธรรมไทย ลักษณะของกิจกรรมจะอยู่ในรูปการอภิปราย และสาธิตเกี่ยวกับมารยาทไทย

8. โครงการพระสิทธิธาดาทองคำ การสรรหาคุศลดีเด่นทางวัฒนธรรม 5 ด้านเพื่อรับโล่ พระราชทาน และเงินรางวัล (2-3 ปี จึงจะจัดพิธี แต่งงานต้องกระทำอย่างต่อเนื่องในส่วนของการสรรหาคุศลที่จะรับรางวัลดีเด่นทางวัฒนธรรม ในแต่ละด้าน)

9. การจัดงานประชันกลอนสด ครั้งที่ 8 “มชบ. 30 ปี ศรีวรรณศิลป์” ซึ่งรางวัลโล่พระราชทาน โล่เกียรติยศจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี และเงินรางวัล

10. วัฒนธรรมไทยคืนถิ่น ครั้งที่ 5 กับคณะนักเรียนโรงเรียนพุทธศาสนา วัดไทยลอสแอนเจลีส

11. การจัดงานวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ (เพื่อรณรงค์ปีท่องเที่ยวไทย และเฉลิมฉลอง มชบ. 30ปี) กิจกรรมจะเป็นการจัดนิทรรศการโดยนักศึกษาทุกคณะ สาธิตการทำขนมไทย บายศรี จำหน่ายผลิตภัณฑ์สมุนไพร ฯลฯ

12. การจัดวัฒนธรรมสัญจร ปีละ 1 ครั้ง นำโดยวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ และวิทยากรท้องถิ่น

นอกจากกิจกรรมต่าง ๆ ข้างต้น ศูนย์ยังมีการจัดบอร์ดนิทรรศการเผยแพร่กิจกรรมทางวัฒนธรรมตลอดปี มีการจัดพิมพ์เอกสารข่าววัฒนธรรมแผ่นปลิวเผยแพร่กิจกรรมของศูนย์วัฒนธรรม ทุกวันพฤหัสบดีของทุกสัปดาห์ชมรมพุทธศาสตร์และประเพณีจะมีการตักบาตรโดยมีการนิมนตพระมาจากวัดชลประทาน

กิจกรรมภายนอกหรือกิจกรรมที่ร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ

15. ร่วมโครงการสรรหาศิลปินแห่งชาติและผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรมของสวช.

16. ร่วมโครงการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ทบวงมหาวิทยาลัย ครั้งที่ 1 มีการส่งการแสดงดนตรีนาฏศิลป์ไทย ภาคกลางร่วมงาน
17. ร่วมโครงการจัดมหกรรมวัฒนธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 13 ของ สวช. เป็นการจัดนิทรรศการและการสาธิต
18. ร่วมโครงการดนตรีนาฏศิลป์ไทยน้อยใจสุดดี ครั้งที่ 3
19. ร่วมโครงการจัดงานดนตรีไทยอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย ครั้งที่ 30
20. ร่วมกิจกรรมเอเชียนเกมส์ กับ สวช. และสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ

ภาพรวมการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของศูนย์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต พบว่าศูนย์มีการจัดกิจกรรมหลากหลาย ครอบคลุมทุกด้านตามที่กำหนดไว้ในแผนการพัฒนาวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาและตามภาระหน้าที่ในฐานะเป็นศูนย์วัฒนธรรมของกรุงเทพมหานคร นับว่าเป็นศูนย์วัฒนธรรมที่มีความพร้อมในหลายๆด้าน เช่น สถานที่ดำเนินการของศูนย์กว้างขวาง จำนวนบุคลากรที่พอเพียงและทำงานอย่างเป็นระบบระเบียบ ความพร้อมในการดำเนินงานของบุคลากร และประสิทธิภาพของงานที่สามารถนำเสนอได้อย่างหลากหลายและครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายในวงกว้าง

ข้อสังเกตทั่วไป

จากข้อมูลในส่วนของการทำงานทางด้านการวิจัยทางวัฒนธรรม พบว่า โดยทั่วไปงานวิจัยที่ปรากฏในศูนย์ และส่วนที่กำลังดำเนินงานอยู่ในศูนย์ต่างๆ โดยบุคลากรศูนย์ส่วนใหญ่จะเกิดจากความสนใจ ความรักในงานวิจัยของบุคลากร หรือ ผู้อำนวยการศูนย์เป็นประเด็นสำคัญ (ตัวอย่างงานวิจัยของมหาวิทยาลัยรังสิต, มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น หรือมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ) นอกเหนือจากจะถูกสนับสนุนโดย สวช. ที่มอบหมายให้ศูนย์ของสถาบันที่มีฐานะเป็นศูนย์วัฒนธรรมของกรุงเทพมหานครเข้าดำเนินการวิจัย

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า งานทางด้านการค้นคว้า การวิจัยเชิงวัฒนธรรมในศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนต่างๆ มีในปริมาณที่น้อยมาก ถ้าเทียบกับงานทางด้านอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะด้าน นาฏศิลป์ และดนตรีไทย

ส่วนสาเหตุการจัดโครงการด้านดนตรีไทย นาฏศิลป์ไทยที่เกิดอย่างแพร่หลายในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ จากข้อมูลเอกสาร และการสัมภาษณ์บุคลากรในศูนย์ให้เหตุผลที่สำคัญว่าเพราะนอกจากจะเป็นโครงการอนุรักษ์ และสืบสานศิลปวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าของไทยแล้ว โครงการดังกล่าวเป็นโครงการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการจัดหรือการเข้าร่วมโครงการต่าง ๆ ที่สถาบันจัดขึ้น หรือโครงการระหว่างสถาบัน หรือหน่วยงานอื่น ๆ จัดขึ้น เช่น ทุกปีจะมีโครงการร่วมระหว่างสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ภายใต้ชื่อ โครงการงานดนตรีไทยอุดมศึกษา ซึ่งสถาบันต่าง ๆ นั้นจะมีการส่งการแสดงทางด้านดนตรีไทย และนาฏศิลป์ เข้าร่วมงาน นอกเหนือจากนั้นโครงการดังกล่าวเป็นโครงการที่เป็นรูปธรรม

มากกว่าโครงการอื่น ๆ ดังนั้นทุกสถาบันจึงมีโครงการนาฏศิลป์และโครงการดนตรีไทย อาจจะเป็นโครงการเฉพาะกิจหรือโครงการต่อเนื่องก็แล้วแต่กรณี

นอกจากโครงการดังกล่าว สถาบันต่าง ๆ ส่วนใหญ่ยังได้ดำเนินโครงการ/กิจกรรมร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนอื่น ๆ และทบวงมหาวิทยาลัยเป็นประจำทุกปี ในลักษณะเป็นกิจกรรมหมุนเวียน ผลัด/สลับกันเป็นเจ้าภาพ ทั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่ออนุรักษ์ส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมไทยที่สำคัญ รวมทั้งเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาด้วยกัน กิจกรรมที่สำคัญที่สถาบันอุดมศึกษาปฏิบัติจนเป็นธรรมเนียมปฏิบัติ คือ

- มหกรรมวัฒนธรรมของทบวงมหาวิทยาลัย เป็นกิจกรรมหมุนเวียนในกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐ และเอกชน ในมหกรรมดังกล่าวจะจัดหมุนเวียนไปตามสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่ง สถาบันอุดมศึกษาจะส่งกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมไปร่วมในงาน อาทิ การแสดง, นาฏศิลป์, ดนตรี, การออกร้านต่าง ๆ เป็นต้น

- โครงการดนตรีอุดมศึกษา เป็นอีกหนึ่งของโครงการที่จัดร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแต่ละแห่ง

จากการพิจารณาลักษณะกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่จัดโดยศูนย์วัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนต่าง ๆ สามารถจำแนกเป็นกลุ่มสถาบันที่มีกิจกรรมหลัก ๆ ในลักษณะเดียวกัน หรือคล้ายคลึงกันได้ดังต่อไปนี้

การจำแนกกลุ่มสถาบันโดยพิจารณาจากกิจกรรมหลัก ๆ ส่วนใหญ่ที่ดำเนินงานคล้ายคลึงกัน โดยศูนย์ที่ผ่านมาในรอบปีการศึกษา 2541

กลุ่มสถาบันที่เน้นการจัดกิจกรรมทางด้านศาสนา หรือกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา และกิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญของสถาบันกษัตริย์

1. มหาวิทยาลัยสยาม
2. มหาวิทยาลัยศรีปทุม
3. มหาวิทยาลัยเกริก

กิจกรรมส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา รองลงมาจะเป็นกิจกรรมประเภทวันสำคัญตามประเพณี ส่วนงานวิจัยทางวัฒนธรรมมีน้อยมากจนถึงไม่มีในสถาบันบางสถาบัน

กิจกรรมที่ดำเนินงานในลักษณะดังกล่าว มักเป็นกิจกรรมที่ดำเนินตามขั้นตอน เป็นพิธีการ มีพิธีกรรมทางศาสนาที่ดำเนินสืบต่อกันมา ดังนั้นการดำเนินงานจึงไม่มีปัญหาความยุ่งยากหรือซับซ้อน หลาย ๆ สถาบันบุคลากรจะดำเนินกิจกรรมตามประเพณี และประเพณีปฏิบัติ ไม่ต้องอาศัยบุคลากรจำนวนมาก ดังจะเห็นจากบางแห่งมีบุคลากรประจำ

ศูนย์เพียง 1-2 คนแต่สามารถจัดกิจกรรมทางด้านศาสนาแทบทุกเทศกาล บางเทศกาลอาจมีงานพิธี และการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา (บางเทศกาลอาจเพียงการจัดบอร์ดนิทรรศการ) ผู้อำนวยการศูนย์แห่งหนึ่งเรียกการจัดกิจกรรมดังกล่าวว่าเป็นการจัดกิจกรรมแบบแห่ง ๆ ของศูนย์ฯ (ในที่นี้น่าจะหมายถึงขาดความแปลกใหม่ หรือความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ)

การจัดกิจกรรมของกลุ่มสถาบันดังกล่าว บางสถาบันก็จะจัดเป็นกิจกรรมภายในของสถาบัน บางสถาบันก็ส่งกิจกรรมไปร่วมกับสถาบันหรือหน่วยงานภายนอกอื่น ๆ ดังนั้นกิจกรรมประเภทนี้อาจมองได้ว่าเป็นกิจกรรมทั้งในระดับสถาบัน และกิจกรรมที่มีส่วนร่วมกับชุมชนภายนอก

กลุ่มสถาบันที่เห็นกิจกรรมวัฒนธรรม ด้านวิชาการ อาทิ บรรยาย สัมมนา สาธิต และฝึกอบรมศิลปวัฒนธรรมที่มีคุณค่าของไทย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่ออนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมไทย ที่เด่น ๆ ได้แก่

1. มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น
2. มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
3. มหาวิทยาลัยเอเซียอาคเนย์
4. มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

กลุ่มสถาบันนี้มีลักษณะเด่น ๆ คือ

1. เป็นสถาบันที่ได้รับทุนสนับสนุนจากองค์กรทางศาสนา คือ คริสตศาสนา และศาสนาอิสลาม

2. 2 ใน 4 สถาบัน มีฐานะเป็นศูนย์วัฒนธรรมของกรุงเทพมหานคร ขึ้นอยู่ในการกำกับของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (สวช.)

จากลักษณะสำคัญ 2 ประการข้างต้น ทำให้พบว่า สถาบันกลุ่มนี้ (โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น, มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ และมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต) แทบจะไม่มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญทางพุทธศาสนาเลย แต่ขณะเดียวกันจะมีกิจกรรมทางด้านคริสตศาสนาแทนในวาระโอกาสสำคัญ สาเหตุสำคัญที่ทำให้สถาบันเหล่านี้ไม่มีการจัดพิธีสงฆ์ หรือกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารทั้งมหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น, มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ และมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตให้เหตุผลว่าเพื่อความเหมาะสม

ดังนั้นเมื่อไม่มีกิจกรรมทางพุทธศาสนา การจัดกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมไทย จึงมีลักษณะเน้นด้าน กิจกรรมเกี่ยวกับวิชาการ และกิจกรรมเกี่ยวกับวิถีชีวิตที่แสดงให้เห็นถึงขนบธรรมเนียมประเพณีไทยในอดีตเป็นหลัก ซึ่งอาจจะจัดในรูปแบบการสัมมนา การบรรยายถึงสาธิต และจัดกิจกรรมจำลองเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีไทยนั้น ๆ ตัวอย่าง

กิจกรรม ได้แก่ งานอนุรักษ์มรดกไทย “สิสรไทยในอดีต” (มีการแสดงผลงานทางวัฒนธรรม อาทิ การแสดงพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน เรื่องราวในวรรณคดี ฯลฯ การบรรยายกึ่งสาธิต สืบสานงานศิลป์ โดยนำเอาศิลปะแขนงที่มีคุณค่ามาสาธิต และมีการปฏิบัติจริง)

มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตจะมีการสัมมนาทางวิชาการ ปีละ 2 ครั้ง มีนิทรรศการเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมไทยที่มีคุณค่า ส่วนมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ จะเน้นกิจกรรมทางวิชาการในหลาย ๆ โปรแกรม (รายละเอียดดูในกิจกรรมของสำนักงานศิลปวัฒนธรรมไทย ประจำปี 2541 ของมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ)

การจัดกิจกรรมในลักษณะดังกล่าวเป็นการจัดกิจกรรมที่น่าสนใจ เพราะสามารถสะท้อนทั้งรูปแบบ และแนวคิดที่มีต่อวัฒนธรรมในด้านนั้น ๆ หรือแขนงนั้น ๆ ทั้งในด้านที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม

จากการสัมภาษณ์บุคลากรของศูนย์วัฒนธรรมในสถาบันการศึกษาอื่น ๆ (นอกเหนือจาก 4 สถาบันข้างต้น) พบว่า ทุกสถาบันมีความประสงค์จะจัดงานในลักษณะเดียวกันนี้ ทั้งในรูปแบบการสัมมนาเชิงวิชาการในหัวข้อเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมด้านใดด้านหนึ่ง และการอนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรมในรูปการจัดงานการละเล่น การแสดง การออกร้านค้าขายของ หรือกิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตไทยในอดีต แต่ก็มีปัญหาอุปสรรคในหลายด้าน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

ปัญหาในการจัดงานเชิงวิชาการ (สัมมนา, บรรยาย) และโครงการอนุรักษ์ ที่สำคัญ

1. ปัญหาในด้านผู้เข้าร่วมงาน ผู้สนใจที่จะเข้าร่วมงาน โดยเฉพาะนักศึกษา/บุคลากร ซึ่งเป็นเป้าหมายในการจัดงานมีส่วนร่วมน้อยมาก
2. ขาดความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ งานวัฒนธรรมมักถูกมองว่าเป็นเรื่องของหน่วยงาน (โดยเฉพาะสถาบันที่ผู้บริหารระดับสถาบันไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควร) ทำให้ขาดการร่วมมือ และสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ

ส่วนปัญหาในการจัดงานประเภทอนุรักษ์ สืบสานศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญ คือ ขาดงบประมาณ และบุคลากร รวมทั้งเครือข่ายในการจัดงาน

นอกจากนั้นการจัดงานขนาดใหญ่ จำเป็นต้องมีการวางแผน และอุทิศเวลาในการจัดงานอย่างเต็มที่ คุณสมบัติดังกล่าวเป็นปัญหาอย่างหนึ่งต่อการทำงานเชิงวัฒนธรรมของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา

กลุ่มสถาบันที่มีการจัดกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลาย ประกอบด้วยทั้งด้านที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตไทย ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย วันสำคัญทางศาสนา วันสำคัญของสถาบันกษัตริย์ กิจกรรมทางวิชาการ, งานวิจัย ฯลฯ

1. มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
2. มหาวิทยาลัยรังสิต
3. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

จากรูปแบบและประเภทของการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของ 3 สถาบันข้างต้น น่าจะกล่าวได้ว่า ทั้ง 3 สถาบันมีการจัดกิจกรรมได้อย่างหลากหลาย และมีกิจกรรมต่อเนื่องตลอดทั้งปี ในการพัฒนางานวัฒนธรรม ทั้งทางด้านการอนุรักษ์สืบสานวันสำคัญเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีไทย วันสำคัญทางศาสนา วันสำคัญของสถาบันกษัตริย์ การจัดกิจกรรมวัฒนธรรมทางวิชาการ รวมทั้งงานวิจัยต่าง ๆ

ถึงแม้ว่าจำนวนความมากน้อยของการจัดกิจกรรมจะแตกต่างกันไปบ้าง เช่น ที่มหาวิทยาลัยหัวเฉียวจะไม่มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา (พุทธ) เลย ยกเว้นกิจกรรมแห่เทียนพรรษา แต่ขณะเดียวกันก็จะมีกิจกรรมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีจีนแทน (สาเหตุสำคัญมาจากกลุ่มทุนสนับสนุนการก่อตั้งและดำเนินงานของมหาวิทยาลัย เป็นกลุ่มทุนของมูลนิธิหัวเฉียวปอเด็กเซียงตั้ง) ถ้าเทียบกับจำนวนกิจกรรมในลักษณะเดียวกันกับมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ และมหาวิทยาลัยรังสิตจะแตกต่างกันมาก อย่างไรก็ตามในที่นี้จะลุ่มอะล่วยว่าได้ดำเนินกิจกรรมประเภทพุทธศาสนาบางวาระโอกาสด้วย หรือ ถึงแม้งานบางด้าน บุคลากรหรือผู้อำนวยการศูนย์จะระบุว่าเป็นงานขนาดเล็ก เช่น ที่มหาวิทยาลัยหัวเฉียว และที่มหาวิทยาลัยรังสิต จากการสัมภาษณ์ ผู้อำนวยการศูนย์และรักษาการผู้อำนวยการศูนย์ กล่าวว่า ถึงแม้งานของศูนย์จะมีหลากหลายตลอดปี จนบางครั้งทำไม่ทัน แต่ลักษณะของงานต่าง ๆ มักเป็นงานขนาดเล็ก

จากข้อมูลและการสัมภาษณ์ พบลักษณะสำคัญที่น่าสนใจของศูนย์และบุคลากรที่ก่อให้เกิดความหลากหลายของงานทางวัฒนธรรมถ้าเทียบกับสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ดังต่อไปนี้

1. ศูนย์ 2 ใน 3 ศูนย์ที่ผู้ศึกษามีการระบุว่ามิจิจกรรมค่อนข้างมาก และหลากหลาย คือ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ และมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเป็นศูนย์ที่มีบุคลากรจำนวนมาก โดยที่มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์มีบุคลากรประจำศูนย์จำนวน 10 คน มหาวิทยาลัยหัวเฉียวมีจำนวน 13 คน ขณะที่ศูนย์ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนอื่น ๆ มีเฉลี่ยประมาณ 3 คน เช่น ที่มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มหาวิทยาลัยสยาม 3 คน มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ 4 คน มหาวิทยาลัยศรีปทุม มหาวิทยาลัยเกริก มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต มีจำนวน 2 คน เป็นต้น นอกจากนี้ศูนย์ดังกล่าวยังมีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน และเป็นระบบ

2. ศูนย์ 2 ใน 3 ศูนย์ ดังกล่าวตามข้อ 1 เป็นศูนย์วัฒนธรรมที่มีอาคารสถานที่ และที่ทำการของศูนย์เป็นอาคารแยกต่างหากจากหน่วยงานอื่น ๆ อาคารที่ตั้งของศูนย์ก็กว้างขวาง สวยงาม เป็นสิ่งก่อสร้างอันเป็นที่เชิดหน้าชูตา สิ่งหนึ่งของสถาบันนั้น ๆ มักมีผู้มาเยี่ยมชมสถานที่ และชมพิพิธภัณฑ์ ซึ่งรวบรวมวัตถุสิ่งของ ศิลปกรรมต่าง ๆ ของศูนย์เสมอ ๆ นอกจากนั้น ทั้ง 2 ศูนย์ คือ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ และมหาวิทยาลัยหัวเฉียว เป็นศูนย์วัฒนธรรม 2 แห่งที่เคยได้รับรางวัลเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาวัฒนธรรมไทยมาแล้วด้วยกันทั้งสิ้น โดยที่ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยหัวเฉียว ได้รับการคัด

เลือก เชิดชูเกียรติให้เป็นหน่วยงานดีเด่นที่จัดกิจกรรมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี เมื่อปี 2539 จากสำนักพัฒนาการศึกษา และวัฒนธรรม เขตการศึกษาที่ 1 ขณะที่มีมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ได้รับเกียรติจากสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการให้เป็นศูนย์วัฒนธรรมของกรุงเทพมหานคร รวมทั้งได้รับรางวัลที่ทรงเกียรติอื่น ๆ อีกมาก อาทิ รางวัลพระเกี้ยวทองคำ

นอกจากนั้นจากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการศูนย์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ พบว่า ปัญหาในการทำกิจกรรมของศูนย์น้อยมาก จนถึงไม่มีเลย เพราะการทำงานของศูนย์ จะได้รับความสนับสนุนจากผู้บริหารมหาวิทยาลัย และบุคลากรทุกหน่วยงานเป็นอย่างดี ทุกคนจะมีทัศนคติว่าศูนย์เป็นหน่วยงานของทุกคน กิจกรรมของศูนย์ก็เปรียบเสมือนกับกิจกรรมที่ทุกคนจะต้องรับผิดชอบ เข้าช่วยเหลือให้สำเร็จลุล่วง ไม่ได้เป็นหน่วยงานของใครเพียงคนเดียวคนหนึ่ง กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

จากการสัมภาษณ์จึงทำให้ทราบถึงที่มาของผลสำเร็จในการจัดงานของศูนย์ วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการสนับสนุนการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของผู้บริหารสถาบัน และบุคลากรภายในสถาบัน นับว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งยวดประการหนึ่งของการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ซึ่งมีทั้งกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม และกิจกรรมที่มีความเป็นนามธรรมสูง

3. ลักษณะเด่นอีกประการของศูนย์ฯ ที่สามารถจัดงานได้หลากหลาย สม่่าเสมอ (อาจเป็นกิจกรรมขนาดใหญ่ หรือขนาดเล็กก็ได้) คือ มักเป็นศูนย์ที่หัวหน้าศูนย์มักเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ มีความรู้ มีความสามารถในการบริหารงานด้านวัฒนธรรม มีโลกทัศน์ที่กว้างไกลต้องงานรวมทั้งทุ่มเททั้งกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังสติปัญญา ให้แก่งานโดยแท้จริง

ทั้งนี้เพราะงานทางวัฒนธรรมเป็นงานที่กว้างขวางหลากหลาย มีทั้งที่เป็นรูปธรรม นามธรรม รวมทั้งเป็นงานที่มักจะไม่ก่อให้เกิดรายได้แก่สถาบัน ดังนั้นอุปสรรคในการจัดงานทางวัฒนธรรมจึงเกิดขึ้นเสมอ ๆ อาทิปัญหาทางด้านงบประมาณ กำลังคน ในการดำเนินการ การเตรียมสถานที่อุปกรณ์ต่าง ๆ หรือการไม่ได้รับการสนับสนุนด้านต่าง ๆ

ในที่นี้จากการศึกษาโดยการเก็บข้อมูล และสัมภาษณ์ พบว่าสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่งมีปัญหาในหลายด้าน อาทิ งบประมาณ บุคลากรมีเพียง 2-3 คน รวมทั้งไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารสถาบันเท่าที่ควร ดังจะเห็นจากคำบอกเล่าของบุคลากรในศูนย์เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมบางอย่างของศูนย์ที่ว่า แต่เดิมเคยมีการจัดกิจกรรมบางรูปแบบ แต่ปัจจุบันไม่ได้จัดต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะผู้บริหารมหาวิทยาลัยกล่าวว่า รายได้ไม่คุ้มกับทุนในที่นี้คือแรงงานของคณะกรรมการหรือบุคลากรในการจัดงาน จึงล้มเลิกกิจกรรมดังกล่าวไปจากการบอกเล่าดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงโลกทัศน์ของผู้บริหารระดับมหาวิทยาลัยบางท่านที่มีต่อการดำเนินงานทางวัฒนธรรมรวมทั้งปัญหาด้านสถานที่จัดงานอยู่ไกล การเข้าร่วมกิจกรรมระหว่างชุมชนสถาบันอื่นกับศูนย์จึงทำได้ยาก การมีส่วนร่วมในกิจกรรมระหว่างชุมชน

และศูนย์มีน้อย เพราะชุมชนดังกล่าวเป็นชุมชนที่มีผู้อาศัยที่มีฐานะระดับปานกลางถึงสูง การติดต่อสัมพันธ์จึงมีน้อย แต่สถาบันอุดมศึกษาแห่งนี้ก็มีงานทางวัฒนธรรมสม่ำเสมอ หลากหลาย สะท้อนให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของผู้อำนวยการและบุคลากร นอกจากนี้ผู้อำนวยการศูนย์แห่งนี้ยังได้สะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับการทำงานทางวัฒนธรรมที่น่าสนใจ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้รู้ทางวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นผู้นำทางวัฒนธรรม ซึ่งจากการดูประวัติของผู้อำนวยการศูนย์แห่งนี้พบว่า เป็นบุคคลที่เป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับในแวดวงวัฒนธรรม จะเห็นจากการเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานอื่น ๆ และการเข้ารับรางวัลทางวัฒนธรรมหลายรางวัล

4. ศูนย์มักมีเครือข่ายในการสนับสนุนการจัดกิจกรรม จากการศึกษาพบว่าศูนย์ที่สามารถจัดกิจกรรมค่อนข้างหลากหลาย มักเป็นศูนย์ที่มีเครือข่าย และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งในและนอกสถาบัน

ส่วนมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย จำนวนกิจกรรมที่จัดในรอบปีที่ผ่านมา มีจำนวนน้อยมาก ดังนั้นจึงไม่สามารถระบุได้ว่า ศูนย์มีกิจกรรมเด่น ๆ จัดอยู่ในกลุ่มใด สาเหตุที่ทำให้กิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยน้อยมากถ้าเทียบกับสถาบันอื่น ๆ มีสาเหตุสำคัญสามารถสรุปได้หลายประการ

1. งานด้านศิลปวัฒนธรรมที่ระบุว่าเป็นบทบาทของศูนย์ฯ ในสถาบันการศึกษาเอกชนอื่น ๆ มิได้เป็นบทบาทหน้าที่ของศูนย์ฯ ในมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย บทบาทหรือการดำเนินงาน อาทิเช่น การจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันเข้าพรรษา, วิสาขบูชา ฯลฯ กิจกรรมดังกล่าวจะขึ้นอยู่กับชมรมพุทธ ซึ่งขึ้นอยู่กับฝ่ายกิจการนักศึกษา การจัดกิจกรรมส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ การดำเนินงานจะขึ้นอยู่กับรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา และหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายอื่น ๆ

จากการสัมภาษณ์บุคลากรของศูนย์ พบว่าศูนย์แทบจะไม่ได้เข้าไปเกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวเลย

2. เนื่องจากนักศึกษาชมรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ขึ้นอยู่กับฝ่ายกิจการนักศึกษา ไม่สังกัดอยู่กับศูนย์ฯ เพราะฉะนั้นในด้านการฝึกอบรมศิลปด้านดนตรี นาฏศิลป์ ซึ่งมักเป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมไทยที่ต่อเนื่องของศูนย์ฯ ในสถาบันต่าง ๆ จึงไม่เกี่ยวข้องกับศูนย์ฯ ทำให้ศูนย์ฯ ไม่ได้มีบทบาทด้านนี้อย่างจริงจัง โดยทั่วไปศูนย์ฯ มักเป็นเพียงตัวกลางทำหน้าที่ประสานงานติดต่อระหว่างชมรมดนตรี นาฏศิลป์ของมหาวิทยาลัย เมื่อมีการขอความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก อาทิ สถาบันเอกชนอื่น ๆ หรือทบวงมหาวิทยาลัย จากกรณีดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่าเกิดจากความไม่ประสานสอดคล้องระหว่างหน่วยงานที่สำคัญ ที่ดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกิจการนักศึกษา เพราะโดยแท้จริงแล้วหน่วยงานทั้ง 2 หน่วย จะต้องทำงานร่วมกัน มีส่วนสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิด หรือกล่าวอีกอย่างได้ว่าเกิดความไม่ชัดเจนในบทบาทขององค์กรที่มีหน้าที่

เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวัฒนธรรมของสถาบัน ส่วนปัญหาอื่น ๆ ที่สำคัญในที่นี่จะระบุเพียง 2-3 ข้อ ที่สำคัญ

- การขาดแคลนบุคลากรภายในศูนย์ จะเห็นจากการสรุปปัญหาการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทยประจำปี 2541 ที่ระบุว่า กิจกรรมที่จัดในแต่ละปีมีจำนวนน้อย และไม่หลากหลายเท่าที่ควร เนื่องจากบุคลากรภายในศูนย์มีจำนวนจำกัด นอกจากนี้ยังขาดผู้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานทางวัฒนธรรม ทำให้กิจกรรมที่จัดขึ้นในแต่ละปีมีจำนวนน้อย เพราะกิจกรรมบางกิจกรรมต้องใช้ระยะเวลาในการเตรียมการนาน นอกจากนี้ปัญหาที่ศูนย์ระบุว่า เป็นปัญหาสำคัญอีกประการ คือ ขาดการเพิ่มพูนความรู้และความสามารถทางวิชาการด้านต่าง ๆ เช่น สัมมนา และอภิปรายทางวิชาการ คอมพิวเตอร์ออกแบบกราฟฟิค เป็นต้น ทำให้การทำงานขาดประสิทธิภาพ และไม่ก้าวหน้า เท่าที่ควร (เอกสารสรุปปัญหาการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 2541: ไม่ระบุหน้า)

- ศูนย์มีนโยบายเกี่ยวกับงานวัฒนธรรมทั้งในระดับสถาบัน และหน่วยงาน (หมายถึงศูนย์วัฒนธรรม) ไม่ชัดเจน ไม่มีโครงสร้าง รวมทั้งแผนในการดำเนินงานทางวัฒนธรรมที่ชัดเจน และเป็นระบบทั้งระยะสั้น และระยะยาว

- เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารระดับศูนย์ฯ ดังนั้นอาจจะยังอยู่ในช่วงการเรียนรู้หรือเตรียมงานภายในศูนย์ จึงทำให้ศูนย์มีกิจกรรมน้อย

- ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ ในการเข้าร่วมในการทำกิจกรรม

บทที่ 5

บทบาทของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในการมีส่วนร่วมกับชุมชน ในการพัฒนาวัฒนธรรมไทย

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นที่ว่า ถึงแม้ว่าการศึกษาและผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับทางงานทางด้านวัฒนธรรมจะพยายามจำแนกรูปแบบและกิจกรรมในการพัฒนาวัฒนธรรม แต่พบว่าการนำไปใช้ปฏิบัติจริงยังมีความซ้ำซ้อนและมีปัญหา เพราะคำบางคำหรือกิจกรรมบางกิจกรรมไม่สามารถแยกออกจากกันได้เด็ดขาด (คำว่าอนุรักษ์ การรักษา การสืบทอด การฟื้นฟู การบูรณะปฏิสังขรณ์ ก็ยังเป็นคำที่ใช้ปะปนกันในงานวัฒนธรรม ยังไม่มีใครให้คำจำกัดความได้เด่นชัดว่าคำเหล่านี้มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนอย่างไร) และการดำเนินการเกี่ยวกับงานทางวัฒนธรรมจะต้องมีผลสมผสานกันหลายวิธี ทั้งกระบวนการ แต่ในการปฏิบัติกลับพบว่าในการดำเนินงานทางวัฒนธรรมของไทย งานต่างกรมต่างกำหนด ต่างคนต่างคิด ตามความสามารถและประสบการณ์ของแต่ละคน ฉะนั้นวิธีการดำเนินงานวัฒนธรรมจึงแตกต่างกัน

อย่างไรก็ตาม การศึกษาบทบาทของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนกับการพัฒนาวัฒนธรรมไทยในที่นี้ เพื่อให้การระบุรูปแบบกิจกรรมทางวัฒนธรรมไทยเป็นไปในกรอบเดียวกัน ผู้ศึกษาจึงนำขอบข่ายการจัดแบ่งกิจกรรมทางวัฒนธรรมของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ(2540) มารวมกับรูปแบบการจัดแบ่งงานทางวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนสถาบันต่างๆ ทำให้จัดรูปแบบของงานทางวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย

1. งานอนุรักษ์ สืบสาน และถ่ายทอดวัฒนธรรมไทย
2. งานฟื้นฟู และงานพัฒนาวัฒนธรรมไทย
3. ศึกษาค้นคว้า วิจัย และรวบรวมข้อมูลทางวัฒนธรรม
4. งานเสริมสร้างเอตทัคคะทางวัฒนธรรม
5. งานแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม (รายละเอียดระบุไว้ส่วนหน้า)

ส่วนการพัฒนาวัฒนธรรมไทยในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยจะเน้นในความหมายด้านการอนุรักษ์และสืบสานกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่จัดโดยศูนย์ศิลปวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งเป็นวิธีการพัฒนาวัฒนธรรมด้านหนึ่งในหลายวิธี ตามที่ได้ระบุไว้ในงานทางวัฒนธรรมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ(สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ หรือแนวทางในการรักษา ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมไทย พ.ศ. 2529) สาเหตุที่ผู้วิจัยเน้นที่ การสืบทอด อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่มีคุณค่าด้านต่าง ๆ ผ่านการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในฐานะที่เป็นบทบาทสำคัญของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในการสรุปประเด็นของการพัฒนาวัฒนธรรม มีสาเหตุมาจากมุมมองที่ว่าส่วนหนึ่งของงานวัฒน

ธรรมจะเป็นเรื่องการอนุรักษ์มรดกสังคมที่มีคุณค่า มิให้สูญหายหรือไม่ให้ถูกกลืนโดยวัฒนธรรมของต่างสังคม ดังนั้นการพัฒนาวัฒนธรรมจึงต้องคำนึงถึงการดำรงไว้ซึ่งรากเหง้าดั้งเดิม

ส่วนบทบาทและแนวทางของผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาวัฒนธรรมมีหลายกลุ่มประกอบไปด้วย

1. ชาวบ้าน
2. พระ
3. รัฐ
4. ปัญญาชนท้องถิ่น
5. นักวิชาการ
6. นักพัฒนา

รวมทั้งประชาชนทั่วไป ซึ่งเป็นแนวคิดที่มีความหมายอย่างเดียวกันกับแนวทางในการรักษา ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม พ.ศ. 2529 ที่ระบุว่า การดำเนินงานวัฒนธรรมเป็นภาระหน้าที่ของประชาชนทุกคน รวมทั้งองค์กรของรัฐบาลและเอกชนซึ่งอาจจะทำหน้าที่ทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้

การศึกษาครั้งนี้ การมีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาวัฒนธรรมไทย ผู้ศึกษาจะพิจารณาชุมชนในความหมายของกลุ่มคนตั้งแต่กลุ่มขนาดเล็กจนถึงกลุ่มสังคมขนาดใหญ่ที่มีลักษณะร่วมกันบางอย่าง ซึ่งอาจหมายถึง ชุมชนร้านค้าในมหาวิทยาลัย ชุมชนหมู่บ้านจัดสรร ชุมชนชาวแฟลต ประชาชนที่อาศัยระแวกที่สถาบันการศึกษาตั้งอยู่ วัด โรงเรียน อำเภอ จังหวัด รวมทั้งหน่วยงานอื่นๆทั้งที่เป็นหน่วยงานราชการและเอกชน

ในด้านการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมกับชุมชนจะพิจารณาจากแนวคิดของนักพัฒนา คือเน้นการมีส่วนร่วมในลักษณะของการปฏิสัมพันธ์ และการร่วมเป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของกระบวนการในกิจกรรมของประชาชนหรือชุมชนกับหน่วยงานที่รับผิดชอบการดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมหลัก(ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัฒนธรรมไทย จะพิจารณาตั้งแต่กระบวนการแรกจนถึงกระบวนการสุดท้าย คือ ตั้งแต่กำหนดโครงการถึงประเมินผลโครงการ ดังนี้

- การมีส่วนร่วมแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน คือ
1. การมีส่วนร่วมในขั้นการริเริ่มการพัฒนา
 2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน
 3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ
 4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์
 5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

นอกจากนั้นจะอธิบายการมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัฒนธรรมไทยในเชิงบทบาทของหน่วยงานหรือกลุ่มคนที่เข้าร่วมกิจกรรม ต่อไปนี้

1. ร่วมสละเงิน
2. ร่วมสละแรงงาน รวมทั้งสละเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรม
3. ร่วมสละวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ
4. ร่วมในการวางแผน
5. ร่วมแสดงความคิดเห็น
6. ร่วมชักชวนผู้เข้าร่วมงาน
7. ร่วมรับผิดชอบหรือควบคุมดำเนินการ
8. ร่วมติดตามผลการดำเนินงาน ฯลฯ

จากการศึกษาบทบาทด้านต่างๆของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ พบว่าศูนย์ศิลปวัฒนธรรมแต่ละแห่งมีบทบาทหน้าที่สำคัญหลายประการ(การกำหนดบทบาทด้านต่างๆ ส่วนใหญ่การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมสถาบันจะยึดตามแนวทางพระราชบัญญัติว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ.2522 ,2535) และศูนย์ศิลปวัฒนธรรมส่วนใหญ่จะมีบทบาทเด่นด้านการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมตามเทศกาลและวันสำคัญของชาติ ในลักษณะการอนุรักษ์ สืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติที่มีคุณค่าทั้งในอดีตและปัจจุบัน

จากกิจกรรมทั้งหมดที่ดำเนินงานในรอบปีการศึกษา 2541 ของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน สามารถจำแนกประเภทของกิจกรรมออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. กิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมระดับสถาบัน
2. กิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมระดับสังคม
3. กิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมระดับนานาชาติ

กิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมระดับสถาบัน การจัดกิจกรรมระดับนี้ มีเป้าหมายการจัดกิจกรรมอยู่ที่คณาจารย์ นักเรียน นักศึกษา บุคลากร รวมทั้งหน่วยงานที่เป็นเครือข่ายของสถาบัน อาทิ โรงเรียน สถาบันอุดมศึกษาเอกชนต่างๆ เป็นหลัก

กิจกรรมระดับสังคม หมายถึง กิจกรรมที่จัดโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อบุคลากรภายในสถาบัน (นักศึกษา คณาจารย์ บุคลากรหน่วยงานต่าง ๆ ในสถาบัน) และเพื่อประโยชน์ของบุคคลกลุ่มอื่นในสังคม หน่วยงานอื่นๆภายนอกสถาบัน

กิจกรรมระดับนานาชาติ หมายถึง กิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายจัดขึ้นเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ การปรับตัว การยอมรับและการแลกเปลี่ยนระหว่างกลุ่มคนต่างวัฒนธรรม จากจุดมุ่งหมายที่ระบุในเอกสารปรากฏว่ากิจกรรมที่จัดขึ้นจริงและมีจุดมุ่งหมายชัดเจนดังกล่าวปรากฏเพียงแห่งเดียว คือ กิจกรรมวัฒนธรรมคืนถิ่นครั้งที่ 5 จัดโดยมหาวิทยาลัยธุรกิจ

บัณฑิตย ส่วนศูนย์ที่นับว่าก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านนี้ทางอ้อมคือกิจกรรมการอบรม
 มัคคุเทศก์และวัฒนธรรมสัญจร และการประกวดคำกลอนผ่าน Internet ของมหาวิทยาลัยอัส
 สัมชัญ เพราะผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีนักศึกษาหลายชาติ หลายภาษาและหลายวัฒนธรรม

ตัวอย่างกิจกรรมหลัก ๆ ต่อไปนี้เป็นรูปแบบรวมของกิจกรรมระดับต่าง ๆ
 ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จัดโดยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน แต่ละแห่ง (รายละเอียดของกิจกรรมทั้ง
 หมดให้ย้อนไปอ่านในส่วนของรูปแบบการดำเนินกิจกรรมโดยศูนย์ศิลปวัฒนธรรมข้างต้น)

กิจกรรมระดับสถาบัน

1. กลุ่มกิจกรรมที่เกี่ยวกับวันสำคัญของสถาบัน (มหาวิทยาลัย)

- อาทิ - วันไหว้ครูของสถาบัน
- วันเทิดทูนเกียรติครูสยาม
- พิธีบายศรีสู่ขวัญนักศึกษาใหม่ของมหาวิทยาลัย

2. กลุ่มกิจกรรมที่เกี่ยวกับวันสำคัญของชาติ กลุ่มกิจกรรมเหล่านี้ส่วนใหญ่ทาง
 ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมของสถาบันแต่ละแห่งมีจุดมุ่งหมายจัดเพื่อให้นักศึกษา คณาจารย์
 บุคลากรเกิดจิตสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณขององค์พระประมุขของชาติ และแสดงให้เห็น
 ถึงความสำคัญของวันสำคัญทางศาสนา รวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีไทยในอดีต
 ประกอบด้วย

2.1 วันสำคัญของสถาบันกษัตริย์

- วันเฉลิมพระชนมพรรษาของสมเด็จพระบรมราชินีนาถ
- วันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

2.2 วันสำคัญของสถาบันศาสนา

- วันเข้าพรรษา
- วันมาฆบูชา
- วันอาสาฬหบูชา
- วันวิสาขบูชา

2.3 วันสำคัญทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณีไทย

- วันสงกรานต์
- วันลอยกระทง
- วันขึ้นปีใหม่

3. กลุ่มกิจกรรมประเภทอนุรักษ์ สืบสาน ศิลปวัฒนธรรมไทย

3.1 โครงการการฝึกสอนดนตรี นาฏศิลป์ไทย (โครงการนี้มักเป็นโครงการต่อ
 เนื่องจัดตลอดเทอมให้นักศึกษาและบุคลากรมีความสามารถในด้านนาฏศิลป์ และดนตรีไทย
 แขนงต่าง ๆ)

3.2 การจัดนิทรรศการ การบรรยายกึ่งสาธิตเพื่อสืบสานงานศิลป์ในแขนงต่าง ๆ รวมทั้งสัมมนาทางวิชาการต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น

- วัฒนธรรมในการแต่งกาย
 - การละเล่นของเด็กไทย
 - การอภิปรายและสาธิต “ลีลาและหน้าพาทย์”
 - นิทรรศการเรื่อง “เครื่องราชย์”
 - พิพิธภัณฑสถานเสนา
 - นิทรรศการเรื่องดวงตราไปรษณียากรไทย
 - การบรรยายกึ่งสาธิตสืบสานงานศิลป์
 - งานอนุรักษ์มรดกไทย “สีสรรไทยในอดีต”
 - โครงการอนุรักษ์ สืบสานประเพณีไทย
 - กินข้าวแบบชาวเหนือ
 - เมษาพาลง
 - สืบสานสมบัติไทย
- เป็นต้น

} กิจกรรมดังกล่าวอาจจัด
ได้เป็นทั้งกิจกรรมระดับ
สถาบันและระดับสังคม

4. กลุ่มกิจกรรมประเภทวัฒนธรรมสัญจร

จากตัวอย่างจำนวนกิจกรรมจำนวนมากในประเภทต่าง ๆ ทั้ง 4 กลุ่มกิจกรรมที่ผู้ศึกษานำมาเป็นตัวอย่าง และจัดว่าเป็นกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมระดับสถาบัน นำไปซึ่งการสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมของศูนย์วัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเป็นการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมระดับกลุ่ม (มหาวิทยาลัย, หรือระดับสถาบัน) โดยมีเป้าหมายผู้เข้าร่วมการจัดกิจกรรมของสถาบันอุดมศึกษาที่นักศึกษา บุคลากร คณาจารย์ภายในมหาวิทยาลัย หรือในกลุ่มโรงเรียนในเครือ เป็นหลัก

นอกจากนั้นจากการเก็บข้อมูลทั้งเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้บริหารศูนย์ในสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด สรุปร่วมกันว่า กิจกรรมที่จัดส่วนใหญ่เกือบทั้งหมดเป็นกิจกรรมที่จัดเพื่อนักศึกษา และบุคลากรในสถาบันการศึกษาเป็นสำคัญ ยังไม่ได้มีจุดมุ่งหมายจัดเพื่อประชากรกลุ่มอื่นๆ

ดังนั้นจะเห็นว่าสถาบันบางสถาบันแทบจะไม่ได้มีกลุ่มเป้าหมายในการร่วมกิจกรรมเป็นบุคคลภายนอกหรือมีรูปแบบการจัดกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น หรือประชาชนภายนอกอย่างจริงจังเลย

กิจกรรมระดับสังคม

กิจกรรมระดับนี้ถ้าเปรียบเทียบเชิงปริมาณกับกิจกรรมระดับมหาวิทยาลัยที่เป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมมีจุดมุ่งหมาย จัดให้เฉพาะกลุ่มนักศึกษา บุคลากร และคณาจารย์ ภายในสถาบันแล้ว พบว่ามีค่อนข้างน้อย จนถึงน้อยมาก

ตัวอย่างของกิจกรรมประเภทต่างๆ ที่จัดโดยศูนย์ศิลปวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ที่น่าจะสามารถเรียกว่ากิจกรรมระดับสังคม (ทั้งนี้ ในการระบุกิจกรรมใดเป็นกิจกรรมระดับสังคม จะพิจารณาจากเป้าหมายในการจัดกิจกรรม กลุ่มเป้าหมายในการเข้าร่วมทำกิจกรรม การเผยแพร่กิจกรรมสู่สาธารณชน และการมีส่วนร่วมของหน่วยงานหรือสถาบันอื่น ๆ ในการจัดกิจกรรมเป็นหลัก) มีดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมประเภทวันสำคัญทางศาสนา และวันสำคัญของสถาบันกษัตริย์ อาทิ

- วันแม่แห่งชาติ มีการนำการแสดงดนตรีไปร่วมกับหน่วยอื่นๆ ทางสถานีโทรทัศน์

- วันพ่อแห่งชาติ รูปแบบเหมือนวันแม่แห่งชาติ

- วันเข้าพรรษา มีการแห่เทียน และถวายผ้าแก่ทางวัด มีขบวนแห่เทียนไปตามท้องถนน มีการขอบริจาคจากนักศึกษา บุคลากร หน่วยงานต่าง ๆ ชุมชนละแวกสถาบัน เพื่อนำเงินบริจาคให้ทางวัด

- กฐินพระราชทาน มีการนำกฐินไปทอดในวัดที่กำหนด มีการโฆษณา เรียไรเงินจากร้านค้า ประชาชน ชุมชนใกล้เคียง มีขบวนแห่ และการรับบริจาคเงินถวายวัด เป็นต้น

- วันวิสาขบูชา มีการจัดกิจกรรมในวันวิสาขบูชา ร่วมกับวัดต่าง ๆ เช่น มหาวิทยาลัยสยาม ร่วมกับวัดบวรนิเวศวิหาร และหน่วยงานของรัฐ และเอกชนอื่น ๆ ที่บริเวณท้องสนามหลวง ในงานจะมีการแจกเอกสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ส่วนมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตจัดงานร่วมกับวัดและหน่วยงานอื่นๆที่พุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เป็นต้น

2. กิจกรรมอนุรักษ์ประเพณีไทย และศิลปวัฒนธรรม

- กิจกรรมอนุรักษ์ประเพณีไทย(รับบัว) ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยหัวเฉียว ร่วมกับหน่วยงานหลายหน่วยงานในจังหวัดสมุทรปราการ

- สัมมนาทางวิชาการ : ความรู้เรื่องเมืองปทุมธานี เป็นกิจกรรมหนึ่งในการจัดทำหนังสือเรื่อง "วัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ และภูมิปัญญาท้องถิ่นปทุมธานี" มหาวิทยาลัยรังสิตจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานต่างๆในจังหวัดปทุมธานี

- ประกวดดนตรีไทย ระดับมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ชิงถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา

- ปีพาทย์มอญ มหาวิทยาลัยรังสิตจัดร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัดปทุมธานี

- โครงการสอนดนตรี มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์จัดสอนนาฏศิลป์ไทยแก่เยาวชน ภาคฤดูร้อน (เป็นกิจกรรมประเภทให้บริการทางสังคมในด้านการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมไทยแก่เยาวชนทั้งในและนอกสถาบัน)

- โครงการพระสิทธิธาดาทองคำ การสรรหาคคลดีเด่นทางวัฒนธรรม
- การจัดงานประชันกลอนสด “มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 30 ปี ศรีวรรณศิลป์”

ชิงโล่รางวัล

- วัฒนธรรมไทยคืนถิ่น ครั้งที่ 5 กับคณะนักเรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวัตไทย ลอสแอนเจลิส

- โครงการสรรหาศิลปินแห่งชาติ และผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรมของสวช.
- โครงการจัดมหกรรมวัฒนธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 13 ของ สวช.
- การฝึกอบรมมัคคุเทศก์ สำนักศิลปวัฒนธรรมร่วมกับททท.
- โครงการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมกับ NGO และมูลนิธิร่วมจิตน้อมเกล้า

เพื่อ เยาวชน

นอกจากนั้นจะเป็นกิจกรรมที่ร่วมกันจัดระหว่างสถาบันอุดมศึกษาเอกชนต่าง ๆ กับทบวงมหาวิทยาลัย ได้แก่

- โครงการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ทบวงมหาวิทยาลัย ครั้งที่ 1
- โครงการดนตรีไทยอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย ครั้งที่ 30
- กิจกรรมเอเชียนเกมส์ กับ สวช. และสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งอื่น ๆ

สาเหตุสำคัญที่พบจากการพูดคุยและการสัมภาษณ์บุคลากรและผู้บริหารในศูนย์ที่ทำให้การทำกิจกรรมระดับสังคมซึ่งเป็นกิจกรรมที่สถาบันดำเนินการร่วมกับชุมชนหรือหน่วยงานภายนอกค่อนข้างน้อย หรือน้อยมากในบางสถาบัน มีดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมระดับสถาบันเป็นนโยบายหลักในการจัดกิจกรรมของศูนย์ ดังนั้นกิจกรรมของศูนย์จึงเน้นกลุ่มเป้าหมายที่ นักศึกษา/นักเรียน/ บุคลากร/คณาจารย์ภายในสถาบัน แต่อย่างไรก็ตามจากการพูดคุยกับผู้บริหารในทุกสถาบันแล้ว พบว่าแทบทุกสถาบันมีแนวโน้มจะจัดกิจกรรมให้ชุมชนและประชาชนกลุ่มต่างๆมีส่วนร่วมในการดำเนินจัดกิจกรรมหรือมีส่วนร่วมกิจกรรมที่ศูนย์จัดขึ้นในปีต่อ ๆ ไปมากขึ้น

2. กิจกรรมที่จัดโดยศูนย์ส่วนใหญ่ เป็นกิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมไทย การมีส่วนร่วมของชุมชนจึงมีน้อย สาเหตุเพราะสถานที่สำคัญแต่ละแห่ง อาทิ วัด โรงเรียน หน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชนมีการจัดกิจกรรมเป็นของตนเองอยู่แล้ว

3. ผู้บริหารศูนย์หลายสถาบันกล่าวว่ากิจกรรมส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมขนาดเล็กกระทำภายในสถาบัน ไม่ได้คาดหวังว่าจะให้บุคคลภายนอกเข้ามีส่วนร่วมด้วย

นอกจากนั้นจากการศึกษาพบว่า มีสาเหตุสำคัญหลายประการที่ทำให้กิจกรรมส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมระดับสถาบัน หรือเป็นกิจกรรมภายในมหาวิทยาลัย สามารถเรียงตามลำดับความสำคัญได้ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรม จากการเก็บข้อมูลเชิงเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้บริหารศูนย์ฯ พบว่า ผู้บริหารศูนย์ฯ ส่วนใหญ่ระบุชัดเจนว่ากิจกรรมที่จัดส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายที่นักศึกษา คณาจารย์ และบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยเป็นสำคัญ

ดังนั้นเห็นจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยท่านหนึ่ง ที่กล่าวว่า กิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมที่ศูนย์มีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนหรือสังคม ปัจจุบันยังไม่มีเลย ในปีนี้ (ปีการศึกษา 2541) กิจกรรมที่จัดเป็นการจัดสำหรับนักศึกษา บุคลากรในสถาบันและสถาบันในเครือเป็นหลัก หรือจากวัตถุประสงค์ที่ว่า

1.1 เพื่อพัฒนาบุคลากรและศูนย์ฯ ให้มีความพร้อมและมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรมมากขึ้น

1.2 เพื่อให้นักเรียน นักศึกษา บุคลากร มีความสนใจในกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมมากขึ้น

1.3 เพื่อเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมไทยแก่นักเรียน นักศึกษา บุคลากรในสถาบันหรือจากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการศูนย์ที่มีฐานะเป็นศูนย์วัฒนธรรมของกรุงเทพมหานครแห่งหนึ่งที่มีผลงานทางวัฒนธรรมอย่างหลากหลายมากมายในแต่ละปี ที่กล่าวว่า งานส่วนใหญ่จัดได้ว่าเป็นงานภายในสถาบัน มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักศึกษา บุคลากร ภายในสถาบันเป็นหลัก เป้าหมายในส่วนของ การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของสถาบัน ปัจจุบันมุ่งเน้นที่ 3 ด้าน คือ เครื่องดนตรีไทย ข้าวของเครื่องใช้ที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนไทยในอดีต และพันธุ์ไม้สมุนไพร เป็นสำคัญ

จากข้อมูลกรณีดังกล่าว ถ้าย้อนไปพิจารณาเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ของศูนย์วัฒนธรรมและการปฏิบัติงานวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจริงในแต่ละปี อาจสรุปได้ว่า ถึงแม้วัตถุประสงค์หนึ่งของศูนย์วัฒนธรรมที่สำคัญด้านหนึ่งมีว่า เพื่อส่งเสริมและแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และระหว่างประเทศ แต่ในการดำเนินกิจกรรมจริง ศูนย์มิได้ตอบสนองวัตถุประสงค์ด้านนี้เท่าที่ควร หรือบทบาทด้านนี้ถูกคำนึงโดยศูนย์วัฒนธรรมน้อยมาก ถ้าเทียบกับการจัดกิจกรรมเพื่อนักศึกษา และบุคลากรในสถาบัน

อย่างไรก็ตาม (ปี 42) ตามแผนการดำเนินงานจากการสัมภาษณ์พบว่า ในปีต่อ ๆ ไปการจัดกิจกรรมเพื่อชุมชนโดยร่วมมือกับชุมชน และหน่วยงานอื่น ๆ จะเป็นอีกเป้าหมายหนึ่งของสถาบันบางสถาบันที่ต้องการจะให้เพิ่มขึ้น ในขณะที่สถาบันบางสถาบันยังไม่มีนโยบายดังกล่าว

2. สาเหตุสำคัญอีกประการที่มักเป็นอุปสรรคในการจัดกิจกรรมระดับที่กว้างกว่าในมหาวิทยาลัยคือ ศูนย์หลาย ๆ ศูนย์ยังอยู่ในช่วงเพิ่งเริ่มดำเนินงาน ดังนั้นโครงสร้างของศูนย์ทั้งในส่วนการวางแผนระยะยาว บุคลากร และสถานที่ยังไม่เป็นระบบ รวมทั้งผู้บริหารระดับสูงในศูนย์ที่ดูแลเกี่ยวกับนโยบายก็ยังคงอยู่ในช่วงเรียนรู้งานใหม่ ยังไม่ได้มีการพัฒนาเครือข่ายในการจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมจึงอยู่ในวงแคบ ตัวอย่างสถาบันที่อยู่ในเงื่อนไขดังกล่าว ได้แก่ มหาวิทยาลัยศรีปทุม มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (ผู้อำนวยการศูนย์เพิ่มเข้ามารับตำแหน่งประมาณปีการศึกษา 2541) เป็นต้น

3. กิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมที่จัดส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ และกิจกรรมในวันสำคัญทางขนบธรรมเนียมประเพณีไทย กิจกรรมดังกล่าวมักถูกจัดตามหน่วยงานหรือสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ เช่นกัน นอกจากนั้นลักษณะการจัดงานมักจะเป็นพิธีการ โดยเฉพาะพิธีการทางสงฆ์เป็นสำคัญ การมีส่วนร่วมกับชุมชนหรือหน่วยงานอื่นจึงน้อยมาก

4. กิจกรรมระดับสังคม มักเป็นงานวัฒนธรรมที่ต้องใช้งบประมาณสูง(มาก) จึงไม่สอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัยในเรื่องการลดค่าใช้จ่ายของหน่วยงาน และนโยบายให้หน่วยงาน(ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมไทย) สามารถเลี้ยงตนเองได้ สามารถหางบสนับสนุนกิจกรรมที่จัดขึ้นโดยของบประมาณจากสถาบันเท่าที่จำเป็น

ในรอบปีที่ผ่านมา (2541) จากข้อมูลและจากการสอบถามบุคลากรระดับผู้บริหารของศูนย์ พบว่า ทุกสถาบันจะมีโครงการบางโครงการถูกระงับหรือตัดออก หรือถูกชะลอโครงการให้ไปจัดในปีถัดไป หรือชะลอโดยไม่มีกำหนด โดยเฉพาะโครงการที่ไม่มีผลตอบแทน (รายได้) เข้าศูนย์หรือโครงการที่ศูนย์ไม่สามารถหารายได้เลี้ยงตัวเองได้ ตัวอย่างโครงการได้แก่

- โครงการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 6 รอบ เป็นโครงการที่เสนอให้มีการจัดโดยศูนย์ในปี 2541 แต่ถูกเลื่อนให้ไปจัดในปี 2542 ร่วมกับกิจกรรมอื่น ๆ ของสถาบัน ซึ่งจะทำการจัดกิจกรรมในโอกาสดังกล่าวร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในปี 2542 (มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย)

- โครงการ “วนเกษตรสัญจร จังหวัดฉะเชิงเทรา” (ระงับโครงการ) (มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย)

- กิจกรรมเกี่ยวกับการสัมมนาทางวิชาการต่าง ๆ (มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ)

- การจัดพิธีไหว้ครูดนตรีนาฏศิลป์ไทย (มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต)

- โครงการส่งเสริมและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม “ดนตรีนาฏศิลป์ไทยน้อมใจสดุดี ครั้งที่ 3” (มหาวิทยาลัยเกริก)

- โครงการสืบสานสมบัติไทย (มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์)

รูปแบบการมีส่วนร่วมของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนกับชุมชน ในการพัฒนาวัฒนธรรมไทย

มหาวิทยาลัยสยาม

การมีส่วนร่วมกับชุมชนของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยสยามในบทบาทของการพัฒนาวัฒนธรรมไทย ปรากฏชัดเจนในกิจกรรมระดับสังคมประเภทการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีเกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา ในเทศกาลวันวิสาขบูชาและเทศกาลวันเข้าพรรษา และวันสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ ในกิจกรรมวันพ่อแห่งชาติและวันแม่แห่งชาติ

ลักษณะการมีส่วนร่วมกับชุมชนหรือหน่วยงานอื่นๆในสังคมในเทศกาลวันวิสาขบูชา ศูนย์มีส่วนร่วมตั้งแต่กระบวนการแรกจนถึงกระบวนการสุดท้ายใน 5 ขั้นตอน คือ

- ขั้นที่ 1. การมีส่วนร่วมในขั้นการริเริ่มการพัฒนา
- ขั้นที่ 2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน
- ขั้นที่ 3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ
- ขั้นที่ 4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์
- ขั้นที่ 5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ดังนั้น ศูนย์จะมีส่วนร่วมในการดำเนินการทางวัฒนธรรมตั้งแต่ขั้นตอนแรกจนถึงขั้นตอนสุดท้ายคือตั้งแต่มีการกำหนดโครงสร้างของงาน รูปแบบการจัดกิจกรรม ร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ทั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนอื่นๆ วัด หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องภายนอก อาทิ กรุงเทพมหานคร เป็นต้น มีการปรึกษาหารือ ร่วมกันวางแผน การดำเนินการตั้งแต่วันแรกของการจัดกิจกรรมจนถึงวันสุดท้าย การดำเนินการในกิจกรรมย่อย ๆ ของแต่ละสถาบัน (กิจกรรมส่วนใหญ่ที่มหาวิทยาลัยสยามดำเนินงานประจำ คือ ส่งดนตรีไทยและรำไทยร่วมภายในงานวัดบวรรัตนวิหาร) หน่วยงานแต่ละหน่วยงานจะเตรียมกิจกรรม เอกสาร แผ่นพับ และจัดรูปแบบเป็นของตนเองรวมทั้งมีการประเมินผลเป็นของตนเอง

ในส่วนของการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน นักศึกษาและประชาชนทั่วไปต่อกิจกรรมวันวิสาขบูชาที่ห้องสนามหลวง โดยทั่วไปจะมีส่วนร่วมในบทบาทผู้ที่เข้ามาร่วมงานหรือร่วมกิจกรรม การเข้ามาร่วมกิจกรรมจะเป็นลักษณะเข้ามาชมนิทรรศการ ชมการแสดง และหาซื้อสินค้าที่มาขายภายในงานเป็นสำคัญ

ผลของการจัดกิจกรรมที่มีหน่วยงานหลายๆหน่วยงานเข้าร่วม เช่น สัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา เนื่องในวันวิสาขบูชา นี้ นอกเหนือจะเป็นการรวมแรงร่วมใจกันเพื่อให้

งานบรรลุปเป้าหมายร่วมกันแล้ว (ในที่นี้คือเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนา) โดยทั่วไปก็จะเป็น การประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยให้เป็นที่รู้จักและเพื่อแสดงศักยภาพทางด้านต่าง ๆ ของ สถาบัน (ในฐานะเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งถูกคาดหวังจากสังคมให้เป็นผู้ นำในด้านต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงด้านการเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมไทย ด้วย) ให้ปรากฏแก่สังคม

ส่วนเทศกาลวันเข้าพรรษา บทบาทของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัย สยามในการดำเนินการทางวัฒนธรรมก็มีฐานะเช่นเดียวกับเทศกาลวันวิสาขบูชา คือเป็นเจ้า ภาพในการจัดงานและดำเนินกิจกรรมทุกขั้นตอน (จะแตกต่างกันก็ตรงที่จำนวนหน่วยงานที่ เข้าร่วมเป็นผู้ดำเนินการ โดยเทศกาลเข้าพรรษาศูนย์จะดำเนินกิจกรรมร่วมกับวัดซึ่งเป็น สถานที่ดำเนินกิจกรรมทางสงฆ์ และหน่วยงานภายในเป็นหลัก โดยเฉพาะฝ่ายกิจกรรมนัก ศึกษา ชมรมพุทธศาสตร์ ขณะที่วันวิสาขบูชา จำนวนหน่วยงานภายนอกที่ดำเนินกิจกรรม ร่วมกันมีเป็นจำนวนมากกว่า)

แต่ประเด็นที่น่าสนใจอยู่ที่การมีส่วนร่วมของชุมชนต่างๆในการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อก่อให้เกิดการสืบทอดวัฒนธรรมไทย เพราะพบว่ากลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมมีทั้งที่อยู่ใน รูปร่วมแท้เทียบพรรษา ร่วมบริจาคน เป็นกลุ่มคนหรือชุมชนที่อยู่ในระแวกที่มหาวิทยาลัยตั้ง อยู่ โดยเฉพาะร้านค้า

จากลักษณะดังกล่าวนี้ อาจสรุปได้ว่าบทบาทของศูนย์(ต่างๆ) ในการมีส่วนร่วม กับชุมชน(หน่วยงานต่างๆ รวมทั้งประชาชนกลุ่มต่างๆ)ในการพัฒนาวัฒนธรรมไทย(ในเชิง อนุรักษ์ สืบทอดพระพุทธศาสนา) จะมีบทบาทเป็นผู้กำหนดกิจกรรมและขั้นตอนในการ ดำเนินงานตั้งแต่ขั้นตอนแรกถึงขั้นตอนสุดท้าย ในขณะที่การมีส่วนร่วมของกลุ่มคนกลุ่ม ต่างๆจะมีบทบาทเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมและบริจาคนเงินเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าการเข้าร่วมกิจกรรมของคนในชุมชนหรือในระแวกใกล้เคียง แม้กระทั่งวัด จะมีบทบาทค่อนข้างน้อยถ้าเทียบกับศูนย์ซึ่งจะเป็นผู้กำหนดกิจกรรมทั้งหมด แต่ก็นับได้ว่าเป็นหนทางที่สำคัญประการหนึ่งในอันที่จะก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในการ ร่วมมือกันในการพัฒนาวัฒนธรรมซึ่งอาจจะป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมระดับชาติ ในอนาคต

นอกเหนือจากกิจกรรมที่ศูนย์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยสยามดำเนินการร่วมกับ หน่วยงานอื่นและกลุ่มคนกลุ่มต่างๆในเทศกาลเข้าพรรษาและวิสาขบูชา บทบาทในการพัฒนา วัฒนธรรมไทยที่สำคัญในรูปแบบอื่นๆที่สำคัญมีดังนี้

กิจกรรมวันแม่แห่งชาติและวันพ่อแห่งชาติ (การจัดกิจกรรมจะมีลักษณะเดียวกัน)

ถึงแม้บทบาทด้านนี้ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมีจุดมุ่งหมายสำคัญระบุเพียงเพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของวันแม่(วันพ่อ)แห่งชาติ ให้มีความกตัญญูรู้คุณผู้มีพระคุณ ฯลฯ แต่ผู้ วิจัยกลับมองว่าเป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมรูปแบบหนึ่ง(ที่จัดแสดงต่อสังคมและสาธารณชน

ทั่วไปผ่านสื่อ) ที่สถาบันแสดงให้เห็นถึงความเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันทางสังคม ที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับสถาบันอื่นๆ ในการที่จะดำรงความเป็นสถาบันการศึกษาแห่งหนึ่ง ที่ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ สืบทอดศิลปวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะวันสำคัญของสถาบัน อนุรักษ์ การจัดกิจกรรมที่ปรากฏต่อสาธารณชนและสังคม คือการนำการแสดงรำไทยและดนตรีไทยไปร่วมการแสดงกับหน่วยงานอื่นๆ ทางสถานที่โทรทัศน์ (กิจกรรมในสถาบัน จะมี การจัดนิทรรศการเกิดพระเกียรติ การถวายพระพร ประพาดคำขวัญ การคัดเลือกแม่ดีเด่น พ่อดีเด่น เป็นต้น) การนำการแสดง

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

บทบาทสำคัญของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยศรีปทุมในการมีส่วนร่วม กับชุมชนในการพัฒนาวัฒนธรรมไทยปรากฏในกิจกรรมที่มีลักษณะเดียวกับศูนย์มหาวิทยาลัยสยามและศูนย์ของมหาวิทยาลัยอื่นๆ ส่วนใหญ่ คือ กิจกรรมอนุรักษ์ สืบทอดวันสำคัญทาง พุทธศาสนา ในที่นี้คือวันเข้าพรรษา วันวิสาขบูชา และกฐินพระราชทานของมหาวิทยาลัย

วันเข้าพรรษาและกฐินพระราชทานของมหาวิทยาลัยศรีปทุม ลักษณะการดำเนินงานจะมีขั้นตอนคล้ายกัน คือศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยจะเป็นหน่วยงานหลักซึ่ง ดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ในมหาวิทยาลัย เช่น ฝ่ายกิจการนักศึกษา ชมรมพุทธ ศาสตร์ ชมรมนาฏศิลป์และดนตรีไทย ในการดำเนินงานศูนย์ (ผู้อำนวยการศูนย์มีบทบาท สำคัญ) จะเป็นผู้กำหนดขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมตั้งแต่ขั้นตอนแรกถึงขั้นตอนสุดท้าย ชุม ชนหรือหน่วยงานอื่นๆ เช่น วัด ชุมชนพ่อค้า แม่ค้าในมหาวิทยาลัยและละแวกมหาวิทยาลัย ประชาชนที่อาศัยในบริเวณใกล้เคียง เช่น ชุมชนตลาดบางบัว และประชาชนทั่วไปมักเข้ามา มีส่วนร่วมในกระบวนการของการมีส่วนร่วมในการบริจาคปัจจัยเป็นหลัก (การแห่เทียน พรรษาที่มหาวิทยาลัยศรีปทุม จะทำเฉพาะหน่วยงานต่างๆ ในมหาวิทยาลัย ไม่มีหน่วยงาน อื่นภายนอก เช่น โรงเรียนร่วมในขบวนแห่ โดยผู้อำนวยการศูนย์ให้เหตุผลว่า ทุกโรงเรียน ในย่านนั้นจะมีการแห่เทียนของโรงเรียนตนเอง)

จากข้อมูลสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์ สืบทอดวัฒนธรรมไทย ศูนย์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยศรีปทุมร่วมกับชุมชนจะอยู่ในรูปการมีส่วนร่วมกิจกรรมกับวัด เป็นสำคัญ โดยมีประชาชนกลุ่มต่างๆ ร่วมในบทบาทผู้ทำหน้าที่บริจาค โดยมีจุดมุ่งหมาย เน้นการสืบทอดวัฒนธรรมไทยให้ดำรงอยู่ร่วมกัน

ขณะเดียวกัน การเข้ามีส่วนร่วมของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในงานทางศิลปวัฒนธรรม ต่างๆ ที่มีจัดขึ้นในอำเภอหรือในชุมชนใกล้เคียงยังไม่ปรากฏ(ไม่ว่าจะในฐานะผู้เข้าร่วม กิจ กรรม การ ที่ปรึกษา หรือผู้ร่วมดำเนินการ เป็นต้น)

ผลของการมีส่วนร่วมกับชุมชน (ในที่นี้คือวัด) ในการสืบทอดประเพณีสำคัญทาง ศาสนาทั้ง 3 เทศกาลข้างต้น ทำให้มหาวิทยาลัยได้รับการยอมรับจากกลุ่มบุคคลภายนอกใน

ฐานะเป็นหน่วยงานการศึกษาหนึ่งที่มีความสำคัญกับประเพณีที่ดี มีคุณค่ารวมทั้งสามารถเป็นศูนย์กลางทางด้านศิลปวัฒนธรรมหน่วยงานหนึ่ง

การอภิปรายและสาธิตลีลาและหน้าพาทย์ นับว่าเป็นกิจกรรมระดับสถาบันอีกกิจกรรมหนึ่งที่นับว่าก่อให้เกิดการร่วมมือระหว่างกลุ่มบุคคลหลายๆฝ่ายภายนอกสถาบัน เช่น นักเรียนโรงเรียนมัธยมและมัธยมศึกษาตอนปลาย คณาจารย์ บุคลากร นักศึกษาในสถาบัน การศึกษาอุดมศึกษาเอกชนต่างๆ อาจารย์ เจ้าหน้าที่ กรมศิลปากร ประชาชนผู้สนใจทั่วไป

บทบาทด้านนี้ ศูนย์จะทำหน้าที่ดำเนินการจัดกิจกรรมทั้งหมด ตั้งแต่ขั้นตอนแรกถึงขั้นตอนสุดท้าย ส่วนหน่วยงานภายนอกหรือกลุ่มเป้าหมายมักจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมในบทบาทผู้ชมและผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ส่วนบทบาทการเข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชนในเทศกาลวิสาขบูชาในที่นี่จะไม่นำมากล่าวเพราะลักษณะจะเหมือนกันกับบทบาทของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยสยาม

มหาวิทยาลัยเกริก

โครงการเดียวที่จัดได้ว่าเป็นกิจกรรมระดับสถาบันที่มีจุดมุ่งหมายให้ชุมชนมีส่วนร่วมทางตรงในการพัฒนาวัฒนธรรมไทยของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเกริก ได้แก่ กิจกรรมวันเข้าพรรษา

โครงการจะเป็นการจัดกิจกรรมทางศาสนา ร่วมกับหน่วยงานภายนอกอื่น ๆ คือ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเกริก สำนักงานเขตดอนเมือง โรงเรียนสารวิทยา วัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร บางเขน ลักษณะการร่วมมือกันระหว่างศูนย์และหน่วยงานต่างๆจะเป็นลักษณะร่วมในขบวนแห่ขบวนเดียวกัน ภายในขบวนจะมีการแสดง ร้องรำทำเพลง ร่วมกัน ส่วนการถวายเทียนพรรษา ฝ้ออาบน้ำฝน จุดปัจจัยแด่พระสงฆ์ แต่ละแห่งจะมีการเตรียมของหน่วยงานตนเอง

นอกเหนือจากนักเรียน นักศึกษา คณาจารย์ บุคลากร บุคคลตามหน่วยงานที่เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว บุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมจะประกอบด้วย พ่อค้า แม่ค้า และประชาชนกลุ่มต่างๆ) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรม มี 3 ลักษณะคือ

1. ร่วมขบวนแห่
2. ร่วมบริจาคทรัพย์
3. ร่วมประชาสัมพันธ์

ถึงแม้กิจกรรมดังกล่าวจะประกอบด้วยหน่วยงานหลายหน่วยงานและประชาชนในหลายกลุ่ม หลายอาชีพ แต่บทบาทสำคัญก็ยังเป็นของศูนย์วัฒนธรรมที่เป็นเจ้าของโครงการ เปรียบและมักจะเป็นผู้กำหนดหรือวางแผนกิจกรรมทั้งหมด ตั้งแต่การริเริ่ม การวางแผน การดำเนินการ การรับผลประโยชน์ (ในเชิงความมีชื่อเสียง เป็นการประชาสัมพันธ์

มหาวิทยาลัยต่อสังคม) และการประเมินผลโครงการ ส่วนชุมชน (หมายถึงวัดและประชาชนที่อาศัยในชุมชนที่ตั้งใกล้เคียงมหาวิทยาลัย ชุมชนในพื้นที่) มักจะมีส่วนร่วมเพียงบางขั้นตอนของกิจกรรมที่นำมาซึ่งการพัฒนาวัฒนธรรมไทย แต่อย่างไรก็ตามในกิจกรรมประเภทการอนุรักษ์และสืบทอดพระพุทธศาสนา เนื่องในเทศกาลสำคัญ เช่น วันเข้าพรรษา วันวิสาขบูชานี้ วัดก็นับว่าเป็นชุมชนแห่งหนึ่งที่ได้รับประโยชน์ทางตรง และสถาบันอุดมศึกษาก็นับว่าเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่อย่างต่อเนื่องในการทำนุบำรุงศาสนาและทำหน้าที่สืบทอดศิลปวัฒนธรรมไทยสืบมาจนทุกวันนี้

มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

บทบาทของศูนย์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตในการมีส่วนร่วมด้วยชุมชนในการพัฒนาวัฒนธรรมมีหลายด้าน แต่ไม่ปรากฏในด้านวันสำคัญทางศาสนา (กิจกรรมทางศาสนาศูนย์จะการจัดกิจกรรมในรูปออร์ดิเนทรสการ) ซึ่งแตกต่างกับมหาวิทยาลัยเกริกสยามหรือศรีปทุม เนื่องจากข้อจำกัดเกี่ยวกับกลุ่มผู้ที่ก่อตั้งสถาบัน ดังที่กล่าวมาแล้ว กิจกรรมสำคัญที่เน้นการมีส่วนร่วมด้วยหน่วยงานอื่นๆหรือกิจกรรมที่เน้นกลุ่มเป้าหมายภายนอก นอกเหนือจากนักศึกษา บุคลากร คณาจารย์ในมหาวิทยาลัย คือกิจกรรมทางด้านวิชาการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ภาระหน้าที่หรือบทบาทส่วนหนึ่งของศูนย์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตจะดำเนินการร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติหรือหน่วยงานอื่นๆตามที่กรุงเทพมหานครกำหนด (สาเหตุเพราะศูนย์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตมีฐานะเป็นศูนย์วัฒนธรรมแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานคร) ประเภทกิจกรรมที่ศูนย์วัฒนธรรมให้บุคคลภายนอกทั่วไปทั้งนักเรียน นักศึกษา คณาจารย์ ประชาชนทั่วไปเข้ามามีส่วนร่วมมักจะเป็นกิจกรรมระดับสถาบัน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ศูนย์มักกระทำเพื่อการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมแก่บุคคลทั่วไป คือ กิจกรรมเกี่ยวกับการสัมมนาทางวิชาการ

ลักษณะของการดำเนินพบว่า กิจกรรมหรือการกำหนดขั้นตอนดำเนินการตั้งแต่ขั้นตอนแรกถึงขั้นตอนสุดท้ายจะกำหนดโดยศูนย์วัฒนธรรม ส่วนหน่วยงานอื่นๆหรือกลุ่มคนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการมักจะมีลักษณะไม่แตกต่างจากกลุ่มที่เข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางด้านอื่นๆ คือบทบาทหลักจะทำหน้าที่เป็นผู้เข้าร่วมฟังการบรรยายหรือการสัมมนา

อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารศูนย์และอาจารย์ที่ดูแลศูนย์ พบว่าตามหน่วยงานต่างๆ อาทิ หน่วยงานราชการ โรงเรียนจะมีการขอความช่วยเหลือมาจนถึงศูนย์ในรูปขอคำปรึกษา วิทยากร กรรมการจัดงานอยู่เสมอๆ บทบาทในลักษณะนี้คล้ายคลึงกับที่ปรากฏในมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

บทบาทที่สำคัญในการพัฒนาวัฒนธรรมไทยของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัยหัวเฉียวมีหลายด้านทั้งด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม สืบทอดประเพณีไทยที่มีคุณค่า ด้านวิชาการ ด้านการรวบรวม สะสมเอกสาร งานวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรม ส่วนกิจกรรมที่สำคัญในการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาวัฒนธรรมไทย ที่สำคัญได้แก่กิจกรรมอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย ในกิจกรรมรับบัวซึ่งเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวจังหวัดสมุทรปราการ

ในประเพณีการรับบัว ศูนย์วัฒนธรรมมีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมกับหน่วยงานและกลุ่มคนกลุ่มต่างๆของจังหวัดสมุทรปราการ อาทิ ชาวอำเภอบางพลี สภาวัฒนธรรมจังหวัด โรงเรียนในบริเวณจังหวัด

ลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมหรือบทบาทของศูนย์วัฒนธรรมในประเพณีการรับบัว มี 2 ลักษณะ คือ

- 1 ร่วมเป็นกรรมการ ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาในการจัดงานและประชาสัมพันธ์
- 2 ส่งบุคลากรในสถาบันเข้าร่วมงาน ในปี 2541 มหาวิทยาลัยได้ส่งรองอธิการบดี และบุคลากรในศูนย์เข้าร่วมงาน

นอกจากบทบาทดังกล่าว ผู้บริหารศูนย์กล่าวว่าศูนย์มักจะได้รับเชิญให้เข้าร่วมเป็นกรรมการ กรรมการที่ปรึกษา ประชาสัมพันธ์ ช่วยวางแผนดำเนินงาน อาทิ ออกแบบโลโก้ ทำแผ่นพับ แกล้งข่าวสื่อมวลชน ทำหน้าที่ช่วยในการบริหารงานให้กับหน่วยงานอื่นในจังหวัดสมุทรปราการ (จังหวัด เขต และโรงเรียนต่างๆ) อยู่เสมอ

นอกเหนือจากงานข้างต้น การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ชุมชนหรือประชาชนที่สนใจเข้าร่วมในกิจกรรมที่จัดโดยศูนย์ ส่วนใหญ่ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมักจะเป็นผู้ดำเนินการทุกขั้นตอน กลุ่มคนที่มีความสนใจจะอยู่ในฐานะแขก ผู้ร่วมงานหรือชมงาน ผู้เข้าร่วมสัมมนา หรือเสวนา เป็นหลัก

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

จากจำนวนโครงการของศูนย์ทั้งหมด 5 โครงการ แบ่งเป็นกิจกรรมที่จัดในทอมตันและทอมปลายพบว่ากิจกรรมส่วนใหญ่หรือทั้งหมดมีจุดมุ่งหมายจัดให้นักเรียน นักศึกษา บุคลากร คณาจารย์และโรงเรียนในเครือข่ายของมหาวิทยาลัยเป็นหลักหรือกล่าวได้ว่าเป็นกิจกรรมระดับสถาบัน มิได้มีจุดมุ่งหมายที่ชุมชนใกล้เคียงหรือหน่วยงานทางสังคมอื่น ๆ มีบางกิจกรรมที่มีหน่วยงานภายนอกเข้าร่วม (นโยบายเกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินการร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมมีการระบุอย่างชัดเจน จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการศูนย์กล่าวว่าปีการศึกษา 2539 เป็นปีที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการถ่ายทอดและเผยแพร่ให้

คณาจารย์ ในสถาบันและสถาบันในเครือต่างๆ ปี 2541 มุ่งเน้นการจัดกิจกรรมเพื่อคณาจารย์ บุคลากรและนักเรียนนักศึกษา ใน 9 กลุ่มซึ่งเป็นสถาบันในเครือ ตั้งแต่โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนนานาชาติ ถึงมหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น ส่วนปีการศึกษา 2542 เป็นปีแรกที่ศูนย์มีโครงการการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ที่ให้หน่วยงานอื่นๆ ภายนอกเข้าร่วมกิจกรรมอย่างจริงจัง) ตัวอย่างกิจกรรมระดับสถาบันที่อยู่ในขอบข่าย ดังกล่าว ได้แก่

กิจกรรมประเภทอนุรักษ์ สืบสานและฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมไทย ได้แก่ การบรรยาย กึ่งสาธิตสืบสานงานศิลป์ (ครั้งที่ 2) รูปแบบมีวิทยากรมาฝึกอบรมงานด้านศิลปะให้แก่ นักเรียน นักศึกษา คณาจารย์และบุคลากรที่สนใจในสถาบัน วัฒนธรรมพาที เป็นการเชิญวิทยากรมาบรรยาย มีการตอบคำถามและฝึก สาธิตเกี่ยวกับกิริยามารยาทต่างๆ ให้นักเรียน นักศึกษาในสถาบัน หรือกิจกรรมงานอนุรักษ์มรดกไทย ครั้งที่ 7 " สีสรรไทยในอดีต" ลักษณะกิจกรรมเป็นการแสดงบนเวทีของนักศึกษาเกี่ยวกับวิถีชีวิตและขนบธรรมเนียมประเพณีไทย เช่น การละเล่นพื้นบ้าน การแสดงพื้นบ้าน เรื่องราวในวรรณคดี กลุ่มผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมได้แก่ นักเรียน นักศึกษา คณาจารย์ และบุคลากรของกลุ่มโรงเรียนในเครือต่างๆ

เนื่องจากเป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมระดับสถาบัน ดังนั้นการจัดกิจกรรมทั้งหมดจะขึ้นอยู่กับศูนย์วัฒนธรรมและหน่วยงานภายในสถาบันที่ร่วมดำเนินการร่วมกับศูนย์ ส่วนผู้สนใจที่เข้าร่วมกิจกรรมมักจะเป็นผู้เข้าร่วมชม ผู้ร่วมงาน

ข้อสังเกตที่น่าสนใจประการหนึ่ง พบว่าถึงแม้กิจกรรมส่วนใหญ่จะจัดภายในสถาบันและขอบเขตกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะเป็นบุคคลภายในหรือโรงเรียนเครือข่ายของสถาบัน แต่เนื่องจากขอบข่ายกลุ่มดังกล่าวเป็นกลุ่มขนาดใหญ่ มีความหลากหลายตั้งแต่เด็กเล็ก นักเรียนระดับประถมศึกษา นักเรียนระดับมัธยมศึกษา นักศึกษา (ส่วนนี้จากการสัมภาษณ์ พบว่าเป็นกลุ่มที่เข้าร่วมในกิจกรรมน้อย) จนถึงบุคลากรและคณาจารย์หลายชาติหลายภาษา (ร.ร. นานาชาติ) ดังนั้นเมื่อมีการจัดกิจกรรมขึ้นจึงสามารถเป็นวิธีการหนึ่งในการปลูกฝังและเผยแพร่วัฒนธรรมไทยไปสู่สังคมภายนอก

ดังนั้นน่าจะสรุปได้ว่า ถึงแม้ในปีการศึกษา 2541 และอดีตที่ผ่านศูนย์จะเน้นกิจกรรมภายในสถาบันและเน้นกลุ่มเป้าหมายในการเข้าร่วมกิจกรรมที่นักเรียน นักศึกษา คณาจารย์ และบุคลากรของกลุ่มโรงเรียนในเครือต่างๆ เป็นหลัก แต่จากลักษณะการจัดกิจกรรมพบว่า เป็นกิจกรรมที่สร้างสรรค์ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมไทยได้เป็นอย่างดี ทำให้การจัดงานแต่ละครั้งมีกลุ่มคนเข้าร่วมงานจำนวนมาก ดังนั้นมหาวิทยาลัยเซนต์จอห์นจึงนับได้ว่าเป็นอีกสถาบันที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ทางด้านการอนุรักษ์ ทำนุ บำรุงศิลปวัฒนธรรมไทย ถึงแม้จะขาดกิจกรรมบางกิจกรรม เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญทางพุทธศาสนา โดยไม่เคยจัดงานเทศกาลเข้าพรรษา อาสาฬหบูชา มาฆบูชา วันสงกรานต์ วันลอยกระทง แต่อาจมีการจัดบอร์ดนิทรรศการ สาเหตุเพราะ

สถาบันได้รับการก่อตั้งและสนับสนุนโดยคริสตจักร และเทศกาลต่างๆมักตรงกับวันหยุดนักขัตฤกษ์

มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

จากกิจกรรมที่จัดโดยสำนักงานศิลปวัฒนธรรมไทย ประจำปี 2541 พบว่ากิจกรรมเด่นๆได้แก่ กิจกรรมวัฒนธรรมทางด้านวิชาการ(บุคลากรศูนย์ประกอบด้วยผู้อำนวยการและอาจารย์ 3 ท่าน เข้าไปมีบทบาทสำคัญทางด้านการเรียนการสอนวิชาทางด้านวัฒนธรรมไทย คือวิชา การพูดในที่สาธารณะและภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว)และกิจกรรมเสริมหลักสูตร (โครงการวัฒนธรรมสัญจรต่างๆ จะมีการจัดปีละหลายครั้ง) ปัจจุบันบุคลากรศูนย์กำลังอยู่ในช่วงจัดทำหลักสูตรปริญญาโท สาขาการจัดการท่องเที่ยว และมีการประกวดคำกลอนทางInternet ในโครงการเฉลิมพระเกียรติ ไปทั่วโลก นอกจากนั้นจะเป็นโครงการร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (โครงการอบรมมัคคุเทศก์) และโครงการทัศนศึกษา สำนักจัดร่วมกับมูลนิธิร่วมจิตน้อมเกล้า และองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO)

โครงการที่สำนักจัดโดยมีเป้าหมายในการมีส่วนร่วมของนักศึกษา คณาจารย์ บุคลากรในมหาวิทยาลัย รวมทั้งบุคคลภายนอก (อาทิ นักศึกษาสถาบันอื่น ผู้ปกครองนักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป) มี 4 โครงการใหญ่ๆ คือ

1. โครงการวัฒนธรรมสัญจร
2. โครงการอบรมมัคคุเทศก์
3. โครงการทัศนศึกษาในกรุงเทพมหานคร
4. โครงการประกวดคำกลอนทางInternet เฉลิมพระเกียรติ ครบ 72 พรรษาทั่วโลก

โครงการวัฒนธรรมสัญจร เป็นโครงการหนึ่งที่สำนักให้ความสำคัญมากที่สุดโครงการหนึ่ง โครงการนี้กล่าวได้ว่าเป็นโครงการต่อเนื่องจากโครงการทางวิชาการ เพราะผู้เข้าร่วมโครงการจะต้องมีผลงานส่งในชั้นเรียน เมื่อโครงการสิ้นสุดลง ทุกรายก็ทำตามโครงการนี้ สำนักเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกที่มีความสนใจสามารถเข้าร่วมโครงการได้ (ร่วมทัศนศึกษา) บทบาทหน้าที่ของสำนักศิลปวัฒนธรรม เริ่มตั้งแต่เป็นผู้กำหนดโครงการจนถึงประเมินผลโครงการ ส่วนนักศึกษาและบุคคลทั่วไปจะเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นหลัก(ส่วนหนึ่งเป็นกิจกรรมในชั้นเรียน)

โครงการอบรมมัคคุเทศก์ สำนักจัดร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โครงการนี้นับว่าเป็นโครงการต่อเนื่องที่สำคัญอีกโครงการ (โครงการที่ 6) การจัดจะรับสมัคร นักศึกษาและประชาชนทั่วไปเข้าร่วมโครงการ ผู้ฝึกอบรมจะประกอบด้วยอาจารย์ในมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ อาจารย์ภายนอก เช่น ศิลปากร ศรีนครินทรวิโรฒและวิทยากรจาก การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย การฝึกอบรมจะใช้ภาษาอังกฤษทั้งหมด ดังนั้นผู้เข้าร่วมโครง

การ ประมาณ 120 คนจึงต้องมีการทดสอบภาษาอังกฤษ การฝึกอบรมทำทั้งในและนอกสถานที่

บทบาทของสำนักในการจัดกิจกรรมด้านนี้มีฐานะไม่แตกต่างจากโครงการอื่นคือเริ่มตั้งแต่กำหนดโครงการ หลักสูตรในการฝึกอบรม การเตรียมสถานที่ การดำเนินการ ถึงการประเมินผลต่างๆ ส่วนนักศึกษา และกลุ่มบุคคลภายนอกจะเข้ามาร่วมในฐานะผู้ฝึกอบรม

โครงการทัศนศึกษาหรือโครงการวัฒนธรรมสัญจรสถานที่สำคัญในกรุงเทพมหานคร สำนักร่วมกับมูลนิธิร่วมจิตน้อมเกล้า และองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) จัดนำนักเรียนทั่วประเทศในสังกัดมูลนิธิทัศนศึกษาตามสถานที่สำคัญในกรุงเทพมหานครรวมทั้งเยี่ยมคารพบุคคลสำคัญของชาติ อาทิ นายกรัฐมนตรี วุฒิสมาชิก พระคาตินิกัล สมเด็จพระสังฆราช จุฬาราชมนตรี เป็นต้น

ลักษณะโครงการเป็นโครงการร่วมและมีการเยี่ยมชมสถานที่และบุคคลสำคัญของชาติ ดังนั้นการดำเนินการจะมีการปรึกษาหารือในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกหน่วยงาน วางแผนประสานงานและดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ทั้งนี้ สำนักจัดว่าเป็นหน่วยงานสำคัญ

กิจกรรมดังกล่าวถึงแม้จะพิจารณาจากภาพรวม กล่าวได้ว่าสำนักมีบทบาทสำคัญร่วมกับมูลนิธิในการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด ตั้งแต่ต้นจบจบกระบวนการ นักเรียน นักศึกษา เป็นเพียงผู้เข้าร่วมโครงการ แต่ถ้าพิจารณาจากผลที่ได้จะพบว่ามีคุณค่าอย่างมากมาย เพราะเป็นโครงการที่ประสานร่วมมือระหว่างกลุ่มคนในสังคมที่มีความแตกต่างหลากหลายให้สามารถดำเนินกิจกรรมร่วมกัน มีโอกาสทางสังคมในการพูดคุย ปฏิสังสรรค์ รวมทั้งเยี่ยมชมสถานที่สำคัญร่วมกัน ดังนั้นกล่าวได้ว่าโครงการนี้นอกเหนือจะทำให้ผู้ร่วมโครงการเรียนรู้ มรดกวัฒนธรรมที่มีคุณค่าทางวัตถุ แล้วยังก่อให้เกิดการพัฒนาวัฒนธรรมทางด้านจิตใจด้วย

โครงการประกวดคำกลอนทาง Internet เฉลิมพระเกียรติ ครบ 72 พรรษาทั่วโลก โครงการนี้นับว่าเป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมระดับชาติที่เปิดโอกาสให้บุคคลทั่วทุกมุมโลกมีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมคือประกวดกลอนเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอันเป็นที่รัก เคารพยิ่งของชนชาวไทย

กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านนี้สามารถเผยแพร่วัฒนธรรมไทยไปสู่สายตาของนานาชาติ ในรูปของคำประพันธ์ นับว่าเป็นรูปแบบหนึ่งในการพัฒนาวัฒนธรรมไทย (เนื้อหาคำประพันธ์มีการผสมผสานแนวคิดใหม่ๆลงในคำกลอนที่มีการระบวรรดอน และข้อบังคับของคำกลอน)

ภาพรวมบทบาทของสำนักงานศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญในการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาวัฒนธรรมไทย พบว่าการทำหน้าที่ด้านนี้สำนักงานทำทั้งทางตรงและทางอ้อม (มีทั้งการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับวิชาการและกิจกรรมเสริมทางวิชาการ การอบรมมัคคุเทศก์การทัศนศึกษาในกรุงเทพมหานครและการประกวดคำกลอนผ่าน

Internet) แต่กิจกรรมที่ไม่ปรากฏในการมีส่วนร่วมกับชุมชนเหมือนศูนย์วัฒนธรรมส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมทางศาสนา เพราะเป็นสถาบันที่ก่อตั้งโดยมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย

มหาวิทยาลัยรังสิต

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยรังสิตนับว่าเป็นศูนย์ศิลปวัฒนธรรมแห่งหนึ่งที่มีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่หลากหลายทั้งด้านอนุรักษ์ สืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณี ดนตรี นาฏศิลป์ โดยมีการเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมกับหน่วยงานต่างๆทั้งในท้องถิ่น และสังคม ถึงแม้จะมีข้อจำกัดในส่วนของจำนวนบุคลากรที่ค่อนข้างน้อย การขาดนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและการสนับสนุนงานทางด้านวัฒนธรรม รวมทั้งอาคารสถานที่ค่อนข้างคับแคบ

ลักษณะกิจกรรมที่จัดโดยมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาวัฒนธรรมไทยร่วมกับหน่วยงานอื่นที่สำคัญมีดังนี้

1. การจัดประกวดดนตรีไทยระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
2. แผนพัฒนาพื้นที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณศาลากลางจังหวัดหลังเก่า จังหวัดปทุมธานี
3. การสัมมนาทางวิชาการเรื่องความรู้เรื่องเมืองปทุมธานี จัดร่วมกับจังหวัดปทุมธานี
4. กิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา ในเทศกาลเข้าพรรษา

การจัดประกวดดนตรีไทยระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ศูนย์มหาวิทยาลัยรังสิตร่วมกับโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งในกรุงเทพและใกล้เคียง ดำเนินกิจกรรมทางด้านประกวดดนตรีไทย ทั้งนี้ศูนย์มีบทบาทเป็นผู้ดำเนินการทั้งหมด ส่วนโรงเรียนมีหน้าที่จัดส่งนักเรียนเข้าร่วมประกวด

แผนพัฒนาพื้นที่ ริมแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณศาลากลางจังหวัดหลังเก่า จังหวัดปทุมธานี เป็นกิจกรรมที่ศูนย์ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ในการดำเนินการศูนย์ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานต่างๆของจังหวัดหลายหน่วยงาน นอกจากนั้นศูนย์ยังมีการจัดสัมมนาเรื่องความรู้เรื่องเมืองปทุมธานี ซึ่งนับว่าเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ศูนย์ร่วมกับหน่วยงานต่างๆในจังหวัดปทุมธานี (เป็นกิจกรรมในการจัดทำหนังสือเรื่องวัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นปทุมธานี) การมีส่วนร่วมกับหน่วยงานต่างๆที่ศูนย์มีบทบาทสำคัญทั้งเป็นผู้ริเริ่ม ผู้ดำเนินการและผู้ประเมินผล (แผนพัฒนาพื้นที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณศาลากลางจังหวัดหลังเก่า จังหวัดปทุมธานี) บางโครงการศูนย์มีบท

บาทในฐานะผู้ร่วมงาน ร่วมดำเนินกิจกรรม เป็นส่วนหนึ่งของแผนงาน ร่วมกับหน่วยงาน
อื่นๆ (สัมมนา เรื่องความรู้เรื่องเมืองปทุมธานี)

กิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา ในเทศกาลเข้าพรรษา นับว่าเป็นกิจกรรมที่
มีส่วนร่วมทั้งชุมชนและเป็นกิจกรรมที่ทำให้ชุมชนมีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมอีกโครงการ
หนึ่งที่นำเสนอใจของศูนย์วัฒนธรรม

ลักษณะการจัดกิจกรรมศูนย์ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานหลายหน่วยงานทั้งภายใน
นอกและภายในมหาวิทยาลัยทั้งทางตรงและทางอ้อม (ทั้งชุมชนบ้านจัดสรร ร้านค้า พ่อค้า
แม่ค้าในสถาบัน นักศึกษา รวมถึงประชาชนทั่วไป) และวัด

กิจกรรมดังกล่าวจะก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกันในการที่จะสืบทอด ดำรงประเพณีที่
สำคัญทางด้านพุทธศาสนาในเหล่าบรรดาพุทธศาสนิกชนที่อาศัยในระแวกใกล้เคียงสถาบัน
และใกล้เคียงศาสนสถาน ถึงแม้การดำเนินการส่วนใหญ่จะดำเนินงานโดยศูนย์วัฒนธรรม

จากข้อมูลต่างๆสรุปได้ว่าศูนย์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยรังสิตนับว่าเป็นศูนย์ที่มีบทบาท
สำคัญในการร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคประชาชน(ประชาชนในพื้นที่)ใน
การพัฒนาวัฒนธรรมในหลายๆด้านหน่วยงานหนึ่ง สาเหตุที่ทำให้ศูนย์มหาวิทยาลัยรังสิต
ประสบผลสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมจะกล่าวในส่วนต่อไป

มหาวิทยาลัยเอเซียอาคเนย์

นอกเหนือจากศูนย์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเอเซียอาคเนย์จะเป็นศูนย์วัฒนธรรม
ของมหาวิทยาลัยเอเซียอาคเนย์ยังมีฐานะเป็นศูนย์วัฒนธรรมแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานคร
ดังนั้นบทบาทหน้าที่ของศูนย์จึงมีมากกว่าศูนย์อื่นๆส่วนใหญ่ แต่จากการศึกษาของผู้วิจัย
พบว่าโครงการหลายๆโครงการที่เป็นแผนในการปฏิบัติงานทางวัฒนธรรมยังมิได้มีการ
ดำเนินการและยังมิได้มอบหมายโดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติต่อศูนย์ ทั้งนี้
จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการศูนย์พบว่าสาเหตุสำคัญจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจในช่วงปลาย
ปี 2540 จึงทำให้การดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมค่อนข้างน้อย และถ้าเปรียบเทียบกับ
บทบาทกับศูนย์วัฒนธรรมของกรุงเทพมหานครที่อยู่ในสถาบันอุดมศึกษาที่มีมาก่อนหน้าปรากฏ
กว่ามีกิจกรรมที่น้อยกว่ามากพอสมควร อย่างไรก็ตามกิจกรรมที่ศูนย์จัดอย่างต่อเนื่องและ
นับว่าเป็นกิจกรรมระดับสังคมที่เปิดโอกาสให้บุคคลที่สนใจทั่วไปเข้าร่วมกิจกรรมก็มีปรากฏ
เป็นช่วงๆ ที่สำคัญได้แก่

1.กิจกรรมเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมไทย ด้านดนตรีนาฏศิลป์ไทย เป็นโครงการสอน
ดนตรี นาฏศิลป์ไทยแก่เยาวชนในภาคฤดูร้อน โครงการนี้เปิดให้ผู้มีความสนใจเข้าร่วมกิจ
กรรมโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย การดำเนินทั้งหมดจะดำเนินการโดยศูนย์ตั้งแต่กำหนดวันอบรม

ติดต่ออาจารย์ผู้ฝึกสอน สถานที่ฝึกสอน เป็นต้น โครงการนี้นับว่าเป็นโครงการบริการสังคม ทางด้านวัฒนธรรมไทยของมหาวิทยาลัยที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะเป็นโครงการแบบให้เปล่า(ไม่ต้องเสียค่าเรียน) แต่เมื่อถึงเทศกาลสำคัญในช่วงฤดูร้อน เช่นวันสงกรานต์ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะต้องมาแสดงความสามารถในเทศกาล ดังกล่าว กิจกรรมนี้นอกจากจะมีจุดมุ่งหมายเพื่ออนุรักษ์ สืบสาน ศิลปวัฒนธรรมไทยแล้ว ยังเพื่อประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ชื่อเสียงมหาวิทยาลัยสู่ภายนอก

2. วันสำคัญเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์ ได้แก่ วันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ วันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ

ลักษณะกิจกรรมจะเหมือนกับที่ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยสยาม คือนำนักศึกษาไปรำถวายพระพรและแสดงดนตรีร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ทางโทรทัศน์ การจัดกิจกรรมดังกล่าวมีลักษณะเดียวกับสยาม คือก่อให้เกิดชุมชนและสังคมร่วมตระหนักถึงจิตสำนึกที่มีร่วมกันและการดำรงไว้ซึ่งฐานะหน่วยงานหนึ่งที่เป็นผู้นำทางวัฒนธรรมที่สำคัญ

ส่วนโครงการอื่นๆโดยทั่วไปจะเป็นโครงการที่ดำเนินงานโดยศูนย์วัฒนธรรมเป็นหลัก อาจจะมีการเชิญหน่วยงานอื่นๆเข้าร่วมในฐานะผู้ร่วมดำเนินกิจกรรม เช่นงานสืบสาน สมบัติไทย(พ่อค้า แม่ค้าร่วมนำสินค้าประจำภาคต่างๆมาขายในงาน)หรือในฐานะผู้เข้าร่วมกิจกรรมบ้างก็แล้วแต่ลักษณะการจัดงาน

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ศูนย์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์เป็นศูนย์วัฒนธรรมที่ได้รับการยกย่อง และได้รับการยอมรับจากหน่วยงานต่างๆทั้งรัฐและเอกชนว่ามีบทบาทเด่นในการดำเนินงานทางวัฒนธรรมตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน และได้รับเกียรติจากสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ ให้เป็นศูนย์วัฒนธรรมแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานครและได้รับรางวัลในฐานะมีบทบาทสำคัญในงานด้านศิลปวัฒนธรรม อาทิ รางวัลพระเกี้ยวทองคำ เป็นต้น

ภาระหน้าที่ในการดำเนินการทางวัฒนธรรมแบ่งเป็นด้านต่างๆ 4 ด้าน คือ

1. ด้านการอนุรักษ์มรดกไทย ปี 2541 เน้นการอนุรักษ์เครื่องดนตรีไทย ข้าวของเครื่องใช้ที่แสดงให้เห็นวิถีชีวิตไทยในอดีต และพันธุ์ไม้ที่หายากในปัจจุบัน

2. ด้านการส่งเสริมและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทย จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม พัฒนา และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทย อาทิ การผลิตเอกสาร เผยแพร่สื่อ การจัดนิทรรศการ การจัดแสดง การประกวดแข่งขัน การยกย่องเชิดชูเกียรติ การอภิปราย บรรยาย ปาฐกถา

ส่งเสริมให้เกิดความรู้ความเข้าใจในขนบธรรมเนียม ประเพณีและคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น

ส่งเสริมเผยแพร่วัฒนธรรมทางจิตใจ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย

ฝึกอบรมการแสดงดนตรี นาฏศิลป์และการละเล่นของไทย

3. ด้านการส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้าและวิจัยเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมไทย

4. ส่งเสริมและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ศิลปวัฒนธรรม ในรูปจัดวัฒนธรรมสัญจร และการประชุม สัมมนาเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น

จากบทบาทตามภาระหน้าที่ที่กำหนดในแผนพัฒนาศิลปวัฒนธรรมด้านต่างๆ ของศูนย์ทำให้ในแต่ละรอบปีการศึกษา พบว่าศูนย์มีโครงการกิจกรรมต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก (โปรดกลับไปดูรายละเอียดระบุในส่วนรูปแบบกิจกรรมทางวัฒนธรรมของศูนย์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์) ศูนย์ได้มีการแบ่งกิจกรรมเป็น 2 ส่วน คือกิจกรรมภายในมหาวิทยาลัยและกิจกรรมภายนอกมหาวิทยาลัย

กิจกรรมภายในส่วนใหญ่จะจัดโดยศูนย์วัฒนธรรมและได้รับความช่วยเหลือจากฝ่ายต่างๆในมหาวิทยาลัย โดยทั่วไปเป็นกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อนักศึกษา เจ้าหน้าที่ คณาจารย์เป็นหลัก จะมีบางกิจกรรมที่เชิญหน่วยงานภายนอก อาทิ นักเรียน นักศึกษา คณาจารย์ เจ้าหน้าที่จากสถาบันอื่นรวมทั้งประชาชนผู้สนใจทั่วไปเข้าร่วมงานในฐานะผู้ร่วมงาน ผู้ร่วมสัมมนา อภิปราย ตัวอย่าง กิจกรรมภายในของศูนย์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ที่มีลักษณะดังกล่าว ได้แก่ การจัดสอนนาฏศิลป์และดนตรีไทย แก่นักศึกษาและบุคลากร การส่งเสริมความรู้ทางวัฒนธรรมไทย (อภิปราย และสาธิตเกี่ยวกับมารยาทไทย แก่นักศึกษา) งานวันสงกรานต์

ส่วนกิจกรรมภายในอีกส่วนเป็นกิจกรรมที่ศูนย์มีการดำเนินกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานภายนอกและชุมชนใกล้เคียง (บางกิจกรรมศูนย์จะเป็นหน่วยงานหลัก บางกิจกรรมศูนย์จะมีบทบาทเพียงส่งโครงการเข้าร่วมกับหน่วยงานอื่น) กิจกรรมที่มีลักษณะดังกล่าว ได้แก่

กิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา ที่สำคัญ ได้แก่ วันวิสาขบูชา , วันเข้าพรรษา ลักษณะรูปแบบกิจกรรมจะคล้ายกับศูนย์อื่นๆ ในเทศกาลสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา , วันเข้าพรรษา ศูนย์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์จะเข้าร่วมประกอบพิธีสงฆ์ที่สำนักพุทธมณฑลร่วมกับวัดต่างๆและหน่วยงานต่างๆเป็นประจำ นอกจากนั้นในเทศกาลสำคัญทางศาสนาอื่นๆ ศูนย์มักจะเข้าไปช่วยจัดกิจกรรมให้หน่วยงานต่างๆ เช่น วัด โรงเรียนที่ตั้งบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงมหาวิทยาลัยในด้านต่างๆ เช่น การช่วยจัดโต๊ะหมู่ การประดิษฐ์โคมแขวนและอุปกรณ์ต่างๆให้หน่วยงานที่ต้องการ

โครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมไทย ได้แก่ โครงการ พระสิทธิธาดาทองคำ และการจัดงานประชันกลอนสด" มหป 30 ปี ศรีวรรณศิลป์ " ซึ่งรางวัลโล่พระราชทานเป็นงานระดับชาติ

กิจกรรมการประชันกลอนสด เป็นการแข่งขันกลอนโดยนักเรียนและประชาชนทั่วไป ทั่วประเทศ ศูนย์จะเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมทั้งหมดทุกชั้น ในครั้งนี้ศูนย์มีการขอพระราชทานรางวัลจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ให้แก่ผู้ชนะเลิศและรองชนะเลิศทั้งในประเภทนักเรียนและประชาชน

ส่วนโครงการพระสิทธิธาดาทองคำ การสรรหาบุคคลดีเด่นทางวัฒนธรรม 5 ด้าน เพื่อรับโล่พระราชทานและเงินรางวัล การทำหน้าที่ด้านนี้ปรากฏเฉพาะในศูนย์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ส่วนที่คล้ายคลึงกันคือโครงการสรรหาศิลปินแห่งชาติและผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรมของสวช.ซึ่งสวช. ร่วมกับศูนย์วัฒนธรรมต่างๆของกรุงเทพมหานคร คือ ศูนย์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต และมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ (เอเชียเพิ่งเริ่มกิจกรรมไม่นาน)

กิจกรรมอีกประเภทที่ดำเนินการโดยศูนย์มหาวิทยาลัยธุรกิจ บัณฑิตร่วมกับสวช. คือ งานวิจัยทางวัฒนธรรม ในที่นี้เป็นงานการเก็บข้อมูล "นักวัฒนธรรมพื้นบ้าน"

สรุปภาพรวมของบทบาทการเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยชุมชนในการพัฒนาวัฒนธรรมไทยของศูนย์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต จะพบว่าโครงการต่างๆส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นที่นักศึกษา และบุคลากรภายในสถาบัน จะมีบางกิจกรรมที่เน้นกลุ่มนักเรียน นักศึกษา สถาบันอื่นๆและประชาชนทั่วไป ส่วนบทบาทของศูนย์ในการมีส่วนร่วมด้วยชุมชนในลักษณะเข้าไปร่วมกิจกรรมกับกลุ่มคนในชุมชนปรากฏชัดมากกว่าสถาบันอื่นๆ ถึงแม้ว่าถ้าเปรียบเทียบกับหน้าที่หน่วยงานอื่นๆในชุมชน อาทิ สถาบันการศึกษาอื่นๆ โรงเรียน และวัด ที่เข้ามามีส่วนในกิจกรรมจะมีจำนวนมากกว่า และถึงแม้ว่าบทบาทสำคัญในการพัฒนาวัฒนธรรมไทยในด้านต่างๆก็ยังคงถูกกำหนดโดยศูนย์ ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดขั้นตอนการดำเนินการทางวัฒนธรรมไทยเป็นส่วนน้อย

อย่างไรก็ตาม โดยรวมกล่าวได้ว่าศูนย์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตเป็นหน่วยงานที่ประสบผลสำเร็จมากที่สุดหน่วยงานหนึ่งในการทำหน้าที่ด้านอนุรักษ์ สืบสาน ศิลปวัฒนธรรม สามารถก่อให้เกิดกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ ตั้งแต่ชุมชนใกล้เคียงสถาบันหรือชุมชนในท้องถิ่นที่มหาวิทยาลัยตั้งอยู่ได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน หรือวัด จนถึงกลุ่มชุมชนระดับสังคม ในลักษณะเป็นกลุ่มที่มีจุดมุ่งหมายร่วมกันในการอนุรักษ์ประเพณีที่สำคัญของไทย การประสบผลสำเร็จดังกล่าว นอกจากจะทำให้มหาวิทยาลัยบรรลุภารกิจด้านทำนุ บำรุงวัฒนธรรมไทยแล้วยังทำให้สถาบันได้รับการยอมรับ และมีชื่อเสียงในฐานะเป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนดีเด่นในการทำหน้าที่ด้านศิลปวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

บทบาทหน้าที่และการดำเนินงานทางด้านศิลปวัฒนธรรมของศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยหอการค้าไทยถ้าเทียบกับภาระหรือบทบาทหน้าที่อื่นๆ ค่อนข้างมีน้อยมาก ในปีการศึกษา 2541-2542 ซึ่งเป็นปีที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ปรากฏว่าศูนย์มีกิจกรรมที่ดำเนินการโดยศูนย์โดยตรง 4 กิจกรรม ดังนั้นถ้าพิจารณาบทบาทของศูนย์ศิลปวัฒนธรรม ในด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาวัฒนธรรมไทยจึงแทบจะไม่สามารถระบุได้เลย (ส่วนหนึ่งที่กิจกรรมที่ดำเนินการโดยศูนย์มีน้อย ตามที่ระบุไว้แล้ว คือกิจกรรมทางศาสนา บางเทศกาลและกิจกรรมที่เกี่ยวกับประเพณีไทย(บางปี)จะอยู่ในการดูแลของฝ่ายกิจการนักศึกษาศูนย์แทบจะไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานเลย อีกสาเหตุที่สำคัญคือศูนย์เน้นกิจกรรมทางด้านเปิดหอประวัติ ซึ่งเป็นที่เก็บรวบรวมเอกสารสำคัญ ประวัติความเป็นมาและบุคคลสำคัญที่เกี่ยวกับมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

อย่างไรก็ตามจากกิจกรรม 4 กิจกรรมที่ระบุข้างต้น กิจกรรมที่ศูนย์จัดโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนกลุ่มต่างๆ เข้าร่วมกิจกรรมมีเพียงหนึ่งกิจกรรม โดยมีการประชาสัมพันธ์ผ่านฝ่ายประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยทางสายตามสายและจ่ายเอกสารตามหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ โครงการนิทรรศการการเล่นของเด็กไทย การมีส่วนร่วมของหน่วยงานทั้งในและนอกสถาบัน รวมทั้งประชาชนทั่วไปจะอยู่ในบทบาทชมนิทรรศการ และฟังการบรรยายจากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ ส่วนศูนย์มีบทบาทสำคัญในการกำหนดโครงการ ดำเนินการจนถึงการประเมินผลโครงการ

จากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมทั้งจากเอกสารและการสัมภาษณ์ กล่าวได้ว่าบทบาททางด้านศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยมีน้อยมากทั้งในส่วนที่จัดภายในสถาบันและที่มีส่วนร่วมกับชุมชนหรือสังคมภายนอก

ผลกระทบของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมกับการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาศิลปวัฒนธรรม

ดังที่กล่าวมาแล้ว งานทางด้านศิลปวัฒนธรรมเป็นงานที่มีทั้งส่วนที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม งานบางงานสามารถวัดเป็นผลสำเร็จหรือความล้มเหลวได้ แต่บางงานไม่สามารถวัดหรือประเมินได้ทั้งในระยะเวลาอันใกล้หรือระยะไกล สาเหตุหนึ่งก็คือการวัดหรือการให้คุณค่างานทางด้านศิลปวัฒนธรรม (โดยเฉพาะกิจกรรมที่เป็นนามธรรม) มักจะอิงกับความเห็นส่วนบุคคลเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่ง นอกจากนั้นเป้าหมายของศูนย์ที่ระบุไว้ในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งก็มีทั้งในส่วนที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม อุปสรรคด้านนี้อาจเป็นอุปสรรคอันหนึ่งที่ทำให้การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติหรือของสถาบันมักถูกละเลย หรือขาดการประเมินอย่างจริงจังเพื่อนำไปซึ่งการพัฒนาวัฒนธรรมไทยให้เกิดความ

ยั่งยืน การดำเนินงานจึงเปรียบเสมือนงานเสริม งานสำรองที่บางศูนย์ดำเนินงานตามความพร้อม ความพอใจเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตามสามารถสรุปผลกระทบเชิงบวกที่สำคัญ ได้ดังนี้

1. ก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคม ในฐานะสมาชิกของสังคม ที่มีจิตสำนึกร่วมกันในอันที่จะอนุรักษ์ ฟื้นฟู สืบทอดศิลปวัฒนธรรม ที่มีคุณค่าให้ดำรงอยู่ ต่อไป

2. ก่อให้เกิดการสืบทอดขนบธรรมเนียม ประเพณีที่สำคัญของชาติไทยในด้านต่าง ๆ

3. นอกเหนือจากบทบาทการเป็นผู้นำทางวิชาการ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ยังมีบทบาทสำคัญเป็นผู้นำทางสังคมในด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทยและสามารถเป็นผู้นำท้องถิ่นที่จะทำหน้าที่อนุรักษ์ ฟื้นฟู ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านที่มีคุณค่าร่วมกับชุมชนในอันที่จะพัฒนาวัฒนธรรมให้ทันสมัยและเหมาะสม

4. การมีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาวัฒนธรรมไทยของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ที่ปรากฏอีกด้านซึ่งมีความชัดเจนในหลายสถาบันคือ เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูล สะสมสิ่งของที่มีคุณค่าทางด้านศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น และของชาติ เป็นแหล่งที่ทำให้ชุมชนสามารถเข้ามาเรียนรู้ ศึกษา ค้นคว้าข้อมูลเพื่อก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจน

5. ประโยชน์ทางอ้อมประการหนึ่ง (แต่เป็นจุดมุ่งหมายประการสำคัญของการจัดกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในสถาบันหลายแห่ง) ของการเข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาวัฒนธรรมไทยร่วมกับชุมชนหรือในกรณีให้ชุมชนมีส่วนร่วม คือ เสริมสร้างชื่อเสียงให้กับสถาบัน ให้สังคมตระหนักถึงการทำหน้าที่ด้านนี้ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในฐานะหน่วยงานชั้นนำหน่วยงานหนึ่งทางการศึกษาของประเทศ

ภาพรวมบทบาทของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมที่มีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาวัฒนธรรมไทย พบว่า บทบาทการมีส่วนร่วมทั้งของชุมชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมของศูนย์วัฒนธรรมและบทบาทการเข้ามีส่วนร่วมของศูนย์วัฒนธรรมกับชุมชนในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม อาทิ การอนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรมพื้นบ้าน หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ของชุมชนและสังคมภายนอก มีน้อยมากถึงไม่มีในบางสถาบัน ทั้งนี้มีสาเหตุสำคัญหลายประการ เช่น สถาบันบางสถาบันไม่ได้กำหนดให้บุคคลภายนอกเป็นกลุ่มเป้าหมายในการจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมเป็นกิจกรรมภายใน และเป็นกิจกรรมขนาดเล็ก ไม่เสียค่าใช้จ่ายสูง ดังนั้น ถ้าเทียบกิจกรรมที่จัดเพื่อนักศึกษาและบุคลากรภายใน จะพบว่าบทบาทด้านนี้น้อยมาก นอกจากนั้นลักษณะการดำเนินงานส่วนใหญ่หรือทั้งหมดจะดำเนินการโดยศูนย์วัฒนธรรม หน่วยงานภายในหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายนอก (ศูนย์

วัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ หรือร่วมทบวงมหาวิทยาลัย)ตั้งแต่ขั้นตอนแรกของการดำเนินงานจนถึงขั้นตอนสุดท้าย คือ ขั้นตอนการริเริ่มการพัฒนา การวางแผน การดำเนินการ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล ชุมชนภายนอกหรือประชาชนทั่วไปจะมีส่วนร่วมเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมในฐานะเป็นเข้าร่วมกิจกรรม ร่วมฟังการสัมมนา ร่วมในการอภิปราย ร่วมในการบริจาคทรัพย์สิน (ส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมทางศาสนา)

จากข้อเท็จจริงดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยนำไปซึ่งข้อสรุปที่ว่าบทบาทการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาวัฒนธรรมไทยระหว่างศูนย์ศิลปวัฒนธรรมและชุมชนเป็นเป็นอย่างผิวเผิน เฉพาะบางขั้นตอนของการดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมในภาพรวมทั้งหมด บทบาทของชุมชนมักอยู่ในฐานะผู้รับไม่ได้มีส่วนร่วมสรรค์สร้างกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างแท้จริง ซึ่งโดยความเป็นจริงสถาบันอาจจะสามารถใช้ศักยภาพที่มีอยู่ภายในชุมชนได้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

นอกจากนั้น จากงานการศึกษาพบว่ากิจกรรมที่ชุมชนหรือสังคมภายนอกจัด(นอกเหนือจากทบวงมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาเอกชนอื่นๆที่มีเครือข่ายความสัมพันธ์กับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้นๆ) ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมระดับชาติหรือกิจกรรมวัฒนธรรมท้องถิ่น ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมีส่วนร่วมเข้าไปร่วมในกิจกรรมน้อยมากเช่นกัน ซึ่งโดยแท้จริงแล้ว โดนศักยภาพด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องบุคลากร สถานที่ รวมทั้งการคาดหวังจากสังคมในฐานะผู้นำทางวัฒนธรรมของสถาบันน่าจะส่งผลให้ศูนย์หรือสถาบันมีโอกาสหรือมีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากกว่าเท่าที่เป็นอยู่

จากปรากฏการณ์ ดังกล่าวนำไปซึ่งการสรุปว่า แนวทางและหนทางแห่งความร่วมมือที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในรูปที่เกิดจากการร่วมมือทั้งสองฝ่ายระหว่างสถาบันอุดมศึกษาและชุมชนยังเป็นหนทางที่ยาวไกลในการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาวัฒนธรรมในด้านต่างๆ

ยั่งยืน การดำเนินงานจึงเปรียบเสมือนงานเสริม งานสำรองที่บางศูนย์ดำเนินงานตามความพร้อม ความพอใจเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตามสามารถสรุปผลกระทบเชิงบวกที่สำคัญ ได้ดังนี้

1. ก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคม ในฐานะสมาชิกของสังคม ที่มีจิตสำนึกร่วมกันในอันที่จะอนุรักษ์ ฟื้นฟู สืบทอดศิลปวัฒนธรรมที่มีคุณค่าให้ดำรงอยู่ ต่อไป

2. ก่อให้เกิดการสืบทอดขนบธรรมเนียม ประเพณีที่สำคัญของชาติไทยในด้านต่าง ๆ

3. นอกเหนือจากบทบาทการเป็นผู้นำทางวิชาการ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนยังมีบทบาทสำคัญเป็นผู้นำทางสังคมในด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทยและสามารถเป็นผู้นำท้องถิ่นที่จะทำหน้าที่อนุรักษ์ ฟื้นฟู ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านที่มีคุณค่าร่วมกับชุมชนในอันที่จะพัฒนาวัฒนธรรมให้ทันสมัยและเหมาะสม

4. การมีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาวัฒนธรรมไทยของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ที่ปรากฏอีกด้านซึ่งมีความชัดเจนในหลายสถาบันคือ เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูล สะสมสิ่งของที่มีคุณค่าทางด้านศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น และของชาติ เป็นแหล่งที่ทำให้ชุมชนสามารถเข้ามาเรียนรู้ ศึกษา ค้นคว้าข้อมูลเพื่อก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจน

5. ประโยชน์ทางอ้อมประการหนึ่ง (แต่เป็นจุดมุ่งหมายประการสำคัญของการจัดกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในสถาบันหลายแห่ง) ของการเข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาวัฒนธรรมไทยร่วมกับชุมชนหรือในกรณีให้ชุมชนมีส่วนร่วม คือ เสริมสร้างชื่อเสียงให้กับสถาบัน ให้สังคมตระหนักถึงการทำหน้าที่ด้านนี้ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในฐานะหน่วยงานชั้นนำหน่วยงานหนึ่งทางการศึกษาของประเทศ

ภาพรวมบทบาทของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมที่มีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาวัฒนธรรมไทย พบว่า บทบาทการมีส่วนร่วมทั้งของชุมชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมของศูนย์วัฒนธรรมและบทบาทการเข้ามีส่วนร่วมของศูนย์วัฒนธรรมกับชุมชนในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม อาทิ การอนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรมพื้นบ้าน หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ของชุมชนและสังคมภายนอก มีน้อยมากถึงไม่มีในบางสถาบัน ทั้งนี้มีสาเหตุสำคัญหลายประการ เช่น สถาบันบางสถาบันไม่ได้กำหนดให้บุคคลภายนอกเป็นกลุ่มเป้าหมายในการจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมเป็นกิจกรรมภายใน และเป็นกิจกรรมขนาดเล็ก ไม่เสียค่าใช้จ่ายสูง ดังนั้น ถ้าเทียบกิจกรรมที่จัดเพื่อนักศึกษาและบุคลากรภายใน จะพบว่าบทบาทด้านนี้น้อยมาก นอกจากนั้นลักษณะการดำเนินงานส่วนใหญ่หรือทั้งหมดจะดำเนินการโดยศูนย์วัฒนธรรม หน่วยงานภายในหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายนอก (ศูนย์

วัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ หรือร่วมทบวงมหาวิทยาลัย)ตั้งแต่ขั้นตอนแรกของการดำเนินงานจนถึงขั้นตอนสุดท้าย คือ ขั้นการริเริ่มการพัฒนา การวางแผน การดำเนินการ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล ชุมชนภายนอกหรือประชาชนทั่วไปจะมีส่วนร่วมเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมในฐานะเป็นเข้าร่วมกิจกรรม ร่วมฟังการสัมมนา ร่วมในการอภิปราย ร่วมในการบริจาคทรัพย์ (ส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมทางศาสนา)

จากข้อเท็จจริงดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยนำไปซึ่งข้อสรุปที่ว่าบทบาทการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาวัฒนธรรมไทยระหว่างศูนย์ศิลปวัฒนธรรมและชุมชนเป็นเป็นอย่างผิวเผิน เฉพาะบางขั้นตอนของการดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมในภาพรวมทั้งหมด บทบาทของชุมชนมักอยู่ในฐานะผู้รับไม่ได้มีส่วนร่วมสรรค์สร้างกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างแท้จริง ซึ่งโดยความเป็นจริงสถาบันอาจจะสามารถใช้ศักยภาพที่มีอยู่ภายในชุมชนได้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

นอกจากนั้น จากงานการศึกษาพบว่ากิจกรรมที่ชุมชนหรือสังคมภายนอกจัด(นอกเหนือจากทบวงมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาเอกชนอื่นๆที่มีเครือข่ายความสัมพันธ์กับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้นๆ) ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมระดับชาติหรือกิจกรรมวัฒนธรรมท้องถิ่น ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมีส่วนเข้าไปร่วมในกิจกรรมน้อยมากเช่นกัน ซึ่งโดยแท้จริงแล้ว โคนศักยภาพด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องบุคลากร สถานที่ รวมทั้งการคาดหวังจากสังคมในฐานะผู้นำทางวัฒนธรรมของสถาบันน่าจะส่งผลให้ศูนย์หรือสถาบันมีโอกาสหรือมีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากกว่าเท่าที่เป็นอยู่

จากปรากฏการณ์ ดังกล่าวนำไปซึ่งการสรุปว่า แนวทางและหนทางแห่งความร่วมมือที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในรูปที่เกิดจากการร่วมมือทั้งสองฝ่ายระหว่างสถาบันอุดมศึกษาและชุมชนยังเป็นหนทางที่ยาวไกลในการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาวัฒนธรรมในด้านต่างๆ

บทที่ 6

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม

ในบทปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม ผู้วิจัยแบ่งเนื้อหาเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกจะเป็นการนำเสนอปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแต่ละแห่ง ส่วนที่สองจะเป็นลักษณะปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในภาพรวม ซึ่งกล่าวได้ว่าการนำเสนอปัญหาจะเสนอ ทั้งในระดับจุลภาค และมหภาค สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานทางด้านการพัฒนาวัฒนธรรมของศูนย์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแต่ละแห่ง

สถาบัน 1

1. บุคลากรน้อย ไม่พอเพียงต่อการจัดกิจกรรมในช่วงที่มีกิจกรรมมาก ๆ แต่ขณะเดียวกันบุคลากรและผู้บริหารศูนย์กล่าวว่า ถ้ามีบุคลากรมาก บางช่วงที่ไม่มีกิจกรรม บุคลากรก็จะว่าง (ไม่มีงานทำ) ทำให้สิ้นเปลืองบุคลากร และต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจ้างพนักงานเพิ่ม ช่วงที่ต้องการคนน้อยหรือมีกิจกรรมน้อย คือช่วงภาคฤดูร้อน หรือช่วงที่นักศึกษาสอบ

การแสดงทัศนคติดังกล่าวพบว่าสอดคล้องกับลักษณะการจัดงานทางวัฒนธรรมของศูนย์วัฒนธรรมแห่งนี้ที่มักเป็นกิจกรรมที่ไม่ต่อเนื่อง มีลักษณะเป็นกิจกรรมเฉพาะกิจเป็นกิจกรรมตามวาระโอกาสสำคัญ ๆ ของชาติเป็นหลัก นอกจากนั้นยังเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินงานของศูนย์ในส่วนของกรกระทำกิจกรรมด้านการพัฒนาวัฒนธรรมไทย มีลักษณะเป็นเพียงงานเสริม หรือเป็นงานสนับสนุนการทำภารกิจด้านอื่น ๆ ของสถาบันอุดมศึกษาเท่านั้น มิใช่เป็นภารกิจหนึ่งในสี่ด้านหลักตามการกำหนดภาระหน้าที่ของทบวงมหาวิทยาลัย

2. นโยบายและโครงการในการดำเนินงานขาดความชัดเจน งานต่างๆส่วนใหญ่จะทำตามประสบการณ์ของบุคลากร และผู้บริหารภายในศูนย์ฯ

* ในที่นี้ผู้ศึกษาจะขอเรียกชื่อสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแต่ละแห่งเป็นสัญลักษณ์

ในส่วนของงานทางด้านเอกสาร พบว่า การจัดเก็บข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับงานทางด้านวัฒนธรรมไม่เป็นระบบและแทบจะไม่มีรวบรวมเอกสารทางวัฒนธรรมใด ๆ ที่พอจะใช้เป็นประโยชน์หรือใช้เป็นข้อมูลในการค้นคว้างานทางวัฒนธรรมประเภทต่าง ๆ เลย (ให้เหตุผลว่า เพราะขาดบุคลากร)

ในส่วนของงบประมาณสนับสนุนโครงการต่าง ๆ ศูนย์จะนำเสนอต่อผู้บริหารสถาบันเป็นครั้ง ๆ หรือเป็นกิจกรรม ๆ ไป และจะมีการเบิกจ่ายจริงเมื่อมีการจัดกิจกรรมจริง ไม่มีการตั้งงบประมาณเป็นรายปีล่วงหน้า

แต่อย่างไรก็ตามผู้อำนวยการศูนย์กล่าวว่า ศูนย์ไม่มีปัญหาเรื่องงบประมาณ เพราะสามารถเบิกจ่ายได้ตามความต้องการ

ในส่วนของการประเมินโครงการ จะประเมินเฉพาะโครงการหลัก

สถาบัน II

1. โครงสร้างการบริหารศูนย์ยังไม่เสร็จเรียบร้อย ศูนย์ยังอยู่ในช่วงการวางแผน และร่างโครงสร้าง การบริหารภายในศูนย์ ฯลฯ

2. ศูนย์ยังไม่มีบุคลากรประจำของศูนย์ การดำเนินงานต่าง ๆ จะต้องขอความร่วมมือและความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น ๆ ในสถาบัน สาเหตุนี้อาจทำให้งานขาด ล้าช้าหรือไม่เป็นไปตามเป้าหมายในการจัดงานเท่าที่ควร

3. ศูนย์ยังไม่มีรวบรวมและจัดเก็บเอกสารทางศิลปวัฒนธรรมและเอกสารต่าง ๆ ของศูนย์ที่เป็นระบบ

4. ผู้บริหารศูนย์วัฒนธรรมแห่งนี้ กล่าวว่า เพิ่งเข้ามารับตำแหน่งได้ไม่นาน (ต้นปี 2541) จึงยังไม่สามารถดำเนินงานได้เต็มที่ อาจกล่าวว่ายังอยู่ในช่วงการเรียนรู้งานเก่าและกำลังสร้างโครงสร้างใหม่ นอกจากนั้นลักษณะของงานยังขาดความเป็นอิสระเพราะขึ้นอยู่กับบางหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับมาล่วงหน้า งานโดยทั่วไปที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมไทย ศูนย์ฯ จะทำร่วมกันหรือขอความร่วมมือกับฝ่ายกิจการนักศึกษาซึ่งมีชมรมต่าง ๆ สังกัดอยู่ อาทิ ชมรมพุทธศาสตร์ ชมรมดนตรีนาฏศิลป์

ศูนย์วัฒนธรรมแห่งนี้มีฐานะเป็นหน่วยงานที่ขึ้นอยู่กับรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา

5. การมีส่วนร่วมและการสนับสนุนของคณาจารย์ในการส่งนักศึกษาเข้ามาเข้าร่วมในกิจกรรมน้อยมาก ขณะที่ระดับการเข้าร่วมกิจกรรมของคณาจารย์ในสถาบันก็มีน้อยมากเช่นเดียวกัน

สถาบัน III

1. ภายในศูนย์ยังไม่มี การจัดเก็บ รวบรวมเอกสารอย่างเป็นระบบ เอกสารส่วนใหญ่เกี่ยวกับกิจกรรมที่ทำผ่าน ๆ มา หรือข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์ขาดหายไป

2. จุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมไม่ชัดเจน ผู้อำนวยการศูนย์บอกกว้าง ๆ ว่าจุดมุ่งหมายของศูนย์เป็นไปตามการระบุงการกิจด้านศิลปวัฒนธรรมตามที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนด กิจกรรมแทบทั้งหมดดำเนินโดยหัวหน้าศูนย์ ตั้งแต่การกำหนดกิจกรรมในรอบปี การดำเนินการ การติดต่อประสานงาน การประเมินโครงการ เป็นต้น

3. การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม โดยนักศึกษา และบุคลากรน้อยมาก เฉลี่ย 20% (จากการคาดการณ์ของผู้อำนวยการศูนย์) แต่เมื่อผู้ศึกษาถามถึงความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม โดยการประเมินโครงการ ผู้อำนวยการศูนย์กล่าวว่าค่อนข้างพอใจ โดยยกตัวอย่างว่า ถ้าศูนย์เชิญผู้มาร่วมงานจำนวน 40 คน แต่มีคนมาร่วมงาน 20 คน ก็อยู่ในระดับที่ค่อนข้างพอใจ หรือประเมินโดยเทียบกับอดีต เช่น ปีก่อนมีชุมชนมาร่วมในการทำกิจกรรม 1 ชุมชน เช่น เขต หรือโรงเรียนแห่งหนึ่ง แต่ปีนี้มีชุมชนมาร่วมมากขึ้นหรือมีโรงเรียนหลายแห่งขึ้น หรือมีนักศึกษามาร่วมกิจกรรมมากกว่าเดิมก็มีความพึงพอใจ นับว่าการจัดกิจกรรมประสบผลสำเร็จมากขึ้น สาเหตุสำคัญที่ทำให้การประเมินส่วนใหญ่ในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์อยู่ในระดับน่าพอใจ เนื่องจากสถาบันแห่งนี้เป็นสถาบันอุดมศึกษาขนาดเล็ก กิจกรรมส่วนใหญ่จึงทำตามความสามารถของหัวหน้าศูนย์ ความคาดหวังของกิจกรรมจึงไม่สูงนัก

4. การทำงานยังดำเนินภายใต้การสร้างความสัมพันธ์ส่วนตัว ยังไม่เป็นระบบเท่าที่ควร

5. สถานที่ของศูนย์ค่อนข้างคับแคบ ทำให้ไม่สามารถใช้เป็นสถานที่จัดกิจกรรม รวมทั้งไม่สามารถใช้เป็นสถานที่เก็บรวบรวมของข้าว เครื่องใช้ต่าง ๆ ได้

จากการสัมภาษณ์ประกอบกับข้อมูลต่าง ๆ น่าจะสรุปได้ว่า งานทางด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทยของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งนี้ มีความสำคัญเป็นเพียงการดำเนินภารกิจ (บทบาท) ด้านหนึ่งให้ครบตามโครงสร้างที่กำหนด โดยทบวงมหาวิทยาลัยเป็นหลัก เป็นศูนย์ที่มีบทบาททางด้านงานทางวัฒนธรรมน้อย ลักษณะดังกล่าวปรากฏในบางศูนย์ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนบางแห่ง ซึ่งจะนำเสนอต่อไป

สถาบัน IV

1. สถาบันแห่งนี้เป็นสถาบันที่อยู่ภายใต้การสนับสนุนของคริสตจักร ดังนั้นจึงไม่มีกิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านศาสนา เนื่องในวันสำคัญทางศาสนาทุกเทศกาล นอกจากนั้นจากการสำรวจโครงการของศูนย์ พบว่าการจัดกิจกรรมทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งถูก

กำหนดว่าเป็นวันสำคัญของชาติ อาทิ วันสงกรานต์หรือลอยกระทงก็ไม่ปรากฏว่ามีการจัดกิจกรรมเช่นกัน

อย่างไรก็ตามเนื่องจากข้อจำกัดของสถาบัน ทำให้กิจกรรมบางกิจกรรมไม่ได้จัดจริง แต่อาจจะมีการนำเสนอเรื่องราว ความสำคัญของเทศกาลนั้นๆตามบอร์ดนิทรรศการของศูนย์

2. ปัญหาที่พบจากการสัมภาษณ์อีกปัญหาคือ ความคับแคบของสถานที่ตั้งของศูนย์ทั้ง ๆ ที่ศูนย์มีอุปกรณ์ข้าวของเครื่องใช้จำนวนมาก แต่ติดขัดในเรื่องสถานที่จึงไม่สามารถจัดอย่างเป็นประเภท ๆ ได้อย่างเป็นระบบ

3. ในส่วนของงบประมาณ ผู้อำนวยการศูนย์ให้สัมภาษณ์ว่าได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารสถาบันอย่างดี แต่ในปีที่ผ่านมาก็มีบางโครงการที่ถูกขอให้เลื่อน หรือถูกตัดงบประมาณ บางส่วน ทั้งนี้ทั้งนั้นเป็นสภาพปกติของศูนย์แทบทุกศูนย์ในรอบปีที่ผ่านมา สาเหตุที่มักจะได้รับภาระที่หนักคือผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจช่วงปลายปี 2540 เป็นต้นมา

ดังนั้นบางครั้งเพื่อต้องการงบประมาณสนับสนุนจากทบวงมหาวิทยาลัยกิจกรรมบางอย่างจำเป็นต้องดำเนินงานผ่านฝ่ายกิจการนักศึกษา การปฏิบัติดังกล่าวอาจทำให้เกิดความซ้ำซ้อนในการบริหารงาน และทำให้งานเกิดขึ้นค่อนข้างล่าช้า

นอกจากปัญหาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น อาจกล่าวได้ว่าแทบจะไม่มีปัญหาในด้านอื่น ๆ ทั้งในส่วนของการสนับสนุนงานทางวัฒนธรรมของผู้บริหารสถาบัน โครงสร้างการแบ่งงานของบุคลากรในศูนย์ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มเป้าหมาย เป็นต้น

สถาบัน V

1. โครงการทางวัฒนธรรมที่จัดโดยศูนย์ โดยเฉพาะการอภิปราย การสัมมนาทางวิชาการเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมไทยจะมีผู้ร่วมกิจกรรมน้อย โดยเฉพาะนักศึกษาของสถาบัน

2. ศูนย์มีจำนวนบุคลากรค่อนข้างน้อย ถ้าเทียบกับศูนย์ของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ และมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ แต่ผู้อำนวยการกล่าวว่าไม่มีปัญหาในการดำเนินงาน เพราะได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ รวมทั้งผู้บริหารอย่างเต็มที่ นอกจากนั้นในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ศูนย์มักทำงานร่วมกับกองกิจการนักศึกษา และชมรมต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา การมีเครือข่ายสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น ๆ หลายหน่วยงานที่ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับนักศึกษา ร่วมกันทำให้ศูนย์สามารถทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นได้ โดยเฉพาะกองกิจการนักศึกษา และเนื่องจากกิจการนักศึกษาประกอบด้วยชมรมต่าง ๆ และสโมสรนักศึกษา ดังนั้นเมื่อมีงานของศูนย์ฯ ศูนย์สามารถใช้บุคลากรรวมทั้งนักศึกษาในชมรมและสโมสรนักศึกษาเป็นฐานในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ กล่าวได้ว่าศูนย์ฯในสถาบันดังกล่าว ผู้บริหารศูนย์ มีศักยภาพและมีเครือข่ายการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี แตกต่างจาก สถาบันบางสถาบันที่ผู้บริหารศูนย์ขาดศักยภาพในการทำงาน ดังนั้นเมื่อต้องพึ่งพาหน่วยงานอื่น โดยเฉพาะฝ่ายกิจการนักศึกษา ทำให้ขาดความเป็นอิสระในการตัดสินใจและดำเนินการ ซึ่งนำไปซึ่งการก่อให้เกิดปัญหามากกว่าจะได้รับความร่วมมือ

จากข้อมูลข้างต้น อาจจะสรุปได้ว่า ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของงานทางวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาหลาย ๆ แห่ง อาจจะไม่ได้อยู่กับจำนวนของบุคลากรภายในศูนย์ (ถึงแม้จะเป็นองค์ประกอบการจัดกิจกรรมองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญ) แต่สิ่งสำคัญประการหนึ่งอยู่ที่เครือข่ายและการประสานของหน่วยงานที่มีบทบาทในการจัด กิจกรรมร่วมกัน รวมทั้งศักยภาพการบริหารของหน่วยงาน(ศูนย์) ดังจะเห็นจากสถาบันดังกล่าวที่มีบุคลากรประจำเพียง 4 คน แต่งานทางวัฒนธรรมมีปรากฏตลอดปี อย่างต่อเนื่อง และหลากหลาย รวมทั้งรูปแบบกิจกรรมมักเน้นกิจกรรมสร้างสรรค์ ไม่ใช่กิจกรรมประเภทพิธีการ พิธีกรรมทางศาสนาหรือวันสำคัญของชาติที่มีการจัดแทบทุกแห่งเหมือนหรือคล้ายคลึงกันตาม ประเพณี

สถาบัน VI

1. งบประมาณในการจัดกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมของศูนย์ค่อนข้างจำกัด ดังจะเห็นจากการให้สัมภาษณ์ของรักษาการหัวหน้าศูนย์ว่า ผู้บริหารมหาวิทยาลัยต้องการให้จัดกิจกรรมที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย หรือกิจกรรมที่สามารถดึงบสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกหรือทบวงมหาวิทยาลัย สาเหตุสำคัญมาจากวิกฤตเศรษฐกิจ ผู้บริหารศูนย์กล่าวเสริมว่า ปัญหาดังกล่าวไม่ได้เกิดเพียงหน่วยงานนี้(ศูนย์ฯ) อย่างเดียว แต่ทุกหน่วยงานได้รับผลกระทบทั่วกันหมด ภายใต้นโยบายประหยัดค่าใช้จ่ายของสถาบัน

2. งานวัฒนธรรมเป็นงานที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ดังนั้นผู้บริหารจึงอยากจะให้ศูนย์จัดกิจกรรมประเภทเลี้ยงตัวได้มากกว่ากิจกรรมที่ต้องของบสนับสนุนจากมหาวิทยาลัย ดังนั้นบางกิจกรรมจึงถูกลดหรือเลื่อนการจัดออกไป ปัญหาของศูนย์ที่เกิดจากนโยบายของผู้บริหารที่ต้องการให้ศูนย์จัดกิจกรรมที่สามารถเลี้ยงตัวเองได้ โดยของบสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยน้อยที่สุด หรือบางสถาบันถึงกับให้เลื่อนการจัดกิจกรรมบางประเภทออกไปในปีต่อไป หรือยังไม่มีกำหนด เป็นนโยบายที่ปรากฏในหลายสถาบัน แต่อย่างไรก็ตาม เป็นที่ทราบดีแล้วว่างานทางวัฒนธรรมมักเป็นงานด้านบริการสังคมที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้หรือถึงแม้จะมีรายได้บ้างแต่รายได้ก็มักเพียงสามารถเลี้ยงตัวเองได้เท่านั้น ถ้าคิดเป็นกำไรหลังจากหักค่าใช้จ่ายต่าง ๆ จากการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของศูนย์กับการลงทุน (บุคลากร, ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ) จะพบว่าไม่ได้มีค่ามหาศาล เหมือนกับกิจกรรมอื่น (จะมีบางสถาบันเท่านั้นที่มีศูนย์วัฒนธรรม

มีรายได้มากเพียงพอขนาดเลี้ยงตัวเองได้ และสร้างกำไรอย่างมหาศาล) ดังนั้น ถ้าขาดงบประมาณหรือขาดการสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ มักไม่สามารถดำเนินต่อไปได้

3. ศูนย์แห่งนี้ถึงแม้จะมีบุคลากรจำนวนมากถ้าเทียบกับศูนย์ของสถาบันอื่น ๆ แต่ผู้บริหารศูนย์กล่าวว่ายังมีไม่เพียงพอ เพราะงานของศูนย์เป็นงานต่อเนื่อง และมีเป็นจำนวนมาก

4. เพื่อแก้ไขปัญหาการจำกัดของงบประมาณ ในการจัดกิจกรรมศูนย์อาจมีความจำเป็นต้องร่วมกับหน่วยงานอื่น หรือทำในชื่อหน่วยงานอื่น ซึ่งลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการขาดความเป็นอิสระของการบริหารโครงการ และการจัดกิจกรรมในลักษณะที่ควรจะเป็นและปัญหาการขาดการสนับสนุนจากสถาบัน

สถาบัน VII

1. บุคลากรไม่เพียงพอ มีบุคลากรที่ปฏิบัติงานจริง 3 คน ศูนย์ทำเรื่องขอบุคลากรเพิ่มเป็นระยะเวลาานตั้งแต่ผู้บริหารชุดเก่า แต่ไม่ได้รับการอนุมัติหรือสนับสนุน

2. ศูนย์ขาดผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในงานทางด้านศิลปวัฒนธรรมไทยอย่างแท้จริง งานวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในศูนย์มีน้อยมากทุกด้าน ไม่ปรากฏกิจกรรมด้านใดด้านหนึ่งที่เด่นชัด หน่วยงานแต่ละหน่วยงานที่ดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมของศูนย์มีการระบุนุภาะหน้าที่ภายใต้โครงสร้างที่ใหญ่โต แต่การดำเนินกิจกรรมดำเนินแบบไม่คุ้มค่า และไม่ก่อประโยชน์ทั้งนักศึกษา บุคลากรและประชาชนภายนอกเท่าที่ควรจะเป็น

3. ศูนย์ไม่มีแผนในการดำเนินงานที่ชัดเจน ไม่มีการระบุกิจกรรมที่จะดำเนินการอย่างชัดเจน (ไม่มีการระบุกิจกรรมหลัก, กิจกรรมเสริม) กิจกรรมส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่ไม่ต่อเนื่อง มักเป็นกิจกรรมเฉพาะกิจ/ เป็นครั้งคราว ขึ้นอยู่กับความพร้อมของบุคลากรของศูนย์ ในขณะนั้นๆ

4. การดำเนินกิจกรรมต่างๆ มีการทำงานซ้ำซ้อนในหลายหน่วยงาน การประสานงานในการดำเนินกิจกรรมขาดประสิทธิภาพ นอกจากนั้นยังขาดความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดโดยศูนย์ ดังจะเห็นจากเมื่อมีการจัดกิจกรรมจะมีผู้เข้าร่วมงานน้อยมาก โดยเฉพาะในส่วนของบุคลากร หรือนักศึกษาในสถาบัน

5. ศูนย์มีบทบาทในงานทางด้านศิลปวัฒนธรรมน้อย โดยเฉพาะการจัดงานขนบธรรมเนียมประเพณี เช่น วันขึ้นปีใหม่ งานส่วนใหญ่จะไม่ได้อยู่ภายใต้การดำเนินงานของศูนย์ และหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงไม่ได้ประสานหรือขอความร่วมมือกับศูนย์ ทำให้บทบาทของศูนย์น้อยมากถ้าเทียบกับสถาบันอื่น

สถาบัน VIII

1. โครงสร้างศูนย์ยังไม่เป็นระบบ กำลังอยู่ในช่วงดำเนินการ ดังนั้นโครงการต่าง ๆ จึงยังไม่ชัดเจน ไม่เป็นระบบระเบียบ ระบบการบริหารภายในศูนย์จากการศึกษาพบว่าศูนย์เพิ่งเริ่มดำเนินงานทางเอกสาร การจัดเก็บเอกสาร และกำหนดกิจกรรมสำคัญๆ

2. สถาบันแห่งนี้ตั้งไกลจากกรุงเทพมหานคร ดังนั้นการมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมของหน่วยงานอื่น หรือสถาบันอื่น ๆ ก่อนข้างยาก และน้อย ขณะเดียวกันการเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ ของศูนย์กับหน่วยงานอื่น ๆ ทางวัฒนธรรมก็เป็นไปด้วยความลำบากเช่นเดียวกัน

3. ศูนย์มีบุคลากรน้อย ทำให้ขาดแคลนบุคลากร

4. ศูนย์ขาดงบประมาณสนับสนุนในการทำกิจกรรมทางวัฒนธรรม นอกจากนั้นยังพบว่าผู้บริหารมีโลกทัศน์ที่คับแคบในการดำเนินงานทางวัฒนธรรม ดังจะเห็นจากมีการแสดงทัศนะให้จัดกิจกรรมบางอย่างที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ หรือได้ผลตอบแทนในรูปผลประโยชน์น้อย ดังจะเห็นจากที่ผู้อำนวยการศูนย์กล่าวว่า “เดิมเคยจัดกิจกรรมบางอย่าง แต่ผลกำไรไม่ถึง 10% ผู้บริหารบอกว่าไม่ควรจัดต่อไป เพราะไม่คุ้มกับการลงแรงของบุคลากร” แนวคิดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการนำกิจกรรมทางวัฒนธรรมมาแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ซึ่งโดยหลักการแล้วขัดแย้งกับนโยบายหลักของการดำเนินภารกิจด้านนี้ของมหาวิทยาลัยเอกชนที่กำหนดนโยบายจากทบวงมหาวิทยาลัย

5. ผู้บริหารให้ความสนใจงานด้านวัฒนธรรมน้อย หรือกล่าวอีกอย่างได้ว่าผู้บริหารสนับสนุนงานทางด้านนี้น้อย ดังจะเห็นจากการให้สัมภาษณ์ของผู้อำนวยการศูนย์ที่ว่า ถ้าจะจัดกิจกรรมใหม่ ๆ ผู้เสนอโครงการจำเป็นต้องใช้ความพยายามอย่างมากในการหาเหตุผลมาสนับสนุนโครงการของตน เช่น ในปี 2542 ศูนย์มีความประสงค์จะจัดงาน “วันพ่อ” (แต่เดิมไม่เคยจัด เคยจัดแต่วันแม่) ก็จะต้องอธิบายถึงสาเหตุพิเศษ เหตุผลในการจัดกิจกรรมดังกล่าว อาทิ เนื่องจากเป็นวันครบรอบ 72 ปี ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นพ่อของแผ่นดิน เป็นต้น เพราะถ้าไม่มีเหตุผลหรือเหตุการณ์สำคัญสนับสนุน โครงการดังกล่าวอาจไม่เกิดขึ้น จากการวิเคราะห์พบว่าสาเหตุสำคัญในการดำเนินงานมีหลายประการ ปัญหาสำคัญปัญหาหนึ่งที่ผู้อำนวยการระบุก็คือปัญหาทางเศรษฐกิจ หรือพิษเศรษฐกิจในยุคปัจจุบัน

นอกจากนั้น พบว่านโยบายระดับสถาบันเกี่ยวกับงานด้านนี้ไม่ชัดเจน ทำให้งานไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร มีโครงการบางโครงการที่เลื่อนการจัดออกไป

6. ในส่วนของอาคาร สถานที่ที่ตั้งของศูนย์ พบว่าค่อนข้างคับแคบ และขาดการเอาใจใส่เท่าที่ควร แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญที่ค่อนข้างน้อยของผู้บริหารที่มีต่อศูนย์ดังกล่าว

7. ปัญหาอีกด้านที่ผู้อำนวยการกล่าว คือ การประชาสัมพันธ์โครงการต่าง ๆ ของศูนย์น้อย

สถาบัน IX

1. ศูนย์มีสถานที่ทำการคับแคบ

2. กิจกรรมส่วนใหญ่ของสำนักงานศิลปวัฒนธรรมไทยในสถาบันอุดมศึกษาแห่งนี้ เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรเกี่ยวกับวิชาการ หรือการเรียนการสอนเป็นส่วนใหญ่ โดยทั่วไป เป็นโครงการประเภทวัฒนธรรมสัญจร และกิจกรรมเฉพาะของสถาบัน ดังนั้นความหลากหลายของกิจกรรมจึงมีน้อย

3. กิจกรรมส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่ผู้เข้าร่วมต้องเสียค่าใช้จ่าย หรือค่าสมัคร (อาทิ โครงการมัคคุเทศก์ (วัฒนธรรมสัญจร) อย่างไรก็ตาม เมื่อจบหลักสูตรในกิจกรรมดังกล่าว ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงวิชาชีพที่เห็นได้อย่างเป็นรูปธรรม

จากการสัมภาษณ์ในเรื่องของงบประมาณและค่าใช้จ่ายของศูนย์ ผู้อำนวยการสำนักกล่าวว่า งบประมาณส่วนใหญ่ ศูนย์จัดหาด้วยตนเองไม่ได้ของบสนับสนุนจากสถาบัน เพราะกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่มีรายได้ ทำให้สามารถเลี้ยงตัวเองได้

4. สถาบันแห่งนี้ เป็นสถาบันอุดมศึกษาในเครือคริสตจักร และมีระดับเป็นสถาบันนานาชาติ ที่มีชื่อเสียงสถาบันหนึ่งในประเทศไทย ประกอบด้วยนักศึกษานานาชาติจำนวนหลายประเทศ ดังนั้นจึงนับว่าเป็นโอกาสอันดีในการเผยแพร่วัฒนธรรมไทยไปนานาชาติ ผ่านกลุ่มผู้ที่เข้ามาศึกษาในสถาบัน แต่ถ้าดูการจัดงานวัฒนธรรมประเภทต่าง ๆ (ยกเว้นกิจกรรมทางวิชาการ และพิธีกรรมเนื่องในวันสำคัญของคริสตศาสนา ดังที่กล่าวมาแล้ว) กล่าวได้ว่ามีจำนวนค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญทางศาสนาพุทธ หรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย ในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากการให้เหตุผลของผู้อำนวยการสำนักว่าเป็นเรื่องของสถานที่และความเหมาะสม ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความคิดเห็นว่า ถึงแม้จะมีข้อจำกัดทางด้านสถานที่และความเหมาะสม (ตามที่ผู้บริหารศูนย์ได้กล่าว) รูปแบบการจัดกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมเนื่องในวันสำคัญทางศาสนา นอกเหนือจากการประกอบพิธีกรรมทางสงฆ์ หรือการปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนาแล้ว สามารถที่จะจัดในรูปแบบอื่น อาทิ การจัดนิทรรศการ, การจัดบอร์ด ทั้งนี้เพื่อเป็นการรณรงค์ให้นักศึกษาจากนานาชาติทราบถึงความสำคัญของวันดังกล่าว และยังเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยจรรโลงและเผยแพร่ประเพณีและ อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติไว้ สืบต่อไป

สถาบันแห่งนี้มีชมรมทางศาสนาจำนวนมากที่นักศึกษาจัดตั้งขึ้นเอง ดังนั้นทางสำนักอาจเลือกวันสำคัญ ๆ ทางศาสนา บางเทศกาลมาจัดเป็นบอร์ดนิทรรศการ เพื่อเผยแพร่ความรู้และโลกทรรศน์ให้นักศึกษาที่มีความแตกต่างและหลากหลายให้เข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรม

สถาบัน X

1. ศูนย์แห่งนี้มีฐานะเป็นศูนย์วัฒนธรรมแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานคร แต่จำนวนบุคลากรศูนย์มีน้อยมาก ดังนั้นการดำเนินงานเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมมักต้องขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นๆภายนอก ปัญหานี้ดูเหมือนจะเป็นปัญหาสำคัญในบางหน่วยงานแต่ที่ศูนย์แห่งนี้ ผู้บริหารศูนย์กล่าวว่าไม่ใช่ประเด็นสำคัญเพราะสามารถขอความร่วมมือกับบุคลากรและได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี (คำกล่าวเช่นนี้ปรากฏในศูนย์วัฒนธรรม ซึ่งมีฐานะเป็นศูนย์ วัฒนธรรมอีกแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานครเช่นกัน) อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมองว่าการบริหารงานของศูนย์ ศูนย์ควรมีบุคลากรที่เพียงพอ และเป็นบุคลากรที่มีบทบาทโดยตรงในการปฏิบัติงานด้านหนึ่งๆเตรียมพร้อมตลอดเวลา เนื่องจากงานด้านศิลปวัฒนธรรมเป็นงานต่อเนื่องและหลากหลายรูปแบบ ลักษณะนี้จะทำให้งานของศูนย์มีความสมบูรณ์ รวดเร็วและมีประสิทธิภาพสูง

2. กิจกรรมของศูนย์ที่ปรากฏในรอบปี มี 3 ประเภทสำคัญ คือ กิจกรรมทางวัฒนธรรมทางวิชาการ กิจกรรมทางขนบธรรมเนียมประเพณี และกิจกรรมเกี่ยวกับสถาบัน ส่วนกิจกรรมที่ไม่ปรากฏเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับพิธีการ พิธีกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา และวัฒนธรรมสัญจร จึงทำให้ไม่เกิดความหลากหลาย ทั้งนี้มีสาเหตุในลักษณะเดียวกับสถาบันที่ 9 ในหัวข้อที่ 4 อย่างไรก็ตามที่แตกต่างกันระหว่างสถาบันที่ 9 และสถาบัน 10 คือ ศูนย์ของสถาบันที่ 10 นี้ถึงแม้จะไม่มีการจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติหรือพิธีกรรมทางพุทธศาสนา แต่มีการจัดบอร์ด นิทรรศการเล็กๆ ซึ่งนับได้ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของกิจกรรมทางวัฒนธรรม ส่วนสถาบันที่ 9 ไม่ปรากฏรูปแบบต่างๆ ดังนั้นน่าจะกล่าวได้ว่าศูนย์แห่งนี้นับว่าเป็นศูนย์แห่งหนึ่งที่จัดกิจกรรมที่น่าสนใจ และเน้นด้านวิชาการที่มีการจัดอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นรูปแบบกิจกรรมที่มีน้อยในศูนย์ต่างๆ ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

3. จากการเก็บข้อมูลโดยการเดินทางไปด้วยตนเองของผู้วิจัยและการสังเกตประกอบการสัมภาษณ์ พบว่าศูนย์แห่งนี้ยังมีการเก็บรวบรวมเอกสารอย่างไม่เป็นระบบเท่าที่ควรจะเป็น หรือถ้าเทียบกับการเก็บเอกสารของศูนย์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตียังมีความแตกต่างมาก เพราะที่ธุรกิจบัณฑิตยจัดรวบรวมเอกสารเป็นเป็นระบบ ระเบียบ ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ง่าย สะดวกในการนำมาใช้ประโยชน์หรือนำมาเป็นแหล่งข้อมูล

สถาบัน XI

1. ถึงแม้เป็นศูนย์ที่มีโครงสร้างขนาดใหญ่ มีบุคลากรจำนวนมาก และมีกิจกรรมหลากหลายมากมายในแต่ละปี แต่ปรากฏว่ามีงานบางประเภทน้อย เช่น งานเกี่ยวกับการวิจัย ค้นคว้าเกี่ยวกับวัฒนธรรม

2. การจัดงานส่วนใหญ่มีเป้าหมายที่นักศึกษาและบุคลากรภายในสถาบัน ผู้วิจัยมองว่าเนื่องจากเป็นศูนย์ที่มีความพร้อมด้านต่าง ๆ ระดับสูง ศูนย์น่าจะพัฒนางานทางด้านวัฒนธรรมสู่ชุมชนภายนอกหรือนำชุมชนภายนอกเข้ามาร่วมกิจกรรมหรือเป็นกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น

3. สถาบันแห่งนี้เป็นสถาบันที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปว่ามีงานต่อเนื่องสม่ำเสมอตลอดปี จากการที่ศูนย์มีกิจกรรมตลอดปี ทั้งภายในสถาบัน ระหว่างสถาบัน และการขอความร่วมมือมาจากหน่วยงานภายนอก บางครั้งการมีกิจกรรมมาก (ประเภทดนตรีไทย นาฏศิลป์) ก็ทำให้นักศึกษาขาดเรียน

ศูนย์แห่งนี้เป็นศูนย์เก่าแก่ของกรุงเทพมหานคร ประกอบกับได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารและบุคลากร หน่วยงานต่าง ๆ ในสถาบัน โครงสร้างศูนย์มีความคล่องตัวในการบริหารงาน เป็นอิสระจากหน่วยงานอื่น (การดำเนินงานขึ้นต่ออธิการบดีโดยตรง) มีการทำงานที่เป็นระบบ ดังนั้นปัญหาต่าง ๆ จึงมีน้อยมาก

การประเมินโครงการ

ในส่วนของการประเมินโครงการพบว่าทุกสถาบันเมื่อมีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมก็จะมี การประเมินโครงการ (โดยเฉพาะกิจกรรมที่ไม่ใช่โครงการหลักที่จัดประจำทุกปี เช่น กิจกรรมประเภทเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีไทย หรือมารยาทไทย หรือการสืบทอดมรดกที่มีคุณค่า)

ส่วนใหญ่ของผลการประเมินโครงการ สรุปว่ากิจกรรมที่จัดอยู่ในระดับที่น่าพอใจถึงพอใจค่อนข้างมาก

ในการวัด/ประเมิน ผู้ประเมินจะออกเป็นแบบสอบถามสอบถามผู้เข้าร่วมกิจกรรม และโดยทั่วไปพบว่าผู้ร่วมกิจกรรมมักจะมี ความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรม(น่าจะอธิบายได้จากแนวคิดพื้นฐานที่ว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมักเป็นกลุ่มที่มีความสนใจในกิจกรรมทางวัฒนธรรมในเรื่องดังกล่าวเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว) สาเหตุนี้จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ศูนย์ส่วนใหญ่เมื่อมีการสรุป/ประเมินโครงการ จะกล่าวว่า โครงการที่จัดประสบผลสำเร็จค่อนข้างมาก โดยเฉพาะ กิจกรรมประเภท อนุรักษ์ สืบสาน ศิลปวัฒนธรรมไทย ที่มีการแสดง การออกร้าน ฯลฯ

นอกจากนั้นผลการประเมินงานทางด้านวัฒนธรรม มักเป็นการประเมินที่มีลักษณะของความเป็นอัตวิสัยสูง เพราะดังที่ได้กล่าวข้างต้น คือ กิจกรรมหลาย ๆ กิจกรรมมีลักษณะความเป็นนามธรรมสูง เช่น การอบรมจริยธรรมแก่นักศึกษา กิจกรรมเกี่ยวกับมารยาทไทย โครงการวันพ่อ วันแม่ เป็นต้น ดังนั้นการประเมินจึงค่อนข้างจะเน้นความคิดความรู้สึกของผู้ประเมินเป็นหลัก นอกจากนั้นกิจกรรมหลาย ๆ อย่างไม่สามารถประเมินได้ภายในระยะเวลาสั้น ๆ แต่ต้องใช้ระยะเวลาานที่จะเห็นการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่พึง

ประสงค์ของกิจกรรมนั้น ๆ เช่น จุดมุ่งหมายในการจัดงานเพื่อเป็นการส่งเสริมให้คณาจารย์ และนักศึกษารำลึกถึงพระคุณแม่ หรือทำให้แม่แต่ละท่านภูมิใจในลูกหลานของตนที่มีความ กตัญญูกตเวที หรือเพื่อให้ นักศึกษามีระเบียบวินัยในการแต่งกาย เพื่อรณรงค์ให้นักศึกษา อาจารย์ และประชาชนทั่วไปแต่งกายให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย เป็นต้น

ภาพรวมของปัญหาในการดำเนินงานทางด้านวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ทั้งในระดับมหภาค และในระดับจุลภาค ส่วนหนึ่งของภาพรวมของปัญหาผู้ศึกษาได้ข้อมูล มาจากรายงานสรุปของการประชุมกลุ่มย่อยในโครงการสัมมนาทางด้านศิลปวัฒนธรรม ในหัวข้อ แนวทางของมหาวิทยาลัยเอกชนในการอนุรักษ์ ส่งเสริม และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ที่จัด โดย ทบวงมหาวิทยาลัย ร่วมกับคณะอนุกรรมการด้านศิลปวัฒนธรรมฝ่ายกิจการนักศึกษา สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2541

อีกส่วนซึ่งเป็นข้อมูลหลักได้จากการรวบรวมข้อมูล และการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญ ๆ ได้ดังนี้

ภาพรวมของปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานทางด้านการพัฒนาวัฒนธรรมไทย

1. ปัญหาโครงสร้าง

1.1 โครงสร้างศูนย์วัฒนธรรมขาดความชัดเจน นอกจากนั้นจากการศึกษา พบว่า สถาบันอุดมศึกษาเอกชนบางแห่งยังอยู่ในช่วงการเสนอโครงสร้างการบริหารงานภายใน ศูนย์ฯ ถึงแม้ว่าจะมีศูนย์วัฒนธรรมมาเป็นระยะเวลาานาน แต่ยังไม่มีการสร้างที่แน่นอน และชัดเจน

เมื่อโครงสร้างศูนย์ขาดความชัดเจน ทำให้การบริหารงานภายในศูนย์คลุมเคลือ ขาดความเป็นอิสระ ผู้บริหารศูนย์ส่วนหนึ่งไม่มีอำนาจในการดำเนินงานเต็มที่ เพราะ การดำเนินงานต้องทำร่วมกัน หรือขึ้นอยู่กับหน่วยงานอื่น ๆ ลักษณะการทำงานหรืออำนาจ ในการตัดสินใจเกี่ยวกับงานทางวัฒนธรรมจึงขึ้นอยู่กับผู้บริหารหลายระดับ และเนื่องจาก ความสนใจหรือวิสัยทัศน์ของผู้บริหารในองค์กรมีต่องานทางวัฒนธรรมแตกต่างกัน การ สนับสนุนการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมจึงแตกต่างกันด้วย

1.2 ขาดนโยบายและแผนงานในการดำเนินงานทางวัฒนธรรมที่ชัดเจนและเป็น รูปธรรม ถึงแม้โดยทั่วไปสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแต่ละแห่งจะร่างนโยบายกว้าง ๆ โดยอิงกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาในระยะต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับข้อกำหนดทางวัฒนธรรม ของทบวงมหาวิทยาลัย แต่การดำเนินกิจกรรมที่แท้จริงยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย หรือตาม นโยบายที่กำหนด (เปรียบเทียบจากจุดมุ่งหมายของศูนย์ และการดำเนินงานทางวัฒนธรรม ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน) ผู้อำนวยการศูนย์หลายท่านกล่าวถึงปัญหานี้ว่ามีสาเหตุ สำคัญหลายประการ อาทิเช่น 1) งานวัฒนธรรมเป็นงานที่มีลักษณะเป็นนามธรรมมากกว่า

รูปธรรม เป็นงานที่มีขอบข่ายที่กว้างขวางและหลากหลาย 2) กิจกรรมทางวัฒนธรรมมักเป็นกิจกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ หรือผลประโยชน์ในรูปแบบตัวเงิน ดังนั้น ถ้าเปรียบเทียบกับกิจกรรมอื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดรายได้หรือมีผลต่อรายได้ของสถาบันโดยตรง เช่น กิจกรรมทางด้านวิชาการ การเรียน การสอน มักจะได้รับความสนใจในลำดับหลัง ๆ 3) นโยบายทางด้านวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนบางแห่ง ขึ้นอยู่กับความสนใจเฉพาะบุคคล ของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษานั้น ๆ หรือผู้อำนวยการศูนย์เป็นองค์ประกอบสำคัญ โดยพบว่าถ้าเป็นยุคที่ผู้บริหารสถาบันเป็นผู้มีความรักความสนใจในกิจกรรมทางวัฒนธรรม โครงการและแผนงานทางวัฒนธรรมต่าง ๆ จะเกิดขึ้นจำนวนมาก ขณะเดียวกันถ้าผู้บริหารสถาบันไม่ให้ความสนใจกับกิจกรรมดังกล่าว อาจจะมีการระงับ ดัดงบประมาณ เลื่อนออกไป เป็นต้น

2. ปัญหาด้านการขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสถาบัน จากข้อมูลทั้งการสรุปการประชุมย่อยของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน สถาบันต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในงานสัมมนาทางด้านศิลปวัฒนธรรม เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2541 และจากการสัมภาษณ์ พบว่า ปัญหาการขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดประการหนึ่ง ในการดำเนินงานและการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมไทยในแขนงต่าง ๆ ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยเฉพาะกิจกรรมที่ศูนย์ไม่สามารถหางบมาสนับสนุนกิจกรรมของตนเองได้ ปัญหาด้านนี้มักปรากฏในรูปผู้บริหารให้ความสนใจในกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมน้อย มีสาเหตุมาจากการมองว่ากิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมเป็นกิจกรรมที่ไม่ได้ก่อให้เกิดผลกระทบทางตรงต่อสถานะ หรือความมั่นคงของมหาวิทยาลัย จากการประชุมกลุ่มย่อยในการสัมมนา 4 กลุ่ม มีถึง จำนวน 3 กลุ่ม ที่ระบุปัญหาทางด้านศิลปวัฒนธรรมของสถาบัน มีสาเหตุมาจากการขาดความสนใจหรือการที่ผู้บริหารในสถาบันนั้นไม่เห็นความสำคัญ ของงานด้านศิลปวัฒนธรรม ขาดวิสัยทัศน์ ข้อมูลดังกล่าว สนับสนุนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ของผู้ศึกษาที่พบว่า ผู้บริหารของสถาบันบางแห่งมีวิสัยทัศน์ที่คับแคบต่องานทางด้านศิลปวัฒนธรรม ดังจะเห็นจากการที่ผู้บริหารบางสถาบันเน้นการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดรายได้อย่างเดียว หรือมีจุดมุ่งหมายจะจัดกิจกรรมที่นำมาซึ่งค่าตอบแทนจำนวนมาก(เงิน) เข้าสถาบันหรือเข้าหน่วยงาน ส่วนกิจกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ หรือมีรายได้น้อยจนถึงมองว่าไม่คุ้มทุนที่ลงแรงไปก็มีการระงับหรือพิจารณาว่าไม่ควรจะมีกิจกรรมดังกล่าวในปีถัดๆไป

ทัศนะของผู้บริหารระดับสูงดังกล่าวที่มีต่องานทางวัฒนธรรมก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบต่อการพัฒนางานทางศิลปวัฒนธรรมมากมาย เช่น ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรม งานวัฒนธรรมที่จัดในบางสถาบันขาดเป้าหมาย และทิศทางในการดำเนินกิจกรรมที่แท้จริง มักจะจัดเป็นพิธี เข้าทำนองสำนวนไทยที่ว่า ผักชีโรยหน้า ซึ่งไม่ได้พัฒนากิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมในทิศทางที่ควรจะเป็น

3. ปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรของศูนย์ ปัญหาด้านนี้แบ่งได้เป็น 2 ด้าน คือ

3.1 ขาดแคลนจำนวนบุคลากร

3.2 บุคลากรของศูนย์ขาดความรู้ความสามารถ ความเข้าใจในการอุทิศตนให้กับงานทางด้านการพัฒนาวัฒนธรรมไทย

จากการศึกษาหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นหลัก ๆ ในศูนย์ฯของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่ง พบว่า ปัญหาหนึ่งที่มีการระบุ (ทั้งทางตรงและทางอ้อม พบจากการสัมภาษณ์) มากแทบจะทุกแห่ง คือ ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรและปัญหาบุคลากรขาดความรู้ เกี่ยวกับงานด้านวัฒนธรรม ปัญหานี้มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาด้านที่ 2 คือการให้ความสำคัญกับงานทางด้านวัฒนธรรมของผู้บริหารสถาบัน เพราะจะพบว่าสถาบันบางแห่งมีการขอเพิ่มกำลังบุคลากรให้มาปฏิบัติงานในศูนย์ ในลักษณะบุคลากรประจำเป็นเวลานานหลายปี แต่คำร้องดังกล่าวยังไม่ได้อนุมัติ นอกจากนั้น จากการสอบถามผู้อำนวยการศูนย์เกี่ยวกับรูปแบบการทำงานของบุคลากรในศูนย์ ปรากฏว่าบุคลากรส่วนหนึ่งหรือแม้กระทั่งผู้อำนวยการศูนย์มักจะมีงานสอนเป็นงานประจำ (อาจจะมากบ้างน้อยบ้างแตกต่างกันไปในแต่ละศูนย์ จะมีบ้างศูนย์เท่านั้นที่ ผอ.ศูนย์และบุคลากรทำงานในศูนย์วัฒนธรรมเป็นงานหลัก โดยไม่มีงานสอน) สาเหตุดังกล่าวอาจเป็นประเด็นที่ทำให้บุคลากรหรือผอ. ศูนย์บางแห่งไม่สามารถอุทิศเวลาในการดำเนินงานทางวัฒนธรรมได้เต็มที่ เพราะจะต้องแบ่งเวลาส่วนหนึ่งไปทำหน้าที่ผู้สอน

ถ้าเปรียบเทียบระหว่างปัญหาย่อย 2 ปัญหาข้างต้น ผู้ศึกษาพบว่า ปัญหาขาดแคลนบุคลากรยังเป็นปัญหาที่สามารถแก้ไขได้ง่าย หรือถูกมองว่าไม่ได้เป็นปัญหาของบางสถาบัน เพราะเมื่อมีการจัดกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมในรูปแบบงานใหญ่ ทางศูนย์ฯสามารถดึงกำลังพลจากหน่วยงานอื่น ๆ รวมทั้งขอความร่วมมือจากฝ่ายกิจการนักศึกษาได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้บริหารศูนย์ รวมทั้งความสามารถในการประสานงานระหว่างหน่วยงานอื่น ๆ ดังจะเห็นจากบางศูนย์ฯ มีบุคลากรเพียง 3-4 คนก็สามารถจัดกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง และหลากหลาย ดังได้กล่าวแล้วข้างต้น แต่ปัญหาย่อยที่ 2 คือ ปัญหาบุคลากรระดับต่าง ๆ ของศูนย์ขาดความรู้ความสามารถ ความเข้าใจทางด้านวัฒนธรรม เป็นปัญหาที่สำคัญ เพราะอาจจะนำไปซึ่งความเสียหายในการจัดกิจกรรม หรือทำให้กิจกรรมบางอย่างสูญเสียคุณค่าไป

4. ปัญหาด้านงบประมาณ

ปัญหาด้านงบประมาณเป็นปัญหาสำคัญอีกประการ ถึงแม้ผู้บริหารศูนย์หลายแห่งกล่าวว่าถ้าเทียบกับปัญหาอื่น ๆ นับว่าเป็นปัญหาเล็ก เพราะในการดำเนินกิจกรรมประเภทศิลปวัฒนธรรมบางครั้งสามารถนำไปร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนักศึกษาก็สามารถจะขอสนับสนุนได้จากทบวงมหาวิทยาลัย นอกจากนั้นโดยปกติสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งก็มีการแบ่งงบบางส่วนสำหรับกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่เคยจัดประจำอยู่แล้ว

แต่ที่มีปัญหา มักเป็นกิจกรรมใหม่ ๆ หรือกิจกรรมเสริมที่ไม่เคยจัด แต่อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่า ในรอบปีการศึกษา 2541 ศูนย์แทบทุกศูนย์มีการระงับหรือยกเลิกกิจกรรมบางกิจกรรมไป ทั้งนี้ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจระดับสูง มักให้เหตุผลว่าเกิดจากวิกฤตเศรษฐกิจหรือยุค IMF ทำให้ต้องใช้จ่ายด้านต่าง ๆ อย่างประหยัด กิจกรรมใดที่ระงับหรือเลื่อนการจัดออกไปได้ก็ขอให้ยกเลิกไปก่อน แต่ถ้าหางบสนับสนุนกิจกรรมจากแหล่งอื่น ๆ ภายนอกได้ก็สามารถจัดกิจกรรมต่อไปได้

นอกจากนั้นจากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการศูนย์ฯ หลาย ๆ ศูนย์ พบว่ามีการจัดค่าใช้จ่ายในส่วนของสิ่งพิมพ์ศูนย์ (ศูนย์ส่วนใหญ่ปกติก็แทบไม่มีเอกสารหรือสิ่งพิมพ์ประจำศูนย์ที่ออกเพื่อพัฒนาศิลปินวัฒนธรรมไทย) โดยปริยาย ดังจะเห็นจากบุคลากรในศูนย์กล่าวว่า แต่เดิมศูนย์มีวารสาร หรือสิ่งพิมพ์เป็นเล่ม แต่ปัจจุบันก็ลดขนาดลงมาเหลือแค่แผ่นพับ ใบปลิว เป็นต้น ยิ่งไปกว่านั้น บางสถาบันที่เคยมีเอกสารเกี่ยวกับศูนย์แจกบุคคลทั่วไปกล่าวว่าถ้าเอกสารหมดก็ยังไม่ทราบว่าจะมีงบประมาณมาจัดพิมพ์ใหม่หรือไม่ ดังนั้นจากการสัมภาษณ์สรุปว่าการขาดงบประมาณ ทำให้โครงการต่าง ๆ ชะลอหรือยุติลงไป

5. ปัญหาการขาดเครือข่ายในการจัดและสนับสนุนกิจกรรมทางวัฒนธรรม

ปัญหานี้ นับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดปัญหาหนึ่งในการพัฒนางานวัฒนธรรม เพราะงานเกี่ยวกับวัฒนธรรม ซึ่งเป็นงานที่มีทั้งความเป็นรูปธรรม และนามธรรมรวมทั้งเป็นงานที่กว้างขวาง ในการดำเนินงาน(บางงาน) จำเป็นต้องใช้ผู้มีความรู้หรือผู้เชี่ยวชาญในงานด้านนั้น ๆ นอกจากนั้นในการวางแผนดำเนินงานโดยเฉพาะงานขนาดใหญ่ที่มีหลายมิติในงานจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานหลายหน่วยงานทั้งภายนอกและภายในสถาบัน เพื่อให้เป้าหมายในการจัดงานบรรลุผล และมีประสิทธิภาพสูงสุด ดังนั้นการสร้างเครือข่ายการทำงานทางวัฒนธรรมภายในหน่วยงานก็ดี (หน่วยงานที่มีบทบาทพัฒนาวัฒนธรรมไทยและกิจกรรมของนักศึกษาภายในสถาบัน) ระหว่างหน่วยงาน (สถาบันอุดมศึกษา เอกชน สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ชุมชน ฯลฯ) ก็ดี เป็นสิ่งที่สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งต้องเร่งเสริมสร้าง และเร่งวางแผนอย่างจริงจัง (เพราะในขณะนี้ มีเพียงบางสถาบันซึ่งเป็นจำนวนน้อยที่พบในงานชิ้นนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นศูนย์ที่มีฐานะเป็นศูนย์วัฒนธรรมของกรุงเทพมหานครเท่านั้น ที่มีเครือข่ายร่วมมือในการทำกิจกรรมกับหน่วยงานอื่นที่เป็นรูปธรรม)

การมีเครือข่ายจะทำให้เกิดความคล่องตัวในการเตรียมงาน ทำให้โลกทัศน์ทางวัฒนธรรมกว้างขวาง และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้มากขึ้น ขจัดปัญหาด้านความซ้ำซ้อนของงาน การที่กลุ่มเป้าหมายมาเข้าร่วมกิจกรรมจำนวนน้อย สามารถเผยแพร่งานทางวัฒนธรรมออกไปสู่ชุมชนและสังคมระดับกว้าง นอกจากนั้นเครือข่ายยังทำให้งานทางวัฒนธรรมเกิดความต่อเนื่อง เพราะสถาบันแต่ละสถาบันมีการรับและการให้ระหว่างกันเสมอ ๆ

ซึ่งจะเป็นการเสริมความเข้มแข็งให้องค์กรที่มีจุดมุ่งหมายเดียวกันในการพัฒนาวัฒนธรรมไทย

6. **ทัศนคติที่ผิด ๆ** เกี่ยวกับงานทางวัฒนธรรมของบุคลากรภายในสถาบัน ในด้านนี้พบว่า มีบุคลากรภายในสถาบันจำนวนหนึ่งมักจะมองว่างานวัฒนธรรมเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของศูนย์วัฒนธรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่านั้น (มองว่าเป็นเรื่องเฉพาะกลุ่ม เฉพาะบุคคล) หน่วยงานของตน คณะไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ความคิดดังกล่าวสะท้อนในรูปการไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรม การลดบทบาทของหน่วยงานในการที่จะเข้าไปมีส่วนในการพัฒนาวัฒนธรรมไทยในด้านต่าง ๆ ปัจจุบันได้มีหลายศูนย์ออกมาเรียกร้องพร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาของศูนย์โดยให้ผู้บริหารกำหนดนโยบายของศูนย์ให้เป็นนโยบายของสถาบันที่ทุกคนจะต้องร่วมมือกันปฏิบัติ และสนับสนุนงานทางวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางวัฒนธรรมที่กว้างไกล และลุ่มลึก นอกจากนั้นเพื่อแก้ไขความคิดผิด ๆ ที่ว่างานทางวัฒนธรรมเป็นงานของหน่วยงาน ให้เกิดจิตสำนึกว่างานเสริมสร้างพัฒนาทางวัฒนธรรมไทยเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน

7. **นักศึกษาขาดความสนใจ** ในการเข้าร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะกิจกรรมทางด้านการศึกษา อภิปรายเชิงวิชาการเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยด้านต่าง ๆ การจัดงานในลักษณะดังกล่าวจะมีผู้เข้าร่วมงานน้อย ถึงน้อยมาก จนทำให้ผู้อำนวยการของสถาบันบางแห่ง กล่าวว่า แทบจะไม่กล้าจัดงานประเภทนี้ เพราะกลัวจะไม่มีผู้เข้าฟังปัญหาดังกล่าวตรงกับภาระปัญหาจากการสัมมนาปัญหาและอุปสรรคของงานด้านศิลปวัฒนธรรม (2541) ที่ว่า ปัญหาสำคัญประการหนึ่งในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม คือ นักศึกษาไม่สนใจทำกิจกรรม นักศึกษาไม่ให้ความร่วมมือ และมีทัศนคติที่เปลี่ยนไป ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงนี้ทำให้ศูนย์ที่จัดงานบางศูนย์มีการคาดหวังในการมาร่วมงานของนักศึกษา (ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก) น้อยกว่ากลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ (บุคคลภายนอก อาทิ นักเรียน นักศึกษาจากสถาบันอื่น ๆ เป็นต้น)

ปัญหาและอุปสรรคที่พบจากการศึกษาครั้งนี้ ถ้าเทียบเคียงกับการศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ในการดำเนินงานของสถาบันเกี่ยวกับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมตามแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 7 (2535 - 2539) ซึ่งดำเนินงานโดยส่วนติดตามและประเมินผล สำนักนโยบายและแผนอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัยจะพบว่ามีคล้ายคลึงกันในหลายประเด็น เพราะในการศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัยสรุปว่า สถาบันอุดมศึกษาสามารถดำเนินกิจกรรมในด้านดังกล่าวได้ดีพอสมควรระดับหนึ่ง โดยมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ดังนี้ การขาดแคลนบุคลากรในการดำเนินงาน การให้ความสำคัญในกิจกรรมทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนิสิตนักศึกษายังอยู่ในวงแคบเฉพาะกลุ่มเท่านั้น การบูรณาการเรียนการสอน

กับกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมยังมีอยู่น้อย และส่วนใหญ่จะเป็นการนำกิจกรรมที่ให้ความรู้ เป็นลายลักษณ์อักษรมากกว่าการมุ่งให้เกิดการปฏิบัติในเชิงพฤติกรรม การขาดนโยบาย ดำเนินงานที่ชัดเจนระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้ขาดความชัดเจน และต่อเนื่องในการ ดำเนินกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง และการขาดความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ใน ชุมชนและสังคมโดยเฉพาะความร่วมมือในลักษณะเครือข่ายรวมทั้งรูปแบบความร่วมมือที่ชัดเจน เป็นต้น (อ้างจากส่วนติดตามและประเมินผล สำนักนโยบายและแผนอุดมศึกษา ทบวง มหาวิทยาลัย, 2541: 53)

นอกจากนั้น ถ้าเปรียบเทียบการสรุปจุดอ่อนของการพัฒนาวัฒนธรรมไทยใน หนังสือเรื่องระบบการวัฒนธรรมและคุณภาพมาตรฐาน ของนิคม มุสิกคามะ (2541) กับ งานการศึกษาครั้งนี้มีหลายประเด็นที่สอดคล้องกันและเป็นเหตุเป็นผลที่นำไปซึ่งการอธิบาย ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาวัฒนธรรมไทยในระดับจุลภาคที่มีสาเหตุมาจากปัญหาใน ระดับมหภาคหรือปัญหาระดับชาติ

จุดอ่อนของการพัฒนาวัฒนธรรมไทยของนิคม มุสิกคามะ สรุปประเด็นสำคัญได้ 8 ประการในที่นี้จะนำมากล่าวเพียงบางประเด็นคือ (นิคม มุสิกคามะ, 2541: 78-92)

1. นโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ ที่ผ่านมามีการกำหนดเป้าหมายในการส่งเสริมงานการพัฒนาวัฒนธรรมที่ชัดเจนและไม่มีการปฏิบัติทางการพัฒนาวัฒนธรรมไทยอย่างจริงจัง กิจกรรมทางวัฒนธรรมซึ่งส่วนหนึ่งเป็นนามธรรม แต่กลับถูกมองในรูปแบบเก่าคือ ปัญหาโบราณสถาน ศิลปะและประเพณี ไม่มีการจัดแนวความคิดตามหลักความหมายวัฒนธรรมสากล ที่ให้วัฒนธรรมเป็นหัวใจของการพัฒนาคน

จากปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความไม่ชัดเจนในนโยบายและการกำหนด บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนด้านการพัฒนาศิลปวัฒนธรรม เพราะงานทางด้าน การทำนุ บำรุงศิลปวัฒนธรรมซึ่งเป็นภาระหน้าที่หนึ่งของสถาบันอุดมศึกษาถูกกำหนดภายใต้ พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งอยู่ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมแห่งชาติซึ่งเป็น แผนรวมของประเทศ ด้วยเช่นกัน

นอกจากนั้นความไม่ชัดเจนรวมทั้งการไม่ให้ความสำคัญด้านนี้อย่างจริงจังทำให้งาน ของศูนย์วัฒนธรรมมักถูกเพิกเฉยโดยผู้บริหารในหลายระดับที่ไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้องทางตรง และถูกปฏิบัติในด้านบทบาทเสริมมากกว่าบทบาทหลัก ที่สำคัญการให้คุณค่างานด้านนี้มักมี น้อยกว่างานด้านอื่น โดยเฉพาะงานทางวิชาการ (ซึ่งเป็นที่มาของรายได้ ค่าใช้จ่ายและการ ดำรงอยู่ของมหาวิทยาลัย)

2. ขาดระบบการดำเนินงาน การบริหารงานไม่ก้าวหน้า สาเหตุเพราะ

1. หลักการ ไม่มีสถาบันสอนวิชาการวัฒนธรรมโดยตรง ทำให้ขาดทฤษฎีว่า ด้วยการจัดการทางวัฒนธรรม ผู้บริหารส่วนใหญ่ขาดซึ่งวัฒนธรรมเฉพาะที่คนต้องการ ไม่มี

การจำแนกองค์ประกอบวัฒนธรรมที่ชัดเจน ต่างคนต่างทำในแนวทางของตนเอง และเลือกปฏิบัติเฉพาะที่ตนต้องการ ทำให้การรักษาและพัฒนาวัฒนธรรมไม่เป็นรูปแบบ

2. ระบบการประเมินผลมักเน้นอารมณ์เป็นหลักจึงทำให้เกิดการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ตามอำเภอใจ เป็นผลให้การพัฒนาวัฒนธรรมไทยไม่ก้าวหน้า วนเวียนที่เดิม

ปัญหาดังกล่าวที่ระบุไว้ในปัญหาทางวัฒนธรรมระดับชาตินี้ ปรากฏในศูนย์ของมหาวิทยาลัยเอกชนแทบทุกแห่งไม่ว่าจะเป็นเรื่องการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมหรือรูปแบบวัฒนธรรมที่ตอบสนองความสนใจของผู้บริหารเป็นหลัก (ทั้งผู้บริหารระดับมหาวิทยาลัยและผู้บริหารระดับศูนย์) หรืออาจเพราะศูนย์มีความพร้อมของบุคลากรเป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญ ดังจะเห็นจากคำกล่าวของผู้บริหารศูนย์บางศูนย์ที่ว่าในบางช่วง เช่น ช่วงปีถึงช่วงปี จะเน้นกิจกรรมทางด้านดนตรีไทยเป็นหลัก บางช่วงจะเน้นนาฏศิลป์เป็นหลัก บางช่วงศูนย์อาจมีงานวิจัยเพราะผู้บริหารสนใจเกี่ยวกับงานวิจัยทางด้านวัฒนธรรมพื้นบ้านต่างๆ เป็นต้น ปัญหาการเน้นกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งอาจก่อให้เกิดการเพิกเฉยในการกำหนดกิจกรรมประเภทอื่นๆ นอกจากนั้นยังส่งผลให้การจัดกิจกรรมไม่หลากหลาย

ส่วนการประเมินผลการดำเนินการทางวัฒนธรรมโดยใช้อัตวิสัย เป็นรูปแบบที่ปรากฏในศูนย์ของสถาบันต่างๆ ถึงแม้ศูนย์ส่วนใหญ่จะประเมินโดยใช้แบบสอบถามเป็นวิธีการเก็บข้อมูล ส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากจุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมที่ศูนย์ตั้งไว้ว่าเป็นนามธรรมและกิจกรรมหลายกิจกรรมมีลักษณะเป็นนามธรรมทำให้การประเมินยึดหลักอัตวิสัย นอกจากนั้นก็มีสาเหตุอื่นๆ อาทิ เช่น บางกิจกรรมเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้ระยะเวลายาวนานในการประเมิน รวมทั้งกิจกรรมทางวัฒนธรรมเป็นกิจกรรมที่ไม่ถูกคาดหวังสูงโดยผู้จัดงานทางวัฒนธรรม เพราะไม่ได้ส่งผลกระทบต่อตรงกับจำนวนนักศึกษาหรือชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย

3. ขาดการสนับสนุนจากรัฐอย่างจริงจัง ปัญหาข้อนี้นับเป็นปัญหาสำคัญต่อการพัฒนาวัฒนธรรมไทยทั้งในระดับชาติและระดับสถาบัน (บางสถาบันเท่านั้นที่สนับสนุนเกี่ยวกับงบประมาณในการพัฒนาวัฒนธรรมอย่างอย่างต่อเนื่องและพอเพียง ทั้งในส่วนงบประมาณเกี่ยวกับการจัดงาน ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ) ปัญหานี้จะเห็นจากการยกเลิกการเลื่อนการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างไม่มีกำหนด การตัดงบประมาณเกี่ยวกับเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายในศูนย์หลายแห่งของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในช่วงปี 2541 เพราะมีสาเหตุมาจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ นอกจากนั้นจะเห็นจากมาตรการการสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมโดยเน้นเฉพาะกิจกรรมที่ศูนย์สามารถหารายได้สนับสนุนตนเอง โดยไม่ต้องขอรับจากส่วนกลางของสถาบัน เป็นต้น

4. ปัญหาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารบ่อยครั้ง ปัญหานี้นอกจากจะเกิดผลกระทบขึ้นในระดับประเทศ ปัญหานี้ก่อให้เกิดผลกระทบโดยตรงต่อสถาบัน เพราะเมื่อมีการเปลี่ยนผู้บริหารอาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการทำนุ บำรุงศิลปวัฒนธรรม

ตัวอย่างจะเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารในศูนย์ของสถาบันบางแห่ง การเปลี่ยนแปลงนี้อาจก่อให้เกิดทั้งข้อดีและข้อเสีย ข้อดีคืออาจได้คนที่มีความสนใจและมีความรู้ความสามารถทางศิลปวัฒนธรรมเข้ามาทำงานโดยตรง แต่ข้อเสียที่พบในการวิจัยครั้งนี้คือผู้บริหารที่เข้ามาทำหน้าที่ใหม่มักจะเข้ามาจัดระบบการบริหารศูนย์ใหม่ เข้ามาปรับปรุงโครงสร้างกิจกรรมและระบบการจัดเก็บเอกสารรวมทั้งต้องเข้ามาเรียนรู้งานใหม่ (โดยเฉพาะศูนย์ที่ไม่มีการจัดระบบที่ดี) ทำให้เวลาเสียไปเก็บส่วนของโครงสร้างการบริหารศูนย์มากกว่าการพัฒนาวัฒนธรรมไทยที่แท้จริง

5. ขาดการประสานงาน

หน่วยงานแต่ละหน่วยจะทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหลัก ดังนั้นงานบางส่วนจึงขาดหาย บางส่วนกลับซ้ำซ้อน ปัญหาด้านนี้ประสบในศูนย์ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเช่นกัน (รายละเอียดดูจากปัญหาในภาพรวมด้านการประสานงานและปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ของศูนย์ในสถาบันการศึกษา)

บทที่ 7

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่องบทบาทของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่มีต่อการพัฒนาวัฒนธรรม มีจุดมุ่งหมายเพื่อ

1. ศึกษาถึงรูปแบบกิจกรรมที่ดำเนินงานโดยศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแต่ละแห่ง ทั้งที่จัดภายในสถาบัน ระหว่างสถาบัน/ชุมชน/สังคม
2. ศึกษาบทบาทของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในการมีส่วนร่วมกับชุมชน/สังคม ในการพัฒนาวัฒนธรรมไทย
3. ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของศูนย์ศิลปวัฒนธรรม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษา ได้แก่ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ประเภทมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยที่ตั้งในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล จำนวน 11 สถาบัน ได้แก่ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ มหาวิทยาลัยสยาม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ มหาวิทยาลัยเกริก มหาวิทยาลัยศรีปทุม มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต และมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลนักวิจัยดำเนินการด้วยตนเอง ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยมาจาก 2 แหล่ง คือ

1. ข้อมูลเอกสาร เป็นข้อมูลที่มีการเก็บรวบรวมโดยศูนย์ศิลปวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแต่ละแห่ง อาทิ เอกสารอัดสำเนาเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมที่ดำเนินการโดยศูนย์ สิ่งพิมพ์ แผ่นพับ หนังสือ และรายงานเอกสารที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ทั้งหมด จำนวนที่เก็บรวบรวมทั้งสิ้นประมาณ 60 ชิ้น
2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ประกอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยจะวิเคราะห์บทบาทการดำเนินงานทางด้านศิลปวัฒนธรรมโดยศูนย์ศิลปวัฒนธรรมประจำปี 2541 ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารและการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินงานในช่วงปี พ.ศ. 2541-2542

การวิเคราะห์ข้อมูลจะนำเสนอในรูปการบรรยาย และวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ประกอบแบบสอบถามจากสถาบันต่างๆ

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับศูนย์ศิลปวัฒนธรรม

หน่วยงานที่มีบทบาทรับผิดชอบโดยตรงต่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในที่มีชื่อเรียกที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน คือส่วนใหญ่จะเรียกศูนย์ศิลปวัฒนธรรมหรือศูนย์วัฒนธรรม (ในงานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยจะเรียกองค์กรที่มีบทบาทโดยตรงว่าศูนย์ศิลปวัฒนธรรม) ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมักเกิดขึ้นภายหลังการก่อตั้งสถาบัน สาเหตุเพราะพระราชบัญญัติว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2522 และพ.ศ.2535 กำหนดให้ภารกิจที่สำคัญประการหนึ่งของสถาบันอุดมศึกษา นอกจากการเรียนการสอน การวิจัยและบริการทางวิชาการแก่สังคม คือ บทบาทด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมซึ่งนับเป็นภารกิจหลักเพิ่มเติมอีกด้านจากภารกิจด้านการผลิตบัณฑิตซึ่งเป็นภารกิจสำคัญแต่เพียงประการเดียวตามข้อกำหนดในพระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชน พ.ศ. 2512

โครงสร้างการบริหารงานของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมี 2 รูปแบบ คือ โครงสร้างการบริหารงานของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมที่เป็นศูนย์วัฒนธรรมของกรุงเทพมหานครขึ้นกับสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และโครงสร้างการบริหารงานของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมที่เป็นหน่วยงานหนึ่งในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน รูปแบบแรกผู้อำนวยการศูนย์จะขึ้นตรงต่ออธิการบดี (บางแห่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์) รูปแบบที่สอง ผู้อำนวยการศูนย์หรือหัวหน้าศูนย์ศิลปวัฒนธรรมจะขึ้นอยู่กับรองอธิการบดี (ส่วนใหญ่จะเป็นฝ่ายกิจการนักศึกษา)

รูปแบบกิจกรรมที่ดำเนินโดยศูนย์ศิลปวัฒนธรรม

รูปแบบกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมที่ดำเนินงานโดยศูนย์วัฒนธรรมในรอบปี 2541 ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนต่างๆมีทั้งที่เป็นส่วนของกิจกรรมที่เหมือนกัน คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน สามารถสรุปรูปแบบกิจกรรมที่สำคัญๆของศูนย์ในสถาบันแต่ละแห่งได้ดังนี้

มหาวิทยาลัยสยาม กิจกรรมที่จัดภายในมหาวิทยาลัยสยามส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา วันสำคัญเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์ และขนบธรรมเนียม

ประเพณีที่สำคัญ กิจกรรมส่วนใหญ่จะมีการดำเนินกิจกรรมทางสงฆ์หรือด้านศาสนาเป็นองค์ประกอบสำคัญ

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมประเภทธรรมะสัญจรและการใช้สื่อวิทยุกระจายเสียงของมหาวิทยาลัยเผยแพร่ และรณรงค์ให้นักศึกษาและบุคลากรของสถาบันตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมไทย ส่วนกิจกรรมที่ไม่ปรากฏเป็นงานทางด้าน การรวบรวม ค้นคว้า วิจัยเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย โครงการทางด้านศิลปวัฒนธรรมของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยหอการค้าในรอบปี 2541 มี 4 กิจกรรมหลัก ซึ่งกล่าวได้ว่ากิจกรรมทางวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ มีน้อยมากแทบทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมทางด้านวิชาการ การสัมมนา การวิจัย การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การดำเนินงานเกี่ยวกับกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมไม่เน้นในด้านใดด้านหนึ่ง และการจัดกิจกรรมจะเน้นนักศึกษาและบุคลากรในสถาบันเป็นกลุ่มเป้าหมาย

มหาวิทยาลัยศรีปทุม กิจกรรมที่สำคัญหรือกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจมากที่สุดจะมีลักษณะคล้ายคลึงกับกิจกรรมทางวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยสยามคือกิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา โดยเฉพาะกิจกรรมกฐินพระราชทานซึ่งเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นทุกปี นอกจากนั้นกิจกรรมเด่นใน ปีการศึกษา 2541 คือกิจกรรมการอภิปรายและสาธิตลีลา และหน้าพาทย์ ซึ่งเป็นกิจกรรมประเภทอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมที่มีคุณค่าของไทย กิจกรรมที่ไม่ปรากฏคือวัฒนธรรมสัญจรและงานวิจัยทางวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยเกริก โครงการทางวัฒนธรรมส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมขนาดเล็ก ที่เด่นๆ ได้แก่ดนตรีไทย และนาฏศิลป์ นอกจากนั้นจะเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์และสืบทอดวันสำคัญทางศาสนา และประเพณีที่สำคัญของไทย เช่น วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา การจัดกิจกรรมส่วนใหญ่จะเป็นการจัดบอร์ดนิทรรศการ

มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต รูปแบบกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมค่อนข้างหลากหลาย ทั้งกิจกรรมประเภทอนุรักษ์ สืบสานศิลปวัฒนธรรมไทยในอดีตที่มีคุณค่าให้ดำรงอยู่ เช่น ดนตรีไทย นาฏศิลป์ กิจกรรมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี (บายศรีสู่ขวัญ วันสงกรานต์ ลอยกระทง) รวมทั้งวันสำคัญของสถาบันกษัตริย์ และกิจกรรมทางด้านวิชาการ การอภิปราย การสัมมนา การวิจัย ส่วนกิจกรรมที่มีค่อนข้างน้อยคือกิจกรรมทางด้านวันสำคัญทางศาสนา (ถ้ามีกิจกรรม จะเป็นการจัดบอร์ดนิทรรศการ ไม่มีพิธีการและพิธีกรรมเหมือนสถาบันอื่นๆที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ กิจกรรมที่จัดมีความหลากหลาย ทั้งด้านอนุรักษ์ สืบสานมรดกทางด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัตถุ ทัศนกรรมของชาติที่มีคุณค่าของไทย งานทางด้าน การรวบรวม สะสม เอกสาร งานการค้นคว้า วิจัย ส่งเสริมความรู้

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมจีน ซึ่งก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนต่างวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญเป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งเดียวที่เรียกหน่วยงานรับผิดชอบศิลปวัฒนธรรมว่าสำนักงานศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมที่ปรากฏอย่างโดดเด่น คือกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรเกี่ยวกับการเรียนการสอน นอกจากนั้นก็จะเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์ ส่วนกิจกรรมที่ไม่ปรากฏ (ไม่มีทั้งกิจกรรมทางสงฆ์และไม่มีการจัดบอร์ดนิทรรศการ) ได้แก่ กิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญทางพุทธศาสนา (สาเหตุคล้ายคลึงกับสถาบันเกษมบัณฑิต คือเป็นสถาบันที่ก่อตั้งโดยมูลนิธิเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย) ดังนั้นการจัดกิจกรรมในลักษณะดังกล่าวผู้บริหารสำนักจึงต้องพิจารณาที่ความเหมาะสมกับสถานที่ที่สำคัญ

มหาวิทยาลัยรังสิต พบว่าศูนย์มีการจัดกิจกรรมที่ค่อนข้างหลากหลายตั้งแต่กิจกรรมการสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณี (วันสงกรานต์ วันลอยกระทง) งานวันสำคัญทางศาสนา การสัมมนาทางวิชาการ การจัดการประกวด แข่งขันทางด้านดนตรี การอนุรักษ์และสืบสานดนตรี และนาฏศิลป์ไทย อย่างไรก็ตาม ส่วนใหญ่ของลักษณะการจัดงาน (โดยเฉพาะงานเกี่ยวกับการสืบสานและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม) จะจัดตามธรรมเนียมปฏิบัติที่ทำสืบต่อกันมา รวมทั้งมีการประกอบพิธีสงฆ์ จึงเป็นลักษณะที่ไม่ก่อให้เกิดความสนใจในกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมเท่าที่ควร

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น กิจกรรมเด่น ๆ จะเป็นกิจกรรมประเภทอนุรักษ์ สืบสานงานด้านศิลปะ หัตถกรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีไทยในอดีต ลักษณะของกิจกรรมสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตชาวไทย วัฒนธรรมที่มีคุณค่าซึ่งเป็นมรดกทางสังคม การจัดกิจกรรมจะจัดต่อเนื่อง (เช่น อนุรักษ์มรดกไทย ครั้งที่ 2) กิจกรรมสำคัญในรอบปีการศึกษา 2541 ระบุได้ดังต่อไปนี้

กิจกรรมที่ 1 การบรรยายถึงสาขาศิลปสานงานศิลป์

กิจกรรมที่ 2 งานอนุรักษ์มรดกไทย ครั้งที่ 2

กิจกรรมที่ 3 วัฒนธรรมพาที : เป็นการสืบทอดมารยาทไทยในมหาวิทยาลัยฯ

นอกจากนั้นจะเป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเภทโครงการสัมมนาและวันสำคัญของสถาบันกษัตริย์ เช่น นิทรรศการวันพ่อ เป็นต้น

มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ จากข้อมูลและจากการสัมภาษณ์พบว่า ศูนย์ฯ ให้ความสำคัญกับกิจกรรมด้านต่าง ๆ อย่างหลากหลาย โดยเฉพาะ ดนตรี นาฏศิลป์ และการปลูกฝังให้นักศึกษามีคุณธรรม จริยธรรม ดังจะเห็นจากการจัดกิจกรรมดังกล่าว (ดนตรีและนาฏศิลป์) เป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่อง และเป็นกิจกรรมที่มักจะนำไปสอดแทรกในกิจกรรมแทบทุกกิจกรรมที่จัดขึ้นในสถาบัน

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ศูนย์มีการจัดกิจกรรมหลากหลาย ครอบคลุมทุกด้าน ตามที่กำหนดไว้ในแผนการพัฒनावัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาและตามภาระหน้าที่ในฐานะเป็นศูนย์วัฒนธรรมของกรุงเทพมหานคร

จากข้อมูลต่างๆสรุปได้ว่าเป็นศูนย์วัฒนธรรมที่มีความพร้อมในหลายๆด้าน เช่น สถานที่ดำเนินการของศูนย์กว้างขวาง จำนวนบุคลากร ความพร้อมในการดำเนินงานของบุคลากร เป็นต้น

ข้อสังเกตทั่วไป

งานทางด้าน การค้นคว้าวิจัยเชิงวัฒนธรรมในศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนต่าง ๆ มีในปริมาณที่น้อยมาก ถ้าเทียบกับงานทางด้านอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะด้าน นาฏศิลป์ และดนตรีไทย

ส่วนสาเหตุการจัดโครงการด้านดนตรีไทย นาฏศิลป์ไทยที่เกิดอย่างแพร่หลายในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ เพราะนอกจากจะเป็นโครงการอนุรักษ์ และสืบสานศิลปวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าของไทยแล้ว โครงการดังกล่าวเป็นโครงการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการจัดหรือการเข้าร่วมโครงการต่าง ๆ ที่สถาบันจัดขึ้น หรือโครงการระหว่างสถาบัน หรือหน่วยงานอื่น ๆ จัดขึ้น นอกเหนือจากนั้นยังเป็นโครงการที่เป็นรูปธรรมมากกว่าโครงการอื่น ๆ

นอกจากโครงการดังกล่าว สถาบันต่าง ๆ ส่วนใหญ่ยังได้ดำเนินโครงการ/กิจกรรมร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนอื่น ๆ และทบวงมหาวิทยาลัยเป็นประจำทุกปี ในลักษณะเป็นกิจกรรมหมุนเวียน ผลัด/สลับกันเป็นเจ้าภาพ ทั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่ออนุรักษ์ส่งเสริม และพัฒनावัฒนธรรมไทยที่สำคัญ รวมทั้งเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาด้วยกัน กิจกรรมที่สำคัญที่สถาบันอุดมศึกษาปฏิบัติจนเป็นธรรมเนียมปฏิบัติ คือ

- มหกรรมวัฒนธรรมของทบวงมหาวิทยาลัย
- โครงการดนตรีอุดมศึกษา

จากการพิจารณาลักษณะกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่จัดโดยศูนย์วัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนต่าง ๆ สามารถจำแนกเป็นกลุ่มสถาบันที่มีกิจกรรมหลัก ๆ ในลักษณะเดียวกัน หรือคล้ายคลึงกันได้ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มสถาบันที่เน้นการจัดกิจกรรมทางด้านศาสนา หรือกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา และกิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญของสถาบันกษัตริย์

- 1.1 มหาวิทยาลัยสยาม
- 1.2 มหาวิทยาลัยศรีปทุม
- 1.3 มหาวิทยาลัยเกริก

กิจกรรมส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา รองลงมาจะเป็นกิจกรรมประเภทวันสำคัญตามประเพณี ส่วนงานวิจัยทางวัฒนธรรมมีน้อยมากจนถึงไม่มีในสถาบันบางสถาบัน

กิจกรรมที่ดำเนินงานในลักษณะดังกล่าว มักเป็นกิจกรรมที่ดำเนินตามขั้นตอน เป็นพิธีการ มีพิธีกรรมทางศาสนาที่ดำเนินสืบต่อกันมา

2. กลุ่มสถาบันที่เน้นกิจกรรมวัฒนธรรมด้านวิชาการ อาทิ บรรยาย สัมมนา สาธิต และฝึกอบรมศิลปวัฒนธรรมที่มีคุณค่าของไทย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่ออนุรักษ์ และสืบสานวัฒนธรรมไทย ได้แก่

- 2.1 มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น
- 2.2 มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
- 2.3 มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
- 2.4 มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

การจัดกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมไทยมีลักษณะเน้นด้านกิจกรรมเกี่ยวกับวิชาการ และกิจกรรมเกี่ยวกับวิถีชีวิตที่แสดงให้เห็นถึงขนบธรรมเนียมประเพณีไทยในอดีตเป็นหลัก ซึ่งอาจจะจัดในรูปแบบการสัมมนา การบรรยายกึ่งสาธิต และจัดกิจกรรมจำลองเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีไทยนั้น ๆ

3. กลุ่มสถาบันที่มีการจัดกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลาย ประกอบด้วยทั้งด้านที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตไทย ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย วันสำคัญทางศาสนา วันสำคัญของสถาบันกษัตริย์ กิจกรรมทางวิชาการ, งานวิจัย ฯลฯ ได้แก่

- 3.1 มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
- 3.2 มหาวิทยาลัยรังสิต
- 3.3 มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมของสถาบันทั้ง 3 สถาบันมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย และมีกิจกรรมต่อเนื่องตลอดทั้งปี ทั้งทางด้านการอนุรักษ์สืบสานวันสำคัญเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีไทย วันสำคัญทางศาสนา วันสำคัญของสถาบันกษัตริย์ การจัดกิจกรรมวัฒนธรรมทางวิชาการ รวมทั้งงานวิจัยต่าง ๆ

รูปแบบการมีส่วนร่วมของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนกับชุมชน ในการพัฒนาวัฒนธรรมไทย

มหาวิทยาลัยสยาม

การมีส่วนร่วมกับชุมชนของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยสยามในบทบาทของการพัฒนาวัฒนธรรมไทย ปรากฏชัดเจนในกิจกรรมระดับสังคมประเภทการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีเกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา ในเทศกาลวันวิสาขบูชาและเทศกาลวันเข้าพรรษา และวันสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ ในกิจกรรมวันพ่อแห่งชาติและวันแม่แห่งชาติ

ลักษณะการมีส่วนร่วมกับชุมชนหรือหน่วยงานอื่น ๆ ในสังคมในเทศกาลวันสำคัญทางศาสนา ศูนย์มีส่วนร่วมตั้งแต่กระบวนการแรกจนถึงกระบวนการสุดท้าย คือ ตั้งแต่ การริเริ่มการพัฒนา การวางแผน การดำเนินการ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล

ส่วนการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน นักศึกษาและประชาชนทั่วไป โดยทั่วไป จะมีส่วนเข้าร่วมในบทบาทผู้ที่เข้ามาร่วมงานหรือร่วมกิจกรรม ลักษณะเข้ามาชมนิทรรศการ ชมการแสดง และหาซื้อสินค้าที่มาขายภายในงานเป็นสำคัญ นอกจากนี้จะเข้าร่วมในฐานะผู้บริจาคทรัพย์เพื่อกิจกรรมทางพุทธศาสนา

ผลของการจัดกิจกรรม นอกเหนือจะเป็นการรวมแรงร่วมใจกันเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายร่วมกันแล้ว (ในที่นี้คือเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนา) โดยทั่วไปก็จะเป็นการประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยให้เป็นที่รู้จักและเพื่อแสดงศักยภาพทางด้านต่างๆของสถาบัน

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าการเข้าร่วมกิจกรรมของคนในชุมชนหรือในระแวกใกล้เคียง แม้กระทั่งวัด จะมีบทบาทค่อนข้างน้อยถ้าเทียบกับศูนย์ซึ่งจะเป็นผู้กำหนดกิจกรรมทั้งหมด แต่ก็นับได้ว่าเป็นหนทางที่สำคัญประการหนึ่งในอันที่จะก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในการร่วมมือกันในการพัฒนาวัฒนธรรมซึ่งอาจจะเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมระดับชาติในอนาคต

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

บทบาทสำคัญของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยศรีปทุมในการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาวัฒนธรรมไทยปรากฏในกิจกรรมที่มีลักษณะเดียวกับศูนย์มหาวิทยาลัยสยาม คือ กิจกรรมอนุรักษ์ สืบทอดวันสำคัญทางพุทธศาสนา ในที่นี้คือวันเข้าพรรษา วันวิสาขบูชา และกฐินพระราชทานของมหาวิทยาลัย

ลักษณะการดำเนินงานจะมีขั้นตอนคล้ายกัน คือศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยจะเป็นหน่วยงานหลัก ในการดำเนินงาน ศูนย์จะเป็นผู้กำหนดขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมตั้งแต่ขั้นตอนแรกถึงขั้นตอนสุดท้าย ชุมชนหรือหน่วยงานอื่น ๆ เช่น วัด ชุมชนพ่อค้า แม่ค้าในมหาวิทยาลัยและละแวกมหาวิทยาลัย ประชาชนที่อาศัยในบริเวณใกล้เคียง เช่น ชุมชนตลาดบางบัว และประชาชนทั่วไปมักเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการของการมีส่วนร่วมในการบริจาคปัจจัยเป็นหลัก

จากข้อมูลสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์ สืบทอดวัฒนธรรมไทย ศูนย์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยศรีปทุมร่วมกับชุมชนจะอยู่ในรูปการมีส่วนร่วมกิจกรรมกับวัด เป็นสำคัญ โดยมีประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ร่วมในบทบาทผู้ทำหน้าที่บริจาค โดยมีจุดมุ่งหมายเน้นการสืบทอดวัฒนธรรมไทยให้ดำรงอยู่ร่วมกัน

ขณะเดียวกัน การเข้ามีส่วนร่วมของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในงานทางศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่มีจัดขึ้นในอำเภอหรือในชุมชนใกล้เคียงยังไม่ปรากฏ (ไม่ว่าจะในฐานะผู้เข้าร่วมกิจกรรม กรรมการ ที่ปรึกษา หรือผู้ร่วมดำเนินการ เป็นต้น)

ผลของการมีส่วนร่วมกับชุมชน (ในที่นี้คือวัด) ในการสืบทอดประเพณีสำคัญทางศาสนาทั้ง 3 เทศกาลข้างต้น ทำให้มหาวิทยาลัยได้รับการยอมรับจากกลุ่มบุคคลภายนอกในฐานะเป็นหน่วยงานการศึกษาหนึ่งที่มีความสำคัญกับประเพณีที่ดี มีคุณค่ารวมทั้งสามารถเป็นศูนย์กลางทางด้านศิลปวัฒนธรรมหน่วยงานหนึ่ง

มหาวิทยาลัยเกริก

กิจกรรมวันเข้าพรรษานับว่าเป็นการจัดงานโครงการเดียวที่มีจุดมุ่งหมายให้ชุมชนมีส่วนร่วมทางตรงในการพัฒนาวัฒนธรรมไทยของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเกริก

โครงการจะเป็นการจัดกิจกรรมทางศาสนาพร้อมกับหน่วยงานภายนอกอื่น ๆ คือ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเกริก สำนักงานเขตดอนเมือง โรงเรียนสารวิทยา วัดพระศรีมหาธาตุวรวิหาร บางเขน ลักษณะการร่วมมือกันระหว่างศูนย์และหน่วยงานต่างๆจะเป็นลักษณะร่วมในขบวนแห่ขบวนเดียวกัน ภายในขบวนจะมีการแสดง ร้องรำทำเพลง ร่วมกัน ส่วนการถวายเทียนพรรษา ผ้าอาบน้ำฝน จุดปัจจัยแต่พระสงฆ์ แต่ละแห่งจะมีการเตรียมของหน่วยงานตนเอง

บุคคลที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมประกอบด้วย นักเรียน นักศึกษา คณาจารย์ บุคลากรตามหน่วยงานที่เข้าร่วมกิจกรรม ดังกล่าว พ่อค้า แม่ค้า และประชาชนกลุ่มต่าง ๆ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรม มี 3 ลักษณะคือ ร่วมขบวนแห่ ร่วมบริจาคทรัพย์ ร่วมประชาสัมพันธ์ ถึงแม้กิจกรรมดังกล่าวจะประกอบด้วยหน่วยงานหลายหน่วยงานและประชาชนในหลายกลุ่ม หลายอาชีพ แต่บทบาทสำคัญก็ยังคงเป็นของศูนย์วัฒนธรรมที่เป็นเจ้า

ของโครงการเปรียบและมักจะเป็นผู้กำหนดหรือวางแผนกิจกรรมทั้งหมด ตั้งแต่การริเริ่ม การวางแผน การดำเนินการ การรับผลประโยชน์ (ในเชิงความมีชื่อเสียง เป็นการประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยต่อสังคม) และการประเมินผลโครงการ ส่วนชุมชน (หมายถึงวัดและประชาชนที่อาศัยในชุมชนที่ตั้งใกล้เคียงมหาวิทยาลัย ชุมชนในพื้นที่) จะมีส่วนร่วมเพียงบางขั้นตอนของกิจกรรม แต่อย่างไรก็ตามในกิจกรรมประเภทการอนุรักษ์และสืบทอดพระพุทธศาสนา เนื่องในเทศกาลสำคัญ เช่น วันเข้าพรรษา วันวิสาขบูชานี้ วัดนับว่าเป็นชุมชนแห่งหนึ่งที่ได้รับประโยชน์ทางตรง

มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

บทบาทของศูนย์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตในการมีส่วนร่วมด้วยชุมชน ในการพัฒนาวัฒนธรรมมีหลายด้าน กิจกรรมสำคัญที่เน้นการมีส่วนร่วมด้วยหน่วยงานอื่น ๆ หรือกิจกรรมที่เน้นกลุ่มเป้าหมายภายนอกจะเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการสัมมนาทางวิชาการ

ลักษณะของการดำเนินบทบาททางด้านการทำงานบูรณาการศิลปวัฒนธรรมพบว่า กิจกรรมหรือการกำหนดขั้นตอนดำเนินงานตั้งแต่ขั้นตอนแรกถึงขั้นตอนสุดท้ายจะกำหนดโดยศูนย์วัฒนธรรม ส่วนหน่วยงานอื่น ๆ หรือกลุ่มคนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการมักจะมีลักษณะไม่แตกต่างจากกลุ่มที่เข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางด้านอื่น ๆ คือบทบาทหลักจะทำหน้าที่เป็นผู้เข้าร่วมฟังการบรรยายหรือการสัมมนา

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

บทบาทที่สำคัญในการพัฒนาวัฒนธรรมไทยของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวมีหลายด้านทั้งด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม สืบทอดประเพณีไทยที่มีคุณค่า ด้านวิชาการ ด้านการรวบรวม สะสมเอกสาร งานวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรม ส่วนกิจกรรมที่สำคัญในการมีส่วนร่วมด้วยชุมชนในการพัฒนาวัฒนธรรมไทย ที่สำคัญได้แก่กิจกรรมอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย ในกิจกรรมรับบัวซึ่งเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาว จังหวัดสมุทรปราการ

ลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมหรือบทบาทของศูนย์วัฒนธรรมในประเพณีการรับบัว มี 2 ลักษณะ คือ

1. ร่วมเป็นกรรมการ ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาในการจัดงานและประชาสัมพันธ์
2. ส่งบุคลากรในสถาบันเข้าร่วมงาน ในปี 2541 มหาวิทยาลัยได้ส่งรองอธิการบดี และบุคลากรในศูนย์เข้าร่วมงาน

นอกจากบทบาทดังกล่าว บุคลากรของศูนย์มักจะได้รับเชิญให้เข้าร่วมเป็นกรรมการ กรรมการที่ปรึกษา ประชาสัมพันธ์ ช่วยวางแผนดำเนินงานให้กับหน่วยงานอื่น ๆ ในจังหวัด สมุทรปราการเสมอๆ

การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ชุมชนหรือประชาชนที่สนใจเข้าร่วมในกิจกรรมที่จัด โดยศูนย์ ส่วนใหญ่ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมักจะเป็นผู้ดำเนินการทุกชั้นตอน กลุ่มคนที่มีความสนใจจะอยู่ในฐานะแขก ผู้ร่วมงานหรือชมงาน ผู้เข้าร่วมสัมมนาหรือเสวนา เป็นหลัก

มหาวิทยาลัยเซนต์จอร์จ

จากโครงการของศูนย์พบว่ากิจกรรมส่วนใหญ่มีจุดมุ่งหมายจัดให้นักเรียน นักศึกษา บุคลากร คณาจารย์และโรงเรียนในเครือข่ายของมหาวิทยาลัย มิได้มีจุดมุ่งหมายที่ชุมชนใกล้เคียงหรือหน่วยงานทางสังคมอื่น ๆ จะมีบางกิจกรรมที่มีหน่วยงานภายนอกเข้าร่วม

เนื่องจากเป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมระดับสถาบัน ดังนั้นการจัดกิจกรรมทั้งหมดจะขึ้นอยู่กับศูนย์วัฒนธรรมและหน่วยงานภายในสถาบันที่ร่วมดำเนินการร่วมกับศูนย์ ส่วนผู้สนใจที่เข้าร่วมกิจกรรมจะเป็นผู้เข้าร่วมชม ผู้ร่วมงาน

ข้อสังเกตที่น่าสนใจประการหนึ่ง พบว่าถึงแม้กิจกรรมส่วนใหญ่จะจัดภายในสถาบัน และขอบเขตกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะเป็นบุคคลภายในหรือโรงเรียนเครือข่ายของสถาบัน แต่เนื่องจากขอบข่ายกลุ่มดังกล่าวเป็นกลุ่มขนาดใหญ่ มีความหลากหลายตั้งแต่เด็กเล็ก นักเรียนระดับประถมศึกษา นักเรียนระดับมัธยมศึกษา นักศึกษาจนถึงบุคลากรและคณาจารย์ หลายชาติ หลายภาษา (ร.ร. นานาชาติ) ดังนั้นเมื่อมีการจัดกิจกรรมจึงสามารถเป็นวิธีการหนึ่งในการปลูกฝังและเผยแพร่วัฒนธรรมไทยไปสู่สังคมภายนอก

มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

ภาพรวมบทบาทของสำนักงานศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญในการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาวัฒนธรรมไทย พบว่าการทำหน้าที่ด้านนี้สำนักงานทำทั้งทางตรงและทางอ้อม มีทั้งการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับวิชาการและกิจกรรมเสริมทางวิชาการ การอบรมภาคีการทัศนศึกษาในกรุงเทพมหานครและการประกวดคำกลอนผ่าน Internet แต่กิจกรรมที่ไม่ปรากฏในการมีส่วนร่วมกับชุมชนเหมือนศูนย์วัฒนธรรมส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมทางศาสนา เพราะเป็นสถาบันที่ก่อตั้งโดยมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย

มหาวิทยาลัยรังสิต

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยรังสิตนับว่าเป็นศูนย์ศิลปวัฒนธรรมแห่งหนึ่งที่มีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่หลากหลายทั้งด้านอนุรักษ์ สืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณี ดนตรี นาฏศิลป์ โดยมีการเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในท้องถิ่น และสังคม

ลักษณะกิจกรรมที่จัดโดยมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาวัฒนธรรมไทยร่วมกับหน่วยงานอื่นที่สำคัญมีดังนี้

1. การจัดประกวดดนตรีไทยระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ศูนย์มีบทบาทเป็นผู้ดำเนินการทั้งหมด ส่วนโรงเรียนมีหน้าที่จัดส่งนักเรียนเข้าร่วมประกวด
2. แผนพัฒนาพื้นที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณศาลากลางจังหวัดหลังเก่า จังหวัดปทุมธานีและโครงการสัมมนาทางวิชาการเรื่องความรู้เรื่องเมืองปทุมธานี จัดร่วมกับจังหวัดปทุมธานี

ในการดำเนินการศูนย์ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานต่างๆของจังหวัดหลายหน่วยงาน การมีส่วนร่วมกับหน่วยงานต่างๆนี้ศูนย์มีบทบาทสำคัญทั้งเป็นผู้ริเริ่ม ผู้ดำเนินการและผู้ประเมินผล บางโครงการศูนย์มีบทบาทในฐานะผู้ร่วมงาน ร่วมดำเนินการ

3. วันสำคัญทางศาสนา ลักษณะการจัดกิจกรรมศูนย์ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานหลายหน่วยงานทั้งภายนอกและภายในมหาวิทยาลัยทั้งทางตรงและทางอ้อม (ทั้งชุมชนบ้านจัดสรร ร้านค้า พ่อค้า แม่ค้าในสถาบัน นักศึกษา รวมถึงประชาชนทั่วไป) และวัด

กิจกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกันในการที่จะสืบทอด ดำรงประเพณีที่สำคัญทางด้านพุทธศาสนาในเหล่าบรรดาพุทธศาสนิกชนที่อาศัยในระแวกใกล้เคียงสถาบัน และใกล้เคียงศาสนสถาน

ศูนย์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยรังสิตนับว่าเป็นศูนย์ศิลปวัฒนธรรมที่มีบทบาทสำคัญในศูนย์หนึ่งการร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคประชาชน (ประชาชนในพื้นที่) ในการพัฒนาวัฒนธรรมไทยในด้านต่างๆ

มหาวิทยาลัยเอเซียอาคเนย์

ถ้าเปรียบเทียบกับบทบาทกับศูนย์วัฒนธรรมของกรุงเทพมหานครที่อยู่ในสถาบันอุดมศึกษาที่มีมาก่อนหน้าปรากฏว่ามีกิจกรรมที่น้อยกว่ามากพอสมควร อย่างไรก็ตามกิจกรรมที่ศูนย์จัดอย่างต่อเนื่องและนับว่าเป็นกิจกรรมระดับสังคมที่เปิดโอกาสให้บุคคลที่สนใจทั่วไปเข้าร่วมกิจกรรมก็มีปรากฏเป็นช่วง ๆ ที่สำคัญได้แก่

1. กิจกรรมเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมไทย ด้านดนตรีนาฏศิลป์ไทย โครงการนี้เปิดให้ผู้มีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย การดำเนินทั้งหมดจะดำเนินการโดยศูนย์ตั้งแต่กำหนดวันอบรม ติดต่ออาจารย์ผู้ฝึกสอน สถานที่ฝึกสอน

2. วันสำคัญเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์ เป้าหมายการจัดกิจกรรมมีลักษณะเดียวกับสยาม คือก่อให้เกิดชุมชนและสังคมร่วมตระหนักถึงจิตสำนึกที่มีร่วมกันและการดำรงไว้ซึ่งฐานะหน่วยงานหนึ่งที่เป็นผู้นำทางวัฒนธรรมที่สำคัญ

ส่วนโครงการอื่นๆโดยทั่วไปจะเป็นโครงการที่ดำเนินงานโดยศูนย์วัฒนธรรมเป็นหลัก อาจจะมีการเชิญหน่วยงานอื่นๆเข้าร่วมในฐานะผู้ร่วมดำเนินกิจกรรม เช่น งานสืบสานสมบัติไทย (พ่อค้า แม่ค้าร่วมนำสินค้าประจำภาคต่าง ๆ มาขายในงาน)

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

สรุปภาพรวมของบทบาทการเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาวัฒนธรรมไทยของศูนย์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต พบว่าปรากฏชัดมากกว่าสถาบันอื่น ๆ ถึงแม้ว่าถ้าเปรียบเทียบกับภารกิจที่หน่วยงานอื่น ๆ ในชุมชน อาทิ สถาบันการศึกษาอื่น ๆ โรงเรียน และวัดเข้ามามีส่วนในกิจกรรมจะมีจำนวนมากกว่า และถึงแม้ว่าบทบาทสำคัญในการพัฒนาวัฒนธรรมไทยในด้านต่าง ๆ ก็ยังถูกกำหนดโดยศูนย์ของมหาวิทยาลัยเป็นหลัก ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดขั้นตอนการดำเนินการทางวัฒนธรรมไทยเป็นส่วนน้อย

อย่างไรก็ตาม โดยรวมกล่าวได้ว่าศูนย์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตเป็นหน่วยงานที่ประสบผลสำเร็จมากที่สุดหน่วยงานหนึ่งในการทำหน้าที่ด้านอนุรักษ์ สืบสานศิลปวัฒนธรรม สามารถก่อให้เกิดกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ตั้งแต่ชุมชนใกล้เคียงสถาบันหรือชุมชนในท้องถิ่นที่มหาวิทยาลัยตั้งอยู่ได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน หรือวัด จนถึงกลุ่มชุมชนระดับสังคม ในลักษณะเป็นกลุ่มที่มีจุดมุ่งหมายร่วมกันในการอนุรักษ์ประเพณีที่สำคัญของไทย การประสบผลสำเร็จดังกล่าว นอกจากจะทำให้มหาวิทยาลัยบรรลุภารกิจด้านทำนุบำรุงวัฒนธรรมไทยแล้วยังทำให้สถาบันได้รับการยอมรับ และมีชื่อเสียงในฐานะเป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนดีเด่นในการทำหน้าทางด้านศิลปวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

กิจกรรมที่ดำเนินการโดยศูนย์โดยตรงในปี 2541 มี 4 กิจกรรม ดังนั้นถ้าพิจารณาบทบาทของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาวัฒนธรรมไทยจึงแทบจะไม่สามารถระบุได้

อย่างไรก็ตาม กิจกรรมที่ศูนย์จัดโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนกลุ่มต่างๆ เข้าร่วมกิจกรรมมีเพียงหนึ่งกิจกรรม โดยมีการประชาสัมพันธ์ผ่านฝ่ายประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยทางสายตามสายและแจกจ่ายเอกสารตามหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ โครงการนิทรรศการการเล่นของเด็กไทย การมีส่วนร่วมของหน่วยงานทั้งในและนอกสถาบัน รวมทั้งประชาชนทั่วไปจะอยู่ในบทบาทชมนิทรรศการ และฟังการบรรยายจากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ ส่วนศูนย์มีบทบาทสำคัญในการกำหนดโครงการ ดำเนินการจนถึงการประเมินผลโครงการ

จากข้อมูลต่างๆกล่าวได้ว่าบทบาททางด้านศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยมีน้อยมากทั้งในส่วนที่จัดภายในสถาบันและที่มีส่วนร่วมกับชุมชนหรือสังคมภายนอก

สรุปภาพรวมบทบาทของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมที่มีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาวัฒนธรรมไทย

บทบาทการมีส่วนร่วมทั้งของชุมชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมของศูนย์วัฒนธรรมและบทบาทการเข้ามีส่วนร่วมของศูนย์วัฒนธรรมกับชุมชนในการทำ บำรุงศิลปวัฒนธรรม อาทิ การอนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรมพื้นบ้าน หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ของชุมชนและสังคมภายนอก มีน้อยมากถึงไม่มีในบางสถาบัน ทั้งนี้มีสาเหตุสำคัญหลายประการ เช่น สถาบันบางสถาบันไม่ได้กำหนดให้บุคคลภายนอกเป็นกลุ่มเป้าหมายในการจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมเป็นกิจกรรมภายใน ลักษณะการดำเนินงานส่วนใหญ่หรือทั้งหมดจะดำเนินการโดยศูนย์วัฒนธรรม ตั้งแต่การริเริ่มการพัฒนา การวางแผน การดำเนินการ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล ชุมชนภายนอกหรือประชาชนทั่วไปจะมีส่วนเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมในฐานะเป็นเข้าร่วมกิจกรรม ร่วมฟังการสัมมนา ร่วมในการอภิปราย ร่วมในการบริจาคทรัพย์เป็นส่วนใหญ่

จากข้อเท็จจริงดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสรุปว่าบทบาทการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาวัฒนธรรมไทยระหว่างศูนย์ศิลปวัฒนธรรมและชุมชน เป็นเป็นอย่างผิวเผิน เฉพาะบางขั้นตอนของการดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมในภาพรวมทั้งหมด บทบาทของชุมชนมักอยู่ในฐานะผู้รับไม่ได้มีส่วนร่วมสรรค์สร้างกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างแท้จริง ซึ่งโดยความเป็นจริงสถาบันอาจจะสามารถใช้ศักยภาพที่มีอยู่ภายในชุมชนได้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ผลกระทบของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมกับการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาศิลปวัฒนธรรม

1. ก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างกลุ่มคนต่างๆในสังคม ในฐานะสมาชิกของสังคม ที่มีจิตสำนึกร่วมกันในอันที่จะอนุรักษ์ ฟื้นฟู สืบทอดศิลปวัฒนธรรม ที่มีคุณค่าให้ดำรงอยู่ ต่อไป
2. ก่อให้เกิดการสืบทอดขนบธรรมเนียม ประเพณีที่สำคัญของชาติไทยในด้านต่าง ๆ
3. นอกจากบทบาทการเป็นผู้นำทางวิชาการ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนยังมีบทบาทสำคัญเป็นผู้นำทางสังคมในด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทย
4. การมีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาวัฒนธรรมไทยของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ที่ปรากฏอีกด้านซึ่งมีความชัดเจนในหลายสถาบันคือ เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูล สะสมสิ่งของที่มีคุณค่าทางด้านศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น และของชาติ เป็นแหล่งที่ทำให้ชุมชนสามารถเข้ามาเรียนรู้ ศึกษา ค้นคว้าข้อมูลเพื่อก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจที่สำคัญ
5. ประโยชน์ทางอ้อมประการหนึ่ง ของการเข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาวัฒนธรรมไทยร่วมกับชุมชนหรือในกรณีให้ชุมชนมีส่วนร่วม คือ เสริมสร้างชื่อเสียงให้กับสถาบันให้สังคมตระหนักถึงการทำหน้าที่ด้านนี้ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในฐานะหน่วยงานชั้นนำหน่วยงานหนึ่งทางการศึกษาของประเทศ

ภาพรวมของปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานทางด้านการพัฒนาวัฒนธรรมไทย

1. ปัญหาโครงสร้าง
 - 1.1 โครงสร้างศูนย์วัฒนธรรมขาดความชัดเจน ทำให้การบริหารงานภายในศูนย์คลุมเคลือ ขาดความเป็นอิสระ
 - 1.2 ขาดนโยบายและแผนงานในการดำเนินงานทางวัฒนธรรมที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม
2. ปัญหาด้านการขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสถาบัน ผู้บริหารในสถาบันนั้นไม่เห็นความสำคัญของงานด้านวัฒนธรรม ขาดวิสัยทัศน์ ดังจะเห็นจากการที่ผู้บริหารบางสถาบันเน้นการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดรายได้อย่างเดียว ส่วนกิจกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ หรือมีรายได้ก็น้อยก็มีการระงับหรือยกเลิก
3. ปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรของศูนย์ แบ่งได้เป็น 2 ด้าน คือ
 - 3.1 ขาดแคลนจำนวนบุคลากร

3.2 บุคลากรของศูนย์ขาดความรู้ความสามารถ ความเข้าใจในการอุทิศตนให้กับงานทางด้านการพัฒนาวัฒนธรรมไทย

4. ปัญหาด้านงบประมาณ
5. ปัญหาการขาดเครือข่ายในการจัดและสนับสนุนกิจกรรมทางวัฒนธรรม
6. ทักษะที่ผิด ๆ เกี่ยวกับงานทางวัฒนธรรมของบุคลากรภายในสถาบัน

การอภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่องบทบาทของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่มีต่อการพัฒนาวัฒนธรรมไทยครั้งนี้ พบว่าศูนย์ศิลปวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีการดำเนินงานทางด้านศิลปวัฒนธรรมหลายด้าน หลายรูปแบบ ทั้งกิจกรรมในรูปแบบการจัดงานตามเทศกาลสำคัญของชาติ การอภิปราย การสัมมนา การอบรมฝึกสอนศิลปวัฒนธรรมที่มีคุณค่าให้แก่เยาวชนและผู้สนใจทั่วไป (ดนตรีไทย นาฏศิลป์) การสาธิต การแสดง การแข่งขัน งานรวบรวม ค้นคว้า สะสมเอกสารที่มีคุณค่า การวิจัยสำรวจข้อมูลทางวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมท้องถิ่นต่าง ๆ การจัดบอร์ด นิทรรศการ รวมทั้งมีส่วนในการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับวัฒนธรรม เป็นต้น

กิจกรรมต่างๆข้างต้นศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนหลายแห่งสามารถดำเนินงานได้ในระดับดี โดยพิจารณาจากทั้งงานด้านการอนุรักษ์ สืบสาน ถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม เนื่องในวันสำคัญของชาติ ตามวาระโอกาสต่าง ๆ เช่น วันสำคัญทางศาสนา วันสำคัญเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี การสืบสาน ถ่ายทอดงานทางด้านนาฏศิลป์ และดนตรีไทย ให้แก่อนุชนรุ่นหลังทั้งในและนอกสถาบันเป็นไปอย่างต่อเนื่อง หรือการดำเนินงานทางด้านวิชาการ อาทิ การอภิปราย สัมมนา และวิจัยทางวัฒนธรรม (โดยเฉพาะ 2 รูปแบบแรกสม่ำเสมอ) โดยพบว่าบางแห่งจะมีการจัดกิจกรรมมากกว่า 1 ครั้ง การจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างให้นักเรียน นักศึกษา และบุคลากรเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งมีพฤติกรรมอื่นเป็นที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับแนวทางในการพัฒนาบุคลากรเพื่อพัฒนาประเทศ เช่น โครงการอบรม จริยธรรมให้แก่ นักศึกษา โครงการเกี่ยวกับการเรียนรู้มารยาทไทย เป็นต้น นอกจากนี้บางแห่งยังมีงานทางด้านเสริมสร้างเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม เช่น การสรรหาบุคคลดีเด่นทางวัฒนธรรมเพื่อรับรางวัล การให้นักศึกษาที่มีความรู้ความสามารถทางด้านนาฏศิลป์ ดนตรีไทย เรียนฟรีตลอดจนจบการศึกษา ตัวอย่างสถาบันที่กล่าวถึงได้แก่ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยรังสิต เป็นต้น ลักษณะสำคัญของสถาบันที่ดำเนินงานทางวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับดี นี้มักเป็นสถาบันที่มีความพร้อมในด้านต่าง ๆ อาทิ ความพร้อมของบุคลากร (ถ้าไม่มีจำนวนปริมาณที่มากพอ บุคลากรส่วนใหญ่ของศูนย์จะเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพ เข้าใจลักษณะงานทางวัฒนธรรม) การได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารของสถาบันในการดำเนินงานทางวัฒนธรรม ผู้บริหารศูนย์ (ผู้อำนวยการศูนย์) มีความรู้ความสามารถ และ

มีเครือข่ายการดำเนินงานทั้งในและภายนอกสถาบัน ศูนย์มีโครงสร้างการบริหารงานที่เป็นระบบ

ส่วนสถาบันอุดมศึกษาอีกจำนวนหลาย ๆ สถาบัน ถ้าพิจารณาจากโครงการและกิจกรรมทางวัฒนธรรมในรอบปี 2541 น่าจะกล่าวได้ว่ายังไม่ประสบผลสำเร็จ หรือยังไม่บรรลุภารกิจในการดำเนินงานทางวัฒนธรรมเท่าที่ควร ถ้าเปรียบเทียบวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการของงานด้านศิลปวัฒนธรรม ที่ระบุไว้ในแผนการพัฒนาศึกษาในระดับอุดมศึกษา ฉบับ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) (ในที่นี้จะเปรียบเทียบโดยยึดเป้าหมาย (เชิงคุณภาพ) ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของสถาบันการศึกษาจากแผน 7 เพราะในแผน 8 ไม่ปรากฏเป้าหมายที่ชัดเจนในด้านนี้) ดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมโครงการกิจกรรม เพื่อศึกษาเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมทั้งในระดับท้องถิ่น และในระดับชาติ มีองค์กรและโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เช่น จัดตั้งกลุ่มวิชาทางศิลปวัฒนธรรมระหว่างสถาบัน จัดตั้งสถาบันการแสดงทางศิลปวัฒนธรรมในแขนงต่าง ๆ ตลอดจนจัดทำแผนพัฒนาองค์กร และบุคลากรเพื่อดำเนินงานด้านศิลปวัฒนธรรมโดยการระดมทรัพยากรจากทั้งภาครัฐ และเอกชน

2. จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม และหลักสูตรระดับอุดมศึกษาเพื่อศึกษาเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของนานาชาติ

ส่วนเป้าหมายในด้านที่ 3 คือ ปรับปรุงหลักสูตรและวิธีการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทางวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ให้แก่บัณฑิต ฯลฯ ในที่นี้จะไม่กล่าวถึง เพราะการดำเนินเป้าหมายด้านนี้ในสถาบันหลาย ๆ สถาบันมักจะอยู่ในการดำเนินงานของฝ่ายวิชาการของคณะ หรือของมหาวิทยาลัยซึ่งไม่ได้อยู่ในขอบเขตในการดำเนินการของศูนย์วัฒนธรรมซึ่งเป็นขอบเขตในการศึกษาคั้งนี้ จะมีบ้างบางสถาบันที่มีการดำเนินงานโดยศูนย์ เช่นที่มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ เป็นต้น

สถาบันที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้มีทั้งสถาบันอุดมศึกษาขนาดเล็ก และสถาบันอุดมศึกษาขนาดใหญ่ที่เปิดสอนเฉพาะวิชาด้านสังคมศาสตร์ และเปิดสอนทั้งวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทั้งนี้จะพบว่าปัญหาของสถาบันในกลุ่มนี้มักมีปัญหาด้านบุคลากร (มีบุคลากรน้อย) บุคลากรด้อยคุณภาพ โครงสร้างการดำเนินงานทางวัฒนธรรมไม่ชัดเจน การกำหนดหรือจัดกิจกรรมมักจัดกิจกรรมตามความสนใจของผู้บริหารที่เข้ามาบริหารในศูนย์ ขาดความสนับสนุนจากผู้บริหารสถาบัน และการขาดเครือข่ายกลุ่มผู้ดำเนินงานทางวัฒนธรรมเป็นสำคัญ

ส่วนการศึกษาบทบาทของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในการมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนในการพัฒนาวัฒนธรรมไทยในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การสัมมนา การจัดกิจกรรมตามขนบธรรมเนียม ประเพณี จากการศึกษาพบว่าบทบาทด้านนี้ มีน้อยมากหรือแทบจะไม่ปรากฏในศูนย์บางศูนย์ นอกจากนั้นจากการศึกษาข้อมูลระดับลึกจากการสัมภาษณ์ พบว่า การมีส่วนร่วม

ดังกล่าวมักเป็นการร่วมมือที่ศูนย์มักมีบทบาทเป็นผู้กำหนด เป็นผู้ดำเนินงานแทบทั้งหมด ชุมชนหรือกลุ่มคนภายนอก (ที่ไม่อยู่ในฐานะเป็นเจ้าของภาพรวม) แทบจะไม่มีบทบาทใดๆ เลย การมีส่วนร่วมของบุคคลภายนอกจึงอยู่ในรูปผู้ร่วมงานเท่านั้น แทบจะไม่มีบทบาทสำคัญต่อ งาน ขณะเดียวกันก็ไม่ได้เป็นกลุ่มเป้าหมายของการจัดงานที่แท้จริง (จะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมก็ไม่มีผลกระทบต่องานโดยตรง) แต่การระบุเป็นกลุ่มหนึ่งในกลุ่มเป้าหมายของการจัดงานก็เพื่อให้ภาพออกมาเป็นการจัดกิจกรรมในวงกว้างและเป็นการบริการสังคมภายนอก นอกจากข้อเท็จจริงดังกล่าว ยังพบว่ากิจกรรมที่ศูนย์มีส่วนร่วมกับการจัดงานของชุมชนหรือกลุ่มอื่น ๆ ในสังคม (นอกเหนือจากของทบวงมหาวิทยาลัย หรือศูนย์ศิลปวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาด้วยกัน) ในอันที่จะทำนุบำรุงวัฒนธรรมท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมของชาติ แทบไม่มีเลย (โดยเฉพาะบางศูนย์) ทั้งๆที่สถาบันการศึกษามักถูกคาดหวังจากสังคมและชุมชนภายนอกให้มีฐานะเป็นผู้นำทางด้านวัฒนธรรมและเป็นผู้นำชุมชนในการทำกิจกรรมด้านต่าง ๆ จากปรากฏการณ์ดังกล่าวถ้าพิจารณาจากปรัชญาของการมีส่วนร่วมที่ยึดเอาบุคคลทั้งสองฝ่ายในการมีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมทุกชั้นตอนหรือในชั้นตอนส่วนใหญ่ (ร่วมมือร่วมแรงร่วมใจกันในการดำเนินกิจกรรม) สามารถสรุปได้ว่ายังไม่บรรลุผลและยังต้องใช้ระยะเวลาอีกยาวนาน

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้บทบาทการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาวัฒนธรรมยังไม่ประสบผลสำเร็จ (ในบางสถาบันยังไม่ได้เริ่มต้น)และไม่เป็นไปในลักษณะที่ควรจะเป็น(คือร่วมกันทั้งสองหน่วยกลุ่ม) แต่ศูนย์บางศูนย์ก็เริ่มมีมาตรการและมีแนวโน้มจะเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้นและให้ความสำคัญกับคนในชุมชน (ปราชญ์ชาวบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น) มากขึ้น ดังจะเห็นจากมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตมีการสัมภาษณ์ผู้รู้ในท้องถิ่นเกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้าน หรือมหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น มีการเชิญวิทยากรซึ่งเป็นผู้รู้ในท้องถิ่นมาบรรยาย อธิบายในการสัมมนาบุคลากรศูนย์ประจำปี เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

จากข้อมูลการศึกษาข้างต้น ผู้ศึกษาขอเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนบางแห่ง ต่อไปนี้

1. ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม ควรมีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจนทั้งในระดับแนวตั้งและแนวนอน เพื่อให้การบริหารงาน การดำเนินงาน และการตัดสินใจในการดำเนินงานทางวัฒนธรรม เป็นไปโดยความราบรื่น สะดวกรวดเร็วและสอดคล้องกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันตามสายการบังคับบัญชา

2. การดำเนินงานทางวัฒนธรรม ควรมีการระบุเป็นแผนงานและนโยบายที่ชัดเจน การกำหนดนโยบายทางวัฒนธรรม และการวางมาตรการต่าง ๆ ทางวัฒนธรรมควรจะเป็นระดับสถาบัน คือ ควรจะเป็นการระดมความคิดเห็นของผู้บริหารระดับสถาบันในหน่วย

งานต่าง ๆ ตั้งแต่ อธิการบดี คณบดีคณะต่าง ๆ หัวหน้าหน่วยงานต่าง ๆ ในสถาบันและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ศูนย์วัฒนธรรม)

นโยบายด้านการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมไทยควรจะได้รับ การสนับสนุนอย่างจริงจังในลักษณะของการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายในด้านนั้น ๆ มิใช่เป็นเพียงแผนงานที่บรรจุในแผนเท่านั้น โดยอาจจะมีการระบุกิจกรรมหลัก และกิจกรรมรอง ภายใต้อายุระยะเวลาใดเวลาหนึ่งที่กำหนดคร่าว ๆ เพื่อความสะดวกและความชัดเจนของการดำเนินการ จะไม่ก่อให้เกิดปัญหาในการดำเนินงานเมื่อเกิดกรณีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสถาบัน หรือผู้บริหารศูนย์ศิลปวัฒนธรรม นอกจากนั้นการมีส่วนร่วมในการวางนโยบายของผู้บริหารในระดับต่าง ๆ ในสถาบันตั้งแต่อธิการบดี คณบดี และหัวหน้าหน่วยงานต่าง ๆ ที่ร่วมกับผู้บริหารของศูนย์ และบุคลากรศูนย์ นับว่ามีความสำคัญอย่างมากในด้านการได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยในด้านต่าง ๆ การเปิดกว้างในวิสัยทัศน์ เชิงวัฒนธรรมของผู้บริหาร การสนับสนุนให้บุคลากร คณาจารย์ เข้าร่วมในกิจกรรมของศูนย์ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาในการขาดความสนับสนุนจากผู้บริหาร และหน่วยงานต่าง ๆ หดไปหรือลดลง เพราะกิจกรรมที่ดำเนินโดยศูนย์จะถูกตระหนักว่าเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานทุกหน่วยงาน ซึ่งเกิดจากการร่วมมือร่วมใจของหน่วยงานทุกหน่วยงาน มีลักษณะเป็นกิจกรรมของส่วนร่วมมากกว่าจะเป็นกิจกรรมของหน่วยงาน หรือของศูนย์เท่านั้น

ในการวางแผนงานอาจแบ่งเป็นแผนในระยะสั้น และระยะยาว (แผนระยะสั้น อาจจะเป็นกิจกรรมหลัก ๆ ในรอบปีการศึกษา ส่วนในระยะยาวอาจจะเป็นแผน 5 ปี โดยอิงกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา)

การวางแผนอาจทำให้เกิดกิจกรรมที่มีความต่อเนื่อง ความหลากหลายในการพัฒนาวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ และยังทำให้ศูนย์สามารถเตรียมการจัดกิจกรรมในระยะยาว ในเทศกาลตามวาระโอกาสต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนั้นข้อมูลในการจัดกิจกรรมครั้งก่อน ๆ อาจจะทำให้ศูนย์สามารถใช้ประโยชน์เป็นฐานในการดำเนินกิจกรรมครั้งต่อไป หรือ เป็นข้อมูลแลกเปลี่ยนระหว่างสถาบันต่าง ๆ ที่มีการจัดกิจกรรมในลักษณะเดียวกัน หรือสนใจจะจัดกิจกรรมลักษณะดังกล่าว ซึ่งจะทำให้ศูนย์วัฒนธรรมสามารถสร้างเครือข่ายระหว่างสถาบันอุดมศึกษาเอกชนหรือหน่วยงานภายนอก ซึ่งจะเป็นแนวทางหนึ่งให้การพัฒนาวัฒนธรรมไทยเป็นไปอย่างกว้างขวาง สุ่มคละทุกกลุ่มไม่เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือเป็นเพียงกิจกรรมภายในสถาบันเท่านั้น

3. การสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ที่ดำเนินงานทางวัฒนธรรมทั้งในและนอกสถาบัน

งานทางวัฒนธรรมเป็นงานที่ทั้งกว้างและลึก ดังจะพบว่ากิจกรรมบางกิจกรรมจำเป็นต้องมีการดำเนินงานโดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความชำนาญในวัฒนธรรมแขนง

นั้น ๆ โดยเฉพาะ (เช่นงานสัมมนา/สาธิตทางวัฒนธรรมต่าง ๆ) ส่วนงานบางงานมีกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ หลากหลายปะปนกัน (เช่นงานประเภทสืบสานงานศิลป์ หรือสืบสานสมบัติไทย ที่มีทั้งกิจกรรมทางวิชาการ (การสัมมนา อภิปราย) งานนิทรรศการ (ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมหรือแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของเทศกาล, การออกร้านขายของ รวมทั้งการแสดงบนเวทีชุดต่าง ๆ)

จากลักษณะของกิจกรรมทางวัฒนธรรมดังกล่าว ทำให้การสร้างเครือข่ายการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถาบัน และองค์กรทางวัฒนธรรมอื่น ๆ รวมทั้งหน่วยงานภายในสถาบันเป็นสิ่งสำคัญ เพราะความสำเร็จของงานดังกล่าวขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน อาทิความรู้ความสามารถของวิทยากร, การประสานงานของหน่วยงานในสถาบัน (เช่น ฝ่ายประชาสัมพันธ์, อาคารสถานที่, การร่วมมือของคณาจารย์, นักศึกษา) การติดต่อขอความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาอื่น ๆ และหน่วยงานเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมภายนอก

ถึงแม้ปัจจุบันพบว่าสถาบันอุดมศึกษาหลาย ๆ แห่งตระหนักถึงความสำคัญของเครือข่ายว่าจะทำให้เกิดการพัฒนาความก้าวหน้าของงานทางวัฒนธรรม และทำให้ปัญหาบางด้านของงานทางวัฒนธรรมลดลงหรือหมดไป และมีการรวมตัวในกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา (ทั้งของรัฐและเอกชน) ในการจัดกิจกรรมของศูนย์ในสถาบันต่าง ๆ ประจำปี เช่นงานดนตรีไทยอุดมศึกษาในกลุ่มสถาบันอุดมศึกษารวมกันทุกปี (หมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพจัดงาน) หรือ งานมหกรรมวัฒนธรรมของทบวงมหาวิทยาลัย แต่การรวมตัวดังกล่าวมักเป็นการรวมเฉพาะกิจ หรือเฉพาะเทศกาล เป็นครั้งคราว ดังนั้นเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายหรือหน่วยงานที่ดำเนินงานเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมอย่างจริงจัง และมั่นคง ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

3.1 ควรจะมีการติดต่อสัมพันธ์กันตลอดเวลาระหว่างหน่วยงานทางด้านศิลปวัฒนธรรมทั้งระหว่างสถาบันอุดมศึกษาเอกชนด้วยกัน และหน่วยงานที่ดำเนินงานทางวัฒนธรรมระดับชาติ เช่น สวช. หรือสภาวัฒนธรรมประจำจังหวัดต่าง ๆ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง อาจจะอยู่ในรูปการประชุมสัมมนา การประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือ นำเสนอผลงานทางวัฒนธรรมที่ดำเนินงานโดยศูนย์ต่าง ๆ ในรอบปีการศึกษา ทั้งนี้เพื่อจะทำให้ศูนย์แต่ละศูนย์ทราบถึงกิจกรรมเด่น ๆ ที่จัดในสถาบัน แต่ละแห่งรวมทั้งนโยบายการพัฒนาทางวัฒนธรรมโดยรวม

3.2 ควรจะมีการแลกเปลี่ยนบุคลากร ผู้มีความรู้ความสามารถในงานทางวัฒนธรรมระหว่างสถาบันอุดมศึกษาเอกชนด้วยกัน หรือมีการร่วมมือกันในการจัดกิจกรรมระหว่างสถาบันในกิจกรรมที่หลากหลายขึ้น โดยเฉพาะงานทางด้านการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลทางวัฒนธรรมที่สำคัญในด้านต่าง ๆ หรืองานวิจัยทางวัฒนธรรม ทั้งนี้เพราะงานด้านดังกล่าวยังอยู่ในแวดวงที่ค่อนข้างจำกัด บางสถาบันจะมีงานด้านนี้อย่างต่อเนื่อง แต่บางสถาบันไม่มีการดำเนินการเลย

3.3 นอกเหนือจากสถาบันอุดมศึกษาเอกชนด้วยกัน เพื่อสร้างเครือข่ายในระดับต่าง ๆ มากขึ้น การดำเนินงานของศูนย์ ควรขยายกลุ่มเป้าหมาย จากเฉพาะกลุ่มนักเรียน นักศึกษา บุคลากร ในสถาบันอาจเพิ่มเป็น โรงเรียนระดับต่าง ๆ เช่น ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ในบริเวณหรือจังหวัดใกล้เคียง จนถึงกระทั่งสถาบันที่มีการติดต่อสัมพันธ์กันในระดับประเทศ หรือนานาชาติรวมทั้งมีการเข้าร่วมกิจกรรมกับองค์กรทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น ในชุมชน หรือในจังหวัดมากขึ้น

4. ปัญหานักศึกษา บุคลากรรวมทั้งคณาจารย์ในสถาบันเข้าร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมน้อย ปัญหาด้านนี้นับว่าเป็นปัญหาของแทบทุกสถาบัน สาเหตุสำคัญพบว่ามีสาเหตุหลายสาเหตุ เช่น การจัดงานที่ขาดความน่าสนใจ การขาดแรงจูงใจของนักศึกษา การเปลี่ยนแปลงทัศนคติในการทำงานทางด้านศิลปวัฒนธรรมและกิจกรรมของนักศึกษา และการขาดการประชาสัมพันธ์ สาเหตุที่กล่าวมาเหล่านี้ จะพบว่ามีทั้งปัญหาอันเป็นปัญหาส่วนบุคคล และปัญหาที่เกิดจากการทำงานของหน่วยงาน (ศูนย์วัฒนธรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง)

การแก้ไขปัญหาดังกล่าวควรทำโดยขอความร่วมมือจากหน่วยงานหลายหน่วยงาน ทั้งผู้สอนในวิชาต่าง ๆ ให้ช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและให้นักศึกษาระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านศิลปวัฒนธรรม ในส่วนของผู้จัดงานและผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการจัดรูปแบบกิจกรรมก็ควรจัดกิจกรรมให้มีความน่าสนใจเพื่อสามารถดึงดูดนักศึกษา และผู้สนใจเข้าร่วมงานรวมทั้งมีการประชาสัมพันธ์สู่กลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึง

5. ศูนย์ควรให้ความสำคัญแก่นักวัฒนธรรมพื้นบ้านหรือปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นมากขึ้น อาจจะเป็นพระสงฆ์ หรือบุคคลในท้องถิ่นทั่วไป (โดยเฉพาะสถาบันที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีความสำคัญทางด้านศิลปวัฒนธรรมหรือมีนักวัฒนธรรมพื้นบ้านที่สำคัญอาศัยอยู่) โดยอาจจะมีการติดต่อ แลกเปลี่ยนหรือเชิญมาเป็นกรรมการ หรือผู้ทรงคุณวุฒิหรือที่ปรึกษาในศูนย์ เพราะนอกจากจะทำให้ศูนย์มีผู้มีความรู้ความสามารถแล้วยังทำให้ศูนย์มีเครือข่ายความสัมพันธ์กับผู้ที่มิบทบาททางวัฒนธรรมและสังคมในวงกว้าง

6. วัฒนธรรมเปรียบเสมือนชีวิตหรือการดำเนินชีวิตของคนในสังคม ดังนั้นการดำเนินงานทางด้านศิลปวัฒนธรรมจะต้องทำเป็นการดำเนินงานที่ต่อเนื่อง จริงจัง ไม่ควรทำในลักษณะตามกระแสหรือตามแฟชั่น การลงทุนทางวัฒนธรรมเพื่อจะนำมาซึ่งการคงไว้รูปแบบการดำเนินชีวิตดั้งเดิม ศิลปวัฒนธรรมที่มีคุณค่า รวมทั้งการพัฒนาให้ดีขึ้นจึงเป็นเป้าหมายสำคัญในงานทางวัฒนธรรมที่แท้จริง

ข้อจำกัดของงานวิจัย

ข้อจำกัดสำคัญเกี่ยวกับการวิจัยจะเป็นเรื่องของข้อมูลที่มีการเก็บรวบรวมไว้ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนบางแห่ง โดยพบว่าศูนย์บางศูนย์แทบจะไม่มีมีการเก็บรวบรวมข้อมูลในลักษณะบันทึก รายงาน เอกสารโครงการไว้เลย และบางแห่งข้อมูลไม่ครบ ขาดประเด็นบางประเด็นซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายในการวิจัย แต่ผู้วิจัยก็แก้ปัญหาโดยการสัมภาษณ์ จากผู้อำนวยการศูนย์และบุคลากรภายในศูนย์ บางครั้งอาจทำให้ได้ข้อมูลที่คลาดเคลื่อนไปจากรูปแบบการจัดกิจกรรมจริงกับนโยบายในการจัดกิจกรรม

ปัญหาสำคัญในการวิจัยอีกประการมีสาเหตุจากการที่งานทางด้านศิลปวัฒนธรรมเป็นงานที่กว้างและหลากหลายแง่มุม ดังนั้นการดำเนินงานบางส่วนอยู่ในหน่วยงานที่มีได้อยู่ภายใต้การควบคุมของศูนย์ศิลปวัฒนธรรม เช่น งานทางด้านวิชาการหรืองานที่ขึ้นอยู่กับฝ่ายกิจการนักศึกษา ทำให้กิจกรรมบางส่วน (ส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับบทบาทด้านงานบริการสังคม) ในบางสถาบันขาดหายไป

เอกสารอ้างอิง

หนังสือและงานวิจัย

- กาสัก เตชะขันธ์มาก รายงานการวิจัยเรื่องสภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้วัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจและความต้องการการส่งเสริมการลงทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนที่ชนะเลิศการประกวดชุมชนดีเด่นในการรวมใจสู่ภัยเศรษฐกิจระดับจังหวัด ปี 2542 กรุงเทพฯ:สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2542.
- ทบวงมหาวิทยาลัย รายงานการศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 7. (2535 - 2539)
- ทบวงมหาวิทยาลัย ร่วมกับคณะกรรมการด้านศิลปวัฒนธรรมฝ่ายกิจการนักศึกษา สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย, โครงการสัมมนาทางด้านศิลปวัฒนธรรมเรื่อง "แนวทางของมหาวิทยาลัยเอกชนในการอนุรักษ์ส่งเสริม และเผยแพร่วัฒนธรรม" ณ. มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น (กันยายน,2541)
- ทบวงมหาวิทยาลัย ร่วมกับสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย. รายงานการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง บทบาทสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ในแผนพัฒนาฉบับที่ 7 (6-7 มิถุนายน), 2532.
- ประกอบ คูปรัดน์ & คณะ (2533) รายงานผลวิจัยโครงการวางแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี (2531-2534)เรื่องบทบาทอุดมศึกษาเอกชน สำนักงานบริการวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (เมษายน 2533)
- ปารีชาติ วลัยเสถียรและคณะ กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา กรุงเทพฯ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (เมษายน,2543)
- ปัจฉัย บุนนาค การอุดมศึกษาเอกชนเพื่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศ เอกสารวิจัย ส่วนบุคคลวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ,2535
- พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2485 .พระนคร: โรงพิมพ์นิตเวช,2505.
- ยศ สันตสมบัติ มนุษย์กับวัฒนธรรม กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ,2537
- สาโรช บัวศรี ความหมายวัฒนธรรม เอกสารอัดสำเนา สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ,2525
- สุธรรม อารีธรรม และคณะ. โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง อุดมศึกษาไทย : วิกฤตและทางออก (รายงานฉบับสมบูรณ์) (เมษายน), 2540
- สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร ระบบบริหาร-การจัดการ, วัฒนธรรม ฉบับแก้ไขปรับปรุง (พิมพ์ครั้งที่ 2)2540

ส่วนส่งเสริมวัฒนธรรมไทย สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ **วัฒนธรรมและ
วัฒนธรรมท้องถิ่น** กรุงเทพฯ โรงพิมพ์คุรุสภา,2537
หอการค้าไทย **เอกสารสรุปปัญหาการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย,**
2541.
อนุมานราชชน ,พระยา. **วัฒนธรรมเบื้องต้น** ราชบัณฑิตยสถาน,2515
อมรา พงศาพิชญ์ **วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทยแนว
มานุษยวิทยา** จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2533
อุไรวรรณ ธนสถิตย์ **ภารกิจของมหาวิทยาลัยเอกชนในการจัดการอุดมศึกษาของชาติ**
เอกสารวิจัยหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน ,2540-2541
อำนาจ จันทร์เงิน **แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวัฒนธรรม** สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม
แห่งชาติ ,2540

เอกสารของสถาบันอื่น ๆ

มหาวิทยาลัยเกริก

1. แผนงานโครงการศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ประจำปี 2541 (เอกสารอัดสำเนา)
2. รายละเอียดโครงการศิลปวัฒนธรรม (เอกสารอัดสำเนา)
3. รายละเอียดโครงการสืบสานประเพณีเข้าพรรษา อาสาพหุบูชา (เอกสารอัดสำเนา)

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

1. โครงการงานส่งเสริมและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม (เอกสารอัดสำเนา)
2. แผน 1 ปี ของศูนย์ศิลปวัฒนธรรมเซนต์จอห์น (เอกสารอัดสำเนา)
3. เอกสารแสดงรายละเอียดโครงการ (เอกสารอัดสำเนา)
 - 3.1 นิทรรศการกึ่งสืบสานงานศิลป์
 - 3.2 วัฒนธรรมพาที มารยาทไทย
 - 3.3 นิทรรศการวันพ่อของเรา
 - 3.4 โครงการสัมมนาคณะกรรมการและบุคลากร ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม
4. เอกสารอื่นๆของศูนย์ศิลปวัฒนธรรม 5 ฉบับ (เอกสารอัดสำเนา)

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

1. เอกสารของศูนย์วัฒนธรรม 3 ฉบับ
2. โครงการศิลปวัฒนธรรมประจำปี 2541 (เอกสารอัดสำเนา)
3. เอกสารคลังข้อมูลทางวัฒนธรรมของศูนย์ศิลปวัฒนธรรม (เอกสารอัดสำเนา)
4. เอกสารสรุปแผนงานของศูนย์ศิลปวัฒนธรรม ประจำปี 2540 (เอกสารอัดสำเนา)
5. หนังสือคู่มือขมนิทรรศการศูนย์ศิลปวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

1. โครงการกิจกรรมของศูนย์ศิลปวัฒนธรรม ประจำปี 2541 (เอกสารอัดสำเนา)
2. รายละเอียดโครงการ (เอกสารอัดสำเนา)
 - 2.1 โครงการนิทรรศการ การละเล่นของเด็กไทย
 - 2.2 โครงการวัฒนธรรมสัญจร
 - 2.3 โครงการอบรมศิลปวัฒนธรรมไทย ภาคฤดูร้อน
3. แผนปฏิบัติงาน หอประวัติ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (เอกสารอัดสำเนา)
4. เอกสารเกี่ยวกับศูนย์ศิลปวัฒนธรรม 6 ชุด (เอกสารอัดสำเนา)
5. แบบประเมินโครงการ
6. ปฏิทินข่าววัฒนธรรม 2 ฉบับ (มิ.ย.,ต.ค.2541)

มหาวิทยาลัยรังสิต

1. โครงการแผนดำเนินการทางวัฒนธรรม
2. ระเบียบการมหาวิทยาลัยรังสิต ประจำปี 2541
3. ปกิณกะวัฒนธรรม (แผ่นพับ)
4. แผ่นพับการประกวดดนตรีไทย ระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและใกล้เคียง ครั้งที่ 3

มหาวิทยาลัยสยาม

1. โครงการฝ่ายศิลปวัฒนธรรมประจำปี 2541 (เอกสารอัดสำเนา)
2. เอกสารโครงการฝ่ายศิลปวัฒนธรรม
 - 2.1 รายละเอียดโครงการวันพ่อแห่งชาติ (เอกสารอัดสำเนา)
 - 2.2 รายละเอียดโครงการวันแม่แห่งชาติ (เอกสารอัดสำเนา)
 - 2.3 วัฒนธรรมในการแต่งกาย (เอกสารอัดสำเนา)
 - 2.4 วันสำคัญของชาติ
 - 2.5 เทศกาลเกียรติกฐสยาม
 - 2.6 วันสงกรานต์
 - 2.7 ส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่
3. แผ่นพับพิมพ์แจกในเทศกาลสัปดาห์ส่งเสริมพุทธศาสนา (29 พ.ค.-4มิ.ย. 2536)
4. แผ่นพับพิมพ์แจกในเทศกาลสัปดาห์ส่งเสริมพุทธศาสนา (22-28 พ.ค. 2534)
5. แบบประเมินโครงการต่างๆ
6. หนังสือ แจกเนื่องในงานนิสาขบูชา (ประจำปี 2539)

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

1. แผ่นพับแนะนำศูนย์วัฒนธรรม
2. ปฏิทินการจัดงานโครงการ/กิจกรรมทางวัฒนธรรมประจำปี 2541 (เอกสารอัดสำเนา)
3. แบบประเมินโครงการต่าง ๆ (เอกสารอัดสำเนา)
4. หนังสือการประกันกลอนสด ครั้งที่ 6 และ 7
5. หนังสือสืบสานวัฒนธรรมไทย ฉลองครบ 30 ปี มชบ. (15 ก.ค. 2541)
6. หนังสือธรรมบรรณาการ ในโอกาสเข้ารับพระราชทานรางวัลพระสิทธิธาดาทองคำ ในฐานะผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม การศึกษาและศาสนา

มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

1. โครงการกิจกรรมของสำนักงานศิลปวัฒนธรรมไทย ประจำปี 2541
2. โครงการเกี่ยวกับสำนักงานศิลปวัฒนธรรมไทย แผนระยะยาว 5 ปี (1997-2001) (เอกสารอัดสำเนา)
3. แผ่นพับโครงการอบรมมัคคุเทศก์ รุ่นที่ 5

มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

1. โครงการพัฒนามหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาระยะที่ 8 (2541-2545)
2. โครงการกิจกรรมและแผนการปฏิบัติงาน
3. เอกสารเกี่ยวกับโครงสร้างศูนย์วัฒนธรรม

ภาคผนวก ก.

ตารางที่ 1 จำนวนนักศึกษาเข้าใหม่ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
ตลอดแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 7

ปีการศึกษา	จำนวนนักศึกษารับเข้าใหม่ (คน)
2535	37,635
2536	44,685
2537	55,059
2538	60,097
2539	63,226

แหล่งข้อมูล : ทบวงมหาวิทยาลัย, รายงานการศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 7 (2535 - 2539)

ภาคผนวก ข.

ตารางที่ 2 จำนวนนักศึกษาเข้าใหม่ ปีการศึกษา 2533-2541

ปีการศึกษา	จำนวนนักศึกษารับเข้าใหม่ (คน)
2533	35,190
2534	37,078
2535	37,601
2536	44,685
2537	52,014
2538	56,665
2539	60,550
2540	62,498
2541	59,720

**แหล่งที่มาของข้อมูล : รายงานการประเมินผล แผนอุดมศึกษาระยะยาวครึ่ง
แผนแรก พ.ศ. 2533-2541 ส่วนวิจัยและประเมินผล สำนักนโยบายและแผนอุดมศึกษา
สำนักปลัดทบวงมหาวิทยาลัย**

ภาคผนวก ค.

ตารางที่ 3 จำนวนผู้สำเร็จการศึกษา ปีการศึกษา 2532-2540

ปีการศึกษา	จำนวนนักศึกษารับเข้าใหม่ (คน)
2532	12,830
2533	14,358
2534	17,691
2535	20,201
2536	27,379
2537	26,580
2538	26,665
2539	31,174
2540	35,378

**แหล่งที่มาของข้อมูล รายงานการประเมินผล แผนอุดมศึกษาระยะยาวครึ่ง
แผนแรก พ.ศ. 2533-2541 ส่วนวิจัยและประเมินผล สำนักนโยบายและแผนอุดมศึกษา
สำนักปลัดทบวงมหาวิทยาลัย**

ภาคผนวก ง.

สรุปการประชุมกลุ่มย่อย 4 กลุ่มเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานทางวัฒนธรรม ในการสัมมนาทางด้านศิลปวัฒนธรรม เรื่อง “แนวทางของมหาวิทยาลัยเอกชน ในการอนุรักษ์ ส่งเสริม และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม” เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2541

สรุปการประชุมกลุ่มย่อยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 (ปัญหาและอุปสรรค)

1. ผู้บริหารให้ความสนใจน้อย
2. ปัญหาของกิจการนักศึกษา และศูนย์ศิลปวัฒนธรรม ทำงานแยกกัน จะมีบางครั้งเท่านั้นที่ต้องทำงานร่วมกัน
3. การบริหารงานภายในของสถาบัน การทำงานขึ้นอยู่กับผู้บริหารหลายระดับในการตัดสินใจ
4. เมื่อมีการจัดกิจกรรมมีผู้ให้ความสนใจน้อย นักศึกษาให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมค่อนข้างน้อยเมื่อนักศึกษาจบออกไปแล้วก็หาตัวแทนมาดำเนินการต่อยาก

ข้อเสนอแนะ

1. อยากให้ผู้บริหารเข้าร่วมการสัมมนาด้วยเพื่อรับทราบปัญหาต่าง ๆ
2. สถาบันที่มีศูนย์ศิลปวัฒนธรรมอยู่แล้วอยากให้เป็นผู้ดำเนินการรณรงค์วัฒนธรรม โดยมีกิจการนักศึกษาเป็นผู้สนับสนุน
3. ผู้นำในด้านกิจกรรมควรเป็นคนทันสมัย คิดทำกิจกรรมใหม่ ๆ โดยแทรกวัฒนธรรมไทยเข้าไปด้วย
4. ตั้งคณะกรรมการด้านการรณรงค์เรื่องวัฒนธรรม (จาก สสอท.) โดยให้เป็นผู้ดูแลในทุกเรื่องในด้านวัฒนธรรม
5. อยากให้แต่ละสถาบันค้นหาจุดเด่นของตนเองที่สถาบันถนัดพร้อมทั้งบุคลากรในด้านนั้น ๆ แล้วรวบรวมจัดทำเป็นรูปเล่ม ส่งมาที่ สสอท. และส่งรูปเล่มนั้นไปตามสถาบันต่าง ๆ ถ้าสถาบันใดจัดงานแล้วขาดบุคลากรในด้านใดก็สามารถขอความช่วยเหลือจากสถาบันอื่นได้โดยดูจากเล่มบันทึกนี้

กลุ่มที่ 2 (ปัญหาและอุปสรรค)

1. นโยบาย วิสัยทัศน์ และทัศนคติของผู้บริหาร (มองไม่เห็นความสำคัญของงานด้านวัฒนธรรม)
2. การจัดสรรงบประมาณ ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญในกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรม
3. โครงสร้างในการบริหาร แบ่งตามสายงานไม่ชัดเจน
4. ผู้ปฏิบัติงานไม่มีความถนัดในส่วนงานที่ปฏิบัติอยู่

กลุ่มที่ 3 (ปัญหาและอุปสรรค)

1. สถาบันควรให้การสนับสนุนการจัดให้ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมประจำสถาบัน
2. ผู้บริหารจัดงบประมาณในการเสนอโครงการเกี่ยวกับวัฒนธรรม
3. ตัวผู้ปฏิบัติงานมักจะคำนึงถึงผลตอบแทนเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ไม่มีผลงานและบุคลากรไม่มีความเหมาะสมในกิจกรรมวัฒนธรรมนั้น ๆ
4. นักศึกษาไม่สนใจทำกิจกรรม เนื่องจากเหตุผลในประการข้างต้น
5. กระบวนการปฏิบัติงาน ตัวสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ผู้บริหาร หรืออาจารย์ไม่มีความเข้าใจในกระบวนการบริหารของสถาบัน ทำให้ระบบสายงานของมหาวิทยาลัยไม่เด่นชัด

ข้อเสนอแนะ

1. ควรสร้างวัฒนธรรมเฉพาะองค์กร
2. ปลุกฝังจริยธรรมและคุณธรรม ให้แก่ระบบของสถาบัน, ตัวคณาจารย์ และตัวนักศึกษา
3. การให้แรงจูงใจ โดยให้กำลังใจแก่ผู้ประสบปัญหาในการจัดกิจกรรม
4. อาจารย์ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อให้นักศึกษาทำตาม
5. ทุกสถาบันควรมีศูนย์ศิลปวัฒนธรรมเพื่อเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบเฉพาะในด้านงาน วัฒนธรรม และสามารถกำหนดทิศทางการดำเนินงานด้านศิลปวัฒนธรรมได้ในอนาคต

กลุ่มที่ 4 (ปัญหาและอุปสรรค)

1. นักศึกษาไม่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมและมีทัศนคติที่เปลี่ยนไป
2. ในการจัดกิจกรรมไม่ได้รับความร่วมมือจากบุคลากรเท่าที่ควร
3. ขาดงบประมาณสนับสนุน
4. การประชาสัมพันธ์กิจกรรมไม่ตรงเป้าหมายทำให้นักศึกษาเกิดความสับสน

5. ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือในแต่ละสถาบัน โดยจัดให้แต่ละสถาบันที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละเรื่อง มาร่วมกันจัดงานจะทำให้การทำกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมมีความคล่องตัวขึ้น

แหล่งข้อมูล : การประเมินผล “แนวทางของมหาวิทยาลัยเอกชน ในการอนุรักษ์ ส่งเสริม และเผยแพร่ ศิลปวัฒนธรรม” วันที่ 18 กันยายน 2541 ณ อาคารชิน โสภณพนิช มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ภาคผนวก จ.

แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ในด้านการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม ฉบับที่ 7* (พ.ศ. 2535 - 2539)

นโยบายด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

นโยบายทั่วไป สนับสนุนการดำเนินกิจกรรม และการพัฒนาองค์กรของสถาบัน
อุดมศึกษา เพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติ ตลอดจนเสริมสร้างบทบาทของสถาบัน
อุดมศึกษาในการปลูกฝังวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ และเป็นที่ต้องการของสังคมปัจจุบันให้แก่
ผู้เรียน รวมทั้งบทบาทในการสร้างความพร้อมให้แก่บุคคลและสังคมในการรับและปรับตัวต่อ
วัฒนธรรมสากล อันเนื่องจากการมีปฏิสัมพันธ์ในระดับนานาชาติมากยิ่งขึ้น

นโยบายเฉพาะและมาตรการ

1. นโยบาย ให้สถาบันอุดมศึกษาดำเนินกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒน
ธรรมของชาติ

มาตรการ

1.1 สนับสนุนการศึกษาวิจัยพื้นฐานเกี่ยวกับศิลปะ วัฒนธรรม และสภาพสังคม
ไทย รวมถึงการทำนุบำรุง และเผยแพร่คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ทั้งในระดับท้องถิ่นและ
ระดับชาติ

1.2 สนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มวิชาการระหว่างสถาบันอุดมศึกษา เพื่อดำเนินก
ิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม

1.3 สนับสนุนการระดมทรัพยากรจากรัฐและองค์กรเอกชนในการสร้างโครง
สร้างพื้นฐานเพื่อการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมและเกียรติคุณของบุคคล เช่น หอศิลป์ โรงละคร
หอ ดุริยางคศิลป์ หออัตชีวประวัติ โครงการอนุรักษ์ที่อยู่อาศัยของศิลปินพื้นบ้าน

1.4 พัฒนาองค์กร และบุคลากรเพื่อดำเนินงานด้านศิลปวัฒนธรรมในระดับสถาบัน

*เนื่องจากในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (2541 - 2544) ไม่มีการระบุแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดม
ศึกษา ในด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ในที่นี้จึงเสนอแนวทางพัฒนาตามดังกล่าว
ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7

2.นโยบาย สนับสนุนกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ และสอดคล้องตามแนวทางการพัฒนาประเทศ ได้แก่ สำนึกของการเป็นพลเมืองดี มีระเบียบวินัย มีมนุษยธรรม ประกอบอาชีพสุจริต การทำงานร่วมกัน มีจรรยาบรรณทางวิชาการ และวิชาชีพ พึ่งพาตัวเอง มีการแข่งขันที่ยุติธรรม มีวัฒนธรรมทางกีฬาที่ถูกต้อง สามารถปรับตัวได้ตามการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและมีสำนึกของการรักษาสมดุลของสภาวะแวดล้อม

มาตรการ

2.1 พัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์โดยตรงกับสภาพปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน เช่น โครงการบัณฑิตอาสา โครงการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม

2.2 สนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการทำงานหารายได้ของนักศึกษาในระหว่างการศึกษา

2.3 ให้สถาบันอุดมศึกษาทบทวน และกำหนดนโยบายและทิศทางในการใช้กิจกรรมกีฬาเพื่อพัฒนาสุขภาพและบุคลิกภาพของนักศึกษา

2.4 ปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีโอกาสพึ่งตัวเองมากขึ้น

2.5 สนับสนุนและเผยแพร่โครงการเชิดชูเกียรติคุณของบุคคลตัวอย่างในสังคม และในสถาบันอุดมศึกษา

2.6 สนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาสอดแทรกแนวคิดเรื่องสันติศึกษาเข้าในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

2.7 สนับสนุนการรวมกลุ่มทางวิชาการ และวิชาชีพเพื่อปลูกฝัง และผลักดันการปฏิบัติตามจรรยาบรรณทางวิชาการ และวิชาชีพ

3. นโยบาย สนับสนุนกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างให้นักศึกษามีโลกทัศน์สากล มีความเข้าใจ และ เห็นคุณค่าความหลากหลายทางวัฒนธรรม และอารยธรรม ความเชื่อทางศาสนา และปรัชญา

มาตรการ

3.1 ส่งเสริมกิจกรรมการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างสถาบันอุดมศึกษาไทย และต่างประเทศ

3.2 พัฒนาหลักสูตรระดับปริญญาและสร้างกลุ่มปฏิสัมพันธ์ทางวิชาการด้านการศึกษานานาชาติ

เป้าหมาย

เป้าหมายเชิงคุณภาพ แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาระยะที่ 7 กำหนดเป้าหมายเชิงคุณภาพ เพื่อเป็นแนวทางในการติดตาม ประเมินผลเมื่อสิ้นสุดแผนไว้ ดังนี้

ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

1. สถาบันอุดมศึกษามีโครงการและกิจกรรมการศึกษาและเผยแพร่เกี่ยวกับ ศิลปะวัฒนธรรมและสังคมไทยเพิ่มมากขึ้น ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ รวมถึงการมี องค์กรและโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น เช่น กลุ่มวิชาการทาง ศิลปวัฒนธรรมระหว่างสถาบัน สถานแสดงศิลปวัฒนธรรมแขนงต่าง ๆ ตลอดจนแผนพัฒนา องค์กรและบุคลากรเพื่อดำเนินงานด้านศิลปวัฒนธรรมในระดับสถาบัน โดยมีการระดม ทรัพยากรเพื่อขยายงานด้านนี้ ทั้งจากภาครัฐและเอกชน

2. มีการปรับปรุงหลักสูตร วิธีการเรียนการสอนตลอดจนการจัดกิจกรรมนัก ศึกษา เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะทางวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ให้แก่บัณฑิต เช่น การจัดให้มี การสอนสันติศึกษาในวิชาศึกษาทั่วไป การปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนให้ผู้เรียนพึ่งตนเอง การจัดกิจกรรมกีฬาที่มุ่งเน้นการพัฒนาบุคลิกภาพ การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ กับชุมชนของคนโดยตรง และกิจกรรมอนุรักษ์สภาพแวดล้อม การส่งเสริมการทำงานหาราย ได้ระหว่างเรียนของนักศึกษาและการปลูกฝังและกระตุ้นการปฏิบัติตามจรรยาบรรณในวิชา ชีพ ทั้งนี้โดยที่บุคลากรภายในสถาบันอุดมศึกษาได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ด้วย

3. สถาบันอุดมศึกษามีกิจกรรมแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศ เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งมีหลักสูตรระดับปริญญาและกิจกรรมทางวิชาการด้านการศึกษานานา ชาติในระดับสถาบันมากขึ้น

ภาคผนวก จ.

รายนามผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศรี แนวรงค์ มหาวิทยาลัยสยาม	สัมภาษณ์ 22 ตุลาคม 2541
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ผ่องศรี เล็กบำรุง มหาวิทยาลัยศรีปทุม	สัมภาษณ์ 12 พฤศจิกายน 2541
อาจารย์ปราวณี ตันตยานบุตร มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต	สัมภาษณ์ 12 พฤศจิกายน 2541
อาจารย์เยาวรัตน์ พูลมัทจจะ มหาวิทยาลัยเกริก	สัมภาษณ์ 19 พฤศจิกายน 2541
อาจารย์อำพล สุวรรณธาดา มหาวิทยาลัยรังสิต	สัมภาษณ์ 28 มกราคม 2542
อาจารย์อาทิตย์ จารุจินดา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น	สัมภาษณ์ 4 กุมภาพันธ์ 2542
อาจารย์พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ	สัมภาษณ์ 11 กุมภาพันธ์ 2542
อาจารย์นิติไทย นันคณิสสรณ์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต	สัมภาษณ์ 12 กุมภาพันธ์ 2542
ดร. สมบุญ ดวงสโมสร มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (ABAC)	สัมภาษณ์ 19 กุมภาพันธ์ 2542
อาจารย์พูลสุข กรรณารักษ์ มหาวิทยาลัยเอเซียอาคเนย์	สัมภาษณ์ 6 กุมภาพันธ์ 2542